

DABAS LIEGUMA „OVĪŠI” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Pasūtītājs: Kurzemes plānošanas reģions

**Finansējums Igaunijas – Latvijas programmas 2007–2013 līdzfinansētā projekta
EU43084 „Piekrastes un jūras telpiskā plānošana Pērnavas līča teritorijā Igaunijā un
Latvijas piekrastes pašvaldībās” ietvaros**

Linking Estonia and Latvia

Part-financed by the European Regional Development Fund

European Union

**Dabas liegums atrodas
Ventspils novada Tārgales un Ances pagastā**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2015. gada līdz 2025. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītāja: Lūcija Kursīte

Rīga, 2014. gada decembris

INSPIRING
ENVIRONMENT

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

Ilze Rēriha – vaskulāro augu, sūnu un biotopu eksperte;
Jānis Birzaks – ihtiofaunas eksperts;
Rolands Lebuss – ornitofaunas eksperts;
Uldis Valainis – bezmugurkaulnieku eksperts;
Digna Pilāte – zīdītāju un bezmugurkaulnieku – gliemju (*Mollusca*) eksperte;
Valdis Pilāts – zīdītāju eksperts;
Margita Deičmane – abinieku un rāpuļu eksperte;
Jānis Lapinskis – ģeoloģijas un ģeomorfoloģijas eksperts;
Pēteris Lakovskis – ainavu un teritorijas plānošanas eksperts;
Inita Dāniele – sēņu eksperte;
Anete Pošiva-Bunkovska – kartogrāfe, projekta koordinatore, mežu un virsāju, zālāju un purvu biotopu eksperte.

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

(apstiprināta ar Dabas aizsardzības pārvaldes ģenerāldirektora 2014. gada 6. janvāra rīkojumu Nr. 1.1./1/2014-P, grozījumi ar 2014. gada 4. augusta rīkojumu Nr. 1.1./26/2014-P)

Evija Lakotko, Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu un plānojumu departamenta eksperte;

Mārcis Laksbergs, Ventspils novada dome, Tārgales pagasta pārvaldes vadītājs;

Anna Adamsona, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde, Kontroles daļas vadītāja;

Aija Ārgale, akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” Ziemeļkurzemes mežsaimniecības vides plānošanas speciāliste;

Anete Valtere, Latvijas investīciju un attīstības aģentūra, POLARIS projekta vadītāja;

Arta Kantiņa, Lauku atbalsta dienesta Ziemeļkurzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde, Kontroles un uzraudzības daļas vecākā inspektore;

Violeta Piļķe, Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecība, Ventspils nodaļas vecākā mežzine;

Kristaps Vilks, Latvijas Entomoloģijas biedrības valdes priekšsēdētājs.

Tekstā izmantotie saīsinājumi	5
Kopsavilkums.....	6
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts.....	11
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	11
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums.....	11
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	13
1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un plānotā (atļautā) izmantošana	17
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	23
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	25
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	26
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā.....	32
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU.....	32
<i>Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti.....</i>	<i>32</i>
<i>Aizsargjoslas.....</i>	<i>33</i>
<i>Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti.....</i>	<i>33</i>
<i>Starptautiskās saistības</i>	<i>41</i>
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	43
1.3.1. Klimats.....	43
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija.....	44
1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte	54
1.3.4. Augsne	63
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	63
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība.....	63
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju	66
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi	67
1.4.3.1. Lauksaimniecība.....	67
1.4.3.2. Tūrisms	69
1.4.3.3. Zveja un makšķerēšana	76
1.4.3.4. Mežsaimniecība	77
1.4.3.5. Medības.....	84
2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums	86
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	86
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS	86
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	92
2.3.1. Jūras un iesāļu augteņu biotopi.....	97
2.3.2. Piejūras kāpu biotopi	97
2.3.2. Saldūdens biotopi.....	103
2.3.3. Zālāju biotopi	103
2.3.4. Purvu biotopi	105
2.3.5. Mežu biotopi	105

2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	106
2.4.1. Flora	106
2.4.2. Fauna	118
2.4.2.1. Putni	118
2.4.2.2. Zīdītāji	125
2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi	128
2.4.2.4. Zivis	131
2.4.2.5. Bezmugurkaulnieki	132
2.4.3. Sēnes	146
2.6. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	151
3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu	153
3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	153
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	154
4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	177
5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam	179
5.1. PRIEKŠLIKUMS GROZĪJUMIEM TERITORIJAS ZONĒJUMĀ	179
5.2. PRIEKŠLIKUMI GROZĪJUMIEM AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLAJOS AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMOS	183
6. Izmantotie informācijas avoti	195

Pielikumi

1. pielikums. Dabas lieguma „Ovīši” dabas vērtību karte
2. pielikums. Dabas lieguma „Ovīši” infrastruktūras un apsaimniekošanas pasākumu karte un tabula.
3. pielikums. Pārskats par dabas lieguma teritorijā sastopamajām putnu sugām
4. pielikums. Dabas liegumā „Ovīši” konstatēto sēņu sugu saraksts
5. pielikums. Dabas liegumā „Ovīši” konstatēto gliemju sugu saraksts
6. pielikums. Priekšlikums dabas lieguma „Ovīši” funkcionālajam zonējumam
7. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – Zemes gabali, kuros ir pieļaujama būvju rekonstrukcija un renovācija, izstrādājot detālplānojumu (3. pielikums)
8. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – Speciālās informatīvās zīmes lietošanas kārtība un paraugs (4. pielikums);
9. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – Aizsargājami koki – vietējie un citzemju sugu dižkoki (pēc apkārtmēra un augstuma) (5. pielikums)
10. pielikums Dabas lieguma „Ovīši” dabas aizsardzības plāna izstrādes informatīvās sanāksmes un Uzraudzības grupas sanāksmju protokoli
11. pielikums. Pārskats par iedzīvotāju iesniegumiem, kas saņemti līdz dabas aizsardzības plāna sabiedriskajai apspriešanai.
12. pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu
13. pielikums. Ventspils novada pašvaldības atzinums
14. pielikums. Vienošanās ar zemes īpašniekiem par infrastruktūras izvietojumu
15. pielikums. Funkcionālo zonu shēmas un robežpunktu koordinātas (elektroniski)
16. pielikums. Atjaunota Natura 2000 standarta datu forma

Tekstā izmantotie saīsinājumi

BVZ – bioloģiski vērtīgs zālājs

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

DA plāns – dabas aizsardzības plāns

DMB – dabiskie meža biotopi

DL – dabas liegums

ES – Eiropas Savienība

IAIN – individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

LAD – Lauku atbalsta dienests

LĢIA – Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra

LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes

AS LVM, LVM – akciju sabiedrība „Latvijas valsts meži”

MK – Ministru Kabinets

NVO – nevalstiskās organizācijas

SDF, Natura 2000 SDF – Natura 2000 teritoriju apraksta standarta datu forma

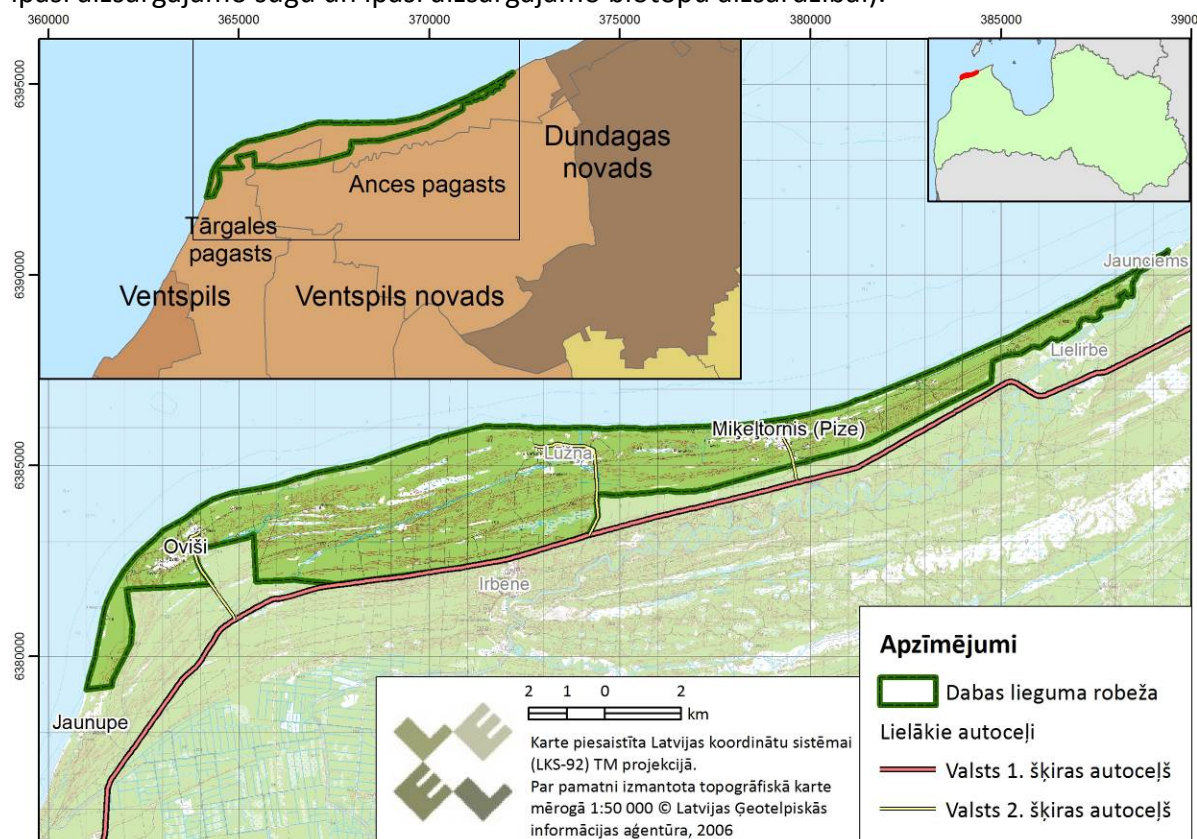
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VMD – Valsts meža dienests

Kopsavilkums

Dabas liegums „Oviši” atrodas Latvijas ziemeļrietumu daļā un ietilpst Ventspils novada Tārgales un Ances pagastā (skat. 1. attēlu). Dabas lieguma teritorija atrodas Baltijas jūras Irbes šauruma piekrastē starp Ventspili un Kolku, dabas lieguma aizņemtais piekrastes posms ir ap 33 km garš. Dabas lieguma platība ir 5078 ha, tas aizņem ap 2 % no Ventspils novada teritorijas.

Dabas liegums dibināts 1999. gadā, lai aizsargātu daudzveidīgus piekrastes biotopus un aizsargājamo sugu atradnes. Sākotnēji lieguma platība bija ap 2758 ha. 26.08.2003. apstiprināti Ministru Kabineta (MK) noteikumi Nr. 472 „Dabas lieguma „Oviši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. 2004. gada 30. novembrī ar grozījumiem MK noteikumos Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem” apstiprināta pašlaik spēkā esošā dabas lieguma robeža. 29.03.2005. apstiprināti pašlaik spēkā esošie MK noteikumi Nr. 2013 „Dabas lieguma „Oviši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. 15.09.2005. ar grozījumiem 02.03.1993. likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” pielikumā grozījumiem dabas liegums „Oviši” noteikts kā C tipa Natura 2000 teritorija (teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai).

1. attēls. Dabas lieguma „Oviši” robeža un atrašanās vieta

Dabas lieguma teritorijā ir sastopami šādi Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi:
(aktualizēta informācija pēc dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veiktajiem
apsekojumiem):

1. tabula. ES aizsargājami biotopi dabas lieguma „Oviši” teritorijā

ES biotopa kods un nosaukums (* - prioritārs biotops)	Latvijas nozīmes aizsargājamā biotopa nosaukums	Platība DL "Oviši", ha
2110 Embrionālās kāpas		48,4
2120 Priekškāpas		109,9
2130* Ar lakstaugiem apaugušas pelēkās kāpas	6.6. Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	188,5
2140* Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm	6.10. Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm	1,3
2170 Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu	6.9. Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu <i>Salix repens</i>	0,3
2180 Mežainas piejūras kāpas		3548,6
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 9010* Veci vai dabiski boreālie meži</i>	1.17. Veci vai dabiski boreālie meži	582,4
2190 Mitras starpkāpu ieplakas	6.8. Mitras starpkāpu ieplakas	340,0
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 7210* Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi</i>	2.5. Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi <i>Cladium mariscus</i>	1,0
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 7230 Kaļķaini zāļu purvi</i>	2.3. Kaļķaini zāļu purvi	0,1
3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	5.18. Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,8
6120 Smiltāju zālāji	3.17. Smiltāju zālāji	14,8
6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	3.22. Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	5,5
6270* Sugām ganības un ganītas pļavas	3.24. Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	16,3
9080* Staignāju meži	1.15. Staignāju meži	448,9
91D0* Purvaini meži	1.18. Veci un dabiski purvaini meži (daļēji)	53,9
91E0* Aluviālie krastmalu un palieņu meži	1.11. Aluviālie krastmalu un palieņu meži	3,0

Dabas liegumā konstatētas Eiropas Savienībā un Latvijā aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas, tai skaitā 15 sugas, kas iekļautas Eiropas Padomes direktīvas Par savvaļas putnu aizsardzību (2009/147/EC) I pielikumā (sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā) un 6 sugas, kas iekļautas Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC Par

dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību II pielikumā (dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana).

Sugas, kas iekļautas Putnu Direktīvas II pielikumā:

Mazais zīriņš *Sterna albifrons*, stepes čipste *Anthus campestris*, mazais mušķērājs *Ficedula parva*, jūras ērglis *Haliaeetus albicilla*, zivjērglis *Pandion haliaetus*, mežzirbe *Bonasa bonasia*, mednis *Tetrao urogallus*, dzērve *Grus grus*, jūras zīriņš *Sterna paradisaea*, pelēkā dzilna *Picus canus*, melnā dzilna *Dryocopus martius*, sila cīrulis *Lullula arborea*, brūnā čakste *Lanius collurio*, melnais stārķis *Ciconia nigra* un vakarlēpis *Caprimulgus europaeus*.

Sugas, kas iekļautas Biotopu Direktīvas II pielikumā:

Vaskulārie augi – smiltāja neļķe *Dianthus arenarius subsp. arenarius*, Lēzeļa vīrcele *Linaria loeselii* un Lēzeļa lipare *Liparis loeselii*;
Bezmugurkaulnieki – divjoslu airvabole *Graphoderus bilineatus*;
Abinieki – smilšu krupis *Bufo calamita*;
Zivis – pīkste *Misgurnus fossilis*.

Teritorijā atrodamas arī citas Latvijā aizsargājamas putnu, zīdītāju, bezmugurkaulnieku, augu un sēņu sugas, kas aprakstītas 2. nodaļā. Dabas lieguma teritorijai ir liela nozīme dabiskās piekrastes ainavas saglabāšanā, litorālo un Piejūras zemienē izplatīto sugu aizsardzībā, kā arī Kurzemes piekrastei raksturīgā vīgukangaru kompleksa un tam raksturīgo dabisko un pusdabisko dzīvotņu saglabāšanā. Nozīmīga dabas vērtība ir ekstensīvas lauksaimnieciskās darbības rezultātā izveidojušās dabisko zālāju platības.

Dabas lieguma teritorijā ir nozīmīgi kultūrvēsturiskie objekti (piemēram, bākas) un ciemi ar Kurzemes piekrastei tradicionālu apbūvi un plānojumu, kā arī padomju armijas militārā mantojuma objekti, kuriem ir augsts tūrisma potenciāls.

Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts atbilstoši 09.10.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”. Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2013. gada 29. novembrī Tārgales pagasta padomē tika organizēta informatīvā sanāksme. Pēc sanāksmes tika izveidota dabas aizsardzības plāna uzraudzības grupa, kuras pienākumi ir izskatīt priekšlikumus par veicamajiem dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumiem, izvērtēt dabas resursu izmantošanas iespējas, izskatīt un izvērtēt priekšlikumus par pieļaujamajiem un aizliegtajiem darbību veidiem dabas lieguma teritorijā, iesaistīties plāna projekta izskatīšanā un nepieciešamības gadījumā sniegt priekšlikumus par plāna saturu un struktūru. Uzraudzības grupas pienākums arī ir pieņemt lēmumu par individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta izstrādes nepieciešamību un noteikumu saturu. Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā tiks organizētas ne mazāk kā trīs uzraudzības grupas sanāksmes. Pirmā uzraudzības grupas sanāksme notika 2014. gada 25. martā Ventspils novada domē. Otrā uzraudzības grupas sanāksme notika 2014. gada 28. augustā, tās laikā uzraudzības grupas dalībnieki diskutēja par

dabas aizsardzības plānā piedāvātajiem apsaimniekošanas pasākumiem, kā arī individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu (IAIN) projektu. Tika pieņemts lēmums pirms plāna nodošanas sabiedriskajai apspriešanai plānā un IAIN projektā veikt uzlabojumus. Trešā uzraudzības grupas sanāksme notika 2014. gada 18. septembrī, tajā uzraudzības grupas locekļi vienojās pēc atsevišķu labojumu veikšanas plānā un IAIN nodot dabas aizsardzības plānu sabiedriskajai apspriešanai.

Dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana izsludināta 2014. gada 1. oktobrī, plāna materiāli izdrukas formātā (Ventspils novada pašvaldībā un Tārgales pagasta pārvaldē) un elektroniskā formātā bija pieejami no 10. oktobra. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2014. gada 17. oktobrī, priekšlikumus un komentārus par plānu varēja iesniegt līdz 2014. gada 28. oktobrim. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols, kā arī pārskats par saņemtajiem iesniegumiem un plānā veiktajiem labojumiem pievienots 12. pielikumā.

2014. gada 27. novembrī Ventspils novada pašvaldības Teritorijas un ekonomiskās attīstības komitejas sēdē tika pieņemts lēmums sniegt pozitīvu atzinumu par dabas aizsardzības plānu.

2014. gada 10. decembrī notika pēdējā uzraudzības grupas sanāksme, kurā uzraudzības grupas locekļi apstiprināja izstrādāto dabas aizsardzības plānu.

Izstrādājot dabas lieguma „Ovīši” dabas aizsardzības plānu 2015.-2025. gadam, tika noteikti dabas lieguma apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi.

Ilgtermiņa mērķi

Dabas lieguma teritorijā ir nodrošināta aizsargājamo biotopu un sugu pastāvēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, vienlaikus saglabājot teritorijā raksturīgo apdzīvojuma struktūru un kultūrvēsturiskos objektus. Teritorijas saimnieciskā izmantošana un attīstība nav pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām.

Īstermiņa mērķi

Lai sasniegtu teritorijas aizsardzības ilgtermiņa mērķi, tiek noteikti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt dabas aizsardzības plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ideālos teritorijas apsaimniekošanas mērķus vai tuvotos to sasniegšanai.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi
- B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana
- C. Sabiedrības informēšana un izglītošana
- D. Rekreācija un tūrisms
- E. Monitorings

A. Administratīvie un organizatoriskie mērki

- A.1 Grozījumi dabas lieguma zonējumā un jaunu individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana.
- A.2 Dabas lieguma aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana teritorijas plānojumā un teritorijas plānojuma ieviešanā
- A.3 Militārā mantojuma aizsardzība un saglabāšana dabas lieguma teritorijā
- A.4 Publisko pieeju jūrai un laivu ceļu servitūta un īpašumtiesību sakārtošana

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1 Zālāju biotopu uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī
- B.2 Piekrastes kāpu biotopu platību uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī
- B.3 Mežaino piejūras kāpu un meža biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana
- B.4 Krasta erozijas ierobežošana
- B.5 Ligzdojošo putnu koloniju aizsardzība
- B.6 Biotopiem un sugām labvēlīga hidroloģiskā režīma nodrošināšana
- B.7 Antropogēnās slodzes ierobežošana pret traucējumu jūtīgākajās teritorijās

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. Informācijas nodrošināšana par dabas vērtībām liegumā un Kurzemes piekrastē teritorijas apmeklētājiem
- C.2. Informācijas nodrošināšana par teritorijas kultūrvēsturi un militāro mantojumu
- C.3. Sabiedrības informēšana par biotopu apsaimniekošanas pasākumiem

D. Rekreācija un tūrisms

- D.1. Tūrisma infrastruktūras papildināšana un uzturēšana
- D.2. Piekrastes velomaršruta izveidošana un uzturēšana
- D.3. Nodrošināt resursus rekreācijā izmantoto piekrastes daļu sakopšanai un labiekārtošanai

E. Monitorings

- E.1. Piekrastes procesu monitorings
- E.2. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings
- E.3. Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte

Dabas lieguma teritorijā ir spēkā gan individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (IAIN) un funkcionālais zonējums (29.03.2005. Ministru kabineta noteikumi Nr. 213 „Dabas lieguma „Oviši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”), gan 16.03.2010. MK noteikumi nr. 264 „Īpaši aizsargājamo teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, ja IAIN nav noteiktas citas prasības. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā ir izstrādāti priekšlikumi grozījumiem funkcionālajā zonējumā, kā arī IAIN projekts, kas vienā dokumentā iekļauj visas prasības dabas lieguma teritorijas aizsardzībai un apsaimniekošanai (skat. 5. nodaļu).

1. Aizsargājamās teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums

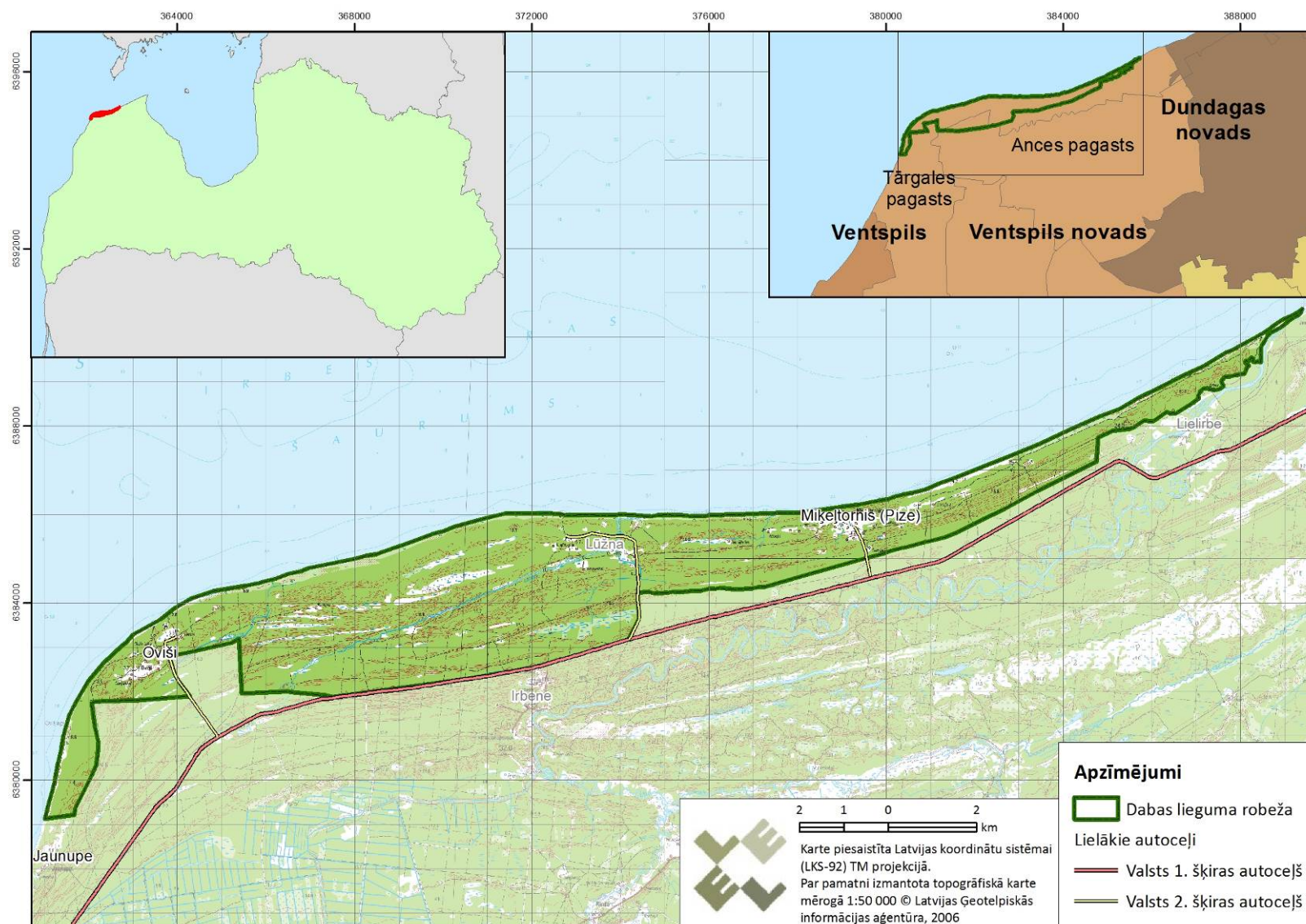
Dabas liegums „Ovīši” atrodas Latvijas rietumu daļā un ietilpst Ventspils novada Tārgales un Ances pagastā (skat. 1.1. attēlu). Dabas lieguma teritorija atrodas Baltijas jūras Irbes šauruma piekrastē starp Ventspili un Kolku, aptuveni 33 km garā posmā. Teritorijas platība ir 5078 ha, no tiem 4415 ha (87 %) ietilpst Tārgales pagstā, bet 663 ha (13 %) ietilpst Ances pagstā.

Dabas lieguma centroīda koordinātes norādītas 1.1. tabulā.

1.1.1. tabula. Dabas lieguma „Ovīši” centroīda koordinātes

Platums (Z):	57°	35'	3,78"
Garums (A):	21°	51'	59,27"
LKS-92 ¹ X	384445		
LKS-92 Y	372443		

¹ LKS-92 - Latvijas koordinātu sistēma TM projekcijā; abscisu asi (Z-D virzienā) apzīmē ar X, ordinātu asi (R-A virzienā) ar Y.

1.1.1. attēls. Dabas lieguma „Oviši” teritorija un atrašanās vieta

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Pamatojoties uz Latvijas Ģeotelpiskās Informācijas aģentūras sagatavotajām topogrāfiskajām kartēm, kurās atspoguļots zemes izmantošanas veids, dabas liegumā „Ovīši” lielākās zemes platības aizņem meža teritorijas (kopā 85 %). Pļavas aizņem ap 5 %, aptuveni vienādu platību aizņem mitraines (lielākoties vigas) un smiltāji (pludmale), vēl mazāku platība ir lauksaimniecības zemēm un citām atklātām teritorijām (skat. 1.1.2. tabulu un 1.1.2. attēlu).

1.1.2. tabula. Dabas lieguma „Ovīši” zemes izmantošanas veidi

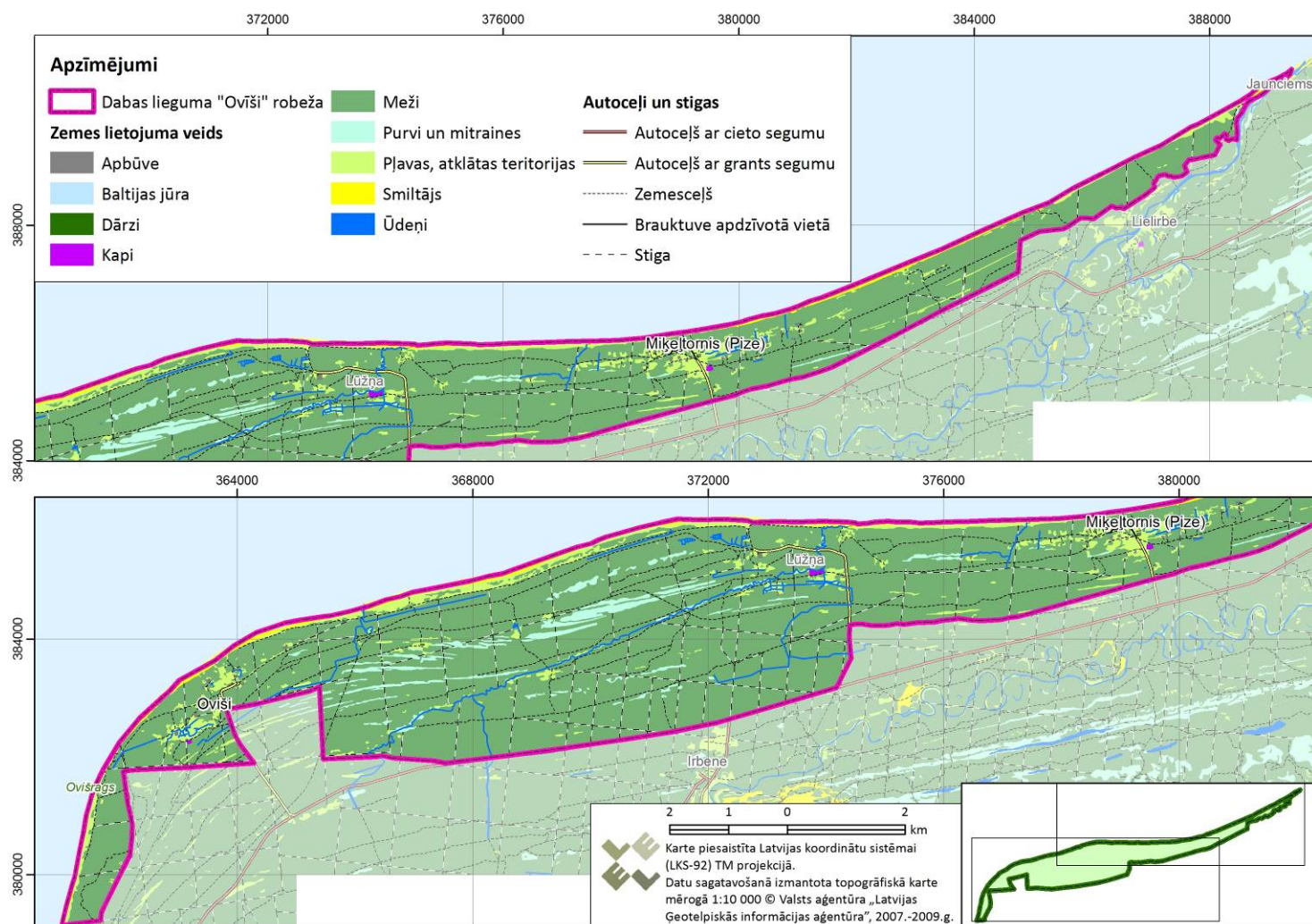
Zemes lietojuma veids	Platība, ha	Procenti no DL platības
Mežs	4387	86,4
Pļavas	262,5	5,2
Purvi, mitraines	144,9	2,9
Smiltājs	142,1	2,8
Lauksaimniecības zemes, atklātas teritorijas	94,4	1,83
Ūdeņi	25,2	0,5
Apbūves teritorijas, ceļi, kapsētas	22,2	0,44

Datu avots: LĢIA topogrāfiskā karte mērogā 1:10 000, 2007.-2009.g.

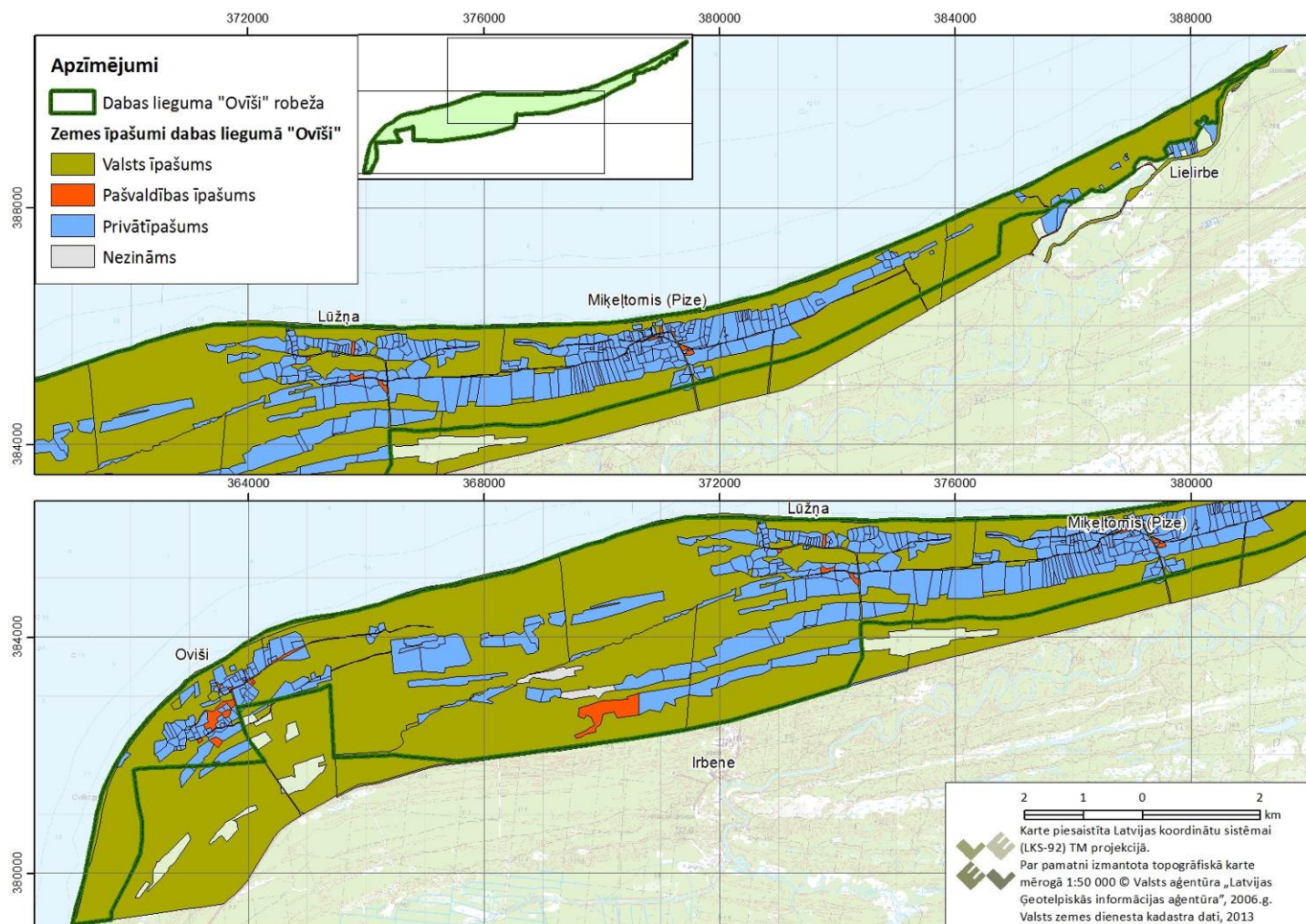
Dabas lieguma teritorijā pilnībā vai daļēji ietilpst 513 zemes īpašumi (skat. 1.1.3. attēlu un 1.1.3. tabulu).

1.1.3. tabula. Zemes īpašumi un to piederība dabas liegumā „Ovīši”

Īpašnieks	Zemes vienību skaits	Platība dabas liegumā, ha	Vidējā platība dabas liegumā, ha
fiziska persona	365	1040,3	2,85
juridiska persona	56	323,4	5,78
pašvaldība	44	77,4	1,76
valsts	46	3601,2	28,23

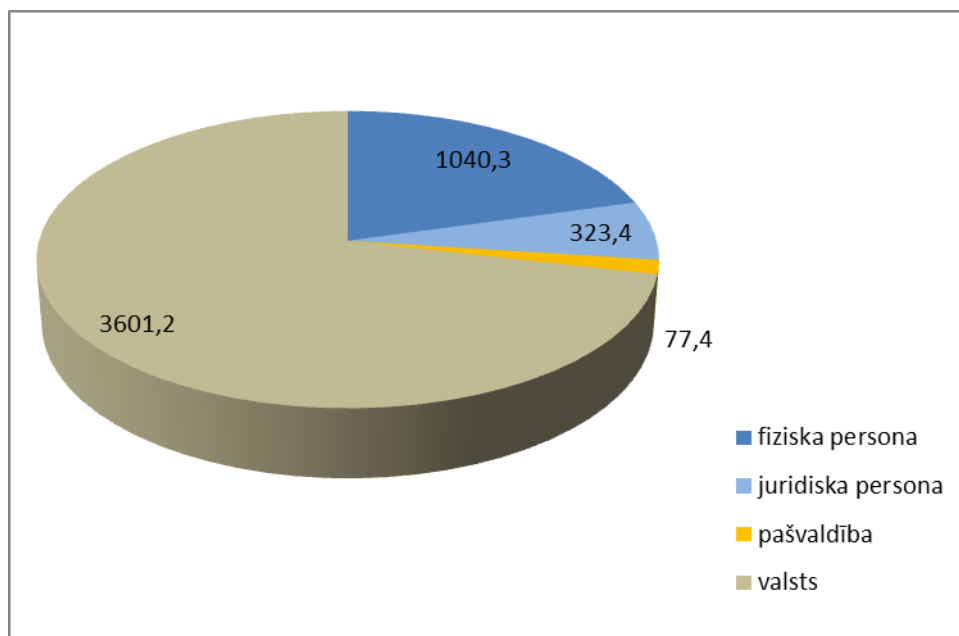

1.1.2. attēls. Zemes lietojuma veidi dabas liegumā „Oviši”

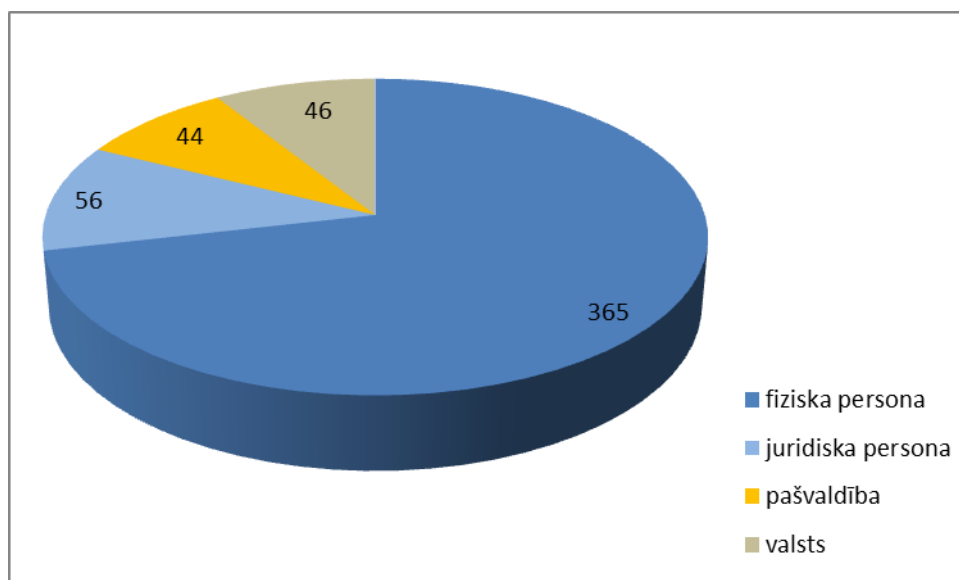

1.1.3. attēls. Zemes īpašumi dabas liegumā „Oviši”

Kā redzams 1.1.3. tabulā un 1.1.3.-1.1.5. attēlā, valstij piederošie zemes gabali (lielākoties AS „Latvijas valsts meži” pārvaldībā) ir ar lielu platību, savukārt, fiziskām personām piederošie privātīpašumi ir nelielas platības un to ir daudz, kopskaitā 421. Lielākais skaits privātīpašumu un pēc platības mazākie zemes gabali koncentrēti ciemu teritorijā un apkārtnē; atsevišķi īpašumi ir arī privatizētās bijušās militārās teritorijas.

1.1.4. attēls. Zemes īpašumu platības pēc piederības dabas liegumā „Ovīši”
(datu avots: Valsts zemes dienesta kadastra dati, 2013)

1.1.5. attēls. Zemes īpašumu skaits pēc piederības dabas liegumā „Ovīši”
(datu avots: Valsts zemes dienesta kadastra dati, 2013)

1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un plānotā (atļautā) izmantošana

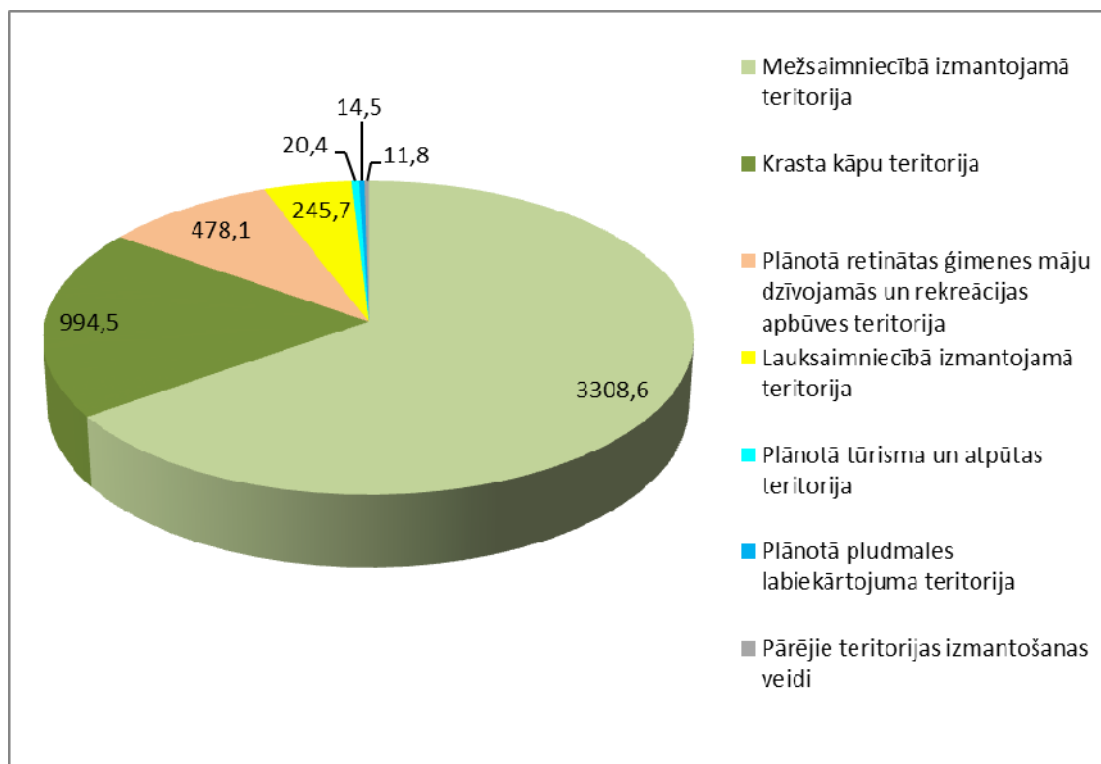
Ventspils novada teritorijas plānojums 24.09.2009. apstiprināts kā Ventspils novada saistošie noteikumi Nr. 61, un tas sastāv no teritorijas plānojumiem, kuri izstrādāti Ventspils novadā ietilpstošajiem pagastiem. Dabas lieguma „Ovīši” teritorijā plānoto (atļauto) izmantošanu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus nosaka Tārgales pagasta teritorijas plānojums, kas apstiprināts ar Tārgales pagasta padomes 24.09.2008. saistošajiem noteikumiem Nr. 4 „Tārgales pagasta teritorijas plānojums”, un Ances novada teritorijas plānojums, kas apstiprināts ar Ances pagasta padomes 30.01.2008. saistošajiem noteikumiem Nr. 4 „Ances pagasta teritorijas plānojums”.

2014. gadā tiek izstrādāts Ventspils novada teritorijas plānojums. Tā kā teritorijas plānojuma izstrāde un sabiedriskā apspriešana nav noslēgusies, DA plāna ietvaros analizēts pašlaik spēkā esošais teritorijas plānojums (Ances un Tārgales pagastiem).

Pārskats par dabas lieguma „Ovīši” teritorijā esošajiem plānotās (atļautās) izmantošanas veidiem dots 1.1.4. tabulā.

1.1.4. tabula. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana dabas liegumā „Ovīši” atbilstoši Ventspils novada teritorijas plānojumam

Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana	Platība, ha
Mežsaimniecībā izmantojamā teritorija (Tārgales pagasts)	2664,5
<i>t.sk. aizsargājamā meža teritorija</i>	129,3
Mežsaimniecībā izmantojamās teritorijas (Ances pagasts)	644,1
Krasta kāpu teritorija	994,5
<i>t.sk. īpaši aizsargājamie biotopi</i>	792,3
Plānotā retinātas ģimenes māju dzīvojamās un rekreācijas apbūves teritorija	478,1
Lauksaimniecībā izmantojamā teritorija (Tārgales pagasts)	226,5
Lauksaimniecības teritorijas (Ances pagasts)	19,1
Plānotā tūrisma un atpūtas teritorija	20,4
<i>t.sk. aizsargājamie biotopi vai meža teritorija</i>	11,0
Plānotā pludmales labiekārtojuma teritorija	14,5
Plānotā sabiedrisko un darījumu iestāžu apbūves teritorija	3,7
Kapsētu teritorija	2,8
Valsts aizsardzības objektu teritorija	2,3
Sabiedrisko un darījumu iestāžu apbūves teritorija	2,2
Plānotā tehniskās apbūves teritorija	0,9

1.1.6. attēls. Galvenie plānotās (atļautās) teritorijas izmantošanas veidi dabas liegumā „Oviši” (ha)

Kā viens no Tārgales pagasta teritorijas plānojuma izstrādes mērķiem tiek minēts: „Sakopt un izveidot tūrisma un atpūtas kompleksu bijušajās armijas daļās Ovišos, Lūžņā, Olmaņos un Jaunciemā.

a) *Infrastrukturā sastāvdaļa, ar kuras palīdzību tiks sakopta un apsaimniekota patreiz pamesta teritorija ar attīstības potenciālu.*

b) *Ar šīs teritorijas palīdzību ir iespējams piesaistīt investorus un vietējos uzņēmējus. Attīstot minēto teritoriju, palielināsies arī pagasta budžets.”*

Otrs no teritorijas plānojuma mērķiem, kas attiecas uz dabas lieguma teritoriju: „Ceļu sakārtošana jūrmalciešos pieejai pie jūras. Sakārtojot ceļus tiešai pieejai pie jūras un nodrošinot publiskā pieejas vietas tiek dots ieguldījums tūrisma nozares attīstībai, kā arī iedzīvotāju ērtībām, jo palielināsies atpūtas un izklaides iespējas, un tieši atpūta pie jūras ir visvilinošākais faktors tūristiem.”

Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā minēts, ka piejūras ciemu attīstībai jānotiek saskaņā ar dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības prasībām.

Lielākās platības ciemu robežās veido perspektīvā retinātas dzīvojamās un rekreācijas apbūves teritorija. Minimālais jaunveidojama zemes gabala lielums tajās noteikts 1 ha (šīs atļautās izmantošanas teritorijas ietilpst dabas lieguma neitrālajā zonā), apbūves blīvums – 15 %. Šajās teritorijās pieļauta gan dzīvojamā, gan rekreācijas objektu apbūve (piemēram, viesu nami, kempingi, telšu laukumi). Teritorijas plānojumā noteiktas papildus prasības dabas lieguma „Oviši” teritorijā – uz viena zemes gabala izvietojama viena dzīvojamā ēka ar palīgēkām, kā arī zemesgabalos, kas

robežojas ar krasta kāpu aizsargjoslu, pirms to sadalīšanas, apvienošanas vai apbūves ir jāveic biotopu ekspertīze.

Piejūras ciemos dabas lieguma teritorijā noteiktas ciemu robežas, ietverot gan pašreizējās apbūves teritorijas, gan pašreizējās lauksaimniecības teritorijas, gan arī krasta kāpu teritoriju.

Tārgales pagasta teritorijas plānojumā paredzētas publiskas pieejas jūrai (sīkāk skat. 1.4.3.2. sadaļā).

Pludmales labiekārtojuma teritorijā atļauti pludmales labiekārtojuma elementi, ja tie nav pretrunā ar Aizsargjoslu likumu vai citiem vides un dabas aizsardzības normatīvajiem aktiem.

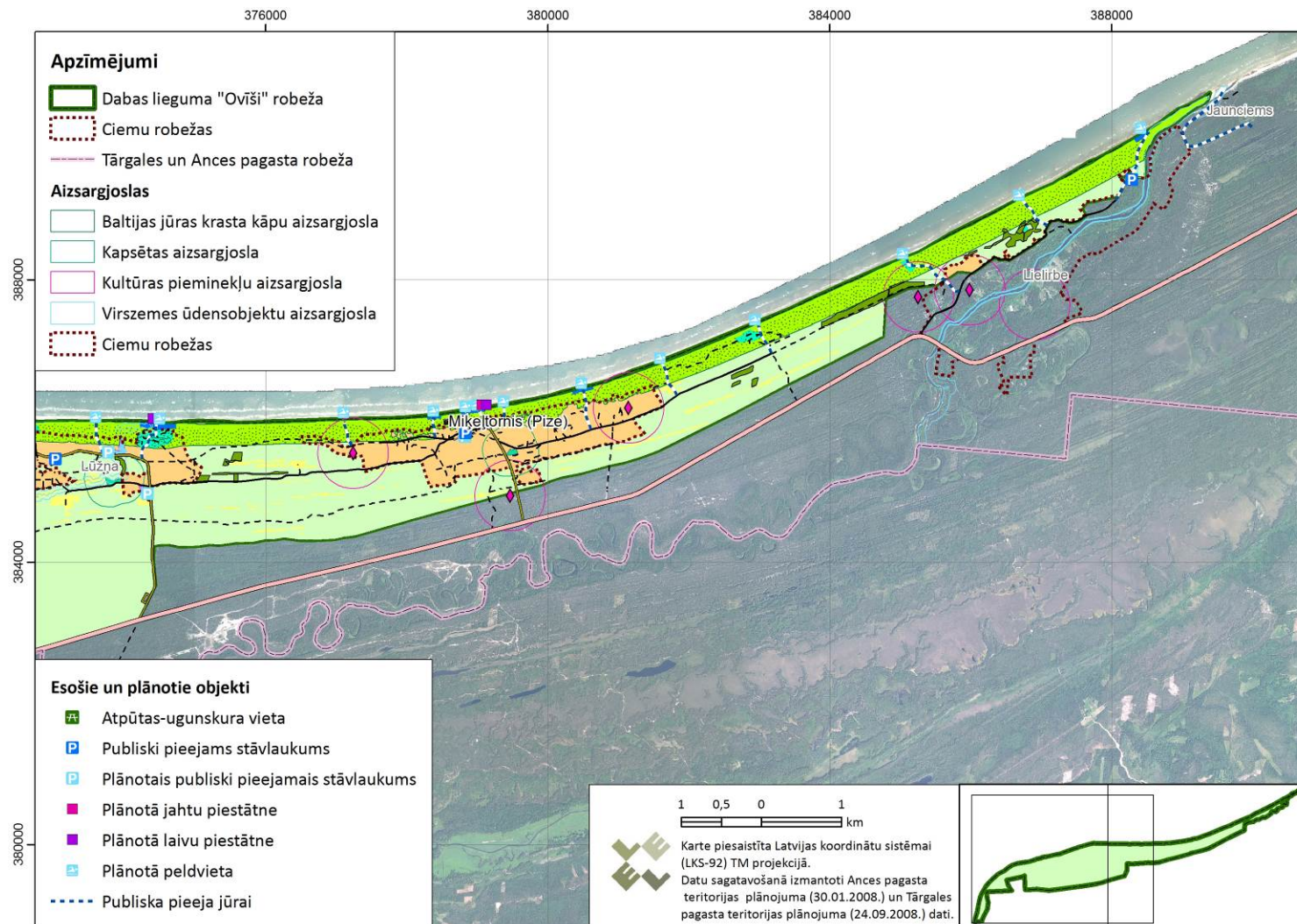
Dabas lieguma teritorijā ietilpstošajā Ances pagasta daļā atļautie teritorijas izmantošanas veidi ir mežsaimniecības un lauksaimniecības teritorijas, dabas liegumā ir atzīmēts AS „Latvijas valsts meži” ceļš, kas ved uz ziemeļiem no autoceļa Ventspils-Kolka. Meža teritorijas Tārgales pagastā arī lielākoties teritorijas plānojumā paredzētas kā mežsaimniecībā izmantojamas teritorijas, izdalot aizsargājamus mežus (dabiskos meža biotopus) 129,3 ha platībā (Ances pagasta teritorijas plānojumā aizsargājamās meža teritorijas nav izdalītas, lai arī dabiskie meža biotopi ir arī Ances pagastā ietilpstošajos mežos).

Analizējot Tārgales pagasta teritorijas plānojumā noteikto atļauto izmantošanu un esošo biotopu kartējumu, var konstatēt, ka teritorijas plānojumā paredzētās apbūvei un saimnieciskajai darbībai izmantojamās platības pārklājas ar aizsargājamajiem biotopiem. Tikai daļa šo platību teritorijas plānojumā norādītas kā aizsargājamie meži vai aizsargājamie biotopi (skat. 1.1.5. tabulu). Izstrādes stadijā esošajā Ventspils novada teritorijas plānojumā šī problēma ir novērsta, jo teritorijas plānojums nesatur informāciju par dabas vērtībām, tā tiek uzkrāta dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols”.

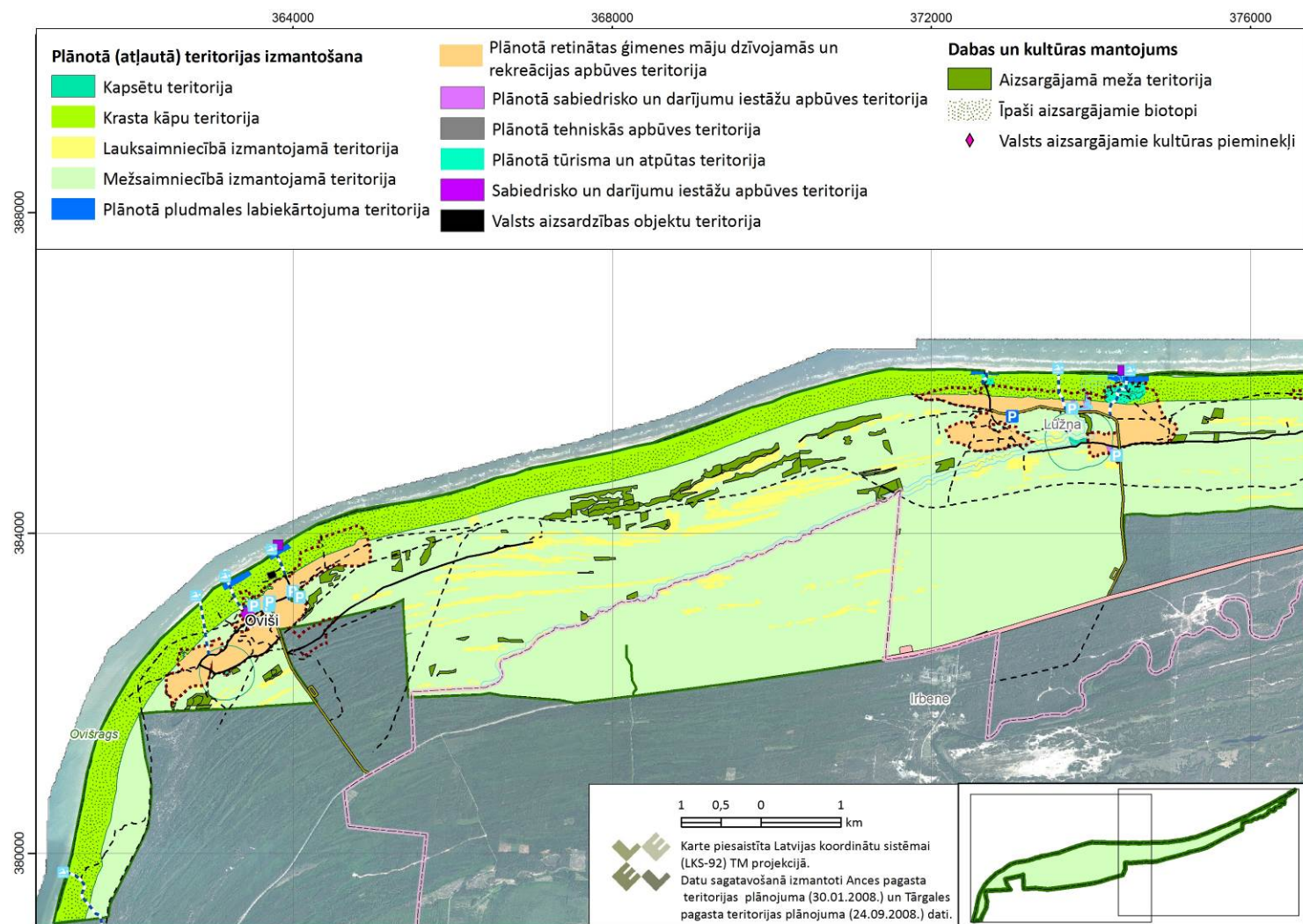
1.1.5. tabula. Aizsargājamo biotopu pārklāšanās ar teritorijas plānojumā noteikto atļauto izmantošanu dabas liegumā „Oviši”

Biotopu grupa	Teritorijas plānojums	Platība, ha	Procenti no kopējās biotopu platības
Piekrastes biotopi	Krasta kāpu teritorija	119,7	2,26
Piekrastes biotopi	Krasta kāpu teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	768,3	14,51
Piekrastes biotopi	Plānotā pludmales labiekārtojuma teritorija	6,8	0,13
Piekrastes biotopi	Plānotā pludmales labiekārtojuma teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	1,6	0,03
Piekrastes biotopi	Plānotā tūrisma un atpūtas teritorija	2,4	0,04

Biotopu grupa	Teritorijas plānojums	Platība, ha	Procenti no kopējās biotopu platības
Piekrastes biotopi	Plānotā tūrisma un atpūtas teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	10,9	0,21
Piekrastes biotopi	Mežsaimniecībā izmantojamā teritorija	2161,4	40,81
Piekrastes biotopi	Mežsaimniecībā izmantojamā teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi un meži	111,3	2,10
Piekrastes biotopi	Kapsētu teritorija	2,4	0,05
Piekrastes biotopi	Lauksaimniecībā izmantojamā teritorija	182,0	3,44
Piekrastes biotopi	Lauksaimniecībā izmantojamā teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	4,4	0,08
Piekrastes biotopi	Plānotā retinātas ģimenes māju dzīvojamās un rekreācijas apbūves teritorija	311,0	5,87
Piekrastes biotopi	Esošā un plānotā sabiedrisko un darījumu iestāžu apbūves teritorija	2,6	0,05
Piekrastes biotopi	Plānotā tehniskās apbūves teritorija	0,3	0,01
Piekrastes biotopi	Valsts aizsardzības objektu teritorija	0,2	0,00
Piekrastes biotopi	Valsts aizsardzības objektu teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	0,9	0,02
Virsjū biotopi	Plānotā retinātas ģimenes māju dzīvojamās un rekreācijas apbūves teritorija	0,1	0,00
Zālāju biotopi	Krasta kāpu teritorija	0,3	0,01
Zālāju biotopi	Krasta kāpu teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	0,5	0,01
Zālāju biotopi	Lauksaimniecībā izmantojamā teritorija	7,7	0,15
Zālāju biotopi	Plānotā retinātas ģimenes māju dzīvojamās un rekreācijas apbūves teritorija	31,1	0,59
Purvu biotopi	Krasta kāpu teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	0,6	0,01
Meža biotopi	Krasta kāpu teritorija	0,2	0,00
Meža biotopi	Krasta kāpu teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi	25,5	0,48
Meža biotopi	Lauksaimniecībā izmantojamā teritorija	7,0	0,13
Meža biotopi	Lauksaimniecībā izmantojamā teritorija, aizsargājamie meži	1,1	0,02
Meža biotopi	Mežsaimniecībā izmantojamā teritorija	278,2	5,25
Meža biotopi	Mežsaimniecībā izmantojamā teritorija, īpaši aizsargājamie biotopi un meži	17,0	0,32

1.1.7. attēls. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana dabas liegumā „Oviši” (1. lapa)

1.1.7. attēls. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana dabas liegumā „Oviši” (2. lapa)

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

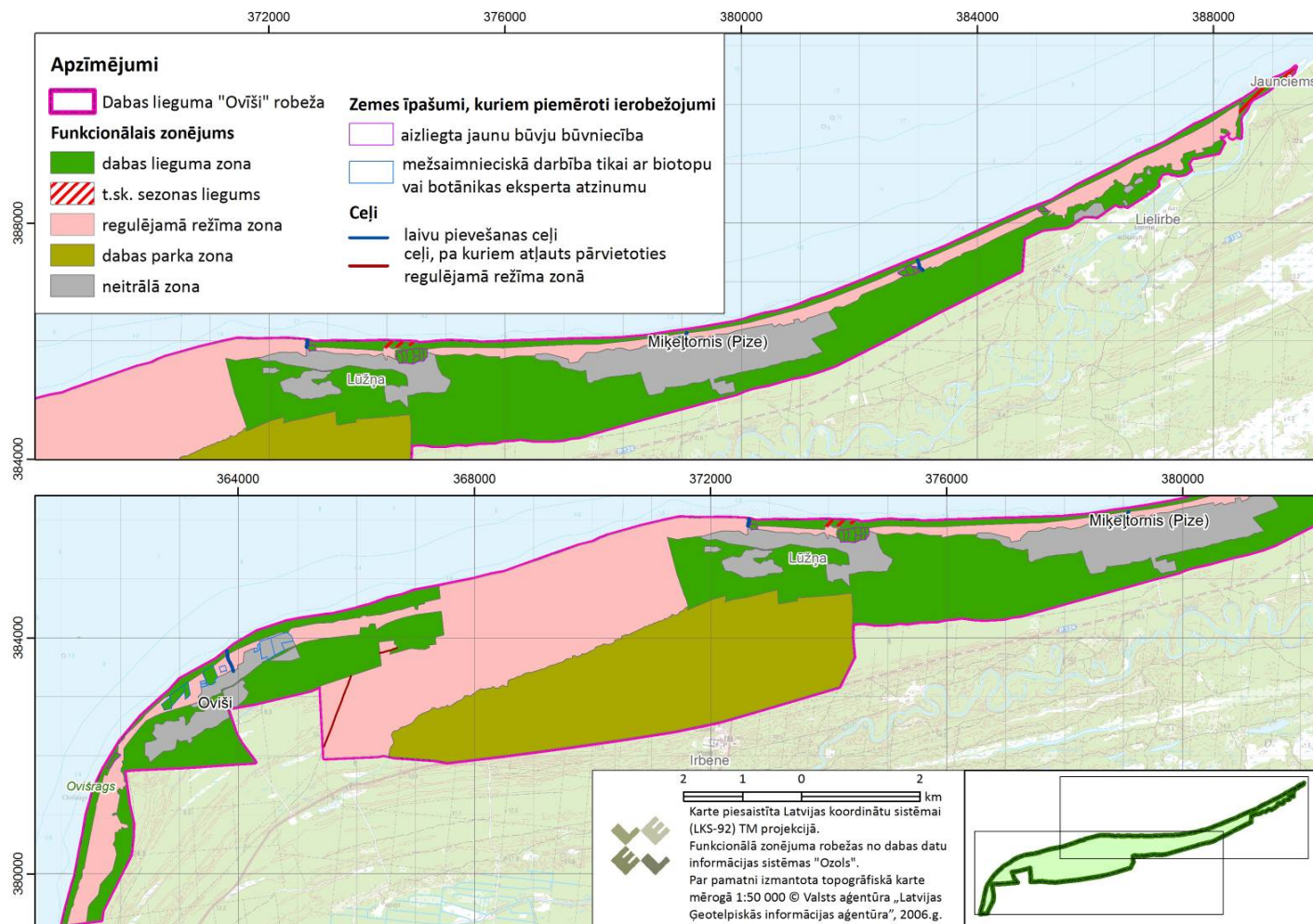
Dabas lieguma „Ovīši” funkcionālais zonējums un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (IAIN) apstiprināti 29.03.2005. (MK noteikumi Nr. 213).

Teritorijā noteiktas vairākas funkcionālās zonas – dabas lieguma zona (DLZ), dabas parka zona (DPZ), neitrālā zona (NZ) un regulējamā režīma zona (RRZ) (skat. 1.1.6. tabulu un 1.1.8. attēlu). Ligzdojošo putnu aizsardzībai DLZ ietvaros noteikti sezonas liegumi no 1. aprīļa līdz 15. jūnijam. Papildus funkcionālajās zonās paredzētajiem ierobežojumiem, IAIN iekļauts arī zemes gabalu saraksts, kuros aizliegta jaunu būvju būvniecība, bet atļauta esošo būvju renovācija un rekonstrukcija pašvaldības noteiktajā būvapjomā (3. pielikums), kā arī saraksts ar īpašumiem, kuros atļauta mežsaimnieciskā darbība un koku ciršana tikai pēc atzinuma saņemšanas no attiecīgās nozares eksperta, kurš tiesīgs sniegt atzinumu par mikrolieguma izveidošanu ziedaugiem un paparžaugiem, kā arī biotopiem (4. pielikums). IAIN iekļautas arī publiskās pieejas jūrai un ceļi, pa kuriem atļauts pārvietoties regulējamā režīma zonā.

1.1.6. tabula. Funkcionālo zonu platības dabas liegumā „Ovīši”

Funkcionālais zonējums	Platība, ha	Procenti no DL platības
Dabas lieguma zona	1806,0	35,6
<i>t.sk. sezonas liegums</i>	<i>16,0</i>	<i>0,3</i>
<i>t.sk. aizliegta jaunu būvju būvniecība</i>	<i>19,4</i>	<i>0,4</i>
<i>t.sk. mežsaimnieciskā darbība un koku ciršana tikai ar botānikas vai biotopu eksperta atzinumu</i>	<i>16,3</i>	<i>0,3</i>
Dabas parka zona	1185,4	23,3
Neitrālā zona	557,6	11,0
<i>t.sk. mežsaimnieciskā darbība un koku ciršana tikai ar botānikas vai biotopu eksperta atzinumu</i>	<i>16,0</i>	<i>0,3</i>
Regulējamā režīma zona	1529,2	30,1
<i>t.sk. mežsaimnieciskā darbība un koku ciršana tikai ar botānikas vai biotopu eksperta atzinumu</i>	<i>2,3</i>	<i>0,05</i>

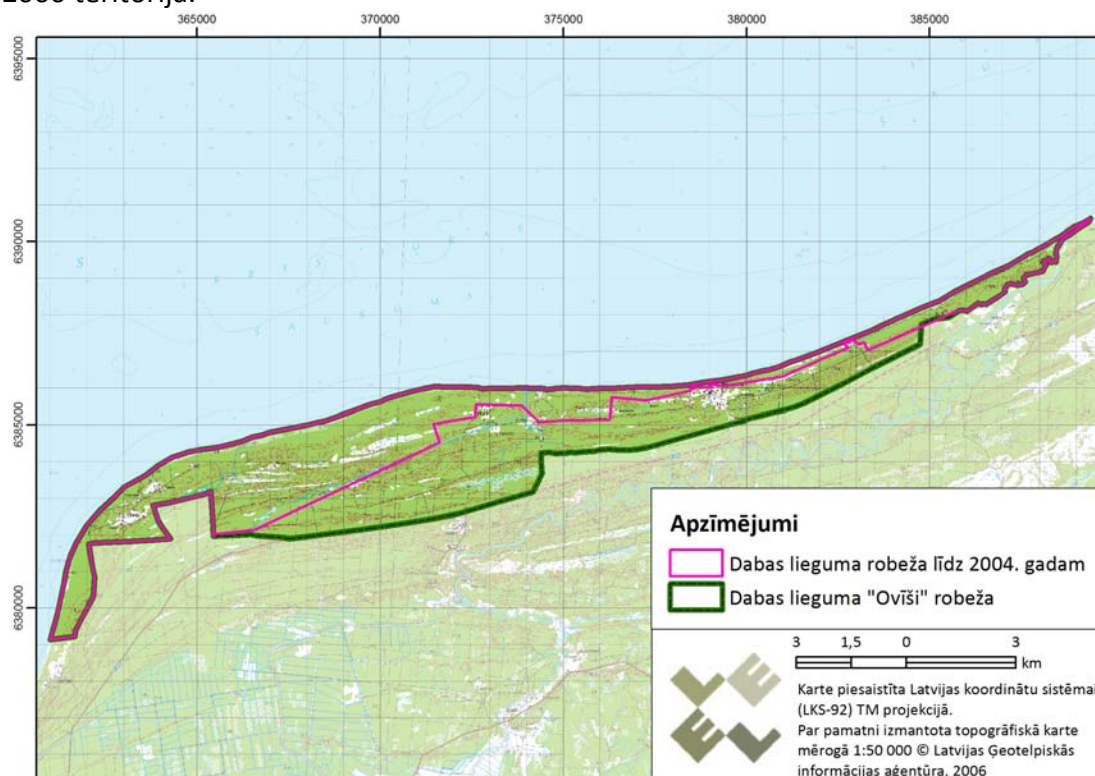
Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros izstrādāti priekšlikumi grozījumiem funkcionālajā zonējumā un IAIN, skat. 5. nodaļu.

1.1.8. attēls. Dabas lieguma „Oviši” funkcionālais zonējums

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

1980. gadu beigās tika ierosināts izveidot botānisko liegumu daļā pašreizējās dabas lieguma „Ovīši” teritorijas. Precizējot robežas, 1992. gada 26. februārī Ventspils rajona Izpildkomiteja pieņēma lēmumu par Ovīšu dabas lieguma izveidošanu. Uz šo liegumu tika attiecināts botānisko liegumu vispārīgais režīms, kas bija noteikts Latvijas PSR Ministru Padomes 1987. gada 10. aprīļa lēmumā Nr. 107. Liegums tika izveidots, lai saglabātu tādas retas augu sugas, kā sarkanā cefalantēra *Cephalanthera rubra* un kauslapu tofieldija *Tofieldia calyculata*. Ar Ventspils reģionālās Vides aizsardzības komitejas atbalstu Latvijas Dabas Fonda projekta „Kāpu veģetācija” ietvaros 1993. gadā tika izstrādāti priekšlikumi Ovīšu dabas lieguma individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem. Pašreizējo statusu dabas liegums „Ovīši” ieguva 1999. gadā. Sākotnēji lieguma platība bija ap 2758 ha (skat. 1.1.9. attēlu). 26.08.2003. apstiprināti teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 472). 2004. gada 30. novembrī ar grozījumiem MK noteikumos Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem” apstiprināta pašlaik spēkā esošā dabas lieguma robeža. 29.03.2005. apstiprināti pašlaik spēkā esošie MK noteikumi Nr. 213 „Dabas lieguma „Ovīši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. 2005. gadā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” grozījumiem dabas liegums „Ovīši” noteikts kā C tipa (teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai) Natura 2000 teritorija.

1.1.9. attēls. Dabas lieguma „Ovīši” robežu izmaiņas

2001. gadā tika uzsākta dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam (to veica SIA „Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” pēc Vides aizsardzības un

reģionālās attīstības ministrijas pasūtījuma), taču dažādu iemeslu dēļ plāna izstrāde tika pārtraukta un dabas aizsardzības plāns netika apstiprināts.

No 2005. līdz 2009. gadam LIFE projekta „Jūras aizsargājamās teritorijas Baltijas Jūras austrumu daļā” ietvaros tika veikta jūras teritoriju izpēte, tai skaitā dabas liegumam „Oviši” pieguļošajā akvatorijā, rezultātā izveidojot aizsargājamo jūras teritoriju „Irbes šaurums” (vairāk informācijas http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/juras_teritorijas/irbes_saurums/). Tai izstrādāti arī IAIN (19.10.2011. MK noteikumi Nr. 807 „Aizsargājamās jūras teritorijas „Irbes šaurums” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”). Saskaņā ar šiem noteikumiem, jūras teritorijā, kas robežojas ar dabas liegumu „Oviši”, aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas un lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svīnu. Šai teritorijā nepieciešams veikt ietekmes uz vidi sākotnējo novērtējumu grunts novietnes ierīkošanai, kā arī gultnes padziļināšanai, lai nodrošinātu kuģu satiksmi aizsargājamās jūras teritorijas neitrālajā zonā. Tādējādi ir nodrošināta ietekmes izvērtēšana darbībām, kas potenciāli varētu skart dabas lieguma teritoriju, taču vienīgi attiecībā uz aizsargājamo jūras teritoriju – joprojām saglabājas apdraudējums, ko dabas lieguma piekrastei rada darbības jūrā ārpus aizsargājamo teritoriju robežām (skat. 1.3.2. nodaļu).

Dabas lieguma teritorijā tiek veikts aizsargājamo biotopu monitorings. 2006. gadā Lielirbē un 2008. gadā Lūžņā tika veikts komplekss jūras piekrastes monitorings, kas ietvēra gan augu un biotopu, gan jūras krasta procesu novērtējumu. Projekta „Augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās Latvijā” ietvaros 2010. gadā veikta aizsargājamo augu sugu uzskaitē atsevišķās transektēs, savukārt, 2012. gadā veikts monitorings biotopu monitorings (transektes attēlotas kartēs 2. pielikumā).

1991. gadā ar Latvijas Republikas Ministru Padomes lēmumu tika izveidota kultūrvēsturiskā teritorija „Lībiešu krasts” jeb „Līvōd rānda”, kurā ietilpa arī dabas lieguma teritorija. Lēmums paredzēja direkcijas izveidi, kā arī materiālo resursu piešķiršanu un „Lībiešu krasta” ģenerālskāmes izstrādi. Lēmums paredzēja arī jebkuras saimnieciskās darbības, tai skaitā tūrisma, saskaņošanu ar Vides komiteju. 2003. gadā ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.811 „Līvōd rānda” direkcija tika pievienota Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariātam un Ministru Padomes lēmums par „Lībiešu krasta” izveidošanu zaudēja spēku. Rezultātā teritorijai nav spēkā esoša nolikuma un robežu shēmas, kā arī īpašu aizsardzības nosacījumu, tā nav arī reģistrēta Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā.

1999. gadā tika izstrādāts Ziemeļkurzemes nacionālā parka izveidošanas plāns, kas paredzēja vairāku piekrastes ĪADT apvienošanu, taču nav ticis aktualizēts un ieviests.

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Dabas lieguma teritorijā atrodas 5 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, kā arī 7 kultūrvēsturiskas nozīmes objekti (atbilstoši Tārgales pagasta teritorijas plānojumā iekļautajai informācijai) (skat. 1.1.7. tabulu un 1.1.10. attēlu). Senkapu atrašanās netālu no tagadējiem ciemu centriem liecina par ilgstošo teritorijas apdzīvotību laikā

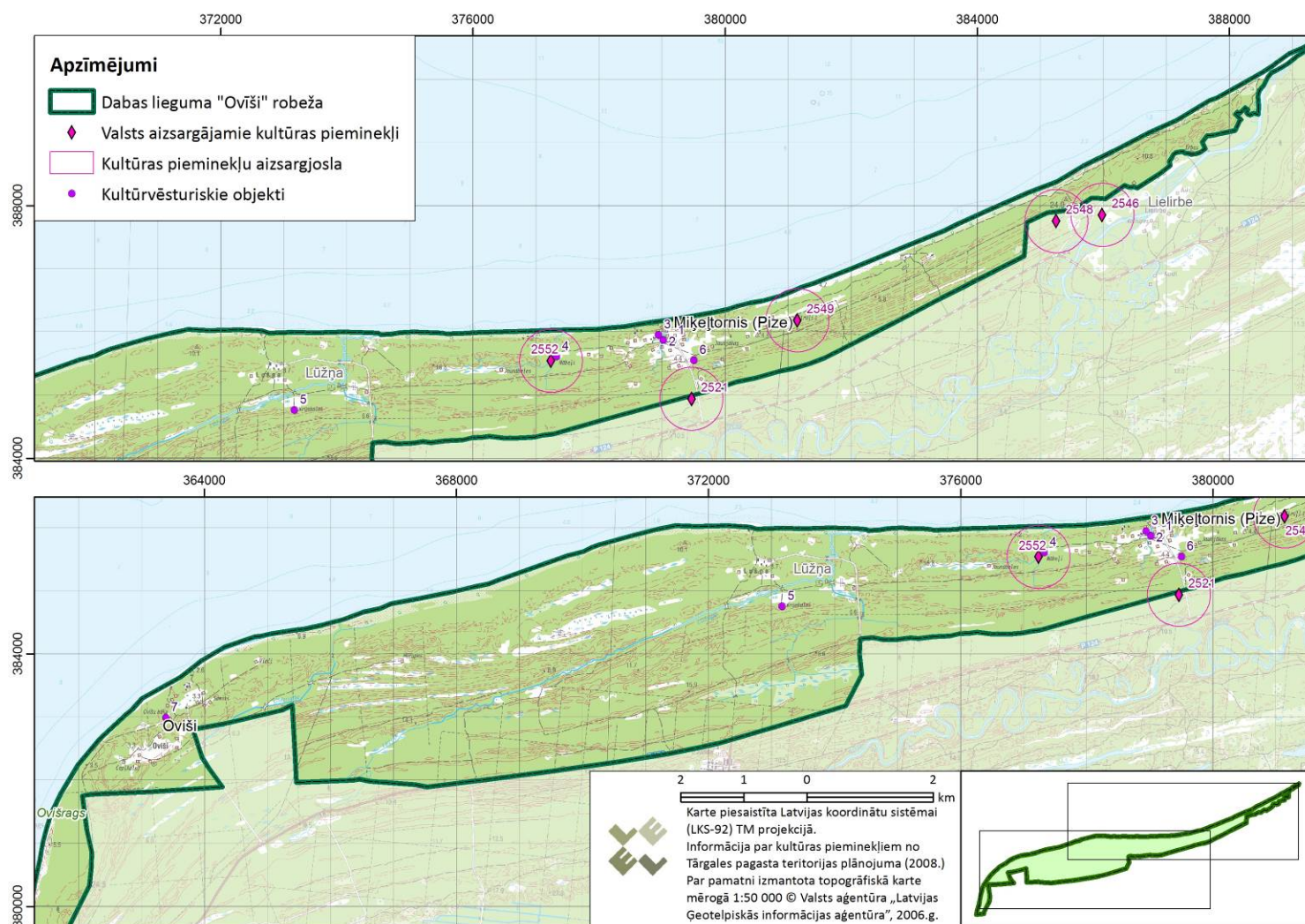
pirms krustnešu ienākšanas. 12.gs. beigās Kurzemes piekraste no Ovišraga līdz Kaņiera ezeram ietilpa daļēji kuršu un daļēji lībiešu apdzīvotajā Vanemas zemē. Vēlāk dabas lieguma teritoriju šķērsojusi robeža starp Livonijas ordeņvalsti un Kurzemes bīskapiju (pēc Livonijas kara 16. gs. beigās – Kurzemes un Zemgales hercogisti un Piltenes apgabalu); tā gājusi pa Lūžupi. pēc Ziemeļu kara (18. gs. sākumā) gan hercogiste, gan Piltenes apgabals tika iekļauti Krievijas impērijā.

1.1.7. tabula. Kultūrvēsturiskais mantojums dabas lieguma „Oviši” teritorijā

Nr. kartē	Objekts
Valsts aizsargājami kultūras pieminekļi	
2521	Upeslīču senkapi
2546	Mazgalenieku senkapi
2548	Lorumu senkapi
2549	Cīruļu senkapi
2552	Nabeļkalns-robežkalns
Teritorijas plānojumā iekļautie kultūrvēsturiskie objekti	
1	Pizes krogs – celts 1857.g.
2	Pizes (Miķeļtorņa) baznīca – celta 1893.g., vecās koka baznīcas vietā.
3	Miķeļbāka – celta 1884.g., 1932.g. nojaukta, 1934.g. uzcelta jauna, 1941.g. sarkanarmieši uzspīdzināja, 1957.g. uzcelta tagadējā bāka, uguns augstums 55,6 m vjl. – augstākā bāka Latvijā
4	Jaunnābeļu divtelpu klēts – celta 1775.g. (pēc citiem datiem – 19. gs. vidū). Saglabājusi senlaicīgos klēšu apveidus un konstrukcijas - aptēstu baļķu guļbūvi krusta pakšos.
5	Krūmkalnu mājas – celtas 1934.g., vienīgais līdz mūsdienām saglabātais 20. gs. 20.-30. gadu jaunsaimniecības ēku komplekss posmā no Ovišiem līdz Jaunciemam
6	Piemineklis lībiešu dzejniekiem J.Princim, U. Un J. Kāpbergiem Miķeļtorņa kapsētā – izveidots 1978.g, tēlnieks K.Dane.
7	Ovišu bāka – celta 1814.g., vecākā bāka, kas saglabājusies Latvijā, augstums 38,1 m vjl.

Datu avots: Tārgales pagasta teritorijas plānojums (2008. g.) un <http://www.livones.net/kultura/?raksts=8153>

Veicot teritorijas apsekošanu, nebija iespējams pārliecināties par dažu objektu stāvokli neprecīzā kartogrāfiskā materiāla dēļ (Jaunnābeļu klēts, dabā nebija identificējama) un piekļuves ierobežojumu dēļ (Krūmkalnu mājas). Būtu ieteicams veikt sistemātisku kultūrvēsturisko objektu apsekojumu (iespējams, visā Ventspils novada teritorijā vai piekrastes ciemos) un sagatavot jomas eksperta rekomendācijas objektu turpmākajai apsaimniekošanai.

1.1.10. attēls. Kultūrvēsturiskie objekti dabas lieguma „Oviši” teritorijā

19.-20. gadsimtā teritorija bijusi blīvāk apdzīvota un ekonomiski daudz aktīvāka kā mūsdienās. 19. gadsimtā piejūras ciemos notika aktīva burinieku būve, tai skaitā Lielirbē un Lūžņā. Lielirbe bija viens no galvenajiem burinieku būves centriem Kurzemes piekrastē, kā arī aktīva kokmateriālu un transporta osta. Dabas lieguma teritoriju no 1917. līdz 1968. gadam šķērsoja šaursliežu dzelzceļa (bānīša) maršruts Ventspils-Mazirbe-Stende, ar stacijām lielākajos ciemos (par to liecina arī saglabājušies vietvārdi, piemēram, Lielirbes dzelzceļēka, un dzelzceļa stacijas ēka Lūžņā – skat. 1.1.11. attēlu), savienojot teritoriju ar Ventspili un Dundagu, tālāk – Rīgu. (Tārgales pagasta teritorijas plānojums, 2008.) 1. Pasaules kara laikā dzelzceļa līniju izbūvēja kokmateriālu izvešanai, tāpēc tai pieguļošajās teritorijās meži savulaik tika izcirsti, taču bānītis vienlaikus kalpoja arī iedzīvotāju un preču transportam, nodrošinot ekonomisko aktivitāti dabas lieguma teritorijā (Ziemeļkurzemes šaursliežu dzelzceļš, 2009). Tai pašā laikā 1. Pasaules kara laikā bēgļu gaitās devās daudzi piekrastes iedzīvotāji, tādējādi samazinot teritorijas apdzīvojumu, kas pēc 2. Pasaules kara kļuva vēl retāks teritorijai noteikto pārvietošanās ierobežojumu dēļ (Zirnīte, 2011).

1.1.11. attēls. Bijusī dzelzceļa stacijas ēka Lūžņā (priekšplānā dzelzceļa līnijas vieta)

1.1.12. attēls. Miķeļtorņa luterāņu baznīca

Dabas lieguma teritorijā esošos ciemos sākotnēji apdzīvojuši lībieši, kas nodarbojās ar tirdzniecību, lauksaimniecību un zveju. Latviešu ienākšana piekrastes ciemos sākusies 18. gadsimtā, sevišķi 18. un 19. gadsimta mijā. Sākot ar 14. gs. iedzīvotāju galvenais ienākumu avots bija zemniecība un ziemas sezonā - zveja. Zvejas nozīme pieaug tikai 18.-19. gs., jo uzlabojās zvejas tehnoloģija. Ienākumus no lauksaimniecības limitēja pieejamās aramzemes un ganību platības, kas piekrastē ir nelielas, tāpēc apdzīvojuma struktūra ir ļoti skraja, ja neskaita dažus ciemus. Tagadējā dabas lieguma „Ovīši” teritorijā nodrošināt mājlopus ar sienu bija problemātiski, tāpēc pļaušanai tika izmantotas pļavas vairāku desmitu kilometru attālumā. (DA plāns 2001) Tāpat tika pļautas un noganītas mitrās starpkāpu ieplakas ciemu un viensētu apkārtnē, hidroloģiskā režīma uzturēšanai no tām rakti grāvīši uz tuvākajām ūdenstecēm (Iedzīvotāju sniegtā informācija Natura2000 monitoringa ekspertiem). Pie nomaļus esošām viensētām piemājas zemes izmantotas ganīšanai, par ko liecina saglabājušies raksturīgie biotopi. Tieši lauksaimnieciskā darbība nodrošināja atklātu platību uzturēšanu, par ko liecina kartogrāfiskais materiāls no 20. gadsimta 30. gadiem – pļavu un lauksaimniecības zemju dabas liegumā ir daudz

vairāk nekā šobrīd (skat 1.1.13. attēlu). Teritorijai raksturīgi izklaidus būvēti ciemi, kuru centru veido dažas blīvākas māju grupas, kas izvietotas tur, kur ir vieglāka pieeja jūrai (piemēram, Lūžņa un Miķeļtornis). Ovišos daļēji joprojām saglabājusies vēsturiskā ciema struktūra un žogi starp piemājas zemēm. (www.livones.net)

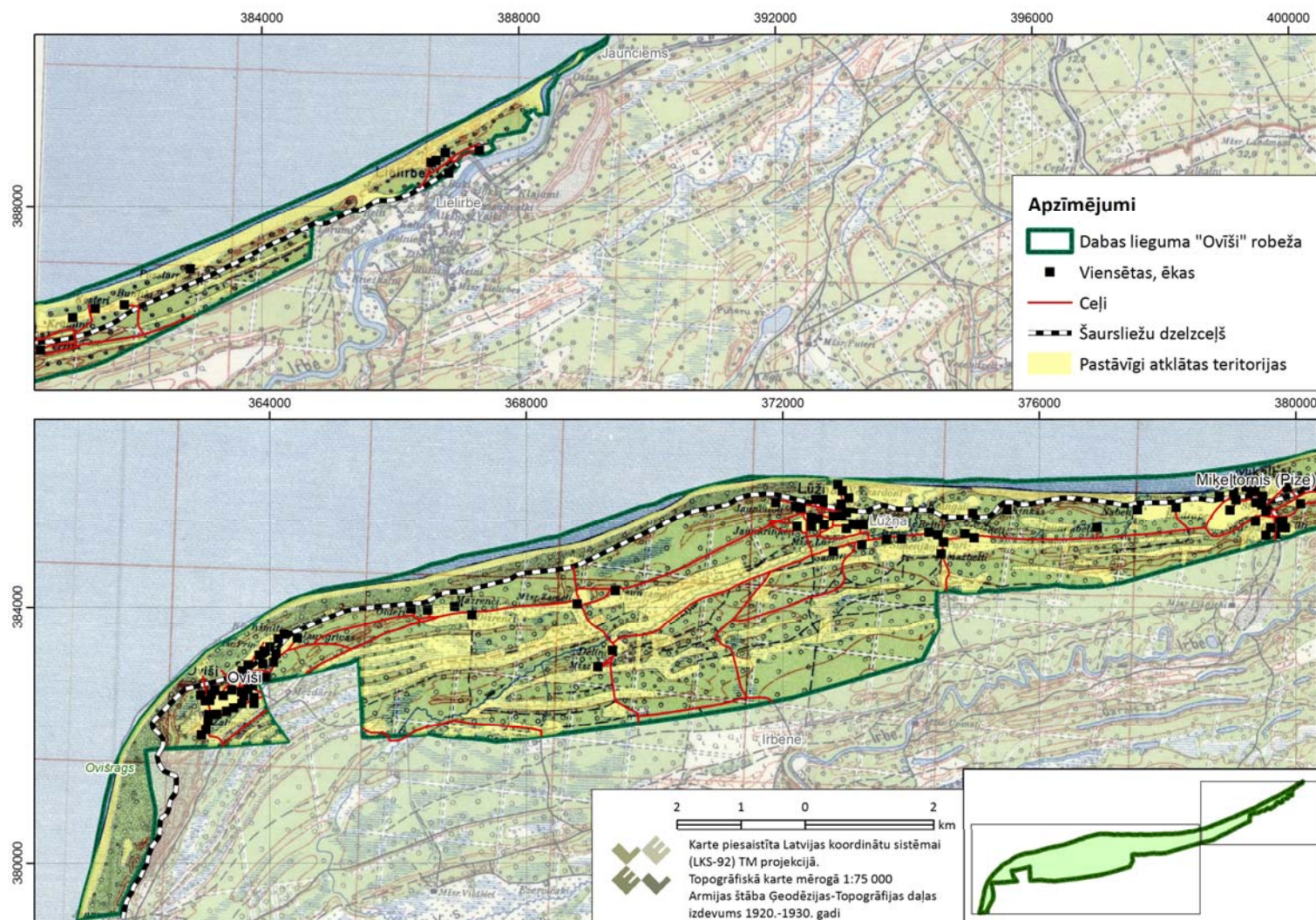
Būtiska teritorijas kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļa ir bākas. Ovišu bāka ir Latvijas vecākā bāka, kas bez ārējām izmaiņām funkcionē vēl šodien (skat. 1.1.14. attēlu). Uguns tajā iedegta 1814. gadā. Tā ir 38 metrus augsta, bet tās uguns labā laikā redzama pat 23 km tālu jūrā. Būves iekštelpu centrā ir otrs tornis. Varbūt šāda dīvainība skaidrojama ar militāriem apsvērumiem, jo bāka, iespējams, iecerēta kā fortifikācijas būve. Bākas modernizācija notikusi 1860. gadā, bet pēc 44 gadiem uzbūvēta atsevišķa ēka miglastaurei. Miķeļtorņa bāka (skat. 1.1.15. attēlu) celta Krievijas impērijas laikā un sākotnēji saukta par *Mihailovskij majak*, vecā ķeizara Aleksandra II brāļadēla vārdā, tās uzdevums bijis brīdināt jūrniekus no sēkļa ar tādu pašu vārdu. Vēlāk nosaukumu latviskoja - Miķeļbāka, arī Miķeļtornis (tādējādi aizstājot arī veco ciema nosaukumu – Pize. Bāka divas reizes ir nojaukta, bet tagadējais bākas tornis celts 1957.g., tā ir augstākā Baltijā (65 m). (Tārgales pagasta teritorijas plānojums, 2008.)

1.1.14. attēls. Ovišu bāka

1.1.15. attēls. Miķeļbāka

1.13. attēls. Dabas lieguma „Oviši” teritorijas izmantošana un apdzīvojums 20. gadsimta 20.-30. gados.

Padomju laikā, kad dabas lieguma teritorija tika izmantota armijas vajadzībām, izveidotas daudzas militāra rakstura būves. No vienas puses, tās tiek uztvertas kā vidi degradējoši objekti, taču mūsdienās, augot interesei par militāro mantojumu, var tikt izmantotas arī kā kultūras tūrisma resurss, kas atspoguļo noteiktu vēstures posmu. Militārā mantojuma ainaviskais novērtējums sniegts 2.2. nodaļā.

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

Dabas liegums „Ovīši” atrodas Ventspils novadā. Dabas liegumam nav savas administrācijas. Tā pārvaldi īsteno Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde, kura uzrauga dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un pēc plāna apstiprināšanas veicina tā ieviešanu. Teritoriju apsaimnieko zemes īpašnieki un tiesiskie valdītāji.

Teritorijas atļauto izmantošanu nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojums. Dabas aizsardzības prasības nosaka 16.03.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums un 02.03.1993. Likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un tiem pakārtotie normatīvie akti – šo nosacījumu ievērošanu kontrolē Dabas aizsardzības pārvalde. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu teritorijā kontrolē Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes reģionālā virsmežniecība. Vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas valsts kontroli veic Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde.

Valsts kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību realizē Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija.

Lauku atbalsta dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvalde uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības nozarē un pilda ar lauksaimniecību un lauku atbalsta politikas īstenošanu saistītas funkcijas.

Dabas liegumā esošo autoceļu uzturēšanu veic VAS „Latvijas Valsts ceļi”, Ventspils novada pašvaldība un zemes īpašnieki tiem piederošajos ceļu posmos.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Vides politikas pamatnostādnes 2009.-2015.gadam apstiprinātas 2009. gada 31. jūlijā, lai veidotu pamatu vides kvalitātes saglabāšanai un atjaunošanai, kā arī dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai, vienlaicīgi ierobežojot kaitīgo vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, kas ir akceptēta Ministru Kabinētā 16.05.2000., paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju pilnveidošanu, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Aizsargjoslas

Aizsargjoslu likums (05.02.1997., ar grozījumiem līdz 23.05.2013.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kārtības kontroli, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās. Likums cita starpā nosaka arī dažādus aprobežojumus ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, kā arī ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platumu atkarībā no to izmēriem.

„Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas noteikšanas metodika” (17.02.2004. Ministru kabineta noteikumi Nr.86) nosaka Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas noteikšanas metodiku.

“Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (03.06.2008., MK noteikumi Nr. 406) regulē virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

Vides aizsardzības likums (02.11.2006.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par nodarīto kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dziļēm.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (24.04.2007. MK noteikumi Nr. 281) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

„Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (27.03.2007. MK noteikumi Nr. 213) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums „**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” (02.03.1993.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus. 18. panta 4. apakšpunktā teikts, ka aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un aizsargājamo teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Dabas liegums „Ovīši” ir C tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0521500.

„**Noteikumi par dabas liegumiem**” (15.06.1999. MK noteikumi Nr. 83) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu 204. pielikumā (Pielikums MK 08.04.2004. noteikumu Nr.266 redakcijā, kas grozīta ar MK 30.11.2004. noteikumiem Nr.995; MK 08.05.2012. noteikumiem Nr.323) sniegta dabas lieguma „Ovīši” robežu shēma, robežpunktu koordinātes un apraksts.

29.03.2005. Ministru kabineta noteikumi Nr.213 „**Dabas lieguma “Ovīši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**” nosaka dabas lieguma „Ovīši” aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajā, kā arī teritorijas funkcionālo zonējumu un teritorijas izmantošanas nosacījumus katrā funkcionālajā zonā. Uz atsevišķām funkcionālajām zonām attiecas 16.03.2010. MK noteikumu Nr. 264 „**Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**” prasības.

„**Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību**” (09.10.2007. MK noteikumi Nr. 686) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

Noteikumi „**Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā**” (28.05.2002. MK noteikumi Nr. 199, izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„**Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai**” (18.07.2006. MK noteikumi Nr. 594) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību.

Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396) uzskaita Latvijā aizsargājamās (1. pielikums) vai ierobežoti izmantojamās (2. pielikums) dzīvo organismu sugas.

Noteikumi **„Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”** (21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153) nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu.

„Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus” (15.09.2009. MK noteikumi Nr. 1055) nosaka to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība (1.pielikums), un to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus (2.pielikums).

Noteikumi **„Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”** (05.12.2000. MK noteikumi Nr. 421) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

Ministru kabineta noteikumi **Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”** (pieņemti 18.12.2012.) nosaka mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu. Noteikumu pielikumos ir pieejami īpaši aizsargājamo zīdītāju, abinieku, rāpuļu, bezmugurkaulnieku, vaskulāro augu, sūnu, aļģu, ķērpju un sēņu sugas, kuru aizsardzībai var izveidot mikroliegumus, sugu saraksts, kā arī īpaši aizsargājamās putnu sugas, kuru aizsardzībai var izveidot mikroliegumus un tām paredzētās mikroliegumu platības.

04.04.2013. likums **„Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās”** paredz nosacījumus, ar kuriem piešķirama kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos un kuri izriet no aizsargājamo teritoriju aizsardzības prasībām, kā arī kompensācijas piešķiršanas kārtību.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (20.11.2007. MK noteikumi Nr. 778) nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

Likums **„Par ietekmes uz vidi novērtējumu”** (14.10.1998.) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir

nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. 4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību.

„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” (19.04.2011. MK noteikumi Nr. 300) nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004. MK noteikumi Nr.157) nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums, kā arī plānošanas dokumentus, kuriem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

„Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” (25.01.2011. MK noteikumi Nr. 83) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums” (17.02.2004. MK noteikumi Nr. 91) nosaka paredzētās darbības, kurām nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, bet kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi, kā arī šo tehnisko noteikumu saturu, pieprasīšanas, sagatavošanas un izdošanas kārtību. Tehniskajos noteikumos noteiktas vides aizsardzības prasības paredzētajai darbībai tās norises vietā.

Likuma **„Par piesārņojumu”** (15.03.2001.) mērķis ir novērst vai mazināt piesārņojuma dēļ cilvēku veselībai, videi un īpašumam nodarīto kaitējumu, kā arī novērst vai samazināt piesārņojošo darbību radīto kaitējumu, noteikt kārtību piesārņoto un potenciāli piesārņoto vielu reģistrācijai un sanācijai, novērst vai samazināt vides trokšņa ietekmi uz cilvēkiem, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un noteikt sabiedrības tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanā attiecībā uz piesārņojošo darbību atļauju izsniegšanu.

Meža zemes

Meža likums (24.02.2000.) nosaka mērķi regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

18.12.2012. Ministru kabineta noteikumi Nr. 935 **„Noteikumi par koku ciršanu mežā”** nosaka koku ciršanas kārtību mežā, kā arī dabas aizsardzības prasības koku ciršanai.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr.936, 18.12.2012.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, aprobežojumus aizsargjoslās ap purviem, bioloģiski nozīmīgu meža struktūras elementu noteikšanas un saglabāšanas nosacījumus, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

Ministru Kabineta noteikumi Nr.947 **“Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā”** (18.12.2012.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā. Šie noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav noteikts citādi.

Ministru Kabineta noteikumi Nr.889 **„Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību”** (18.12.2012.) nosaka ar atmežošanu izraisīto negatīvo seku kompensācijas noteikšanas kritērijus, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību. Noteikumos paredzēts, ka kompensācija jāmaksā:

- par oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos;
- par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos;
- par vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslu un sanitāro aizsargjoslu funkciju kvalitātes samazināšanos.

Ūdeņi

Ūdens apsaimniekošanas likums (12.09.2002.) nosaka mērķus, kas ietver tādas virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības sistēmas izveidošanu, kas: veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni; novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli.

„Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību” (19.10.2004., MK noteikumi Nr. 858.) nosaka virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu un virszemes ūdensobjektu klasifikāciju, antropogēnās slodzes noteikšanas kārtību, prioritārās vielas un to emisijas ierobežošanas kārtību, kā arī virszemes ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes kritērijus.

Noteikumi **“Par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”** (22.01.2002.) nosaka emisijas robežvērtības un aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī.

“Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (MK noteikumi Nr. 118, 12.03.2002.) nosaka kvalitātes normatīvus virszemes un pazemes ūdeņiem, ka arī

prioritāros zivju ūdeņus, kuros nepieciešams veikt ūdeņu aizsardzību vai kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijām labvēlīgus apstākļus.

Zvejniecība un makšķerēšana

Zvejniecības likums (12.04.1995.) regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu. Likums nosaka zivju resursu un zvejas pārvaldīšanu.

“Makšķerēšanas noteikumi” (22.12.2009., MK noteikumi Nr. 1498) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas Latvijas Republikas ūdeņos var nodarboties ar amatierzveju – makšķerēšanu un zemūdens medībām, zivju (vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku) ieguvi (turpmāk – makšķerēšana) ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas, zemūdens medību un vēžošanas rīkiem.

Noteikumi **“Licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas – kārtība”** (14.10.2003., MK noteikumi Nr. 574) nosaka kārtību, kādā veicama licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas, arī licencēto zemūdens medību un licencētās vēžošanas – ieviešana un kontrole, kā arī izstrādājams konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas nolikums.

Lauksaimniecība

Lauksaimniecības un lauku attīstības likums (07.04.2004.) nosaka mērķi radīt tiesisku pamatu lauksaimniecības attīstībai un noteikt ilglaicīgu lauksaimniecības un lauku attīstības politiku saskaņā ar Eiropas Savienības kopējo lauksaimniecības politiku un kopējo zivsaimniecības politiku.

Tūrisms

Tūrisma likums (17.09.1998.) nosaka mērķi radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrismu.

Medības

Medību likums (08.07.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

„Medību noteikumi” (22.07.2014. MK noteikumi Nr. 421) nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus medību termiņiem; medību pieteikšanas un organizēšanas kārtību; kārtību, kādā Valsts meža dienests ir tiesīgs mainīt zīdītāju medību termiņus, kā arī noteikt

papildu ierobežojumus medību organizēšanai atbilstoši attiecīgās dzīvnieku populācijas stāvoklim, meteoroloģiskajiem apstākļiem un fenoloģiskajai situācijai. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

„Savvalā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanas noteikumi” (17.12.2013. MK noteikumi Nr. 1483) nosaka kārtību, kādā pieļaujama medījamo dzīvnieku piebarošana, tai skaitā nosaka, ka medījamo dzīvnieku piebarošana nav atļauta teritorijās, kas Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā noteiktas kā īpaši aizsargājami biotopi vai īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikums (28.01.1937.) - trešā daļa (Lietu tiesības), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi. 1082. pants nosaka: „Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

Teritorijas attīstības plānošanas likums (13.10.2011.) nosaka mērķi panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Ministru Kabineta 30.04.2013. noteikumi Nr.240 „**Vispārīgie teritorijas plānošanas izmantošanas un apbūves noteikumi**” nosaka vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, teritorijas izmantošanai un apbūvei, kā arī teritorijas izmantošanas veidu klasifikāciju.

„Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (16.10.2012. MK noteikumi Nr. 711) cita starpā nosaka novada vai republikas pilsētas pašvaldības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas, teritorijas plānojuma, lokālplānojuma un to grozījumu, detālplānojuma un tematiskā plānojuma – saturu un to izstrādes kārtību.

Zemes ierīcības likums (14.09.2006.) nosaka uzdevumu aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums „**Par nekustamā īpašuma nodokli**” (17.06.1997.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Citi normatīvie akti

„**Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža**” (02.05.2012., MK noteikumi Nr. 309) cita starpā nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža zemes un kārtību, kādā izsniedz atļauju šo koku ciršanai.

Likums „**Par kultūras pieminekļu aizsardzību**” (12.02.1992.) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu veidus, to īpašuma un izmantošanas tiesības, valsts uzskaiti un prasības kultūras pieminekļu saglabāšanai.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts ir apstiprināts ar 29.10.1998. Kultūras ministrijas rīkojumu Nr. 128 (publicēts 15.12.1998.) „**Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu**”.

„**Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika**” (15.07.2003. MK noteikumi Nr. 392) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto nekustamo kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodiku.

Meliorācijas likuma (14.01.2010.) mērķis ir veicināt dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, nodrošinot infrastruktūras attīstību, meliorācijas sistēmu būvniecību, ekspluatāciju, uzturēšanu un pārvaldību lauku apvidu un pilsētu zemē.

16.03.2010. MK noteikumi Nr.261 „**Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība**” nosaka īpašu būvniecības procesa kārtību meliorācijas sistēmām un hidrotehniskajām būvēm.

„**Meliorācijas kadastra noteikumi**” (13.07.2010. MK noteikumi Nr.623) meliorācijas kadastra saturu un izveides, uzturēšanas un informācijas apmaiņas kārtību.

23.09.2008. MK noteikumi Nr.792 „**Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība pasākuma “Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” īstenošanai**” nosaka kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu Latvijas lauku attīstības programmas 2007.– 2013.gadam pasākuma “Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” (turpmāk – pasākums) aktivitātei lauksaimniecības zemēs “Meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija un renovācija” un aktivitātei meža zemēs “Meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un renovācija” (2014. gadā bija jāizdod jauni noteikumi nākamajam plānošanas periodam, taču līdz DA plāna pabeigšanai tas nebija noticis)

Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”. Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas ainavu konvencija (20.10.2000.) Latvijā pieņemta 29.03.2007. ar likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju”, kur dalībvalstis apstiprina, ka Eiropas ainavu kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss un ka ir jāsadarbojas, lai tās aizsargātu un pārvaldītu, kā arī veiktu plānošanu, vēloties radīt jaunu instrumentu, kas īpaši domāts Eiropas visu ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

Orhūsas konvencija (pieņemta ar likumu „Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” – izsludināts 18.04.2002.). Konvencijas noteikumu mērķis ir nodrošināt sabiedrības informēšanu, piekļūšanu informācijai, piedalīties lēmumu pieņemšanā un griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

Bonnas konvencija (pieņemta ar likumu „Par 1979. gada Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” – izsludināts 11.03.1999.). Konvencija nosaka apdraudētās migrējošās sugas, migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss, kā arī principus, kas jāņem vērā, īstenojot minēto sugu aizsardzības pasākumus.

Līgums par sikspārņu aizsardzību Eiropā (pieņemts ar MK noteikumiem Nr. 10 „Noteikumi par līgumu par sikspārņu aizsardzību Eiropā” - izsludināti 07.01.2003.). Līgums izriet no 1979. gada Bonnas konvencijas un nosaka sikspārņu aizsardzības principus.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 2009/147/EK (30.11.2009.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti

strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEK (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

Eiropas Parlamenta un Padomes Ūdeņu Struktūrdirektīvas 2000/60/EK

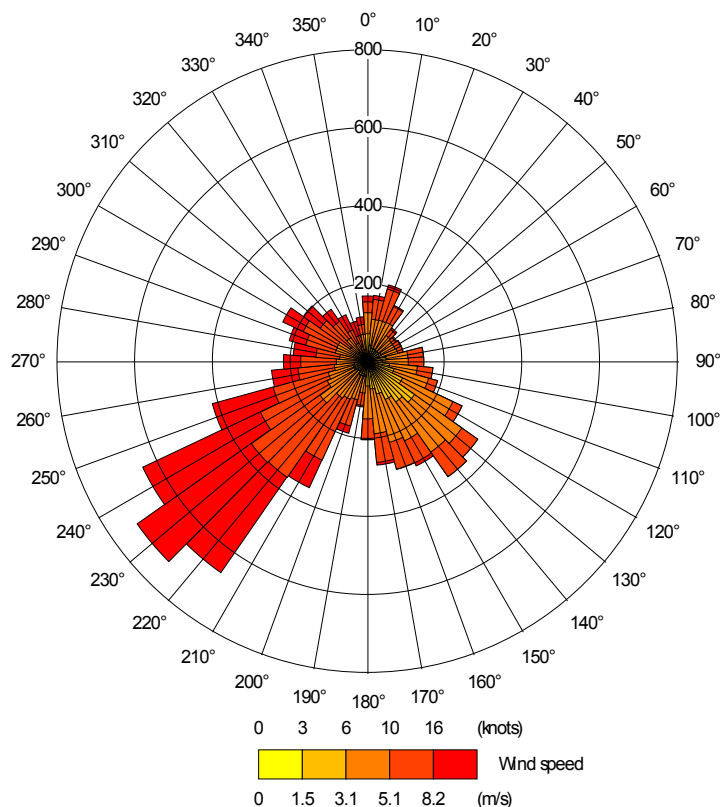
(20.12.2000.) mērķis ir aizsargāt un uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu ekosistēmu stāvokli un veicināt ilgtspējīgu ūdeņu lietošanu ieviešot integrētu upju baseinu apsaimniekošanas procesu.

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas lieguma teritorija ietilpst Piejūras zemienē, kurai raksturīgs mēreni silts un nedaudz mitrs klimats, vasara ir vēsāka, bet ziema siltāka, nekā Latvijas iekšzemes teritorijās. Gada vidējā temperatūra $6,75^{\circ}\text{C}$, janvāra vidējā temperatūra $-3,0$ līdz $-3,5^{\circ}\text{C}$, jūlija vidējā temperatūra $+16,5^{\circ}\text{C}$. Nokrišņu daudzums 600-700 mm gadā, to maksimums siltajā periodā. Sniega segas biezums 14 - 16 cm, tā saglabājas 68-89 dienas. Pēdējās pavasara salnas no 25. aprīļa līdz 14. maijam, pirmās rudens salnas no 4. oktobra līdz 25. oktobrim. Bez sala periods ilgst 143 - 173 dienas, veģetācijas periods 128-138 dienas (Strautnieks, 1997). Jūras ietekmes dēļ vērojama fenoloģisko parādību aizkavēšanās, salīdzinot ar pārējo Kurzemes daļu (Strautnieks, 1995).

Sākot no septembra - oktobra, dominē dienvidrietumu vēji (skat. 1.3.1. attēlu). Maijā - augustā ievērojami palielinās ziemeļrietumu vēju atkārtotāšanās. Mēneša vidējie vēja ātrumi palielinās, tuvojoties ziemai un ziemā. Jūlijā tie ir 4,7-6 m/s, oktobrī - 6,1-8,1 m/s, janvārī - 6,9-9,3 m/s, bet aprīlī - 5-6,5 m/s. Maksimālie ātrumi piemīt dienvidrietumu un rietumu vējiem. Ūdens līmeņa svārstības paisuma un bēguma laikā izteiktas ļoti vāji un nepārsniedz 10-15 cm. Praktiski visu ziemu piekraste neaizsalst, to nosaka siltās ūdens straumes, kuras Rīgas jūras līcī neieplūst. Pie krastiem pārsvarā izveidojas peldošais ledus. (Ulsts, 1998)

1.3.1. attēls. Vēja virzienu atkārtošanās un ātrums Ventspils meteoroloģiskajā stacijā, 2011. gadā (LVĢMC dati)

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Dabas liegums atrodas Piejūras zemienes Irves līdzenuma rietumu daļā (Ramans, Zelčs, 1995). Teritoriju raksturojošā ģeoloģiskā griezumā virsējo daļu veido ievērojama biežuma kvartāra nogulumi. Zem kvartāra nogulumiem esošā pamatiežu virsma atrodas aptuveni 10-35 m zem jūras līmeņa (Strautnieks, 1997). Pamatiežu virsējo daļu veido vidusdevona Narvas svītas dolomīti un karbonātiskie aleirolīti, kurus cita starpā uzskata par ģeoloģiski visvecākajiem iežiem zemkvartāra virsā Latvijā. Lielākais pamatiežu virsmas dziļums lieguma teritorijā ir pie Baltijas jūras krasta līnijas Jaunupē. Mazākais dziļums attiecīgi ir lieguma centrālās daļas dienvidos un tālākajā tā ZA stūrī pie Irbes grīvas. Starp Ovīšiem un Jaunupi ir konstatēts pamatiežu virsas ielejveida iegrauzums, kura dziļums sasniedz 70 m. Tas nozīmē, ka kopējais kvartārsegas biežums lieguma teritorijā ir visai atšķirīgs un atrodas robežās no 10 līdz 80 m.

Lielākajā lieguma daļā uz pirmskvartāra iežiem uzguļ pēdējā apledojuma morēnas smilšmāls. Šī slāņa biežums ir mainīgs un kopumā nepārsniedz 10 m. Glacigēno nogulumu virsma ir ievērojami pārskalota (abradēta) un to pārsedz atlikušo rupjatlūzu slānis. Pārskalotos glacigēnos nogulumus sedz Baltijas ledus ezera aleirītiskie nogulumi, virs kuriem uzguļ Litorīnas jūras smiltis. Ielejveida iegrauzumos konstatēti arī Kurzemes apledojuma glacigēnie nogulumi, kā arī, domājams, Ancilus ezera smiltis (Veinbergs, 1986; Danilāns, 1973). Litorīnas nogulumi daudzviet ir

eolajos procesos pārveidoti jaunākā kāpu reljefā, vai arī ir notikusi (un turpina notikt) to pārklāšanās ar jaunākās jūras akumulācijas ceļā pieplūstošo smilti. Veidojas jaunu kāpu vaļņi, kas pārsedz vecākas kāpas un senākus jūras krasta nogulumus (Eberhards, 2003).

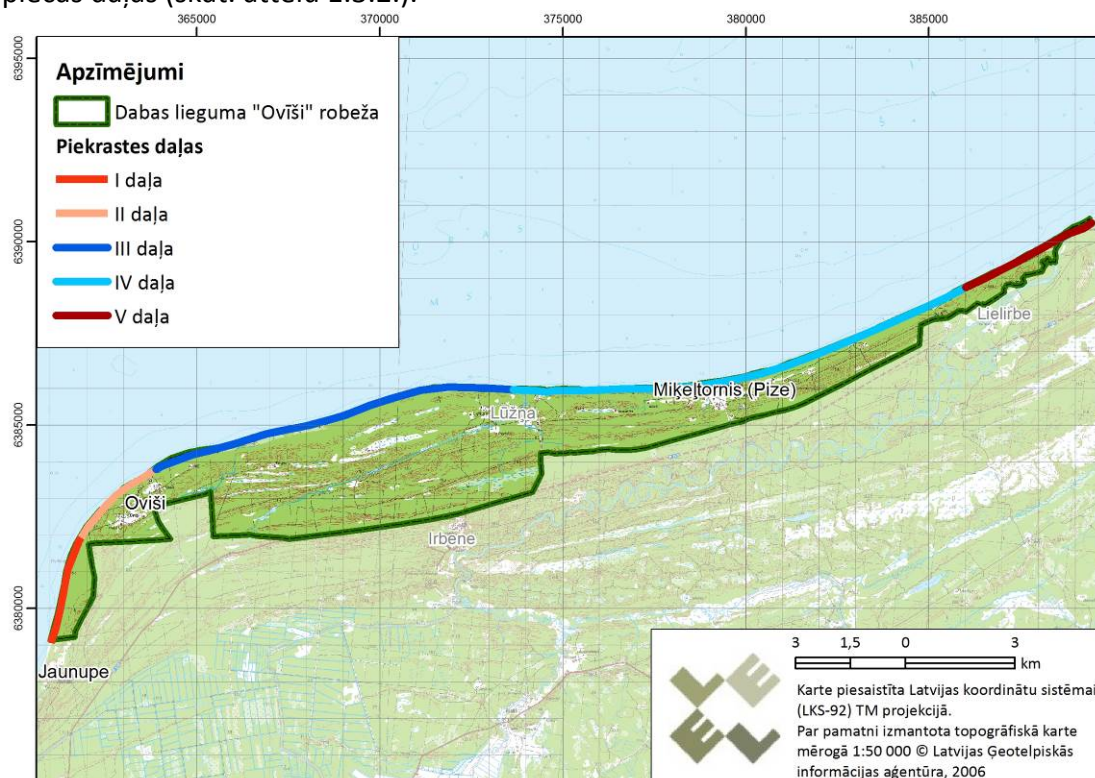
Par ļoti raksturīgu un savdabīgu ģeomorfoloģisku veidojumu lieguma teritorijā var uzskatīt kangaru-vigu kompleksu (garkrasta virzienā orientēti lineāri paaugstinājumi un ieplakas starp tiem). Precīza šo veidojumu ģenēze joprojām ir diskusiju objekts, tomēr var apgalvot, ka vaļņu izcelsme ir krastā notikušās jūras nesto sanešu akumulācijas un vēja ģeoloģiskās darbības kombinācija. Ļoti būtisks ģeoloģiskās vēstures elements, kas ļāva izveidoties kangaru-vigu reljefam, ir arī ilgstošā un pakāpeniskā glacioizostāzijas radītā Litorīnas jūras regresija (to nodrošināja ledāja masas radīto zemes garozas deformāciju kompensēšanās). Tiek uzskatīts, ka lielākā daļa augstāko kangaru sākotnēji ir bijušas priekškāpas, kas vēlāk pārveidojušās krasta kāpu valnī (Eberhards, 2003, Ulsts, 1998; Danilans, 1992).

Teritorijā ir samērā plaši izplatīti organogēnas izcelsmes purvu nogulumu (galvenokārt kūdra). Neskatoties uz samērā plašo izplatību, dominē nelieli un sīki purvi, kuros kūdras biezums ir tikai daži metri. Sastopami arī lielāki purvi ar kūdras biezumu virs 4 m. Mazo upju ielejās meandru attīstība un alūvija uzkrāšanās ir notikusi ļoti nelielā apjomā. Pašā tālākajā lieguma ziemeļaustrumu galā reljefa attīstībā noteikta loma ir Irbes upei, kuras ģeoloģiskā darbība, kombinējoties ar jūras krasta procesiem tiešā grīvas tuvumā (aptuveni 1 km garā posmā), aktīvi pārveido šauru zemes strēli starp upi un Irbes šaurumu. Upe un jūras viļņošanās pakāpeniski erodē tās labo krastu ietekas rajonā (ārpus lieguma teritorijas), tomēr nav izslēgta jaunas ietekas vietas spontāna izveidošanās vairāk uz rietumiem no esošās (lieguma teritorijā). Vietās, kur vaļņu-ieplaku sērijas ir sevišķi izteiktas un ar lielām augstuma amplitūdām, zemākajās vietās, pateicoties apgrūtinātai drenāžai, sāk attīstīties pārpurvošanās process. Lieguma iekšzemes robeža nepietuvojas par Litorīnas jūras pirmās regresijas laiku vecākiem krasta veidojumiem.

Ņemot vērā, ka kangaru-vigu (vaļņu-starpvaļņu ieplaku) garenasis ir subparalēlas tai jūras krasta līnijai, kuras laikā notika to veidošanās, ir iespējams rekonstruēt jūras regresijas un sanešu akumulācijas intensitātes izmaiņas telpā. Teritoriju drenējošās mazās upes (Olderupe, Lūžupe) gultni veidojušās intensīvas jūras krastā notiekošās akumulācijas apstākļos un tāpēc ir izteikti novirzītas uz austrumiem atbilstoši garkrasta sanešu plūsmas virzienam (Eberhards, 2003). Ņemot vērā Kurzemes ziemeļu daļai raksturīgo pacelšanos, mazajām ūdenstecēm, kas drenē Irves līdzenumu, laika gaitā ir mazinājies garenkritums. Rezultātā teritorijas drenāžas apstākļi turpina pasliktināties un starpvaļņu ieplaku pārpurvošanās ir sākusies relatīvi nesen (Eberhards, 2003).

Saistībā ar turpinošos sanešu deficīta apstākļu pastiprināšanos uz ziemeļiem no Ventspils ostas un iespējamām ar klimata mainību saistītām sekām, lieguma rietumu daļas krasta posmā ir iespējama erozijas intensitātes palielināšanās (Lapinskis, 2010; Eberhards, Lapinskis, Saltupe, 2006).

Pludmales un kāpu smilts pārpūšana iekšzemē notiek praktiski visā lieguma krasta joslā, arī deflācijas formu veidošanās dziļāk iekšzemē ir novērojama, tomēr tās apmēri nozīmīgi tikai vietās, kur pastāv lielāka cilvēku koncentrācija. Atbilstoši teritorijas ģeomorfoloģiskajām un samērā labi izteiktajām mūsdienu jūras krasta morfordinamiskajām atšķirībām, lieguma teritoriju ir iespējams nosacīti iedalīt piecās daļās (skat. attēlu 1.3.2.).

1.3.2. attēls. Dabas lieguma „Oviši” piekrastes daļas

I daļa – starp lieguma dienvidrietumu robežu un Ovišu raga rietumu spārnū (aptuveni 3 km gara krasta līnija)

Šajā lieguma daļā jūras krastam tuvākajā joslā intensīvi notiek jaunākā eolā reljefa veidošanās. Teritorija ir pakļauta valdošo spēcīgo jūras rumbu vēju ietekmei. Aiz šobrīd aktīvi mainīgās joslas esošajā mežaino kāpu joslā nav izteiktu vaļņu un iepilukmijas. Dominē neregulāras un fragmentētas kāpas un to grupas, kuru relatīvais augstums ir robežās no 4 līdz 7 m (Eberhards, 2003). Teritorijai ir raksturīgs lēzens kritums jūras virzienā. Tikmēr samērā augsts un masīvs kāpu valnis ir izsekojams pie lieguma iekšzemes robežas (Cepļakangars ar augstumu 24 m vjl.).

Pamatkrasta robežu veido pārpūsta un fragmentēta (vietām pilnībā erodēta) priekškāpa. Tās relatīvais augstums ir 0,5 līdz 1,5 m. Pēc erozijas epizodēm priekškāpa atjaunojas ļoti lēni, jo smalkgraudaino sanešu pieplūde iecirknī ir nepietiekama. Kopumā novērojama pamatkrasta atkāpšanās ar ātrumu 0,3-0,6 m/gadā. Pēdējo 50-60 gadu laikā Ovišu raga rietumu spārnā reģistrēta krasta erozijas pastiprināšanās, 20 gs. pirmajā pusē pastāvējušās priekškāpas un to sērijas ir daļēji vai pilnībā noskalotas (Ulsts, 1998).

Pludmales parametri šajā posmā ir ļoti mainīgi – platums parasti ir robežās starp 15 un 50 m. Tās sastāvā esošo oļu un grants īpatsvars mainās, tomēr vienmēr saglabājas visai augsts. Epizodiski pludmalē tiek noskalots viss smilšainais materiāls un izveidojas oļaina pludmale (Lapinskis, Grava, 2005).

II daļa – Ovišu raga virsotne un austrumu spārns (aptuveni 3 km gara krasta līnija)

Ievērojamu teritorijas daļu šajā posmā veido antropogēno traucējumu rezultātā mainījies reljefs. Sākotnējais kāpu reljefs ir ticis pakļauts vairākām eolās reaktivizācijas epizodēm un tāpēc tikai daļēji saglabājis Ziemeļkurzemes piekrastei raksturīgās īpašības (Eberhards, 2003). Šajā lieguma daļā virsmas absolūtais augstums reti pārsniedz 10 m vjl. un atsevišķu eolo veidojumu relatīvais augstums ir mazāks par 5 m.

Mūsdienu krasta procesus iecirknī raksturo erozijas un akumulācijas epizožu mija, ko var izskaidrot ar krasta līnijas azimuta maiņu Ovišu raga rajonā un to, ka sākotnēji dominējušos akumulācijas procesus mūsdienās ierobežo Ventspils ostas radītais smalkgraudaino sanešu deficīts (Eberhards, 2003). Nav viennozīmīgi skaidrs, vai Ventspils ostas ietekme Ovišu raga erozijas intensitātes pieaugumā ir būtiska, tomēr tā uzskatāma par vērā ņemamu. Periodi ar aktīvu sanešu akumulāciju mijas ar erozijas dominētiem periodiem, kā rezultātā stabila priekškāpas vaļņa izveidošanās nav iespējama. Kopumā iecirknī ir novērojams erozijas un akumulācijas līdzsvars, pašā raga virsotnē pēdējo 30 gadu laikā notiek krasta atkāpšanās ar ātrumu 0,2-0,4 m/gadā.

Tūlīt uz austrumiem aiz raga virsotnes (1 km uz ziemeļaustrumiem no Ovišu bākas) ir izveidojusies Latvijas apstākļiem netipiski plaša oļu-smilts pludmale. Šajā pludmalē, ko faktiski var uzskatīt par mūsdienu jūras krasta akumulācijas radītu terasi, eolo procesu loma ir nebūtiska. Smiltis galvenokārt tiek pārpūstas paralēli krastam austrumu virzienā, un priekškāpu attīstība ir ļoti vāja (Eberhards, Lapinskis, 2008). Pludmalē, zemūdens nogāzē, kā arī iekšzemē zem eolā reljefa formām iegulošais ievērojamais rupjas grants un oļu apjoms uzkrājies pateicoties glaciģēno nogulumu virsmas pacēlumam. Tas arī ir pašā Ovišu raga izveidošanās iemesls (Ulsts, 1998).

III daļa – Oviši – Lūžupe (aptuveni 10 km gara krasta līnija)

Teritorijai ir raksturīga Kurzemes ziemeļrietumu piekrastei tipiskā krasta līnijai subparalēlo vaļņu un ieplaku mija. Kopējais paralēlo vaļņu skaits šajā iecirknī nav precīzi zināms un nav nosakāms, tomēr tas pārliecinoši pārsniedz 30. Vairākās vietās lieguma teritorijā vienu kilometru garā šķērsprofilā ir izsekojami līdz 10-12 vaļņu-ieplaku pāri. Šajā lieguma daļā ir izvietotas vairākas ļoti augstas (15-16 m vjl.) un masīvas kāpas (Dižpurkangars, Liepkangars), tomēr lielākās vaļņu daļas relatīvais augstums ir vien daži metri. Kopumā visam lieguma iecirknim ir raksturīgs vājš, bet nepārprotams kritums jūras (Irbes šauruma) virzienā. Absolūtais augstums lielākajās starpvaļņu ieplakās būtiski atšķiras no vaļņu koru augstuma, un šādās vietās aktīvi notiek pārpurvošanās (Eberhards, Lapinskis, 2001).

Mūsdienu krasta zonas iekšzemes robežu teritorijā iezīmē zema, bet labi izveidojusies priekškāpa. Vietām posma austrumu daļā izveidojušās zemu un vidēji labi attīstītu priekškāpu sērijas. Jaunāko priekškāpu relatīvais augstums sasniedz 1-2,5 m. Priekškāpas norobežo ļoti plašu un galvenokārt smilšainu pludmali. Pludmales sastāvā esošo grants graudu un sīku olišu īpatsvars izteikti samazinās virzienā uz austrumiem (Ulsts, 1998; Lapinskis, Grava, 2005).

Vērtējot mūsdienu krasta zonas virsūdens daļas parametrus, var secināt, ka sanešu akumulācija ir izteiktā pārsvarā. Krasta uzvirzīšanās jūrai notiek ar ātrumu 0,1-0,4 m gadā (Lapinskis, 2010).

IV daļa – Lūžupe– Dižkalns (aptuveni 13 km gara krasta līnija)

Šī lieguma daļa būtiski neatšķiras no iepriekšējās, tomēr te nav sastopamas augstās kāpas – dižkangari. Lielāko daļu izdalītās lieguma daļas (izņemot antropogēni traucēto daļu Miķeļtornī) veido sīku (relatīvais augstums nepārsniedz trīs metrus) kangaru sērijas. Vidējais attālums starp vaļņu korēm ir 40-80 m. Tiek uzskatīts, ka šādas vaļņu-ieplaku sērijas liecina par samērā straujas jūras regresijas epizodēm, pretstatā masīvajiem vaļņiem, kuri, domājams, veidojušies jūras līmenim ilgāk saglabājoties nemainīgam (Eberhards, 2003). Kangaru-vīgu reljefa daļa, kas atrodas starp Kolkas-Ventspils šoseju ir veidojusies aptuveni 3000 gadu laikā, turklāt pēdējo 1000 gadu laikā to veidošanās ir palēninājusies vai pilnībā izbeigusies.

Ņemot vērā, ka starpvaļņu ieplakas ir seklas, pārpurvošanās notiek mazākā apmērā kā I un III lieguma daļā. Kopējais teritorijas virsmas kritums lrbes šauruma krasta virzienā ir aptuveni 1:250, turklāt kritums ir labi izturēts visā lieguma joslas platumā. Šajā daļā sastopamie zemie vaļņi ir izteikti gari – tie izsekojami vairāku km garumā un tikai vietām sazarojas vai saplūst ar blakus vaļņiem. Vidējais vīgu platumas sasniedz vien 10-30 m.

Mūsdienu krasta zonas iekšzemes robežu šajā posmā iezīmē ļoti labi izveidota 3-5 m augsta masīva priekškāpa. Tās augstums un platumas pakāpeniski palielinās virzienā uz austrumiem (Lapinskis, 2010). Sanešu akumulācijas intensitāte šajā posmā ir mazāka kā iepriekšējā, tāpēc vairāku priekškāpu josla neveidojas. Smilšu pieplūde ir pietiekoša, lai vētru izraisīto erozijas epizožu kompensācija (priekškāpas profila atjaunošanās) notiktu sekmīgi (Lapinskis, 2005). Pludmales platumas posmā ir samērā stabils un atrodas robežās no 35 līdz 60 m. Pludmalē vasaras periodā ir novērojama sīku barhānu un eolā ripsnojuma veidošanās.

V daļa – Dižkalns – Irbes grīva (aptuveni 4 km gara krasta līnija)

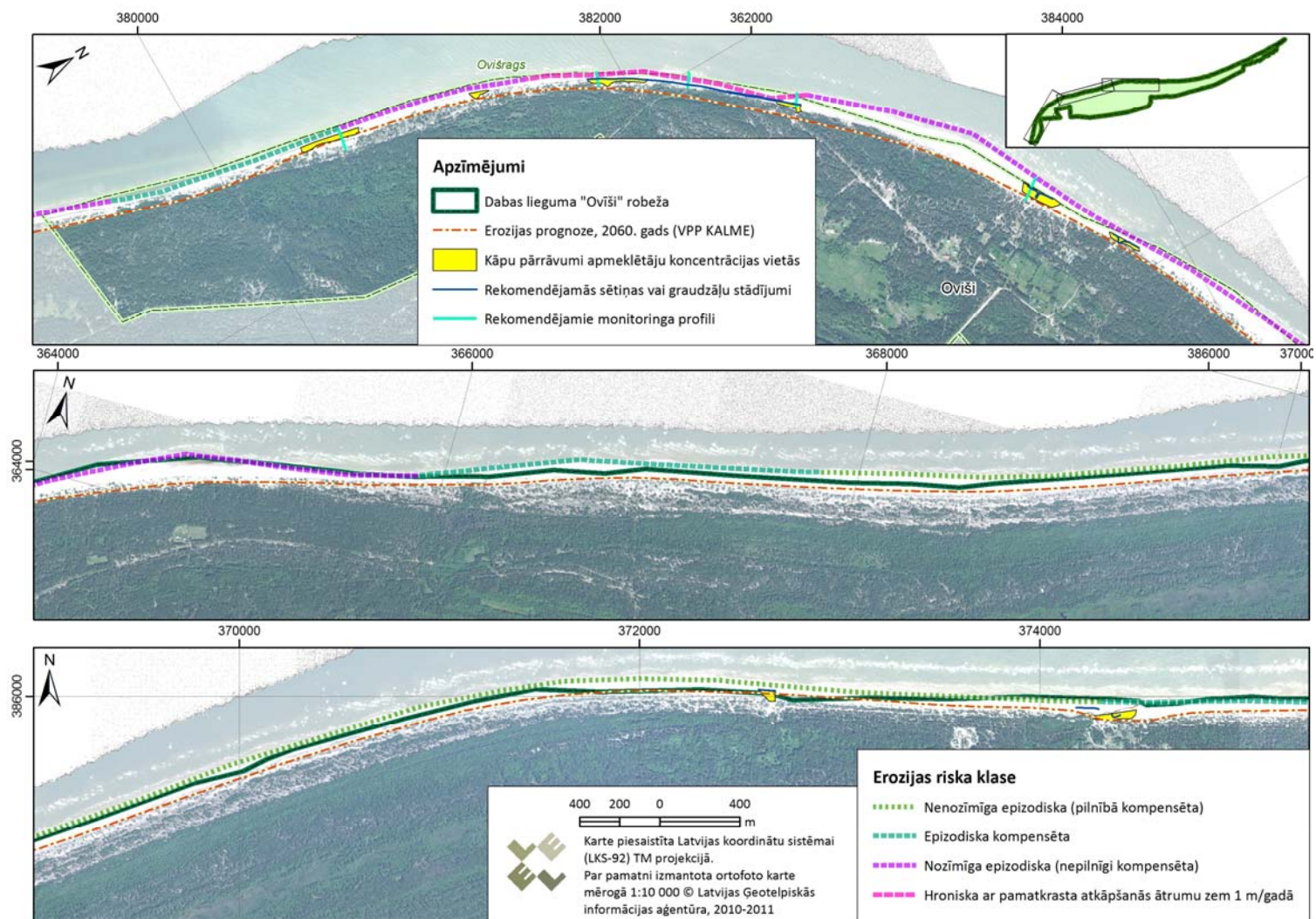
Šī tālākā lieguma teritorijas ziemeļaustrumu daļa, kuras platums sasniedz tikai 0,7 km, atšķiras no pārējās teritorijas ar senākā kangaru-vigu reljefa ļoti būtiskiem pārveidojumiem. Sākotnējā reljefa degradācija (pārpūšana) notikusi relatīvi nesēnā pagātnē antropogēnu traucējumu rezultātā (Eberhards, 2003; Bušs, 1960), turklāt vaļņu-ieplaku sēriju izveidošanos apgrūtināja Irbes grīvas evolūcija. Smilšu remobilizācijas rezultātā ir izveidojies samērā masīvs kāpu valnis-grēda. Tās rietumu galu iezīmē kupolveida kāpa Dižkalns (24 m vjl.). Jaunā kāpu grēda ir izsekojama aptuveni 3 km garumā, kur to ierobežo Irbes upes ieleja. Šaurā lieguma josla uz ziemeļaustrumiem no kāpu grēdas ir veidojusies, kombinējoties eolajai akumulācijai un deflācijai. Te sastopamo izteikti fragmentēto kāpu pauguru relatīvais augstums nepārsniedz 4 m. Aptuveni 300 m platā joslā aiz priekškāpas reljefa pārveidošanās vēja darbības dēļ turpinās arī mūsdienās.

Mūsdienu krasta procesus raksturo izteikts sanešu akumulācijas pārsvars pār visa veida eroziju. Pludmalē epizodiski izveidojas eolā garkrasta tranzīta apstākļi. Līdzīgi kā iepriekšējos divos sektoros, pludmalē mēdz attīstīties efemeri eoli veidojumi. Salīdzinot ar 20. gs. vidu, sauszemes uzvirzīšanās jūrai ir kļuvusi lēnāka (Lapinskis, 2010; 2005). Tomēr arī saglabājoties šādai tendencei, krasta atkāpšanās pārskatāmā nākotnē nav sagaidāma. Priekškāpas, kuras augstums sasniedz pat 9-10 m vjl., evolūcija pēdējo 18 gadu laikā liecina, ka vētras radīto traucējumu (izskalojumu) kompensācija notiek lēni (5-10 gadu laikā). Sauszemes uzvirzīšanās jūrai notiek ar ātrumu 0,3-0,4 m/gadā.

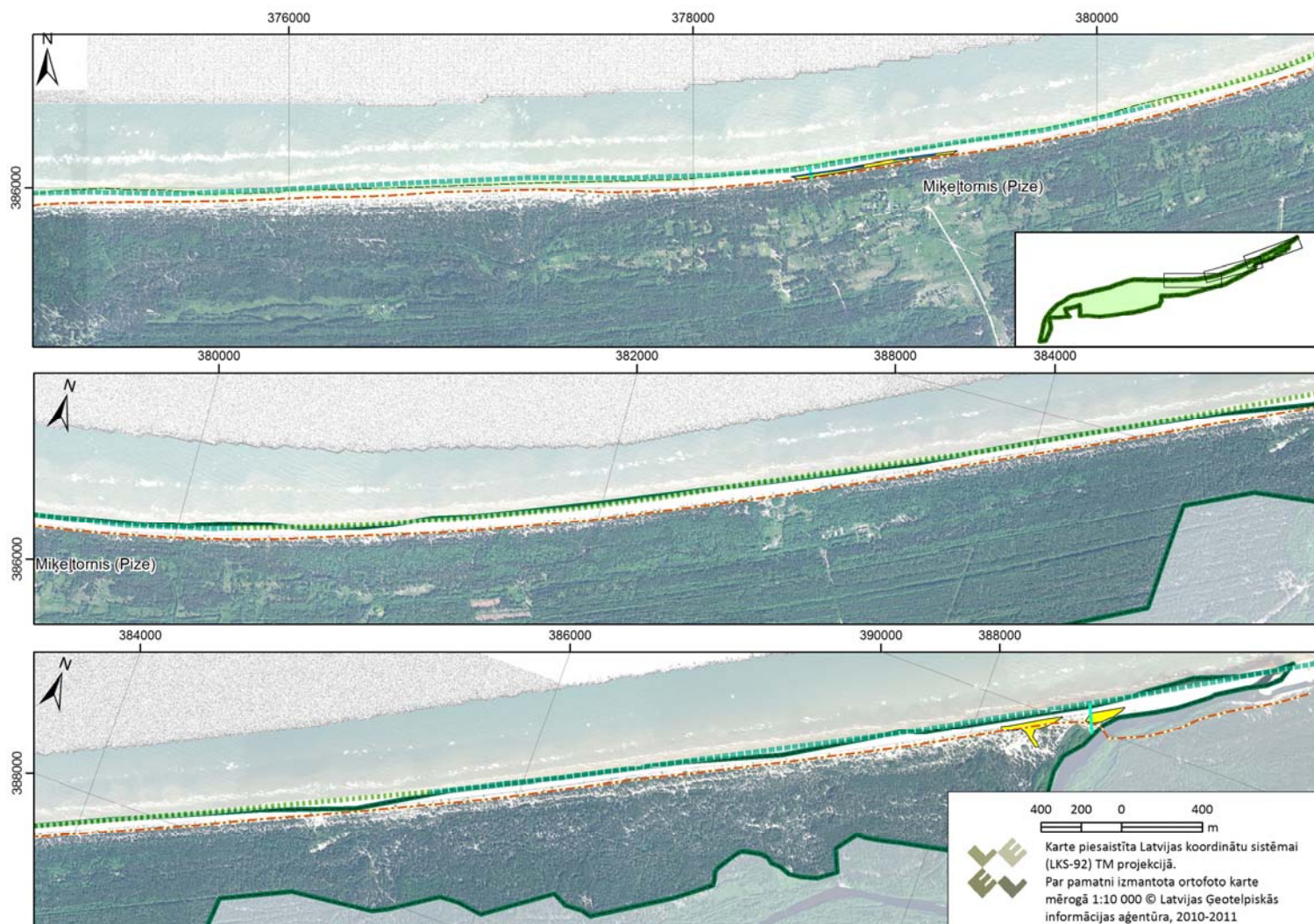
Pludmales platums saglabājas robežās no 35 līdz 50 m, un tās sastāvā izteikti dominē smalkgraudainas smiltis.

Dabas vērtību aizsardzībai nozīmīgi ģeoloģiskie procesi un nepieciešamie pasākumi

Atbilstoši valsts pētījumu programmā KALME (Klimata maiņas ietekme uz Latvijas ūdeņu vidi) 2009. gadā veiktajam jūras krastu erozijas intensitātes novērtējumam, dabas lieguma „Ovīši” krasta joslu raksturo četri erozijas riska līmeņi: nenozīmīga epizodiska (pilnībā kompensēta), epizodiska kompensēta, nozīmīga epizodiska nepilnīgi kompensēta un hroniska ar pamatkrasta atkāpšanās ātrumu zem 1 m/gadā (skat. 1.3.3. attēlu). Tiek uzskatīts, ka Ventspils ostas kā nozīmīgas sanešu garkrasta kustības barjeras loma nenozīmīgā apjomā ir konstatējama tikai, atbilstoši lieguma jūras krasta joslas morfodinamiskajam iedalījumam (skat. 1.3.2. attēlu), pirmajā un otrajā posmā. Ņemot vērā to, ka pirmajā un otrajā krasta posmā pastāv hronisks, daļēji antropogēni radīts, sanešu deficīts un notiek lēna pamatkrasta atkāpšanās (jo īpaši otrā posma dienvidu daļā), ir jānodrošina turpmāku netraucētu garkrasta un šķērskarsta sanešu apmaiņu līdzšinējā apjomā. Jebkādi krasta preterozijas pasākumi, kas saistīti ar stacionāru un masīvu konstrukciju ierīkošanu nav pieļaujami.

1.3.3.a attēls. Dabas lieguma „Oviši” piekrastes procesu raksturojums un rekomendācijas apsaimniekošanai

1.3.3.b attēls. Dabas lieguma „Oviši” piekrastes procesu raksturojums un rekomendācijas apsaimniekošanai

Dabas procesiem jūras krasta zonā ir raksturīgs savdabīgs pseidocikliskums, kura acīmredzamākā izpausme ir erozijas/migrācijas/degradācijas un atjaunošanās/stabilizācijas periodu mija. Vairumā gadījumu tas nozīmē, ka apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumu kopums, kas, iespējams, ilgstoši ir bijis piemērots kādai teritorijai, minētā pseidocikla ekstrēmu gadījumā vairs nav pilnībā atbilstošs. Turklāt, apsaimniekošanas pasākumi, kas vērsti uz īpašo dabas vērtību saglabāšanu, var būt arī šķietamā pretrunā ar universāli atbalstāmo „labo praksi” – krasta reljefa un veģetācijas dabiskās viengabalainības (nepārtrauktības un „sukcesijas dabiskuma”) atjaunošanu. Dabas lieguma „Ovīši” gadījumā tas lielākoties attiecas uz smilšu akumulācijas nodrošināšanu antropogēnai vai dabiskai erozijai pakļautos krasta posmos – akumulāciju veicinoši pasākumi (piemēram, kārklu stādījumi) var samazināt retām un aizsargājamām sugām piemērotas platības. Tāpēc vēlāmākie pasākumi akumulācijas veicināšanai ir, izmantojot sētiņas un pinumus bez zaļajiem materiāliem, kas varētu ieaugt kāpās un izveidot monodominantas kārklu audzes (skat. 3. nodaļu).

Epizodiski novērojamā jūras krasta erozija lieguma pirmajā morfodinamiskajā krasta posmā papildina krasta sistēmā pieejamo sanešu apjomu, un, ņemot vērā izteikto sanešu kustību virzienā uz ziemeļiem, nodrošina krasta atjaunošanos erozijas visvairāk apdraudētajā otrajā lieguma morfodinamiskajā posmā. Tas nozīmē, ka šajā posmā nav pieļaujama jebkādu ar krasta nostiprināšanu saistītu pasākumu veikšana (ieskaitot „zaļos” risinājumus). Kāpu graudzāļu vai kārklu stādījumu ierīkošana šajā iecirknī var veicināt smilšu uzkrāšanos pirmajā posmā un samazināt otrā posma pēcvētru atjaunošanās potenciālu.

Epizodiski un nelielā apjomā novērojamā jūras krasta erozija lieguma tālākajos austrumu morfodinamiskajos posmos izmaina stabilizējušos krasta nogāzes šķēršprofilu (noārdot priekškāpas frontālo daļu) un īslaicīgi (2-3 gadi) palielina brīvo vējnesto smilšu apjomu un stipra ziemeļrietumu vēja apstākļos tās daļēji tiek pārpūstas arī aiz priekškāpas frontes esošajā pelēko kāpu zonā. Šādi apstākļi veicina dabas liegumam raksturīgo jūras krastam tuvo, neaizaugušo smiltāju zonas saglabāšanos. Turklāt, ir jāņem vērā, ka nenozīmīga fragmentācija priekškāpas frontē un korē veicina augāja bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Tas nozīmē, ka ārpus pludmales apmeklētāju koncentrācijas vietām pirmajā, trešajā, ceturtajā un piektajā krasta posmā nav vēlama jebkādu ar krasta nostiprināšanu saistītu pasākumu veikšana (ieskaitot „zaļos” risinājumus). Neskatoties uz augstāk minēto, jaunu apmeklētāju koncentrācijas vietu, masveidīgi izmantotu stihisku taku un transportlīdzekļu nobrauktuvju ierīkošana nav pieļaujama.

Ņemot vērā relatīvi zemo antropogēno slodzi lielākajā lieguma krasta joslas daļā, kopumā dominējošo sanešu akumulāciju, kā arī mazo jūras viļņošanās izraisīto erozijas epizožu biežumu trešajā, ceturtajā un piektajā krasta posmā, šobrīd priekškāpā esošo deflācijas zonu (vējrāvju, deflācijas vāgu, bedru un katlieņu) ierobežošanai un apturēšanai veltīti pasākumi vairumā gadījumu nav nepieciešami (izņēmumi pieminēti iepriekš, skat. 1.3.3. attēlu un apsaimniekošanas pasākumu karti 2. pielikumā). Ir iespējams apgalvot, ka vēja erozijas ietekme uz krasta stabilitāti gandrīz visā lieguma krasta joslā ir nebūtiska un mazāk antropogēni traucētajos

krasta iecirkņos tās izpausmju saglabāšana ir pat vēlama no citiem DA plāna kontekstā nozīmīgiem ar krasta stabilitāti tieši nesaistītiem aspektiem.

Atbilstoši konstatētajam krasta šķēršprofilu mērījumu profilos un krasta joslas apsekojumos, kas veikti 2014. gada pavasarī un vasarā, vēja deflācijas nodrošinātais smilšu pārpūšanas apjoms iekšzemes virzienā otrajā krasta posmā sasniedz 0,1-0,3 m³/m/gadā. Turpretim vienas spēcīgas vētras laikā šajā posmā no krasta nogāzes virsūdens daļas tiek noskaloti 15-25 m³/m smilšu. Pārpūstās krasta kāples vai priekškāpas kopējais apjoms otrajā krasta posmā vidēji atrodas robežās no 7 līdz 30 m³/m, kas norāda uz ļoti augstu šīs barjeras pārraušanas varbūtību orkāna laikā un prasa steidzamus eolo akumulāciju veicinošus pasākumus tās apjoma palielināšanai (skat. 1.3.3.a attēlu un 3. nodaļu).

Tajos krasta joslas iecirkņos, kur notiek apmeklētāju koncentrēšanās, kā arī tajos krasta iecirkņos pirmajā un otrajā morfodinamiskajā krasta posmā (skat. 1.3.2. un 1.3.3. attēlu), kur vētru laikā noskalotā priekškāpa nepilnīgi atjaunojas, sekojoši pastiprināto priekškāpas veģetācijas traucējumu dēļ tā tiek intensīvi pārpūsta iekšzemē. Šajos īsajos (kopgarums aptuveni 1000 m) iecirkņos ir nepieciešama sētiņu pinumu vai kāpu graudzāļu/kārķļu stādījumu ierīkošana priekškāpas/pārpūstās erozijas kāples frontālajā daļā (skat. 3. nodaļu un 2. pielikumu).

Priekškāpas un daļēji apaugušās pelēkās kāpas raksturojošā augstā bioloģiskā daudzveidība ir atkarīga gan no antropogēniem, gan dabiskas izcelsmes (vētru izraisīta erozija) traucējumiem, tomēr šo traucējumu apjomam pārsniedzot kādu grūti definējamu, bet kritisku robežu (piemēram vētras viļņu izraisītas erozijas, intensīvas izbradāšanas, rakšanas darbu un sekojošas lavīnveidā pieaugošas deflācijas dēļ), bioloģiskā daudzveidība būtiski samazinās un palielinās krasta atkāpšanās ātrums. Tāpēc krasta joslā esošajās lieguma apmeklētāju koncentrācijas vietās, un, jo īpaši – ārpus tām, nav pieļaujama masu pasākumu rīkošana.

Vietās, kur krasta joslas apmeklētāji priekškāpas frontē ir izveidojuši izteiktus un plašus pārrāvumus (skat. 1.3.3. attēlu), ļoti ierobežotā apjomā ir jāierīko eolo akumulāciju veicinošu sētiņu joslas, lai sekundārā deflācija neattīstītos tālāk. Kopējais šādi nostiprināmo posmu garums nepārsniedz 200 m. Pārrāvumi jā saglabā kā pieejas vietas pludmalei, papildinot tos ar atbilstoši konstruētām vieglām laipām visbiežāk izmantotajās pieejas vietās (skat. 3. nodaļu). Laivu pievešanas ceļus nepieciešams stiprināt ar grants-olū segumu (skat. 3. nodaļu un 2. pielikumu).

Jaunu vēja deflācijas zonu rašanās novēršanai atbalstāma esošās lielāko meža ceļu infrastruktūras uzturēšana, tā nodrošinot lieguma apmeklētāju organizētu un koncentrētu pārvietošanos, novirzot tos uz teritorijām ar lielākajiem esošajiem, antropogēnajiem traucējumiem un labiekārtojumu. Esošo ceļu uzturēšana samazinās jaunu stihisku ceļu un apstāšanās vietu (sekojoši – zemsedzes traucējumu) veidošanos pārējā lieguma daļā.

1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte

Ovišu dabas lieguma teritorija ietilpst gan Baltijas jūras un Rīgas jūras līča mazo upju baseinā, gan Irbes baseinā. Lielākā lieguma upe ir Lūžupe. Vietā, kur to šķērso kādreizējais tanku ceļš, caurtece ir minimāla, kas ievērojami samazina Lūžupes straumes ātrumu. Daudzviet upe sākusī aizaugt. Otra lielākā upe liegumā ir Olderupīte, kura tek paralēli jūras krastam 6 km garumā un pirms Lūžņas ciema ietek jūrā. Lieguma ziemeļaustrumu daļā tā robežu veido Irbes upe. Hidroloģiskie apstākļi dažādās lieguma teritorijās ir atšķirīgi. Reljefa pacēlumu un piekrastes sausie apgabali mijas ar pārmitrām, reizēm arī applūdušām ieplakām. Daļā šo ieplaku ir izveidojušies valki, taču tie nespēj novadīt pietiekamu ūdens daudzumu. Tikai daži no valkiem spēj izlauzties uz jūru, jo piekrastes upju tecējumu ietekmē spēcīgie vēji, kuri maina tecējuma virzienu paralēli krastam. Tā kā mazo upju tecējums ir lēns, tās bieži iesūcas ūdenscaurlaidīgajos iežos, neaizejot līdz jūrai. Meliorācijas novadgrāvji pārsvarā ir izveidoti ap ciemiem, ceļiem un vietām arī mežos, taču tie nav iekļauti valsts meliorācijas kadastrā, līdz ar to nav iespējams piemērot nosacījumus meliorācijas sistēmu uzturēšanai. (DA plāns 2001)

Pēc Ventas baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015. gadam izstrādātā iedalījuma dabas liegums ietilpst divos virszemes ūdensobjektos – V067 Baltijas jūra (Venta-Irbe) un V068 (Irbe) (skat. 1.3.1. tabulu un 1.3.4. attēlu).

Apsaimniekošanas plāna ietvaros izvērtēta esošā ūdeņu kvalitāte ūdensobjektā, kā arī izvirzīti kvalitātes mērķi 2015. gadam. Ūdenstilpju un ūdensteču ūdens kvalitāte vērtējama, pamatā balstoties uz diviem kritērijiem – ķīmiskā un bioloģiskā ūdens kvalitāte. Ūdensobjektu ķīmiskā kvalitāte tiek vērtēta pēc tā, vai gada vidējās koncentrācijas bīstamajām un īpaši bīstamajām vielām pārsniedz normatīvajos aktos noteiktos robežlielumus. Abos dabas lieguma teritorijā ietilpstošajos ūdensobjektos nav konstatēti gada vidējo koncentrāciju robežlielumu pārsniegumi, līdz ar to ūdensobjektu ķīmiskā kvalitāte, tāpat kā kopējā kvalitāte, vērtējama kā laba (2. kvalitātes klase). Mērķis 2015. gadam ir saglabāt šo kvalitāti nemainīgā līmenī. Pie apdraudošajiem faktoriem apsaimniekošanas plānā norādīta punktveida piesārņojuma slodze ūdensobjektā V067 (lielākoties no nepilnīgi attīrītiem notekūdeņiem). Tā kā ūdensobjektā ietilpst arī blīvāk apdzīvotas vietas tiešā Ventspils pilsētas tuvumā, nav iespējams precīzi noteikt, cik aktuāla piesārņojuma problēma ir tieši dabas lieguma teritorijā.

1.3.1. tabula. Dabas liegumā „Oviši” ietilpstošie virszemes ūdensobjekti

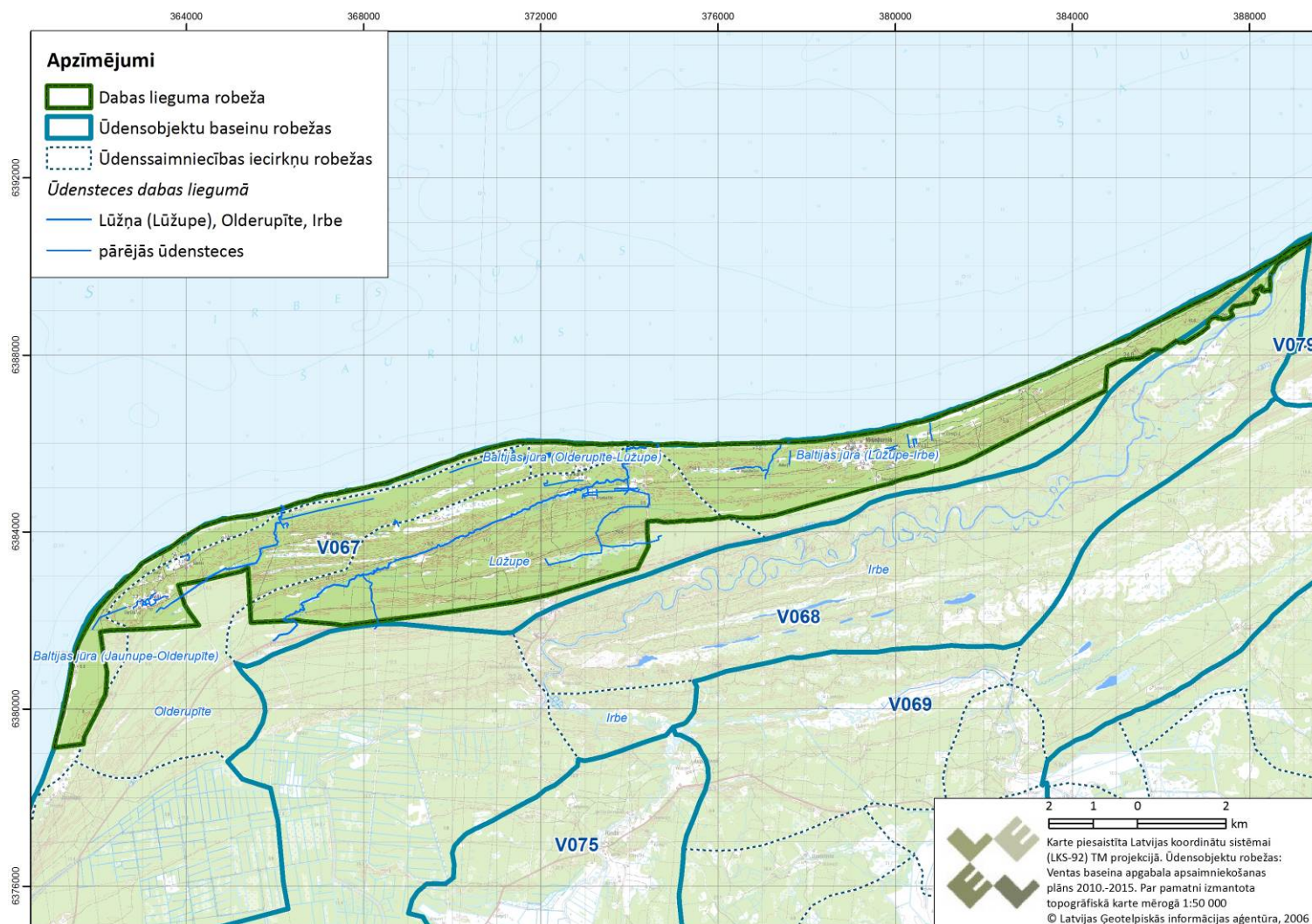
Nr.	Ūdensobjekta nosaukums	Kods	Platība (km ²)	T.sk. platība (km ²) dabas lieguma teritorijā	Ūdensobjekta kvalitātes klase
1.	Baltijas jūra (Venta-Irbe)	V067	110,3	50,1	2
2.	Irbe	V068	120,8	0,62	2

Datu avots: Ventas baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015. gadam

Dabas lieguma piekrastes daļa ietilpst ūdensobjektā „Baltijas jūras dienvidaustrumu atklātais smilšainais krasts”. Tā gultni veido akmeņu un smilts-grants nogulumi ar oļu ieslēgumiem. Ūdensobjekta ārējā robeža izvietota starp 10 un 15 m dziļumam. Ūdensobjekts pieskaitāms pie „seklās” kategorijas – līdz 30 m (vidējais dziļums ir 7 m), 10 m izobāta atrodas ap 2,5 km no krasta. Kvizistacionāras ūdens cirkulācijas virziens – uz ziemeļiem-ziemeļaustrumiem, patstāvīgo straumju vidējie ātrumi ir no 3-4 līdz 10-15 cm/s. Lielākoties straumes nav pastāvīgas, bet atkarīgas no vēja virziena, visbiežāk plūst paralēli krastam.

Visstiprākās straumes ir pie rietumu-dienvidrietumu vējiem, visvājākās – pie austrumu vējiem. Pie spēcīgiem vējiem maksimālais straumes ātrums var sasniegt 70-100 cm/s. Šī ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte novērtēta kā vidēja, viens no kvalitātes apdraudējumiem ir punktveida piesārņojuma slodzes. Ņemot vērā piekrastes ūdensobjektu specifiku – to kvalitātes atkarību no liela sateces baseina ienestā piesārņojuma – piekrastes ūdensobjektiem apsaimniekošanas plānā noteikts kvalitātes mērķu termiņa izņēmums (arī pēc 2015. gada jāveic pasākumi kvalitātes uzlabošanai). (Ventas baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns, 2009.)

Dabas lieguma teritorijā ūdens ņemšanai pamatā tiek izmantots kvartāra ūdeņu horizonts (akas); saskaņā ar Tārgales pagasta teritorijas plānojumā sniegto informāciju, dabas liegumā nav artēzisko urbumu. Gruntsūdeņu kvalitāti var ietekmēt gan organisko vielu infiltrācija no apdzīvotām vietām (kūtsmēsli, notekūdeņu nosēdakas), gan jūras sāļūdens iespiešanās gruntsūdeņu horizontā piekrastes teritorijā.

1.3.4. attēls. Dabas lieguma „Oviši” teritorijā ietilpstošie ūdensobjekti

Hidromelioratīvā stāvokļa raksturojums un rekomendācijas meliorācijas pasākumiem

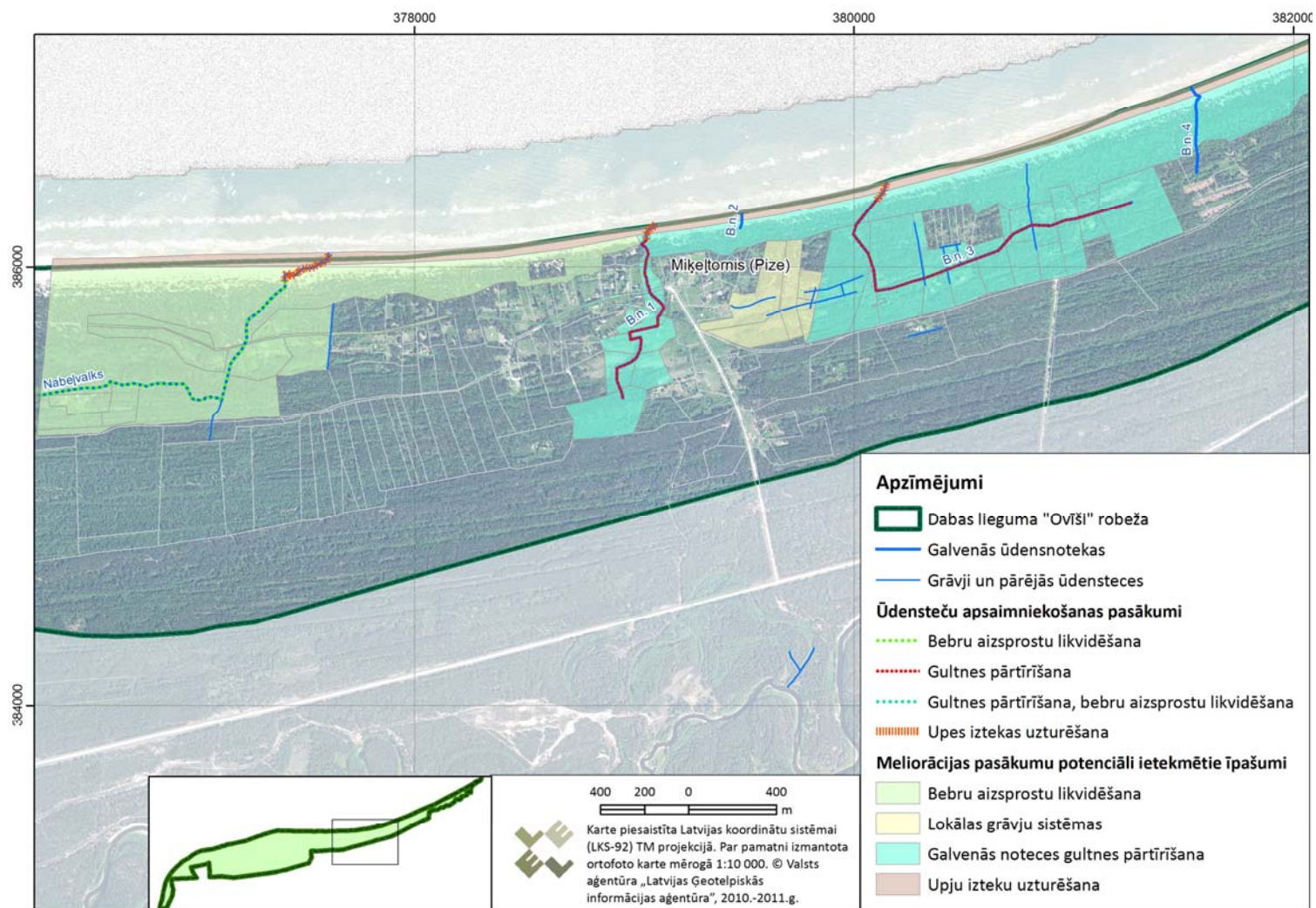
Dabas lieguma „Ovīši” teritorijā vēsturiski ir izbūvētas vairākas lokālas nozīmes vaļējo grāvju meliorācijas sistēmas. Valsts meliorācijas kadastrā tās nav reģistrētas. Kopumā meliorācijas sistēmu tehniskais stāvoklis vērtējams kā neapmierinošs no teritoriju nosusināšanas intensitātes viedokļa. Grāvji ir rakti sen, tie ir gan dabiski, gan cilvēka darbības rezultātā piesērējuši. Visās galvenajās ūdensnotekās notiek aktīva bebru darbība, kas vēl vairāk pasliktina meliorācijas sistēmu darbību.

Visu šo lokālo nosusināšanas sistēmu funkcionēšanai būtiskākais faktors to gultņu stāvoklis krasta kāpu un pludmales šķērsojumu vietās. Dabā tika fiksētas un apsekotas 4 nelielu beznosaukuma (b.n.) ūdensteču gultnes, kas šķērso krasta kāpas un kalpo kā galvenās ūdensnotekas lokālajām nosusināšanas sistēmām. Bez šīm mazajām notekām, būtiska nozīme teritoriju nosusināšanas nodrošināšanā ir arī Olderupītei, Nabeļvalkam un Lūžpei. Visu minēto ūdensteču gultnes samērā brīvi šķērso krasta kāpas, t.i. laika gaitā tās nav aizpūstas ar smiltīm, taču vētru laikā pludmales zonā šīs gultnes tiek aizskalotas ar smilti, un pēc tam, atkarībā no caurplūduma lieluma attiecīgajās tecēs tās, īsākā vai garākā laikā izskalo jaunu gultni caur pludmali. Gados ar nelielu nokrišņu daudzumu gultnes atjaunošana pludmales zonā var arī nenotikt, tādējādi ietekmējot ūdenstecēm pieguļošās teritorijas aiz kāpu zonas. Apsekošanas laikā pilnībā aizskalota bija Miķeļtorņa ciemata galvenās ūdensnotekas ieteka jūrā (b.n. 1, kā arī Olderupītes un Nabeļvalka ieteka).

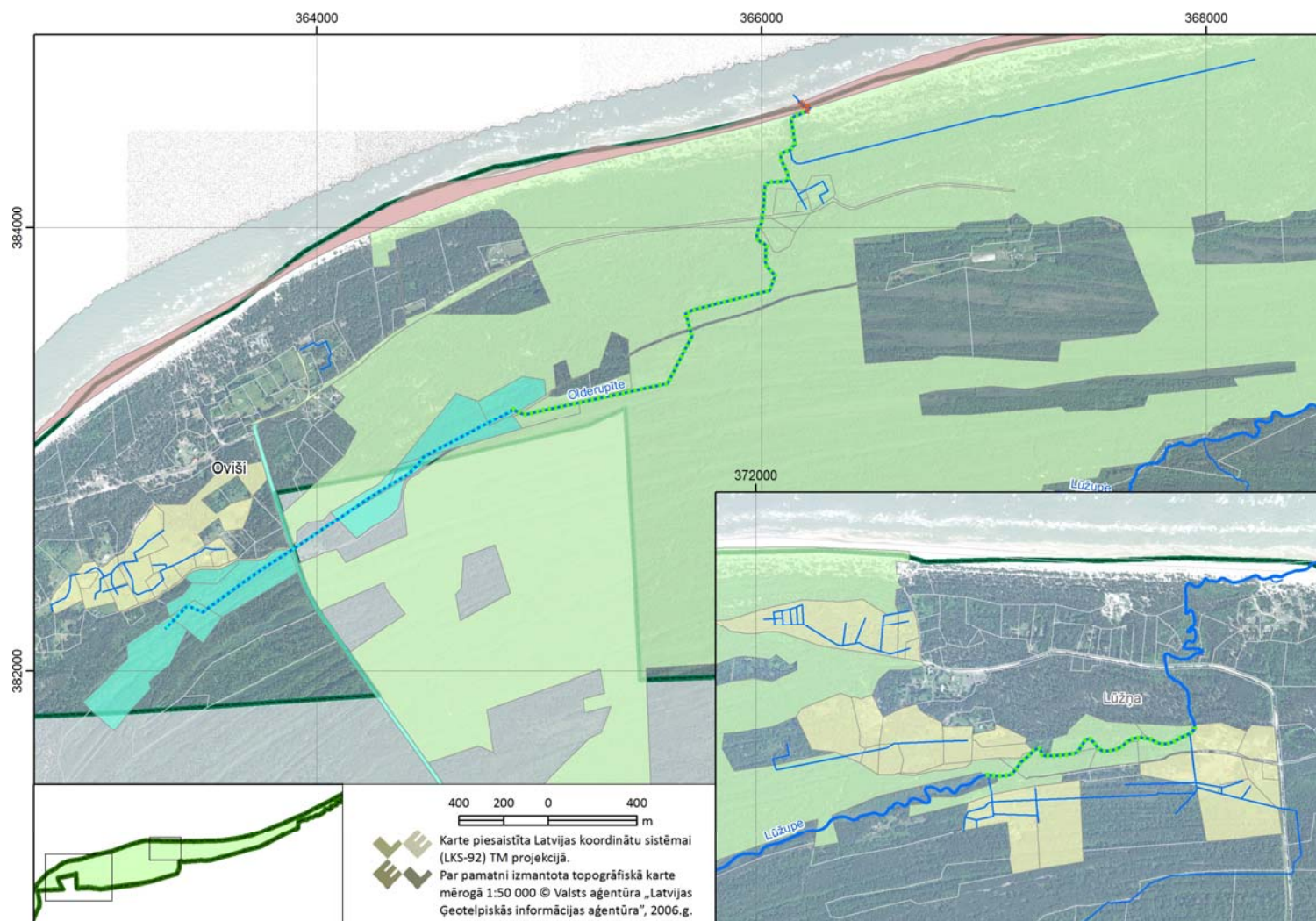
Lai nodrošinātu optimālus mitruma apstākļus apbūvētās ciemu teritorijās, kā atļauta darbība kopumā ir jāparedz visu galveno ūdensnoteku, kuras šķērso krasta kāpas, gultņu pārtīrīšanas darbi, jo bez mākslīgas liekā ūdens novadīšanas no apdzīvotajām starpkāpu ieplakām apdzīvotai teritorijai optimāla mitruma režīma sasniegšana nav iespējama. Nosusināšanas sistēmu vajadzībām jaunu krasta kāpu pārrākumu izveide nav nepieciešama, ja apmierinošā tehniskā kārtībā tiek uzturēti jau pastāvošie kāpu šķērsojumi.

Lokālo susinātājgrāvju tīkliem ir jāveic inventarizācija un inženiertehniskā izpēte, lai noteiktu to rekonstrukcijas tehniskos parametrus, kas nodrošinātu gan optimālu teritoriju nosusināšanu, gan mitro biotopu un citu dabas vērtību saglabāšanu vietās, kur tas nepieciešams.

Katrai no ūdensnotekām ir nosakāmi posmi, kuros tās atļauts pārtīrīt pilnā apjomā (dziļums lielāks par 0.7 m), un posmi, kuros tās aizliegts pārtīrīt, lai nepasliktinātu mitro biotopu kvalitāti. Precīzi šādi posmi nosakāmi tikai pēc inženiertehniskās izpētes, uzmērījumu veikšanas un gruntsūdens līmeņu modelēšanas pārtīrīšanas gadījumā, tāpēc dabas aizsardzības plānā sniegts vispārīgs novērtējums un prognozes par galveno ūdensnoteku pārtīrīšanas iespējamo ietekmi uz aizsargājamām dabas vērtībām (skat. 1.3.5. attēlu).

1.3.4. a attēls. Galvenās ūdensnotekas un ieteicamie to apsaimniekošanas pasākumi dabas liegumā „Oviši”

1.3.4. b. attēls. Galvenās ūdensnotekas un ieteicamie to apsaimniekošanas pasākumi dabas liegumā „Oviši”

1. Olderupīte ir galvenā ūdensnoteka Ovišu ciemata apkārtnē. Upes kopējais garenkritums ir aptuveni 4,5 m, kopējais garums 4,45 km. Upe pārsvarā tek caur mežaino kāpu teritoriju. Upē samērā daudz bebru aizsprostu, kas veicina piegulošo teritoriju applūšanu un pārpurvošanos. Arī Ovišu ciemata tuvumā Olderupītē bebru aizsprostu dēļ tiek uzturēts ļoti augsts ūdens līmenis. Tā kā upes lejtecē ir daudz biotopu, kuriem nepieciešami augsta mitruma apstākļi, nav pieļaujama upes gultnes pārtīrīšana un padziļināšana tās pirmajos 2,65 km, skaitot no grīvas (izņemot gultnes uzturēšanu pludmalē, skat. 3. nodaļu). Atlikušajos 1,8 km nepieciešamības gadījumā būtu pieļaujama gultnes pārtīrīšana, savukārt, visā garumā pieļaujama bebru aizsprostu likvidēšana. Tā kā lejteces posma pārtīrīšana dabas aizsardzības apsvērumu dēļ nav ieteicama, tad Olderupītes vidustecē un lejtecē būtisks nosusināšanas efekts nav sasniedzams; tas arī nav nepieciešams, jo šai posmā nav apdzīvotu teritoriju. Tas traucē sasniegt pilnu iespējamo nosusināšanas efektu arī apdzīvotajās teritorijās, upes augštecē, taču arī ar to, kādu efektu var sasniegt, likvidējot bebru aizsprostus un pārtīrot gultni augšteces posmā, ir iespējams nodrošināt pietiekami optimālu nosusināšanas efektu Ovišu ciemata apkārtnes nekustamajos īpašumos. Galīgā lēmuma pieņemšanai par gultnes pārtīrīšanas nepieciešamību jāveic izženiertehniskā izpēte un jāizstrādā meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas tehniskais projekts, atbilstoši būvniecības likumdošanā noteiktajai kārtībai.

Ja šo darbu rezultātā noskaidrojas, ka tomēr nepieciešams veikt gultnes pārtīrīšanu arī zemāk esošajā upes posmā, tad tehniskajā projektā jāparedz inženiertehniskie pasākumi biotopu teritoriju aizsardzībai pret pārmērīgu nosusināšanu.

Pašā Ovišu ciematā ir lokāla grāvju sistēma, kuras uzturēšana ir pieļaujama no dabas vērtību aizsardzības viedokļa.

2. Lūžupe ir galvenā ūdensnoteka Lūžņas ciemata apkārtnē. Upes kopējais garenkritums ir aptuveni 7,5 m, kopējais garums 12,33 km. Upe pārsvarā tek caur mežaino kāpu teritoriju. Upē samērā daudz bebru aizsprostu, kas veicina piegulošo teritoriju applūšanu un pārpurvošanos. Arī Lūžņas ciemata tuvumā Lūžupē bebru aizsprostu dēļ tiek uzturēts samērā augsts ūdens līmenis. Upes gultne ir dabiska, tajā aug dažādi ūdensaugi. Gultnes pārtīrīšana ar tehniskiem līdzekļiem nav pieļaujama, bet regulāra bebru aizsprostu likvidēšana apdzīvoto vietu tuvumā ir vēlama.

Lūžupes piegulošās teritorijas daudzviet ir aizsargājami biotopi, kuriem nepieciešams paaugstināta mitruma režīms (staignāju meži, mitras starpkāpu ieplakas). Lai nepasliktinātu šo biotopu kvalitāti, nedrīkst veikt Lūžupes gultnes pārtīrīšanu visā tās garumā, jo tā ir dabiski veidojusies gultne. Nepieciešama regulāra bebru aizsprostu likvidēšana upes posmā no Lūžņas kapiem līdz nekustamajam īpašumam „Krūmkalni” (kad. Nr. 98660020002).

Pašā Lūžņas ciematā ir vairākas lokālas grāvju sistēmas, kuru uzturēšana zemes īpašumu ietvaros dabas lieguma neitrālajā zonā neradītu negatīvu ietekmi uz aizsargajamiem biotopiem. Taču par šo sistēmu savienošanu ar Lūžupi jāveic

inženiertehniskā izpēte un jāsagatavo meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas projekts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

3. Nabeļvalks ietek Baltijas jūrā starp Lūžupi un Miķeļtorņa ciematu. Šī ūdenstece kalpo kā galvenā ūdensnoteka vairākiem nekustamajiem īpašumiem. Upes kopējais garenkritums ir aptuveni 2,5 m, kopējais garums 1,72 km. Valka augštecei piegulošās teritorijas daļas ir noteiktas kā biotopi, kam nepieciešami mitri apstākļi (mitras starpkāpu iepakas, nelieli mitro mežu ieslēgumi mežainās piejūras kāpās), taču strauja ūdens līmeņa celšanās izraisa koku kalšanu un biotopu kvalitātes pasliktināšanos, tāpēc pieļaujama bebru aizsprostu likvidēšana kartē norādītajā posmā. Upes gultnes pārtīrīšana kartē norādītajā posmā iespējama, veicot inženiertehnisko izpēti un norādot maksimālo pieļaujamo gultnes dziļumu, kas neradītu nelabvēlīgu ietekmi uz aizsargājamiem biotopiem. Nabeļvalka lejtecē jāuztur upes ieteka grīvā, nepieciešamības gadījumā to atbrīvojot no smiltīm (skat. 3. nodaļu).

4. Beznosaukuma grāvis Nr. 1 ir galvenā ūdensnoteka Miķeļtorņa ciematā un tā apkārtnē. Grāvja kopējais garenkritums ir aptuveni 6,0 m, kopējais garums 1,10 km. Grāvis pārsvarā tek caur apdzīvotu un apbūvētu teritoriju. Grāvja gultne piesērējusi vidēji par 50 procentiem, kas veicina piegulošo teritoriju periodisku applūšanu un pārpurvošanos. Gultnes pārtīrīšana ar tehniskiem līdzekļiem pieļaujama visā tā garumā, jo biotopu, kam nepieciešami mitri apstākļi, piegulošajās teritorijās nav. Galīgā lēmuma pieņemšanai par gultnes pārtīrīšanas nepieciešamību jāveic inženiertehniskā izpēte un jāizstrādā meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas tehniskais projekts, atbilstoši būvniecības likumdošanā noteiktajai kārtībai.

Miķeļtorņa ciematā ir vairākas lokālas grāvju sistēmas, kuru uzturēšana neradītu negatīvu ietekmi uz aizsargājamiem biotopiem, taču šo sistēmu savienošanai ar notekām uz jūru jāveic inženiertehniskā izpēte un jāizstrādā meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas tehniskais projekts, atbilstoši būvniecības likumdošanā noteiktajai kārtībai (nosusināšana var ietekmēt aizsargājamās zālāju biotopus).

4. Beznosaukuma grāvis Nr. 2 ir neliela ūdenstece, kas ietek Baltijas jūrā aptuveni 400 m uz austrumiem no beznosaukuma grāvja Nr. 1 (Miķeļtorņa ciematā). Grāvja kopējais garenkritums ir aptuveni 2,5 m, kopējais garums 65 m. Šis grāvis šķērso krasta kāpu, un nodrošina lieko ūdeņu noteci no atsevišķām mežainām krasta zonā esošajām starpkāpu iepakām. Apdzīvotu teritoriju nosusināšanas funkcijas šis grāvis neveic, tāpēc tā maksimālu pārtīrīšanu paredzēt nav nepieciešams.

5. Beznosaukuma grāvis Nr. 3 ietek Baltijas jūrā aptuveni 1,1 km uz austrumiem no beznosaukuma grāvja Nr. 2 (Miķeļtorņa ciematā). Grāvja kopējais garenkritums ir aptuveni 3,5 m, kopējais garums 1,82 km. Grāvī ir daudz bebru aizsprostu. Šis grāvis kalpo kā galvenā ūdensnoteka daudziem nekustamajiem īpašumiem, kurus tas šķērso.

Grāvja lejtecē gultne ir dziļa un plata, bet augštecē tā ir pārpurvojusies, vietām vairs nav skaidri samanāma. Vēsturiski tā ir maksimāli rakta gultne piegulošo pļavu nosusināšanai. Šobrīd bijušās pļavas ir aizaugušas ar kokiem un krūmiem. Gultnes

pārtīrīšana un regulāra bebru aizsprostu likvidēšana pieļaujama visā grāvja garumā (līdz nekustamajam īpašumam „Kesteri”, kad. Nr. 98660030121).

Galīgā lēmuma pieņemšanai par gultnes pārtīrīšanas nepieciešamību jāveic iznēiertehniskā izpēte un jāizstrādā meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas tehniskais projekts, atbilstoši būvniecības likumdošanā noteiktajai kārtībai. Grāvim piegulošajās teritorijās ir vairākas lokālas grāvju sistēmas, kuru uzturēšana no dabas vērtību aizsardzības viedokļa ir pieļaujama.

6. Beznosaukuma grāvis Nr. 4 ietek Baltijas jūrā aptuveni 1,5 km uz austrumiem no beznosaukuma grāvja Nr. 3. Grāvja kopējais garenkritums ir aptuveni 3,5 m, kopējais garums 0,42 km. Šis grāvis šķērso krasta kāpu, un nodrošina lieko ūdeņu noteci no vairākām mežainām starpkāpu ieplakām. Grāvja vidustecē un augštecē piegulošās teritorijas ir noteiktas kā biotopi, kam nepieciešami mitri apstākļi: melnalkšņu staignāji un slapjas starpkāpu ieplakas. Tā kā apdzīvotu teritoriju nosusināšanas funkcijas šis grāvis neveic, un lai nepasliktinātu mitro biotopu kvalitāti, gultnes pārtīrīšana šajā grāvī nav nepieciešama.

Meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas kārtība

Lai saņemtu valsts un Eiropas Savienības atbalstu meliorācijas sistēmu rekonstrukcijai, meliorācijas sistēmām ir jābūt reģistrētām Meliorācijas kadastrā. DL „Oviši” teritorijā esošās meliorācijas grāvju sistēmas šobrīd nav reģistrētas Meliorācijas kadastrā. Šo sistēmu iekļaušanai Meliorācijas kadastrā ir jāveic 13.07.2010. MK noteikumos Nr.623 „Meliorācijas kadastra noteikumi” noteiktās darbības, t.sk. sistēmu inventarizācija.

Pēc meliorācijas sistēmu iekļaušanas Meliorācijas kadastrā var uzsākt darbības valsts un Eiropas Savienības atbalsta iegūšanai (atbilstoši 23.09.2008. MK noteikumiem Nr.792 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība pasākuma “Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” īstenošanai”).

Vienlaicīgi ir jāveic ar būvniecības darbu uzsākšanu saistītās darbības atbilstoši 16.03.2010. MK noteikumiem Nr.261 „Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība”, t.sk. plānošanas un arhitektūras uzdevuma, dažādu tehnisko noteikumu un citu dokumentu saņemšana.

1.3.4. Augsne

Dabas liegums „Ovīši” ietilpst Piejūras augšņu rajonā. Šajā teritorijā reljefa paaugstinājumos nabadzīgā mehāniskā sastāva dēļ augsnēs ir izteikts podzolēšanās process, tāpēc Piejūras zemienes sausieņu mežos dominē velēnu - podzolētas augsnes. Arī slapjās vasarās mitrums tajās neuzkrājas, jo iesūcas augsnes cilmiežu dziļākajos slāņos vai pa virsējiem augsnes horizontiem notek uz zemākām vietām. Sausās smilts organiskā virskārta nereti izžūst, un tās sadalīšanās apstājas. Pārpurvotajās vigās Baltijas jūras stadiju smilšainos nogulumus sedz labi sadalījusies 0,5-2,0 m bieza grīšļu kūdra. Pludmalei pieguļošajās teritorijās vietām nepilnīgi izveidota augsne mijas ar podzolētas smilts augsnes platībām. Jūras piekrastes smiltis zaudējušas barības vielas, ilgstoši skalojoties ūdenī. Trūdvielas kāpu smiltīs veidojas ar lielām grūtībām, tāpēc kāpu augi nemitīgi izjūt fosfora (P) un slāpekļa (N) trūkumu, bet ir nodrošināti ar kāliju (K) un kalciju (Ca), ko satur gliemežvāki. (Fatare, 1975; Strautnieks, 1997, DA plāns 2001)

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Precīzi dati par iedzīvotāju skaitu tieši dabas lieguma teritorijā nav pieejami; Tārgales pagasta teritorijas plānojumā sniegta informācija par iedzīvotāju skaitu pagastā kopumā (2007. gadā) un iedzīvotāju skaitu ciemos (pēc adresācijas iedalījuma) 2006. gadā.

Kopumā iedzīvotāju skaits Tārgales pagastā periodā no 2007. līdz 2014. gadam samazinājies; līdzīga tendence ir arī dabas lieguma teritorijā, pie tam faktiskā iedzīvotāju skaita samazināšanās ir straujāka, jo teritorijā un tās tiešā tuvumā nav darba vietu, nodarbinātības iespējas ir Ventspilī, kas atrodas gandrīz 40 km no Miķeļtorņa; pagasta centrs Tārgale atrodas vēl tālāk. Nodarbinātība saistībā ar tūrisma pakalpojumiem ir sezonāla un neliela apjoma, taču plašākai tūrisma pakalpojumu attīstībai trūkst kvalificēta vietējā darbaspēka. Daudzi īpašumi dabas lieguma teritorijā tiek izmantoti kā vasaras un brīvdienu mītnes. Tārgales pagasta teritorijas plānojumā (2008. g.), atzīmēts, ka Miķeļtornis ir zemākā līmeņa centrs, kur izglītības, sociālās un veselības aprūpes, kultūras, sporta u.c. pakalpojumu piedāvājums atbilst minimālajiem „pakalpojumu groza” ieteikumiem, taču faktiski ciemā šie pakalpojumi nav pieejami.

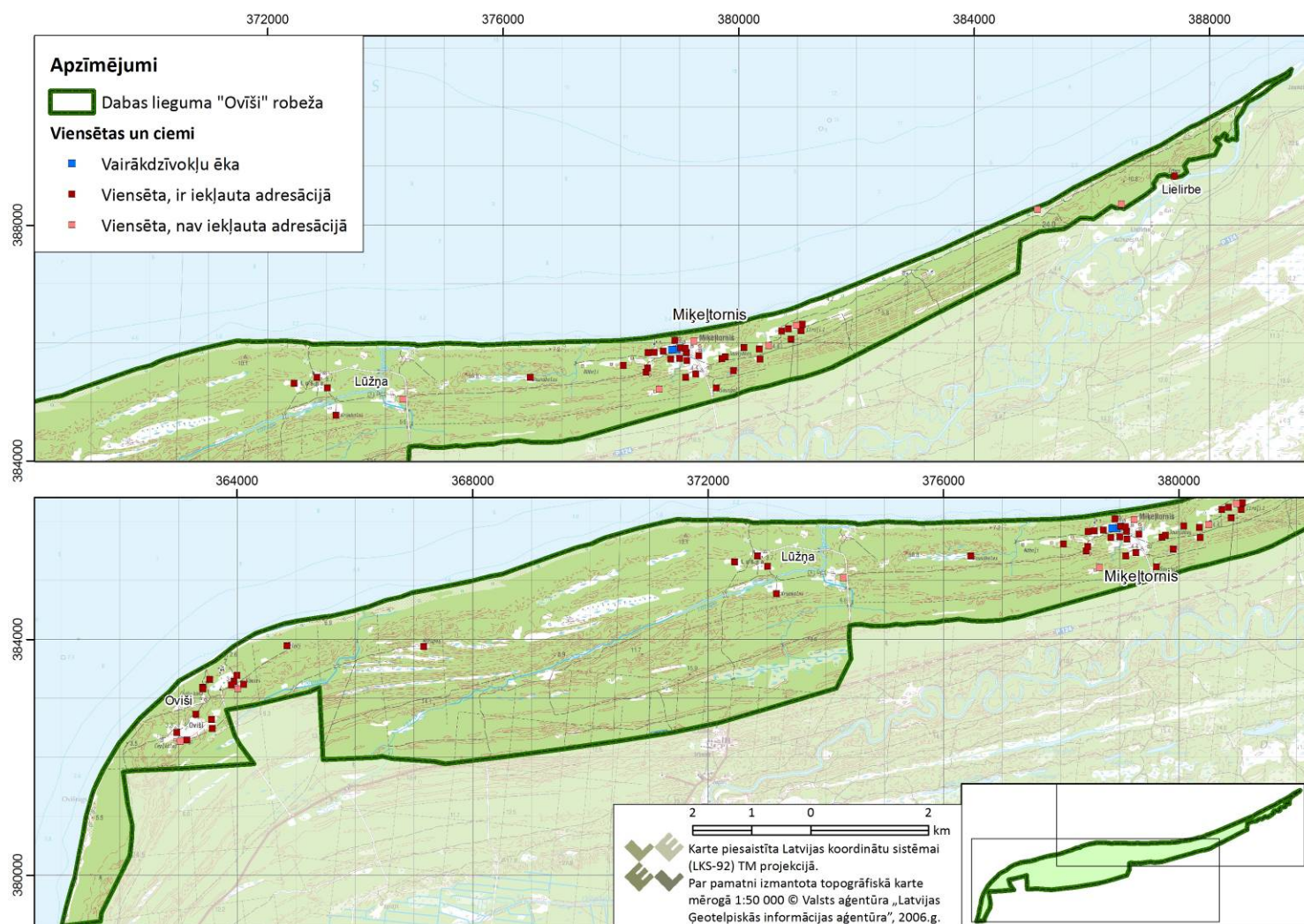
1.4.1. tabula. Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas Tārgales pagastā 2007. un 2014. gadā

	2007.g.	2014.g.	Skaita izmaiņas
Līdz darbības vecumam	337	290	-47
sievietes	168	125	-43

	2007.g.	2014.g.	Skaita izmaiņas
<i>vīrieši</i>	169	165	-4
Darbspējas vecumā	1309	1272	-37
<i>sievietes</i>	601	577	-24
<i>vīrieši</i>	708	695	-13
Pēc darbspējas vecuma	333	323	-10
<i>sievietes</i>	209	287	78
<i>vīrieši</i>	124	136	12
Kopā	1976	1885	-91

Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, www.pmlp.gov.lv

Uz 2006. gadu reģistrētais iedzīvotāju skaits ciemos (pēc adresācijas) – Miķeļtornī 30, Ovišos 18, Lielirbē 6 (t.sk. ciema daļā, kas atrodas ārpus dabas lieguma robežas), bet Lūžņā – 2. Šāds iedzīvotāju sadalījums atspoguļojas arī teritorijas apdzīvojuma struktūrā – viensētas un apdzīvotās ēkas koncentrētas galvenokārt Miķeļtornī, nelielā skaitā arī Ovišos, Lūžņā un Lielirbē, savukārt, atsevišķu viensētu ir maz (skat. 1.4.1. attēlu). (Tārgales pagasta teritorijas plānojums, 2008)

1.4.1. attēls. Dabas lieguma „Oviši” apdzīvojuma struktūra (esošā viensētu apbūve)

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Kā būtiskākā antropogēnā slodze līdz šim veiktajos teritorijas pētījumos un novērtējumos minēta rekreācija. Apmeklētāju pieplūdums sevišķi liels ir vasaras sezonā, kā arī rudens-ziemas sezonā, kad no krasta iespējams makšķerēt plekstes. Rekreācija visvairāk skar piekrastes kāpu joslu, it sevišķi ciemu apkaimē un vietās, kur izveidotas pieejas uz jūru. Lai arī mehānisko transportlīdzekļu iebraukšanu krasta kāpu aizsargjoslā aizliedz Aizsargjoslu likums un teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (izņēmums ir zvejas laivu pievešana IAIN noteiktajās vietās), aizsardzības režīms nereti tiek pārkāpts, taču, pēc Dabas aizsardzības pārvaldes sniegtās informācijas, pārkāpumu skaits pēdējos gados ir samazinājies. Populārākajās piekļuves vietās izveidojušās iestaigātas takas, kas nereti veicina vēja erozijas veidošanos, kā arī neļauj izveidoties pastāvīgām augu sabiedrībām. Epizodiska, taču būtiska antropogēnā slodze rodas masu pasākumu laikā, organizējot militārās mācības vai orientēšanās sacensības.

Teritorijas militārās izmantošanas rezultātā tajā palikuši dažādi objekti – dzeloņdrābis, cisternas, betona bloki u.tml. Četri objekti iekļauti Latvijas ģeoloģijas un meteoroloģijas centra uzturētajā Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā kā potenciāli piesārņotās vietas – bijušais militārais objekts Olmaņos, divi objekti Lūžņā un viens – Ovišos. Tā kā IAIN šajās teritorijas pieļauj būvju rekonstrukciju un renovāciju, vienlaikus ar to būtu jāveic izpēti un, ja nepieciešams, sanācijas pasākumi. Teritorijā būtu nepieciešama uz zemes atrodošos kabeļu, vadu un citu atkritumu izvākšana, taču kabeļu rakšana no zemes nav pieļaujama, jo negatīvi ietekmē aizsargājamus biotopus un sugu atradnes.

Tai pašā laikā ir mazinājušies tādi teritorijas izmantošanas veidi, kas veicināja teritorijas bioloģisko daudzveidību – piemēram, pļavu pļaušana un ganišana, arī tīklu žāvēšana piekrastes kāpās. Atsevišķas pļavas joprojām tiek pļautas (Ovišos, Miķeļtornī), taču lielākā daļa nav apsaimniekotas un pļavu biotopi degradējas; vienlaikus atsevišķās vietās vērojama pārāk intensīva apsaimniekošana, kas bioloģiski vērtīgus zālājus pārvērš mauriņā. Padomju laikā teritorija tika izmantota militārām aktivitātēm, un daļa no tām bija labvēlīgas vairākiem aizsargājamiem biotopiem – armijas tehnikas pārvietošanās pa krasta kāpām ierobežoja dabisko sukcesiju un nodrošināja dzīvotnes retām augu un dzīvnieku sugām, tāpat arī epizodiska dedzināšana; atšķirībā no citām piekrastes teritorijām, atklātās platības (piemēram, nomaļās pļavas) netika apmežotas. Vienlaikus bija ierobežota piekļūšana krasta zonai, kas ļāva saglabāt neskartas dabas vērtības, kurām nepieciešams neiejaucšanās režīms. Mūsdienās ir problemātiski regulēt nepieciešamo antropogēnās slodzes apjomu, jo pārāk intensīva kāpu nobradāšana un izbraukāšana, kas regulāri atkārtojas vienā un tajā pašā maršrutā, sugu un biotopu aizsardzībai nav labvēlīga.

Lai arī lauku teritoriju iedzīvotāju skaitam ir tendence samazināties, paredzams, ka antropogēnā slodze dabas liegumā nākotnē pieaugs, jo kopumā pieaug cilvēku mobilitāte un pieprasījums pēc atpūtas pie jūras. Cilvēku pieplūdumu veicinās arī

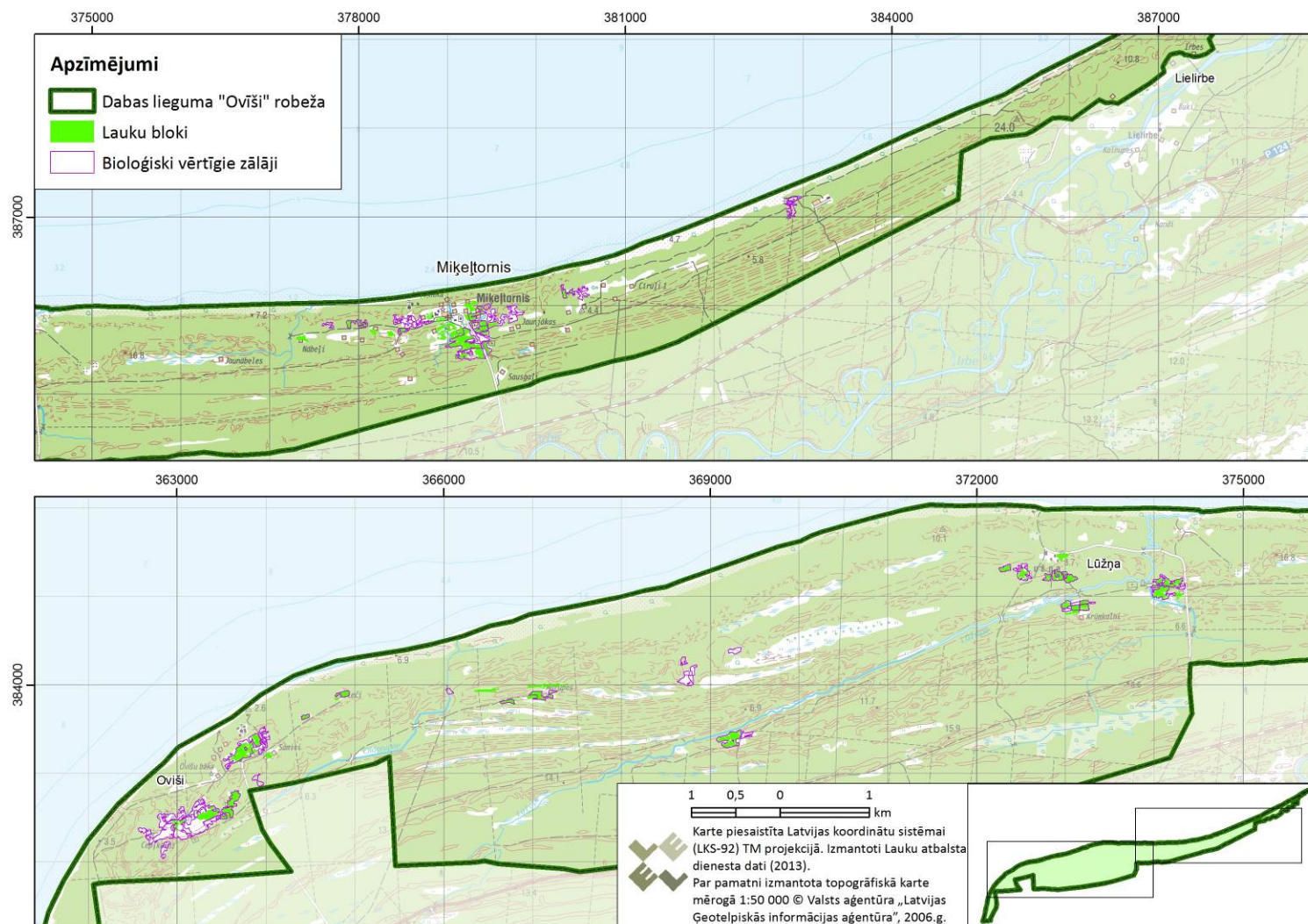
rekreācijas infrastruktūras paplašināšana un papildināšana, piemēram, Miķeļtornī. Pastāv iespēja, ka bijušo militāro objektu teritorijas, kuras atrodas privātīpašumā, tiks izmantotas privātai vai rekreācijas apbūvei, līdz ar to radot jaunus cilvēku piesaistes objektus dabas lieguma teritorijā. Lai regulētu antropogēno slodzi un novērstu tās negatīvo ietekmi uz dabas vērtībām liegumā, dabas aizsardzības plānā iekļauti priekšlikumi teritorijas izmantošanas nosacījumiem un infrastruktūras izveidošanai teritorijās, kurās tas nepieciešams.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

1.4.3.1. Lauksaimniecība

Dabas lieguma teritorijā lauksaimniecības zemes neaizņem būtiskas platības, jo augsnes, reljefa un hidroloģisko apstākļu dēļ tā ir maz piemērota lauksaimnieciskajai darbībai. Kopējā reģistrēto lauku bloku platība (uz 2013. gadu) ir 43,9 ha. Reģistrēto bioloģiski vērtīgo zālāju (BVZ) platības ir lielākas, nekā lauku bloku platības (82 ha), no kuriem lauku blokos ir iekļauti 32,5 ha (skat. 1.4.2. attēlu), liela daļa BVZ netiek apsaimniekota.

Platības, kuras kā lauksaimniecībā izmantojamās zemes attēlotas Tārgales un Ances pagastu teritorijas plānojumā, lielākoties ir grīšļiem aizaugušas vigas, kuras piemērotas tikai ekstensīvai pļaušanai vai ganīšanai, un mūsdienās netiek apsaimniekotas. Pļavas un ganības lielāko ciemu apkārtnē daļēji tiek pļautas, taču nereti izvēlēta apsaimniekošanas metode ir pļaušana ar smalcināšanu, kas negatīvi ietekmē biotopu kvalitāti.

1.4.2. attēls. Lauku bloki un bioloģiski vērtīgie zālāji dabas liegumā „Oviši”

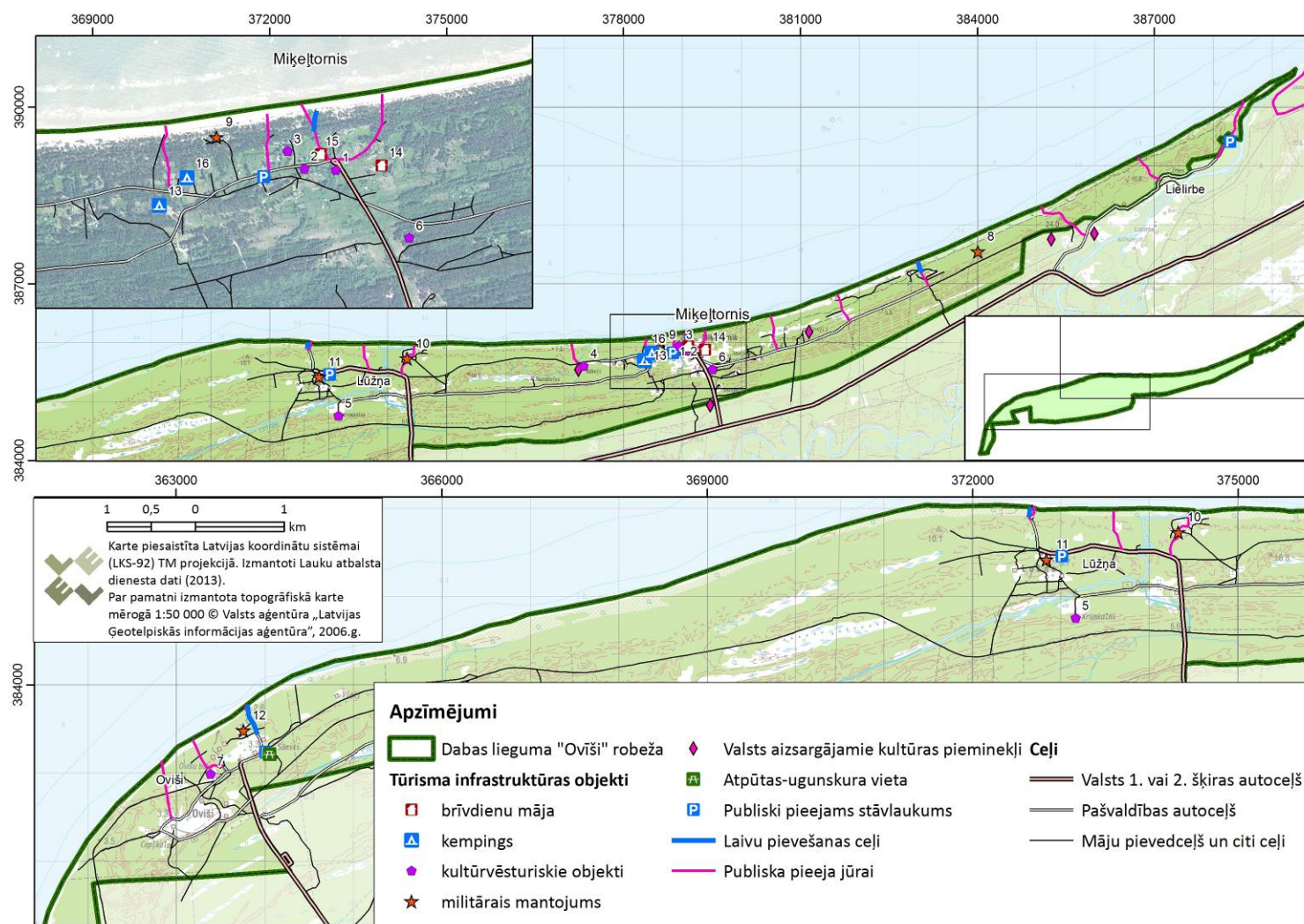
1.4.3.2. Tūrisms

Nozīmīgākais tūrisma resurss dabas lieguma teritorijā ir jūras piekraste, kas vasaras sezonā piesaista atpūtniekus, bet rudens-ziemas sezonā makšķerniekus. Teritorijā atrodas vairāki kultūrvēsturiski objekti, kuri tiek popularizēti tūrisma kartēs un maršrutos (Ovišu un Miķeļbāka), kā arī vairāki militārā mantojuma objekti (skat. 1.4.3. attēlu).

Centrālā tūristu piesaistes vieta dabas liegumā ir Miķeļtorņis – gan ar apskates objektiem (Miķeļbāka, baznīca un krogs), gan ar apmešanās vietu piedāvājumiem. Lielākais tūrisma pakalpojumu sniedzējs ir kempings „Miķeļbāka”, kas nodrošina ne tikai telšu un treileru vietas, bet arī brīvdienu mājas un kempinga mājiņas, kā arī papildus tūrisma pakalpojumu klāstu (inventāra noma, dažādas aktivitātes). Telšu vietas piedāvā arī kempings „Pizā” un tuvākajā nākotnē plāno izveidot brīvdienu māju. Miķeļtorņī jau pieejamas brīvdienu mājas „Tālrīti” un „Jūras māja”.

1.4.2 tabula. Kultūrvēsturiskie un tūrisma infrastruktūras objekti dabas liegumā „Oviši” (www.celotajs.lv)

Nr. kartē	Veids	Nosaukums
1	kultūrvēsturisks objekts	Pizes krogs
2	kultūrvēsturisks objekts	Pizes (Miķeļtorņa) baznīca
3	kultūrvēsturisks objekts	Miķeļbāka
4	kultūrvēsturisks objekts	Jaunnābeļu divtelpu klēts (sabrukusi)
5	kultūrvēsturisks objekts	Krūmkalni (nav pieejami apskatei, ierīkots kristīgās meditācijas centrs)
6	kultūrvēsturisks objekts	Piemineklis lībiešu dzejniekiem
7	kultūrvēsturisks objekts	Ovišu bāka
8	militārais mantojums	Krasta aizsardzības batereja Olmaņos
9	militārais mantojums	Miķeļtorņa krasta apsardzes rajons
10	militārais mantojums	Krasta aizsardzības batereja Lūžņā
11	militārais mantojums	Radiotehniskā rota Lūžņā
12	militārais mantojums	Ovišu krasta robežapsardze
13	kempings un brīvdienu māja	“Miķeļbāka”
14	brīvdienu māja	“Jūras māja”
15	brīvdienu māja	“Tālrīti”
16	Kempings (plānota brīvdienu māja)	“Pizā”

1.4.3. attēls. Dabas lieguma „Oviši” nozīmīgākie tūrisma infrastruktūras objekti

Ciemos, kur ir vislielākā apmeklētāju plūsma, izveidotas autostāvvietas (Ovišos, Lūžņā, Miķeļtornī, Lielirbē), kā arī norādes publiskajai piekļuvei pie jūras. Ovišos atrodas stāvvietā (ar informācijas stendu par piekrasti) un publiska atpūtas un ugunsкура vieta, kas ierīkota pie autostāvvietas, tās uzkopšanu veic pašvaldība. Miķeļtornī ir stāvlaukums, pie kura novietotas atkritumu tvertnes, tualete, kā arī informācijas stends par Kurzemi un Miķeļtorni, un informācijas stends par piekrasti. Lūžņā ir samērā plašs stāvlaukums, pie kura atrodas tualete un informācijas stends par piekrasti.

1.4.4. attēls. Stāvlaukums un informācijas stendi Miķeļtornī

1.4.5. attēls. Atpūtas un ugunsкура vieta Ovišos

Apmeklētāju plūsma dabas liegumā visintensīvākā ir vasaras un rudens sezonā – vasarā atpūtnieki, rudens sezonā – makšķernieki, kas nododas plektu makšķerēšanai, un sēņotāji.

Publiskā pieeja pie jūras ir paredzēta vietās, kas norādītas Tārgales pagasta teritorijas plānojumā. Daļa no šīm piekļuves vietām sakrīt ar IAIN norādītajiem laivu pievešanas ceļiem. 1.4.3. tabulā un kartēs 2. pielikumā, kā arī attēlos Nr. 1.4.6.-1.4.11. sniegts pārskats par publisko piekļuves vietu pašreizējo stāvokli un nepieciešamajiem uzlabojumiem.

1.4.6. attēls. Laivu pievešanas ceļš Ovišos

1.4.7. attēls. Oficiālais laivu pievešanas ceļš Lūžņā

1.4.8. attēls. Izbraukāts ceļš pie Lūžupes grīvas (krasta kāpu aizsargjoslā)

1.4.9. attēls. Pieeja jūrai Miķeļtornī, gar „Miķelišiem”

1.4.10. Laivu pievešanas ceļš Olmaņos

1.4.11. attēls. Taka uz Irbes grīvu

1.4.3. tabula. Esošās publiskās pieejas jūrai un laivu ceļi dabas liegumā „Oviši”

Nr. kartē	Vieta	Apraksts	Nepieciešamie uzlabojumi
1	Uz ziemeļiem no Jaunupes	Krasta kāpu aizsargjoslas zīme, stabiņi	Labiekārtot nelielu stāvlaukumu
2	Ovišos uz rietumiem no bākas	Zīme „lebraukt aizliegts”, stabiņi	
3	Ovišos no stāvlaukuma pie bākas	Zīme „lebraukt aizliegts” un krasta kāpu aizsargjoslas informatīvais stends	Nepieciešamas norādes uz teritorijas plānojumā noteikto pieeju jūrai, šobrīd to nav iespējams dabā ieraudzīt, tāpēc tiek izmantotas arī citas takas. Priekškāpās – laipas.
4	Ovišos gar bij. krasta apsardzes posteni	IAIN noteikts laivu pievešanas ceļš. Zīme „Braukt aizliegts” un ozollapa, norāde uz jūru no stāvlaukuma	Laivu pievešanas ceļa stiprināšana ar granti, izskatīt iespēju bijušajā militārajā objektā ierīkot stāvlaukumu, ko varētu izmantot cilvēki ar kustību traucējumiem
5	Lūžņā, no bij. Lūžņas stacijas	IAIN noteikts laivu pievešanas ceļš; šķērso privātīpašumu, kur izvietota aizlieguma zīme (īpašnieka iniciatīva), daļēji aizputināts. Teritorijas plānojumā norādītā konfigurācija neatbilst situācijai dabā. Zīme „Braukt aizliegts” pie stāvlaukuma, ozollapa un krasta kāpu aizsargjoslas informatīvā plāksne ceļa malā.	Zvejniekiem un zemes īpašniekiem vienoties par laivu ceļa apsaimniekošanu un uzturēšanu.
6	Starp Lūžņas centru un Lūžupes grīvu	Zīme „Krasta kāpu aizsargjosla” un ozollapa	Perspektīva galvenā pieeja jūrai Lūžņas ciemā, lai novērstu apmeklētāju uzturēšanos sezonas liegumā. Atklātajā teritorijā perspektīva atpūtas un telšu vietu izveidošana, uzbērums kā militārā

Nr. kartē	Vieta	Apraksts	Nepieciešamie uzlabojumi
			mantojuma apskates objekts.
7	Pie Lūžupes grīvas	Pieeja caur bijušo krasta aizsardzības batereju; teritorijas plānojumā attēlotā pieejas konfigurācija neatbilst situācijai dabā. Nav informatīvo vai ceļazīmju, nav informācijas par sezonas liegumu.	Lai novirzītu apmeklētājus no sezonas lieguma – virzīt pieeju austrumu virzienā gar Lūžupi, izveidojot nožogojumu Lūžupes kreisajā krastā. Jāvienojas ar zemes īpašniekiem.
8	Pie Nabeļvalka	Stāvlaukums bez labiekārtojuma, ierakti stabiņi, mazā ozollapa un krasta kāpu aizsargjoslas zīme	Nepieciešams stāvlaukums-kabatiņa automašīnām.
9	Miķeļtornī gar „Jaunviļumiem”	Norāde uz jūru, vairākas norādes uz apmešanās vietām, privātīpašuma aizlieguma zīme	Priekškāpu daļā – laipa.
10	Miķeļtornī gar „Miķeļšiem”	Norāde uz jūru pie stāvlaukuma, zīme „Aizliegts iebraukt kāpās”	Teritorijas plānojumā iezīmēt faktisko pieejas konfigurāciju (šobrīd atzīmētā ved caur privātīpašuma apstādījumiem), ar infrastruktūru (laipa) novirzīt apmeklētāju plūsmu pa galveno taku uz pludmali
11	Miķeļtornī gar „Tālrietiņiem”	IAIN noteikts laivu pievešanas ceļš, kadastrā servitūts, taču ceļš var būt aizšķērsots ar barjeru.	Saglabāt kā pieeju kājāmgājēju vajadzībām, atrisināt jautājumu par servitūtu un laivu pievešanas ceļa izmantošanu.
12	Miķeļtornī gar „Nāriņām”	Taka bez norādes	Nav nepieciešami uzlabojumi, priekškāpu daļā – laipa.
13	Gar „Ziemeļnieku” mājām	No ceļa, kas ved paralēli jūrai, pieeja grūti ieraugāma, zīme „Privātīpašums”	Jāizveido nožogojums gar pelēkajām kāpām, novirzot gājēju plūsmu pa vienu taku, uz kuras ierīkojama laipa.

Nr. kartē	Vieta	Apraksts	Nepieciešamie uzlabojumi
14	Starp Olmaņiem un Miķel'torni	Izdangāts ceļš, tālāk taka, ierakti stabiņi.	Stāvlaukums-kabatiņa uz pašvaldības ceļa.
15	Olmaņi	IAIN noteikts laivu pievešanas ceļš; nav informatīvo zīmju.	Uzstādīt zīmi „Iebraukt aizliegts”, izskatīt iespēju izveidot stāvlaukumu līdz 20 mašīnām bij. militārā objekta teritorijā, izveidot laipas priekškāpu pārrāvumu vietās.
16	Kāpas	Teritorijas plānojumā noteiktā pieeja slēgta ar barjeru un ceļazīmēm (privātīpašums, iebraukt un ieiet aizliegts). Stāvvietas dažām mašīnām, bez infrastruktūras.	Teritorijas plānojumā noteikt citu pieejas jūrai konfigurāciju (tādā gadījumā nepieciešama laipa un stāvvietas labiekārtošana) vai vienoties ar privātīpašnieku par servitūta izmantošanu. Informācijas zīme par krasta kāpu aizsargjoslu.
17	Lielirbes dzelzceļēka	Uz ceļa zīme „Aizliegts iebraukt kāpās”, neliels stāvlaukums bez infrastruktūras, ierakti stabiņi, ozollapas zīme un mazais stends par krasta kāpu aizsargjoslu.	Stāvvietas labiekārtošana, informācijas stends, atkritumu tvertnes.
18	Irbes grīva	Stāvlaukums ar atkritumu tvertnēm, tualeti, informācijas stendu par piekrasti; ceļam priekšā stabiņi. Grunts ceļš paralēli Irbes upei, no tā atzarojas takas uz jūru un Irbi. Grīvas rajonā iestaigātajās takās notiek smilšu izpūšana. Nav norāžu, nav informācijas par sezonas liegumu. Pie Irbes upes ierīkota ugunsкура vieta un nojumes karkass.	Informācijas stends par dabas vērtībām DL „Oviši”; sezonas lieguma robežu marķēšana (pārvietojams žogs, zīmes), laipas uz galvenajām takām, kas ved pludmales virzienā.

1.4.3.3. Zveja un makšķerēšana

Dabas lieguma teritorijā neietilpst jūras akvatorija, taču tajā notiekošā zveja un makšķerēšana palielina antropogēno slodzi piekrastes zonā, tāpēc sniegti pieejamie dati par zvejas apjomiem. Dabas lieguma teritorijā 2013. gadā zveju veica 10 juridiskas personas (rūpnieciskā zveja) un 86 fiziskās personas (pašpatēriņa zveja). Dati par zvejas rīkiem un apjomiem pieejami pagastu griezumā (skat. 1.4.4. tabulu). Tā kā dabas liegums „Ovīši” aizņem aptuveni 33 km no 43 km garās Tārgales pagasta krasta līnijas, var pieņemt, ka procentuāli zvejas apjomi liegumam pieguļošajā akvatorijā sastāda ap 75 % no kopējiem Tārgales pagastā reģistrētajiem apjomiem.

1.4.4. tabula. Nozveja pa sugām un rīkiem Tārgales pagastā 2013. gadā

	Akmeņplekstu tīkls	Āķi	Lucīšu murds	Plekstu vads	Reņģu stāvvads	Reņģu tīkls	Zivju tīkls	Kopā
Akmeņplekstes	1387						25	1412
Asaris		2	2			2	2909,4	2915,4
Brētliņas						2	190	192
Jūras buļļi							3	3
Jūrasgrundulis			1					1
Karūsas							29,9	29,9
Lasis							354,3	354,3
Līdakas							33,7	33,7
Līņi							17,5	17,5
Lučītis			40	5				45
Mencas			20				979,9	999,9
Plaudis						8	1140,7	1148,7
Plekstes	20	62	2,5	25130	90	2,8	8231,8	33539,1
Plicis							79	79
Raudas							39,5	39,5
Reņģes					29550	635	280,3	30465,3
Salakas						1207,4	483,3	1690,7
Sīga						5	84	89
Taimiņš							1020,6	1020,6
Varavīksnes forele							7	7
Vēdzele							9,1	9,1
Vējzivs					655		1	656
Vimba		7				20	5706,7	5733,7
Zandarts							120,3	120,3
Zutis		1,5					10	11,5
Kopā	1407	72,5	65,5	25135	30295	1882,2	21756	80613,2

Pavisam kopā nozvejoti 80613 kg zivju, kas rūpnieciskajā un pašpatēriņa zvejā sadalās attiecīgi 70429 kg un 10183 kg jeb 87 % un 13 %.

Ļoti populāra ir plekstes makšķerēšana jūrā no krasta. Tā kā šādai makšķerēšanai nav nepieciešamas licences vai atļaujas, nav datu ne par lomu apjomu, ne sastāvu. Veicot apsekojumus dabā, var konstatēt, ka rudens-ziemas periodā tieši plekstu

makšķerēšana rada nozīmīgu antropogēno slodzi – kāpu izbradāšanu, atkritumus un mežaino kāpu izbraukāšanu ar automašīnām.

Lai nodrošinātu zvejnieku piekļūšanu pie jūras, dabas lieguma individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos paredzēti laivu pievešanas ceļi.

1.4.3.4. Mežsaimniecība

Dabas lieguma teritorijā mežaudžu inventarizācijas dati pieejami ap 85 % no kopējām meža platībām (rēķinot pēc 1:10 000 mēroga vienkāršotās topogrāfiskās kartes datiem). Dominējošā meža zemes kategorija ir mežaudzes, taču samērā būtiskas platības aizņem pārplūstoši klajumi un zāļu purvi (lielākoties vigas).

1.4.5. tabula. Augšanas apstākļu tipi un meža zemes kategorijas dabas liegumā „Oviši”

Meža augšanas apstākļu tips	Platība, ha	Procenti no VMRDB reģistrētajiem mežiem
Mežaudzes		
<i>Sausieņi</i>		
Sils	546,27	14,1
Mētrājs	814,40	21,0
Lāns	853,41	22,0
Damaksnis	216,19	5,6
Vēris	0,63	0,02
<i>Slapjaini</i>		
Slapjais mētrājs	12,11	0,31
Slapjais damaksnis	409,27	10,6
Slapjais vēris	16,62	0,43
<i>Purvaini</i>		
Niedrājs	265,36	6,8
Dumbrājs	437,40	11,3
Liekņa	0,39	0,01
<i>Āreņi</i>		
Šaurlapju ārenis	9,30	0,24
Platlapju ārenis	5,41	0,14
<i>Kūdreni</i>		
Šaurlapju kūdrenis	4,84	0,12
Platlapju kūdrenis	2,61	0,07
Pārējās meža zemes		
Purvi, pārplūstoši klajumi, grāvji	252,2	6,5
Brauktuves, stigas	23,1	0,59
Lauces	5,2	0,13
Smiltājs	3,2	0,08

Datu avots: Valsts meža reģistra datu bāze, 2013

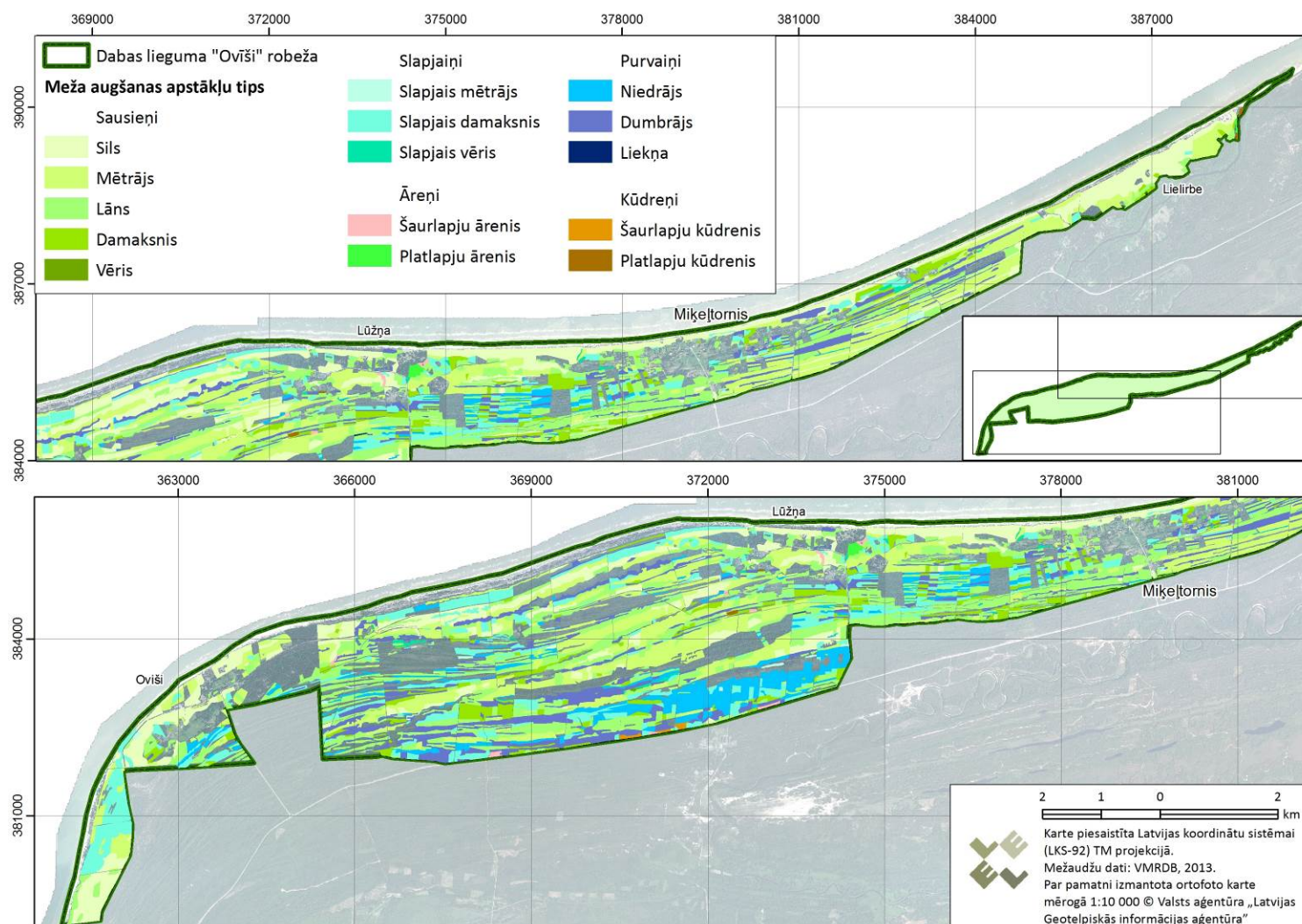
Meža augšanas apstākļu izplatība un telpiskā struktūra atspoguļo teritorijas īpatnējos apstākļus – sausas piejūras kāpas un kāpu vaļņus, kur dominē sils un mētrājs, un ieplakas jeb vigas, kurās dominē dumbrāja augšanas apstākļu tips, gandrīz tikpat lielās platībās ir slapjais damaksnis. Tā kā augsnes ir nabadzīgas, eitrofie augšanas apstākļu tipi sastāda ļoti nelielu procentu no dabas lieguma mežiem. Nosusinātie mežu tipi (ārenis un kūdrenis) sastopami atsevišķās vietās ciemu apkārtnē un gar ceļiem. (skat. 1.4.11. attēlu).

1.4.6.tabula. Meža vecuma grupas dabas liegumā „Oviši”

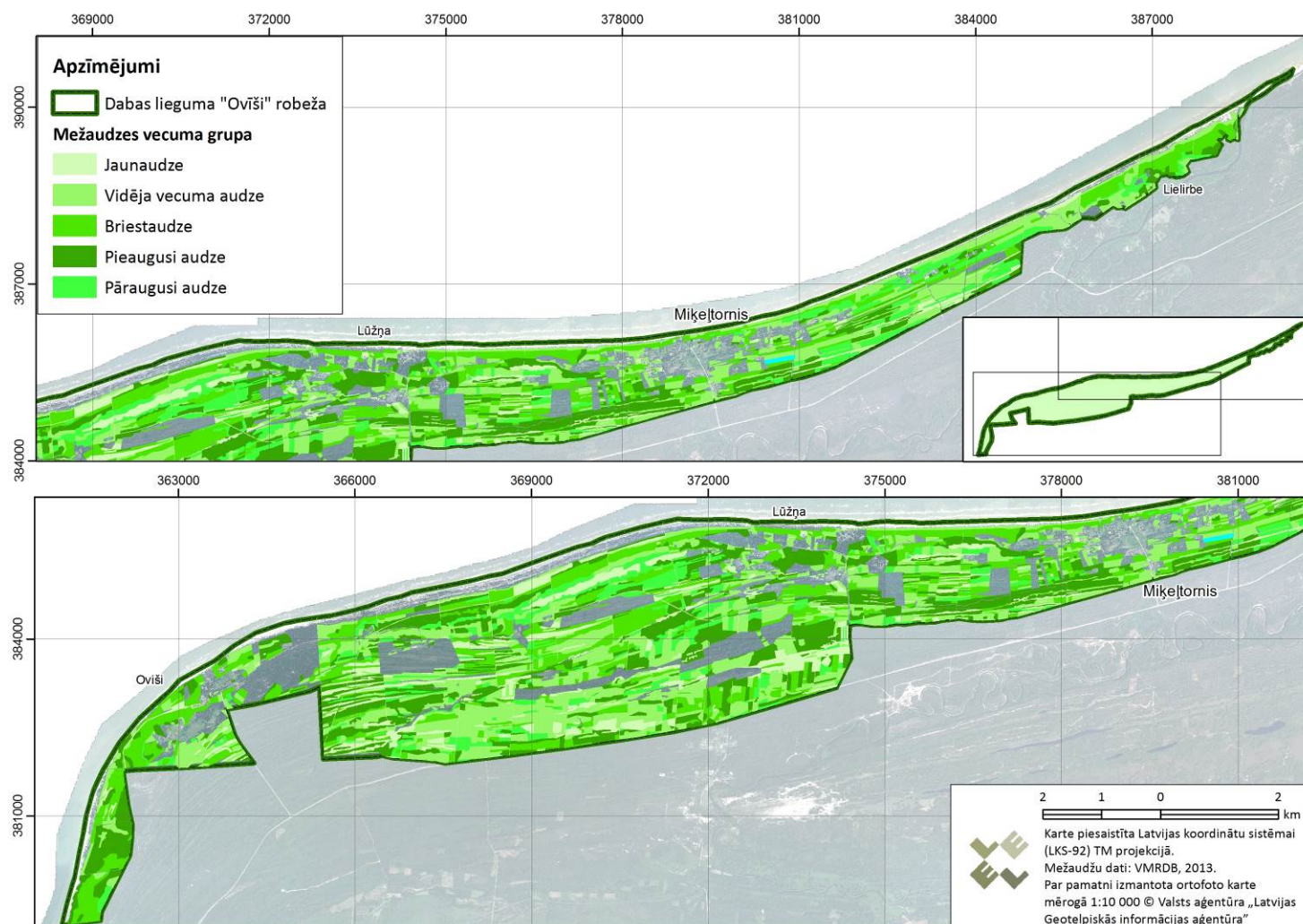
Meža vecuma grupa	Platība, ha	Procenti no reģistrēto audžu platības
Jaunaudze	79,0	2,2
Vidēja vecuma audze	1248,4	35,1
Briestaudze	894,9	25,1
Pieaugusi audze	907,6	25,5
Pāraugusi audze	429,4	12,1

Datu avots: Valsts meža reģistra datu bāze, 2013

Apmēram trešdaļa mežu ir vidēja vecuma audzes – tās izaugušas platībās, kuras tika cirstas pēc 2. Pasaules kara, kad cauri dabas lieguma teritorijai kursēja mazbānītis un pārvadāja kokmateriālus (Kurzemes šaursliežu dzelzceļš, 2009). Padomju laikā piekrastes mežos tika ierobežota mežsaimnieciskā darbība, lai nodrošinātu aizsardzību pret eroziju, dabas lieguma teritorijas mežus apsaimniekoja militārais resors, līdz ar to mežsaimnieciskā darbība nav bijusi intensīva. Šobrīd pieaugušas audzes veido ap 25 % no dabas lieguma mežaudzēm, pāraugušas – 12 % (skat. 1.4.5. tabulu un 1.4.12. attēlu).

1.4.11. attēls. Meža augšanas apstākļu tipi dabas liegumā „Oviši”

1.4.12. attēls. Meža vecuma grupas dabas liegumā „Oviši”

Bez vispārīgajiem mežsaimniecisko darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem teritorijā spēkā ir 29.03.2005. MK noteikumi Nr. 213 „Dabas lieguma „Oviši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (IAIN), kā arī 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, ja IAIN nav noteiktas speciālas normas (skat. 1.4.7 tabulu).

1.4.7.tabula. Pārskats par atļautajām un aizliegtajām cirtēm meža zemēs dabas liegumā „Oviši”

Atļautās/aizliegtās darbības meža zemēs	RRZ	DLZ	DPZ	NZ
Meža zemju platība, ha	1313	1499	1155	420
Atļauta kailcirtē				Daļēji*
Atļauta izlases cirtē			x	x
Atļauta kopšanas cirtē		x	x	x
Atļauta koku ciršana kopšanas cirtē līdz audzes galvenās cirtes vecumam			x	x
Atļauta kopšanas cirtē, ja valdaudzies vecums ir: priežu un ozolu audzēm līdz 60 gadiem, egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm līdz 50 gadiem, apšu audzēm līdz 30 gadiem		x		
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība, izņemot pasākumus, kas saistīti ar ugunsdrošību, sugu un biotopu aizsardzību un nekoksnes vērtību ieguvu	x			
Aizliegts cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē		x		
Aizliegts cirst kokus kailcirtē un rekonstruktīvajā cirtē			x	
Aizliegts veikt galveno cirti mežaudzēs slapjās minerālaugsnēs un kūdras augsnēs			x	
Veicot galveno cirti, augošu koku biezība nedrīkst būt mazāka par 0,4 un nedrīkst veidot par 0,1 ha lielākus atvērumus			x	x
Aizliegts atjaunot mežu stādot vai sējot	x	x	x	

* - izņemot krasta kāpu aizsargjoslu un ciršanas ierobežojumus Baltijas jūras 5 km saimnieciskās darbības ierobežojošajā joslā

RRZ – regulējamā režīma zona, DLZ – dabas lieguma zona, DPZ – dabas parka zona, NZ – neitrālā zona

Valsts meža reģistra datubāzē iekļautā informācija par veiktajām mežsaimnieciskajām darbībām liecina, ka kopš dabas lieguma nodibināšanas 1999. gadā izlases vai kopšanas cirtes veiktas kopumā 180 ha platībā (liela daļa no cirtēm notikušas teritorijā, kura dabas liegumā tika iekļauta tikai 2004. gadā). Pirms dabas lieguma nodibināšanas veikto ciršu platībās notikusi meža atjaunošana. (skat. 1.4.8 tabulu un 1.4.13. attēlu). Lielākās platības nocirstas 2012. gadā.

1.4.8. tabula. Mežsaimnieciskā darbība dabas lieguma „Oviši” funkcionālajās zonās

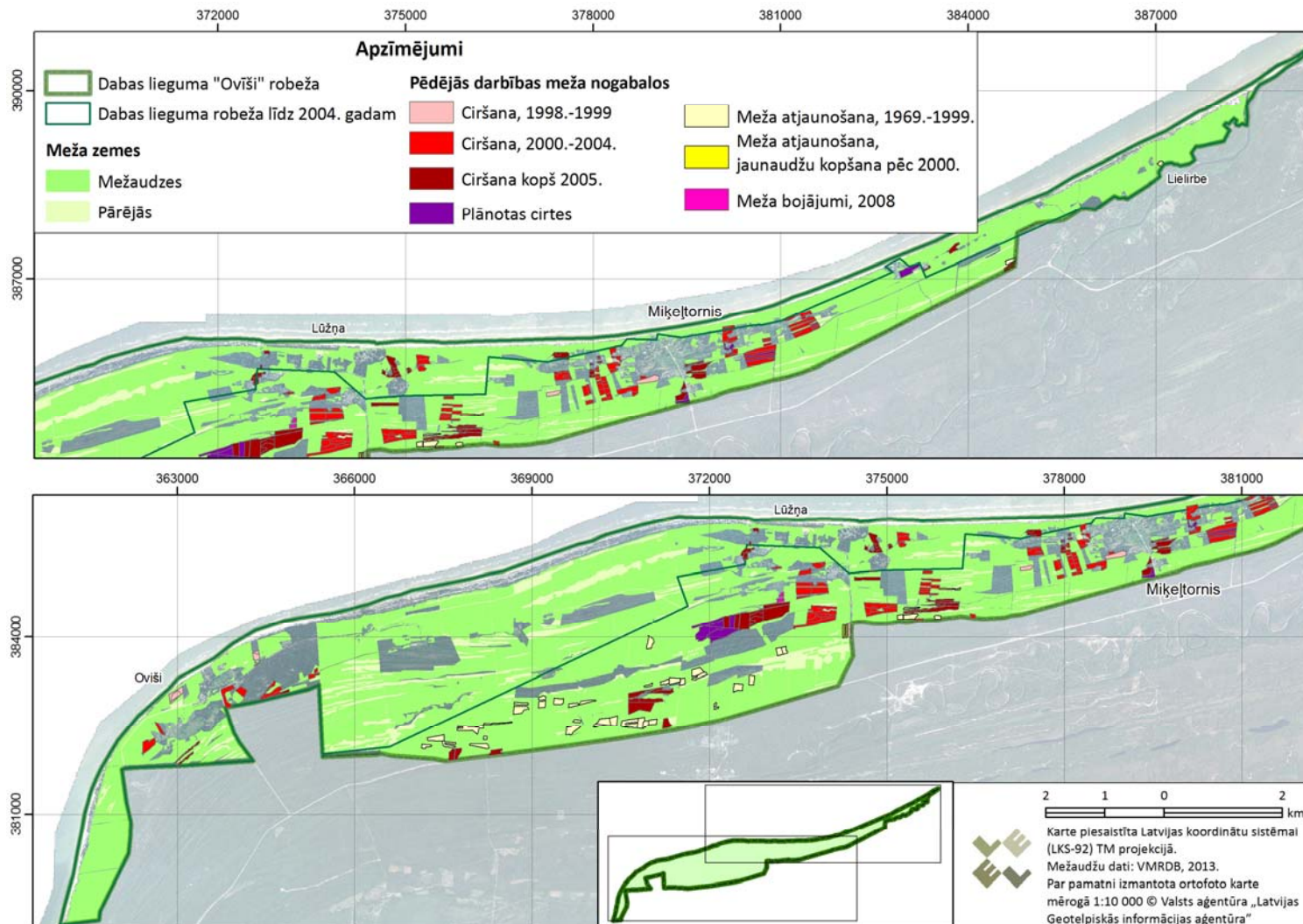
FZ	Mežsaimnieciskā darbība	Platība, ha
DLZ	Ciršana 1998.-1999	4,69899

FZ	Mežsaimnieciskā darbība	Platība, ha
	Ciršana 2000.-2004.	45,45346
	Ciršana 2004.-2013.	20,98744
	Meža atjaunošana, meža bojājumi	7,497056
DPZ	Ciršana 2000.-2004.	15,1123
	Ciršana 2004.-2013.	46,55316
	Meža atjaunošana, jaunaudžu kopšana	48,90279
NZ	Ciršana 2000.-2004.	51,85854
	Ciršana 2004.-2013.	17,26772

Datu avots: VMRDB, 2013.

FZ – funkcionālā zona, DLZ – dabas lieguma zona, DPZ – dabas parka zona, NZ – neitrālā zona

VMRDB reģistrētas izlases cirtes 5 ha platībā (dabas parka zonā) un kopšanas cirtes 36 ha platībā (dabas parka, dabas lieguma un neitrālajā zonā). Par 161 ha platībā reģistrētajām cirtēm nav informācijas par cirtes veidu. Kopšanas cirtes plānotas mežaudzēs Miķeļtorņa apkārtnē (neitrālajā un dabas lieguma zonā), bet izlases cirtes – dabas parka zonā uz dienvidiem no Lūžņas.

1.4.13. attēls. Mežsaimnieciskās darbības dabas liegumā „Oviši”

1.4.3.5. Medības

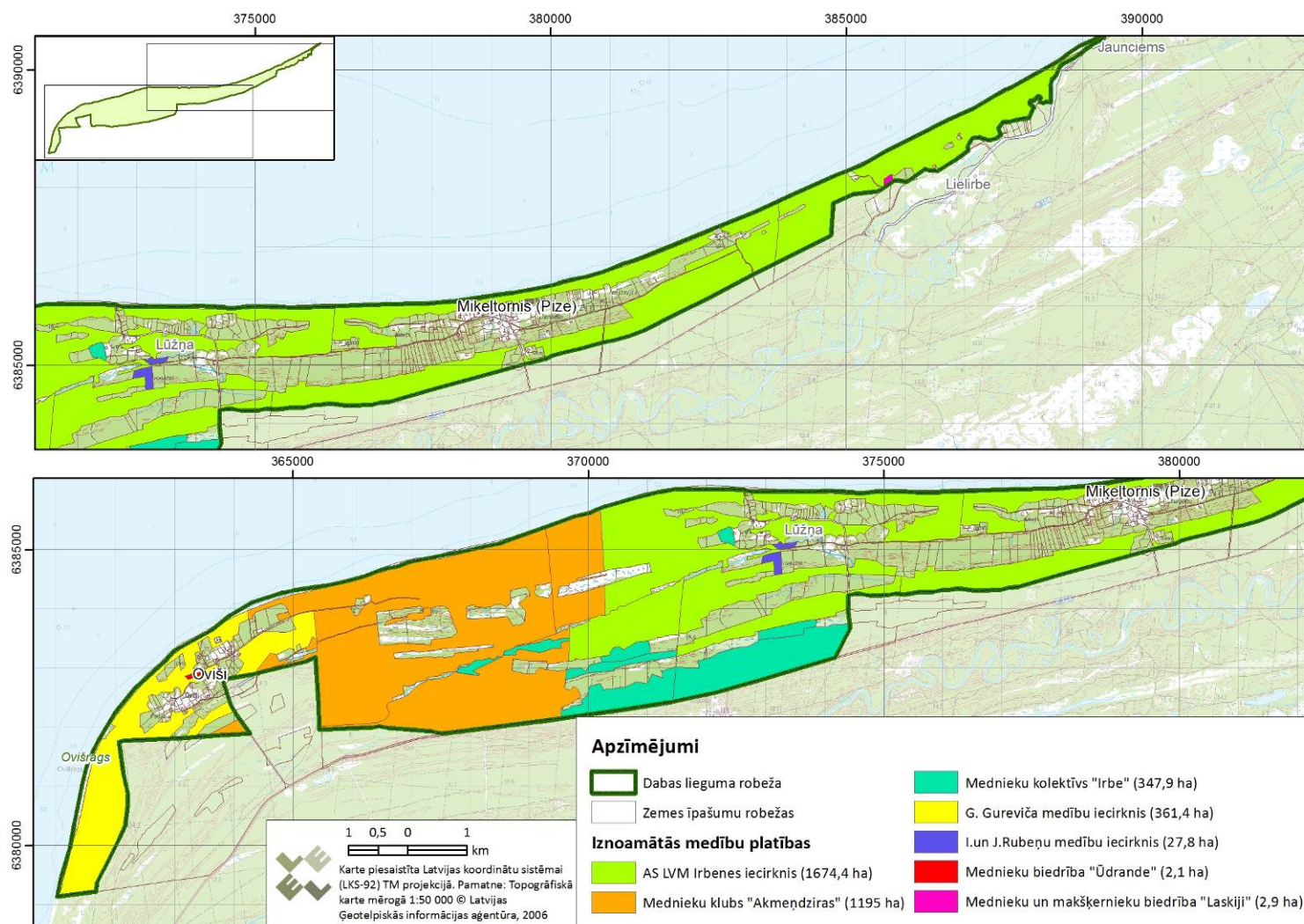
Dabas lieguma „Ovīši” teritorijā medību platības ir iznomātas 7 mednieku kolektīviem, kopējā iznomātā platība ir 3610 ha (skat. 1.4.9. tabulu un 1.4.14 attēlu), no tās 95 ha ir līgumi ar privātīpašniekiem, pārējie – ar AS „Latvijas valsts meži”. Dati par medību platībās uzskaitītajiem un nomedītajiem dzīvniekiem sniegti 2.4.2.2. sadaļā.

1.4.9. tabula. Medību kolektīviem iznomātās platības dabas liegumā „Ovīši”

Mednieku formējums	Platība, ha
AS LVM Irbenes iecirknis	1674,4
Mednieku klubs "Akmēdziras"	1195,0
Mednieku kolektīvs "Irbe"	347,9
G. Gureviča medību iecirknis	361,4
I.un J.Rubeņu medību iecirknis	27,8
Mednieku biedrība "Ūdrande"	2,1
Mednieku un makšķernieku biedrība "Laskiji"	1,9

3610,4

Datu avots: Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecība, 01.2014., aprēķināts pēc kartogrāfiskajiem datiem

1.4.13. attēls. Medību kolektīviem iznomātās teritorijas dabas liegumā „Oviši”

2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Dabas lieguma „Ovīši” nozīmīgo dabas aizsardzības vērtību nosaka teritorijas īpatnējais piekrastes kāpu komplekss ar kāpu vaļņiem un mitrām ieplakām starp tiem, vairāku veidu pelēkajām kāpām un baltajām kāpām, kurās notiek piekrastes procesi (smilšu akumulācija, vēja erozija, viļņu erozija). Daļa biotopu un ainavisko vērtību veidojušies cilvēka darbības ietekmē piekrastes ciemos (gan zālāju biotopi, gan kultūrvēsturiskā ainava). Dabas vērtību pastāvēšanu un to kvalitāti ietekmē gan dabiskie procesi (jūras krasta noskalošanās, smilšu akumulācija, eolie procesi), gan cilvēka aktivitātes (teritorijas apsaimniekošana vai apsaimniekošanas pārtraukšana, rekreācijas aktivitātes, mežsaimnieciskā darbība). Vairākas desmitgades teritorijā noteicošās bija militārās aktivitātes, kas, no vienas puses, aizkavēja teritorijas apdzīvošanu un apsaimniekošanu, no otras puses, nodrošināja traucējumus kāpu biotopos (izbraukāšana, priedīšu izvākšana), kas pozitīvi ietekmēja biotopu attīstību. Mūsdienās nepieciešams detalizēti plānot apsaimniekošanas pasākumus, lai nodrošinātu optimālu traucējumu apjomu un aizsargātu jutīgākās sugas un biotopus no palielinātas antropogēnās slodzes.

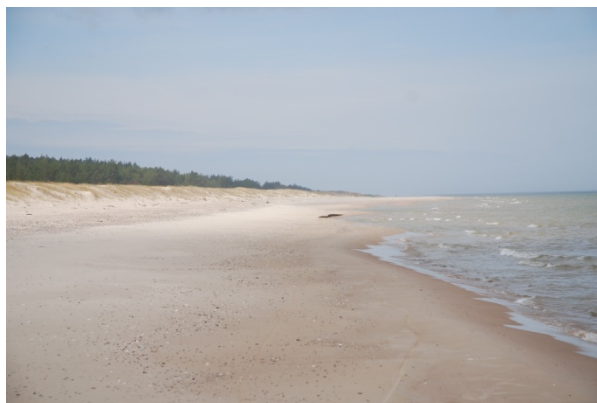
2.2. Ainaviskais novērtējums

Dabas lieguma teritorija pēc fiziogēogrāfiskā dalījuma ietilpst Piejūras zemienes Irves līdzenumā. Pēc ainavrajonēšanas reģionālā līmeņa iedalījuma (Ramans, 1994) dabas liegums „Ovīši” atrodas Piejūras ainavzemē. Lieguma rietumu daļa ietilpst Lejasventas āru un mežaines ainavapvidū, bet austrumu daļa Irbes mežaines ainavapvidū. Savukārt Latvijas ainavu kartē (Nikodemus, 2000) dabas lieguma teritorija iekļauta Eolo kāpu ainavu mežaines tipā, kurš ietilpst Latvijas unikālo ainavu kategorijā, un smilšaino līdzenumu mežaines ainavu tipā. Dabas liegums ir daļa no Latvijas piekrastes, kura ir nacionālas nozīmes ainavu telpa pateicoties gan tās ekoloģiskajām, gan vizuālajām vērtībām.

Lieguma teritorijā dominē dabiska ainava, izņemot esošo ciemu teritorijās un kādreizējo militāro objektu vietās. Lieguma teritorija ir izteikti lineāra un ietilpst piekrastes ainavu telpā (aptuveni 33 km kopgarumā). Tādējādi dabas liegums „Ovīši” ir būtiska daļa no Latvijas gandrīz 500 km garās piekrastes. Ainavu struktūras pamatelements liegumā ir mežu teritorijas, kuras dominē lieguma teritorijā. Kā atsevišķi pēc platības nozīmīgākie ainavu elementi minami pludmales ar priekškāpām josla, mazās upes Lūžupe, Olderupīte, un Nabeļvalks, kangari un vigas (jo īpaši teritorijas rietumu daļā), kā arī apbūves teritorijas ciemos un ārpus tiem. Ainaviski nozīmīgākā lieguma teritorijā ir pludmales un priekškāpu ainavu telpa, no kuras paveras vizuāli augstvērtīgi, tāli ainavu skati (skat. 2.2.1. un 2.2.2. attēlus). Kā jūras un sauszemes robežjosla pludmales priekškāpu josla ir arī ekoloģiski nozīmīga teritorija.

2.2.1. attēls. Pludmale Miķeļtorņī

2.2.2. attēls. Pludmalē Lūžņā

Pludmale ir arī nozīmīgākā lieguma atklāto ainavu uztveres vieta. Pārvietojoties pa to vērojamas daudzveidīgas vizuāli pievilcīgas ainavas (skat. 2.2.3. attēlu), kuras tāpat kā pati pludmale ar tās dinamiskajiem procesiem ir mainīgas, gan laika apstākļu ietekmē, gan atkarībā no skatu vērsuma virziena. Lai gan dabas lieguma mežos vērojami slēgti vai tuvi ainavu skati, taču daudzviet pateicoties izteiktajam reljefam ar vecākām priežu mežaudzēm vērojamas vizuāli pievilcīgas priežu meža ainavas (skat. 2.2.4. attēlu).

2.2.3. attēls. Pludmale pie Ovišraga

2.2.4. attēls. Piekrastes priežu meži

Vertikālas ainavu dominantes veido Miķeļtorņa un Ovišu bākas, kuras ir kultūrvēstures pieminekļi. Īpaši izceļama Miķeļtorņa bāka, jo, pateicoties ievērojamam augstumam, tā vērojama no plašākām dabas lieguma piekrastes vietām. Ainaviski interesantas ir Irbes un Lūžupes ietekas jūrā un pastāvīgi mainīgās teritorijas ap šīm ietekām.

Dabas lieguma ainavu uztverē būtisks aspekts ir vietas attīstības vēsture un liecības, kuras saistās ar to gan esošajos ciemos, gan, piemēram, bijušie militārie objekti Ovišos, Lūžņā un Olmaņos. Dabas lieguma teritorijā esošajos ciemos pēdējos gadu desmitos mainījusies gan apdzīvotība, gan apdzīvojuma struktūra (skat. 1.1.3. attēlu). Par to liecina gan pamestās viensētas vai vairs tikai to vietas, kā arī vairāki literatūras avoti par lībiešiem Ziemeļkurzemē (Šuvcāne, 2002; Zirnīte, 2011). Minētajos literatūras avotos aprakstīta Ziemeļkurzemes lībiešu vēsture, piekrastes iedzīvotāju

dzīvesveids un dzīvesstāsti. Tie sniedz arī daudz liecības par vēstures līkločiem, kuri raksturo dažādu laiku ainavas un izmaiņu procesus tajās, t.sk. kultūrvēsturisko vidi. Tā kā vēsturiskā apdzīvojuma struktūra un apbūves īpatnības ir bijušas līdzīgas visā Kurzemes piekrastes posmā no Ventspils līdz Kolkaī, dabas lieguma “Oviši” ciemu attīstības un apbūves plānošanai izmantojams 2011. gadā sagatavotais materiāls “Slīteres Nacionālā parka jūras piekrastes tradicionālā apbūve: apraksts, analīze, ieteikumi” (Saknītis, Zikmane, 2011).

Patlaban dabas liegumā gan ciema teritorijās, gan ārpus tām vērojama vēsturiskā apbūve (skat. 2.2.5. attēlu), kura veido kultūrvēsturiski nozīmīgu ainavu telpu vai ainavu elementus. Mūsdienās lielākās platībās šāda apbūve ar vēsturisko ciemu plānojumu saglabājusies Ovišos un Miķeļtorņī. Lūžņā un Miķeļtorņī ciemu centrālajās daļās kultūrvēsturisko apbūvi savulaik izjauca un joprojām ietekmē padomju laikā uzbūvētās militārās būves (Lūžņā), kā arī sabiedriskie objekti, saimnieciskās un dzīvojamās ēkas (Miķeļtorņī). Laika gaitā vēsturiskā apbūve un tās elementi samazinājušies, jo daļa māju vairs netiek apdzīvotas un uzturētas, kā arī saimniecības ēkas netiek vairs izmantotas tradicionālā veidā (lauksaimniecībai vai zvejniecībai), piemēram, pagrabi. Saistībā ar ciemu apbūves raksturīgajām iezīmēm atzīmējams, ka zemnieku-zvejnieku sētu izvietojumam un ēku izkārtojumam tajās zināmi daudzi atšķirīgi varianti – vecsaimniecības, jaunsaimniecības, jaunsētas un vaļinieku mazistabas. Nozīmīgākās iezīmes ir mazstāvu apbūve ar koka un laukakmens materiālu izmantošanu to būvniecībā, divslīpu simetriski jumti un apkārtnes dabiskajā ainavā iederīgi pelēki, sarkanbrūni, zaļgani, dzeltenīgi toņi. Savulaik 20. gs. pirmajā pusē teritoriju šķērsoja šaursliežu dzelzceļš ar stacijām lielākajos ciemos, no kurām līdz mūsdienām saglabājusies Lūžņas stacijas ēka. Dabas liegumā sastopamie kultūras pieminekļi un kultūrvēsturiskie objekti (skat. 1.1.6. nodaļu) palielina ainavu vērtību. Tie galvenokārt sastopami Miķeļtorņa (Pizes) ciemā (skat. 2.2.6. att.) un tā tuvākajā apkārtnē.

2.2.5. attēls. Tradicionālā apbūve Ovišu ciemā

2.2.6. attēls. Pizes krogs Miķeļtorņī

Nozīmīgākās ainavu izmaiņas lieguma teritorijā saistībā ar dabiskajiem procesiem ir jūras krasta dinamiskie procesi, kuri piekrastē rada pastāvīgas lokālas ainavu izmaiņas (abrāzija, sanešu akumulācija, smilšu pārpūšana). Tāpat pēdējo 20 gadu

laikā strauji aizaug lauksaimniecības zemes (galvenokārt pļavas un ganības), kuras ar retiem izņēmumiem mūsdienās zaudējušas savu lauksaimniecisko nozīmi. Lai gan piekrastes smilšainajās (nabadzīgajās) augsnēs pļavu un ganību aizaugšana notiek lēni, taču tās rezultātā samazinās atklātās ainavu telpas, veidojot tuvus un slēgtus ainavu skatus (skat. 2.2.7. attēlu).

Kā ainavu vērtību negatīvi ietekmējoši faktori minami vairākās vietās pamestās kādreizējās militārās būves, kuras lielākoties mūsdienās ir grausti un daudzviet rada nepievilcīgu ainavu. Padomju laikā, kad dabas lieguma teritorija tika izmantota armijas vajadzībām, izveidotas daudzas šādas militāra rakstura būves. Mūsdienās lielākoties tie ir vidi degradējoši objekti, taču augot interesei par militāro mantojumu, šie objekti un ēkas var tikt izmantotas arī kā tūrisma resurss, kas atspoguļo noteiktu vēstures posmu. Vislielākais tūrisma potenciāls varētu būt krasta aizsardzības baterijām Olmaņos un Lūžņā. Olmaņos krasta aizsardzības baterija sastāv no divām daļām – uz austrumiem no Olmaņiem līdz 1955. gadam bijuši izvietoti lielgabali, no kuriem pašlaik saglabājušies koncentriski zemes vaļņi. Pēc 1955. gada uz rietumiem no Olmaņiem izveidota jauna baterija, kas bijusi modernākā no tā laika krasta baterijām. 1975. gadā objekts tika iekonservēts un saglabāts kā rezerve karadarbības gadījumam. Samērā labi saglabājusies krasta aizsardzības baterija atrodas arī Lūžņā (skat. 1.1.15.-1.1.16. attēlu). (www.celotajs.lv)

1.1.15. attēls. Krasta aizsardzības baterija Lūžņā

1.1.16. attēls. Krasta aizsardzības baterija Lūžņā

Šo objektu turpmākā apsaimniekošana un tūrisma potenciāls ir neskaidri, jo visi objekti atrodas privātīpašumā; līdz šim izteikti attīstības priekšlikumi saistīti ar teritoriju apbūvi. Ielākajai daļai IAIN paredz nosacījumus, kas atļauj veikt ēku renovāciju un rekonstrukciju pašvaldības noteiktajā būvapjomā. Ieteikumi militāro objektu un tiem pieguļošo teritoriju turpmākajiem apsaimniekošanas un izmantošanas nosacījumiem sniegti 3. un 4. nodaļā. Pamestajām militārajām teritorijām ir zināms potenciāls (jo īpaši Lūžņā), lai tās izmantotu kā apskates objektus. Daļa no šīm teritorijām būtu veicama sanācija un tās pārveidojamas citai izmantošanai, piemēram, saistībā ar tūrismu.

2.2.7. attēls. Aizaugošas lauksaimniecības zemes

2.2.8. attēls. Pamesta dzīvojamā ēka Lūžņā kādreizējā militārajā teritorijā

Atsevišķās lokālās vietās atstāti atkritumi (skat. 2.2.9. attēlu), kā arī haotiski izrakumi veco kabeļlīniju vietās. Kā jau minēts, būtiska problēma ainavu kvalitātei ir ne tikai padomju laika mantojuma militārās būves, bet arī dažādas dzīvojamās un saimnieciskās ēkas ciemos. Piemēram, Miķeļtorņī (Pizē) kultūrvēsturiskās ainavu telpas nozīmi ievērojami pazemina pamestā ēkas un objekti bākas apkārtnē (skat. 2.2.11. attēlu).

2.2.9. attēls. Atkritumi mežā netālu no Ovišraga

2.2.10. attēls. Skats uz Miķeļtorņa bāku

Teritorijas ainavu uztverē ir būtiski saglabāt pieeju jūras krastam un, attīstot ciemus, saglabāt to kultūrvēsturisko vidi un apbūvi. Lai gan patlaban, vērtējot jauno būvniecību un infrastruktūras objektus dabas liegumā, vietas ar izteiktu ainavisko disonansi netika konstatētas, tomēr turpmāk kultūrvēsturiskās vides saglabāšanai pievēršama uzmanība arī apbūves noteikumos (skat. 4. nodaļu).

Nenoliedzami teritorijas ainaviskās vērtības rada lielu potenciālu rekreācijai un tūrismam, taču to izmantošana prioritāri saskaņojama ar dabas aizsardzības

interesēm. Potenciālo apsaimniekošanas pasākumu kontekstā atzīmējams, tā kā dabas lieguma nozīmīgākās dabas vērtības ir retie un aizsargājamie biotopi, tad to aizsardzība un uzturēšana nodrošina arī teritorijas unikālās ainavas saglabāšanos.

2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

94 procentus no dabas lieguma teritorijas aizņem Eiropas Savienības nozīmes biotopi, pārstāvot vairākas grupas – piekrastes, saldūdens, zālāju, purvu un mežu biotopus. Biotopu kartēšana līdz dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanai veikta LIFE projekta „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” un projekta „Augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās Latvijā” ietvaros. Kartogrāfisko datu ietvaros nav pieejama informācija par biotopu atbilstību labvēlīgam aizsardzības stāvoklim dabas lieguma „Ovīši” teritorijā, šāda informācija pieejama par vietām, kurās veikts augu un biotopu monitorings, kā arī par biotopu stāvokli dabas liegumā kopumā. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veikta biotopu kartējuma precizēšana, pamatā piekrastes kāpu un zālāju biotopu grupās, nosakot arī šiem biotopiem nepieciešamos apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumus.

Informācija par biotopu stāvokli Latvijā iegūta no resursa „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu”.

2.3.1. tabula. Pārskats par biotopu platību izmaiņām, veicot biotopu kartējuma aktualizāciju dabas liegumā „Ovīši”

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	Iepriekš kartētā platība	Aktualizētā platība	Starpība	Iemesls
1640 Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju	9,6	0,0	-9,6	Kartētā platība atbilst biotopiem 2110 un 2120
2110 Embrionālās kāpas	8,6	48,4	39,8	Precizēts kartējums, platību pieaugums, atjaunojoties pēc 2005. gada vētras
2120 Priekškāpas	88,5	109,9	21,4	Precizēts kartējums, platību pieaugums, atjaunojoties pēc 2005. gada vētras
2130* Ar lakstaugiem apaugušas pelēkās kāpas	98,4	188,5	90,1	Precizēts kartējums, daļa agrāk bija kartēta kā 2180
2140* Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm	10,2	1,3	-8,9	Precizēts kartējums, biotopa platība nevarēja būt tik liela
2170 Pelēkās kāpas ar ložņu kārkļu	0,2	0,3	0,1	Precizēts kartējums
2180 Mežainas piejūras kāpas	3617,8	3548,6	-69,2	Precizēts kartējums, daļa biotopa kartēta kā 2130*
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 9010* Veci vai dabiski boreālie meži</i>	582,9	582,4	-0,5	Precizēts kartējums

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	Iepriekš kartētā platība	Aktualizētā platība	Starpība	Iemesls
2190 Mitras starpkāpu ieplakas	339,5	340,0	0,6	Precizēts kartējums, izdalot biotopa platības uz vecā robežsargu ceļa
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 7210* Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi</i>	0,5	1,0	0,5	Precizēts kartējums
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 7230 Kaļķaini zāļu purvi</i>	0,1	0,1	0,0	
2320 Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	0,1	0,0	-0,1	Biotops dabā vairs nav konstatējams
3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,8	1,8	0,0	
6120 Smiltāju zālāji	1,9	14,8	12,9	Precizēta biotopu noteikšanas metodika, agrāk bija 6210
6210 Sausas pļavas kaļķainās augsnēs	15,6	0,0	-15,6	Precizēta biotopu noteikšanas metodika, kartēts kā 6120
6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	8,1	5,5	-2,6	Daļa kartēta kā 6270*, daļa izzudusi apsaimniekošanas trūkuma dēļ
6270* Sugām ganības un ganītas pļavas	18,5	16,3	-2,3	Daļa izzudusi apsaimniekošanas trūkuma dēļ
6510 Mēreni mitras pļavas	1,1	0,0	-1,1	Dabā nav konstatēts
7140 Pārejas purvi un slīkšņas	0,0	0,0	0,0	Dabā nav konstatēts
9080* Staignāju meži	449,0	448,9	-0,1	Precizēts kartējums
91D0* Purvaini meži	53,9	53,9	0,0	
91E0* Aluviālie krastmalu un palieņu meži	3,0	3,0	0,0	
	4716,1	4772,3	56,2	

2.3.2. tabula. Īpaši aizsargājami biotopi dabas liegumā „Oviši”

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	ES biotopa labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums valstī kopumā ¹	Latvijas nozīmes aizsargājamā biotopa nosaukums	Platība DL "Oviši"	Biotopa platības attiecība (%) pret biotopa platību Natura 2000 teritorijās Latvijā ¹	Biotopa platības attiecība (%) pret biotopa platību valstī kopumā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši” ²
2110 Embrionālās kāpas	FV		48,4*	30,3	23,4	FV+
2120 Priekškāpas	U2=		109,9*	29,7	19,7	FV+
2130* Ar lakstaugiem apaugušas pelēkās kāpas	U1=	6.6. Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	188,5	28,4	16,1	U1-
2140* Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm			1,3	2,0	1,9	U1-
2170 Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu	U1=	6.9. Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu <i>Salix repens</i>	0,3	0,8	0,4	U2-
2180 Mežainas piejūras kāpas	U2-		3548,6	15,5	5,9	U1-
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 9010* Veci vai dabiski boreālie meži</i>	U2-	1.17. Veci vai dabiski boreālie meži	582,4	4,4	1,7	FV
2190 Mitras starpkāpu ieplakas	U1x	6.8. Mitras starpkāpu ieplakas	340,0	26,2	24,3	U2-
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 7210* Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi</i>	U1=	2.5. Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi <i>Cladium mariscus</i>	1,0	0,5	0,5	U2-
<i>t.sk. atbilst arī biotopam 7230 Kaļķaini zāļu purvi</i>	U2x	2.3. Kaļķaini zāļu purvi	0,1	0,01	0,01	U2-

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	ES biotopa labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums valstī kopumā ¹	Latvijas nozīmes aizsargājamā biotopa nosaukums	Platība DL "Oviši"	Biotopa platības attiecība (%) pret biotopa platību Natura 2000 teritorijās Latvijā ¹	Biotopa platības attiecība (%) pret biotopa platību valstī kopumā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši” ²
3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi	U1-	5.18. Upju straujteses un dabiski upju posmi	1,8	0,03	0,01	U2-
6120 Smiltāju zālāji	U2-	3.17. smiltāju zālāji	14,8	3,9	1,6	U2-
6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	U2-	3.22. Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	5,5	3,2	1,0	U2-
6270* Sugām ganības un ganītas pļavas	U2-	3.24. Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	16,3	0,4	0,1	U2-
9080* Staignāju meži	U2-	1.15. Staignāju meži	448,9	5,8	2,0	U1=
91D0* Purvaini meži	U2-	1.18. Veci un dabiski purvaini meži (daļēji)	53,9	0,2	0,03	U1=
91E0* Aluviālie krastmalu un palieņu meži	U2-	1.11. Aluviālie krastmalu un palieņu meži	3,0	0,1	0,04	U1=

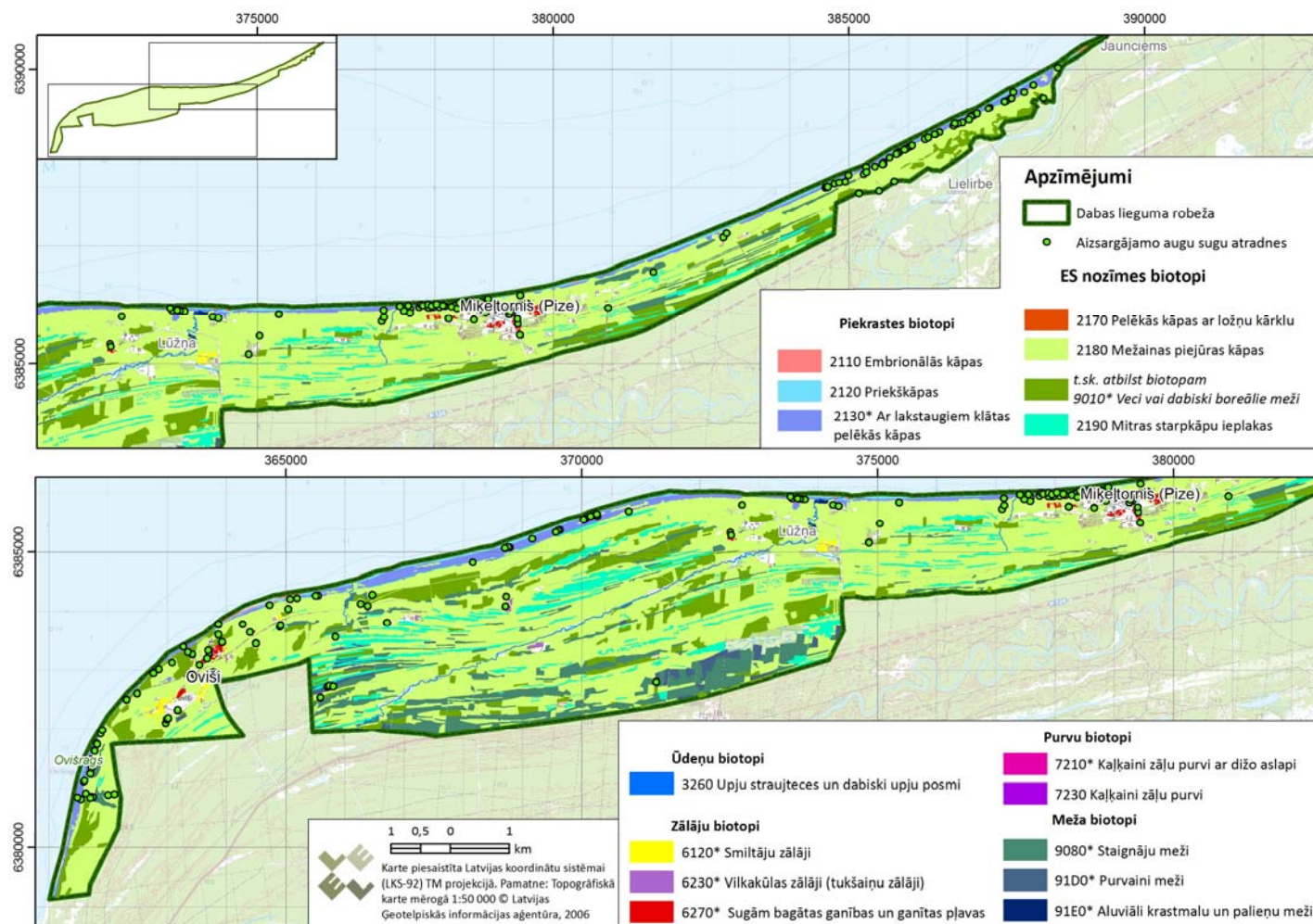
¹ – Dati par biotopu stāvokli un platībām – ES ziņojums, 2013

² – Aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumā Eiropas Komisijai (ES ziņojums, 2013) lietotajiem apzīmējumiem

* - Biotopa platība skaitīta arī ārpus pašlaik spēkā esošās DL „Oviši” robežas vietās, kur mainījusies pludmales konfigurācija un tā ir platāka nekā uz robežas noteikšanas brīdi

FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX:** Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x – nezināms

Latvijas aizsargājamo biotopu nosaukumi norādīti atbilstoši MK 2000. gada 5. decembra noteikumiem Nr. 421 “Īpaši aizsargājamo biotopu veidu saraksts”, Eiropas Savienības aizsargājami biotopi un to kodi (Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīva) – pēc grāmatas „Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata” 2010. red. Auniņš A. Rīga, 320 lpp.

2.3.1. attēls. ES nozīmes biotopi un aizsargājamo augu sugu atradnes dabas liegumā „Oviši” (detālu karti skat. 1. pielikumā)

2.3.1 Jūras un iesāļu augteņu biotopi

Līdz šim veiktajā biotopu kartēšanā teritorijā atzīmēts biotops 1640 Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju (uz rietumiem no Ovišiem). Veicot teritorijas apsekošanu, konstatēts, ka kartētajās platībās esošais augājs nav klasificējams kā šis biotops – tas atrodas ārpus regulāras viļņu darbības zonas, izveidojušies raksturīgie embrionālo kāpu pauguriņi un dažās vietās veidojas priekškāpas valnis. Augāju veido smiltāja kāpukviesis *Leymus arenarius* un smiltāja kāpuniedre *Ammophila arenaria*, vietām smilts auzene *Festuca arenaria*. Pludmales zonā nav konstatētas nozīmīgas graudzāļu vai citu daudzgadīgu augu sugu audzes, kuras varētu klasificēt kā jūras un iesāļu augteņu biotopus.

2.3.2. Piejūras kāpu biotopi

Dabas liegumā lielās platībās pārstāvēti gandrīz visi piejūras kāpu biotopu veidi - 2110 Embrionālās kāpas, 2120 Priekškāpas, 2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, 2140* Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm, 2170 Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu, 2180 Mežainas piejūras kāpas, 2190 Mitras starpkāpu ieplakas. Ļoti nelielā platībā kempinga „Miķeļbāka” apkārtnē bijis kartēts biotops 2320 Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji, taču tas dabā vairs nav konstatēts.

2110 Embrionālās kāpas

Biotops dabas liegumā aizņem ievērojamas platības – ap 30 ha. Lielākās un izteiktākās embrionālās kāpas veidojas teritorijas austrumu daļā, kur krasta procesos dominē smilšu akumulācija; sastopams biotopa 3. variants ar daudzveidīgu psammofītisko graudzāļu apaugumu (skat. 2.3.2. un 2.3.3. attēlu). Mazāk embrionālās kāpas veidojas Ovišu raga apkārtnē, kur ir izteiktāki erozijas procesi un vērojams smilšu deficīts.

Embrionālo kāpu biotops ir nozīmīgs gan kā aizsargājamo augu sugu atradne (tai skaitā Lēzeļa vīrcelei *Linaria loeselii*), gan kā buferjosla, kas samazina pamatkrasta noskalošanos vētru laikā, gan kā pārpūsto smilšu avots, kas nodrošina piekrastes kāpu biotopiem raksturīgos procesus.

2.3.2. attēls. Embrionālās kāpas
Olderupītes grīvas apkārtnē

2.3.3. attēls. Embrionālo kāpu pauguriņi
Irbes grīvas apkārtnē

2120 Priekškāpas

Dabas lieguma teritorijai raksturīgais priekškāpu valnis ir viens no garākajiem nepārtrauktajiem priekškāpu vaļņiem Kurzemes piekrastē. Tā kā dabas lieguma piekrastē nozīmīga antropogēnā slodze vērojama tikai atsevišķos krasta posmos (skat. 1.3.2. sadaļu), biotops lielākoties ir netraucēts vai arī tajā notiek tikai dabisku procesu izraisīta smilšu pārpūšana (piemēram, uz dienvidiem no Ovišraga). Krasta kāpu vaļņa pārrāvumi vērojami tikai apdzīvotajos ciemos, pie laivu pievešanas ceļiem un iepretim biežāk izmantotajām pieejām jūrai (skat. 2.3.5. attēlu). Vietām teritorijā izveidojies dubults priekškāpas valnis – vecākā vaļņa priekšējā daļa atbilst biotopam 2120, bet pret iekšzemi vērsta daļa – biotopam 2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, savukārt, jaunākais valnis visā platībā klāts ar priekškāpām raksturīgo augāju (skat. 2.3.4. attēlu).

2.3.4. attēls. Dubulta priekškāpas vaļņa veidošanās uz rietumiem no Olderupītes grīvas

2.3.5. attēls. Pārrāvums priekškāpas valnī netālu no Irbes grīvas.

Priekškāpas nozīmīgas gan aizsardzībai no pamatkrasta noskalošanās, gan arī kā augtene retām un aizsargājamām augu sugām, piemēram, Lēzeļa vīrcelei *Linaria loeselii*, pūkainajam plostbārdim *Tragopogon heterospermus*, Gmelina alisei *Alyssum gmelinii* un citām kāpu biotopiem raksturīgām litorālām sugām, kas ārpus piekrastes kāpu teritorijas nav sastopamas. Tāpat tās ir dzīvotne aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām un putnu (piemēram, stepes čipstes, mazā zīriņa) ligzdošanas vieta.

Ja neskaita atsevišķus pasākumus apmeklētāju koncentrācijas vietās, kur turpmākai priekškāpas vaļņa pārrāvumu paplašināšanās ierobežošanai nepieciešams veidot sētiņas un nostiprināt laivu pievešanas ceļus, speciāli apsaimniekošanas pasākumi lielākajā daļā dabas lieguma teritorijas šim biotopam nav nepieciešami. Lai nodrošinātu smilšu akumulāciju visvairāk erozijai pakļautajā krasta posmā uz ziemeļaustrumiem no Ovišraga, nepieciešams veidot sētiņas smilšu akumulācijai (skat. 3. nodaļu).

Apsekojot teritoriju un izmantojot augstas izšķirtspējas ortofoto kartes, konstatēts, ka embrionālās kāpas un priekškāpas aizņem lielāku platību, nekā norādīts līdz šim veiktajā kartējumā (iemesls ir gan kartogrāfiskās neprecizitātes, gan priekškāpas un

embrionālo kāpu pieaugums kopš 2005. gada vētrām, kad krasts tika spēcīgi noskalots), līdz ar to šo biotopu kartētā platība pieaugusi par 10 ha.

2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas

Lielā daļā lieguma piekrastes teritorijas aiz priekškāpas vaļņa izveidojies biotops 2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas (1. variants), maksimālais biotopa platums ir 160 m (uz austrumiem no Olderupītes grīvas un uz rietumiem no Irbes upes). Kopējā biotopa platība teritorijā ir 186 ha (veicot biotopu kartējuma aktualizāciju, platībām pievienotas līdz šim kā mežainas piejūras kāpas kartētas teritorijas).

Vietām pelēko kāpu josla ir šaura un grūti nošķirama no biotopa 2180* Mežainas piejūras kāpas – lai arī koku projektīvais segums pārsniedz 50 % un vietām pat 75 %, zemsedze ir raksturīga pelēkajām kāpām, notiek arī smilšu pārpūšana pāri priekškāpas valnim, kas uztur raksturīgo mozaīkveida augāja struktūru. Dabas liegumā “Oviši” pelēkās kāpas pārsvarā ir izvietotas uz vairāk vai mazāk izteiktiem kāpu vaļņiem, nevis plakanām virsmām vai pret jūru vērstām kāpu nogāzēm. Līdz ar to, neskatoties uz smilšu pārpūšanu, te nav izteikta jūras vēja ietekme uz augāju, kas izskaustu lielāka auguma lakstaugu eksistenci un ierobežotu koku augšanu garumā vai veidotu to izteiktu noliekšanos iekšzemes virzienā. Atkarībā no konkrētās vietas ekoloģiskajiem apstākļiem te var būt gan fragmenti ar jau pietiekami vecu un lēni augošu priežu retmežu, kurā ir kserofītiski apstākļi un ļoti neliels jauno priežu īpatsvars (līdz ar to, paredzama šāda biotopa saglabāšanās ilgā laika periodā, it sevišķi, veicot jauno priežu izciršanu), gan blīvākas priežu audzes mitrākās un eitrofākās vietās, kas pamazām pārveido pelēko kāpu veģētāciju mežiem raksturīgā zemsedzē (Latvijas biotopu klasifikatorā – B.2.2.1.2. Pelēkās kāpas ar krūmiem un kokiem). Iepriekš minētajos apstākļos ir samērā grūti atjaunot pelēko kāpu veģētāciju, jo priedes šeit atjaunosies regulāri un ekoloģiskie apstākļi kāpās nav piemēroti ilgstošai pelēko kāpu biotopa eksistencei. Pelēko kāpu aizaugšanu te varētu kavēt apsaimniekošanas pasākumi (priežu un citu koku izciršana) jūrai tuvākajā joslā, kur koku augstums nepārsniedz 1-2 m augstumu. Pārējā ar kokiem apaugušajā pelēko kāpu daļā apsaimniekošana ir paredzama kā mazefektīva. Ja procesi jūras krastā noritēs secīgi un netraucēti, pašreizējo pelēko kāpu aizaugšana un jaunu kāpu vaļņu veidošanās ir uzskatāma par dabisku sukcesiju.

Lielākas atklātu pelēko kāpu platības atrodamas tikai uz dienvidiem no Ovišu raga, kā arī uz rietumiem no Irbes upes. Platībā pie Irbes upes būtu vēlami apsaimniekošanas pasākumi priežu apauguma samazināšanai, izcērtot par 2 m zemākās priedes, vienlaikus izveidojot infrastruktūru apmeklētājiem – laipu uz galvenās takas, kas ved uz jūru.

Savdabīgs kāpu biotopu komplekss izveidojies teritorijā starp Olderupīti un Lūžņu - pelēkās kāpas ievērojamā platumā uz izteikta kāpu reljefa ar ļoti daudzveidīgu kāpu augstumu, garumu un starpkāpu pazeminājumu augstumu/garumu. Šāda izteikta pelēko kāpu mozaīka ar mitriem un pārmitriem pazeminājumiem ir tikai šajā piekrastes posmā (ne tikai dabas lieguma teritorijā, bet arī visā Latvijā). Pazeminājumi starp kāpām var būt izvietoti gan tuvāk, gan tālāk no priekškāpām, un

to platība un mitruma režīms ir būtiski atšķirīgi, tāpat kā augu sabiedrības. Tās svārstās no aizaugušu pelēko kāpu sugu augāja ar lielāku vīku kārkla *Salix rosmarinifolia*, ziemciešu *Pyrola spp.* un vienzieda sūnactiņas *Moneses uniflora* piejaukumu, līdz izteiktiem pārplūdušiem laukumiem (arī sausajā sezonā). Augāja daudzveidība nav atkarīga no ieplaku izmēra, sastopamas ieplakas ~5x5 m platībā ar kauslapu tofildijas *Tofieldia calyculata* audzēm, kas mijas ar tipisku pelēko kāpu augāja fragmentiem. Šai teritorijā visur ir vismaz 5-10 m vai vairāk augsts, blīvu priežu (retāk baltalkšņu) koku stāvs, kas viennozīmīgi ir galvenie organisko vielu producenti, taču, izvērtējot situāciju, nav vēlams šo koku izvākšana, jo acīmredzami šajā sukcesijas stadijā koku stāvs netraucē reto sugu augtenēm.

Biotops 2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas ir nozīmīga aizsargājamo sugu dzīvotne (gan augu, gan bezmugurkaulnieku un putnu sugām – skat. 2.4. nodaļu), kā arī nozīmīgs piekrastes ainavas elements.

Zemas kvalitātes biotops veidojas senāk antropogēni traucētās vietās, kuras nav apaugušas ar mežu un kurās ieviesies raksturīgais kāpu augājs (piemēram, uz rietumiem no Lūžupes Lūžņas ciemā, savulaik militārās tehnikas izbraukātā teritorijā).

Biotopu lokāli ietekmē antropogēnā slodze (apmeklētāju iestaigātas takas, laivu ceļi, izbraukāšana), taču lielākās platībās biotops pakļauts dabiskajiem sukcesijas procesiem, kā rezultātā pieaug apaugums ar priedēm un biotops var pārveidoties par 2180 Mežainas piejūras kāpas. Tā kā dabas lieguma teritorijā un Latvijā kopumā pelēko kāpu platības ir mazākas nekā mežaino piejūras kāpu platības, ieteicams veikt biotehniskos pasākumus biotopa 2130* saglabāšanai (skat. 3. nodaļu).

2140* Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm

Atsevišķas sīkrūmu (parastās miltenes *Arctostaphylos uva-ursi*) audzes vietām sastopamas pelēkajās kāpās, taču platību, kurā sīkrūmi aizņem vismaz 25% no zemesdzes, iespējams izdalīt pelēkajās kāpās uz austrumiem no Irbes upes. Šī teritorija ir arī nozīmīga reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu mikropopulācijām.

2170 Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu

Biotops sastopams ļoti nelielā platībā starp Ovišiem un Olderupīti, aiz priekškāpas vaļņa. Samērā aizaudzis ar kokiem, bet vēl saglabājušies raksturīgie pauguriņi ar vilku kārklu *Salix rosmarinifolia*. Biotops aizaug, jo priekškāpas valnis neļauj to susināt jūras vējam ar paaugstinātu sāls saturu smiltīs, tādējādi var prognozēt, ka dabiskās sukcesijas rezultātā biotops pamazām izzudīs. Efektīvi apsaimniekošanas pasākumi tā platību uzturēšanai nav iespējami un dabas liegumā „Oviši” arī nav prioritāri.

2180 Mežainas piejūras kāpas

Biotops 2180 Mežainas piejūras kāpas aizņem lielāko mežu platības daļu. Daļā teritorijas tas ir augstākās kvalitātes – atbilst (P)DMB, līdz ar to pārklājas ar biotopu

9010* Veci vai dabiski boreāli meži. Citi meža biotopi apvidū, kas veidojies kā mežiem apaugušas āpas, kartējami tikai tad, ja starpkāpu ieplaku platums lielāks par 30 m vai biotopa platība lielāka par 3 ha, līdz ar to dabas lieguma „Oviši” gadījumā, kad praktiski visa meža teritorija veidojusies uz reljefa paaugstinājumiem un pazeminājumiem, nav iespējams precīzi novērtēt, cik lielā platībā ir sausās biotopa daļas un cik lielā platībā starpkāpu pazeminājumi.

Samērā kaļķainās augsnes dabas liegumā šai biotopā nodrošina tādu ļoti reti Latvijā sastopamu sugu eksistenci kā sarkanā cefalantēra *Cephalanthera rubra*, kā arī kauslapu tofīldija *Tofieldia calyculata* (Ovišu bākas apkārtnē), kura sastopama arī citos piejūras kāpu biotopos. Meži ir dažāda vecuma, lielākoties dabiski atjaunojušies pēc to izciršanas. Mežaudzēs uz sausām minerālaugsnēm, kuras neatbilst biotopa 9010* statusam, un kur pēc likumdošanas ir pieļaujamas izlases cirtes, lai uzlabotu biotopa kvalitāti (veidot dabisku dažādvecuma audzi, samazināt egļu īpatsvaru) ir ieteicams ievērot sekojošus nosacījumus:

- 1) veidot līdz 0,1ha lielus atvērumus vainaga klājā (iespēja iesēties priedēm);
- 2) izcirst otrā stāva un paaugas egles (saglabāt pirmā stāva egles, kā arī starpkāpu ieplakās augošās egles).

Biotopu dabas liegumā apdraud galvenokārt biotopa applūšana, kas noved pie kokaudzes pilnīgas vai daļējas izslīkšanas (pašreiz šādi ietekmētā teritorija ir ap 64 ha Olderupītes ietekas apkārtnē). Tāpēc galvenie apsaimniekošanas pasākumi būtu saistāmi ar bebru darbības un tās seku ierobežošanu un upju grīvu regulāru tīrīšanu. Dabas parka zonā un dabas lieguma zonā, kur pieļaujama mežsaimnieciskā darbība, sausajos meža augšanas apstākļu tipos jāpielieto ciršanas paņēmieni, kas veicina mežaudzes atjaunošanos ar priedi (atvērumu veidošana), jo praksē pierādīties, ka izlases cirtes, kurās tiek vienmērīgi samazināts kokaudzes blīvums, rada vai nu vienāda vecuma priežu audzi bez paaugas, vai arī paaugā ienāk citas koku sugas. Ar mežu apaugušajās starpkāpu ieplakās, kas atbilst mitrajiem augšanas apstākļu tipiem (dumbrājs, liekņa, niedrājs) mežsaimnieciskā darbība, arī kopšanas cirtes, nav vēlama, jo tā nevar uzlabot biotopa kvalitāti.

2190 Mitras starpkāpu ieplakas

Biotopam 2190 Mitras starpkāpu ieplakas dabas lieguma „Oviši” teritorijā izdalāmi trīs apakštipi – visretāk sastopamais ir zemo purvu sabiedrību apakštips ar kaļķainiem zāļu purviem raksturīgām sugām rūsgano melnceri *Shoenus ferrugineus* un dižo aslapi *Cladium mariscus*, kā arī Biotopu Direktīvas 2. pielikuma sugu Lēzeļa lipari *Liparis loeselii*. Šādas platības izveidojušās dabiskās starpkāpu ieplakās Ovišraga apkārtnē 0,9 ha platībā. Teritoriju uzturēšanai aizsargājamām sugām piemērotā kvalitātē nepieciešama un ir tikusi veikta krūmu izciršana, taču tikpat lielā mērā biotopu ietekmē hidroloģiskais režīms, kurš laika gaitā, bez identificējamu ārēju apstākļu ietekmes ir mainījies, biotopu monitoringa laikā konstatēts, ka ieplakas izzūst, arī 2014. gada vasaras sezonā ieplakas bija pilnīgi sausas, Lai arī šī biotopa apakštīpa platība ir neliela, tas ir nozīmīgs bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai dabas liegumā un tā apsaimniekošanas pasākumi ir prioritāri.

Nedaudz lielākās platībās (4,2 ha) ir biotopa apakštips ar zemo zālāju un doņu sabiedrībām praktiski visas šī apakštīpa platības izveidojušās vecā robežsargu ceļa vietā, kur nobraukāšanas rezultātā ir sablīvētas smiltis un ceļa trase pietuvojusies gruntsūdens līmenim. Šādas vietas ir nozīmīga aizsargājamo augu sugu – Skandināvijas grīšļa *Carex scandinavica*, Baltijas doņa *Juncus balticus*, jūrmalas augstiņa *Centaurium littorale* atradne, kā arī augtene tikai dabas liegumā „Oviši” sastopamajai kauslapu tofīldijai *Tofieldia calyculata*. Biotopu apdraud kabeļu rakšana ceļa vietā, kas dažos posmos to vismaz īslaicīgi iznīcinājusi, aizaugšana ar priedītēm (nepieciešami apsaimniekošanas pasākumi, skat. 3. nodaļu), kā arī upīšu grīvu aizpūšana, kā rezultātā mitrās ieplakas ilgstoši applūst (aizsērējot Olderupītes grīvai, mitrās starpkāpu ieplakas applūdums sasniedza 2 km uz austrumu un 0,8 km uz rietumu pusi no upītes gultnes). Pēc 2011. gadā veiktās upītes attīrīšanas biotops atsācis atjaunoties, tajā ieviešoties tipiskākajām miklo ieplaku sugām, taču kauslapu tofīldijas atradne šajā posmā vismaz pagaidām ir izzudusi. Lai nepieļautu līdzīgu apdraudējumu nākotnē, nepieciešams regulāri attīrīt ūdensteču ietekas jūrā, ja tās aizsērē ilgāk kā vienu vasaras sezonu.

2.3.6. attēls. Mitra starpkāpu ieplaka – kauslapu tofīldijas atradne Lūžupes apkārtnē

2.3.7. attēls. Mitra starpkāpu ieplaka ar zāļu purva sabiedrībām Miķeļtorņa ciemā

Vislielākās mitro starpkāpu ieplaku platības dabas liegumā (334 ha) veido sugām nabadzīgu zāļu purvu sabiedrības, kas sastopamas gan lielākās, gan mazākās starpkāpu ieplakās visā dabas lieguma platumā. Vēsturiski šīs teritorijas tikušas pļautas un ganītas, vismaz ciemu tuvumā, kā arī tīrītas noteces starp ieplakām, lai nepieļautu ūdens līmeņa paaugstināšanos. Lielākajā daļā ieplaku ir pastāvīgi augsts ūdens līmenis un saglabājas augsto grīšļu sabiedrības. Lai arī šīs teritorijas nav nozīmīgas reto sugu atradnes, tās ir būtiska dabas lieguma ainavas un biotopu kompleksa sastāvdaļa. Meliorācijas pasākumi, kas ietekmē mitrās starpkāpu ieplakas, pieļaujami tikai ciemu teritorijās pēc inženiertehniskās izpētes veikšanas (skat. 1.3.3. un 3. nodaļu).

2.3.2. Saldūdens biotopi

Dabas liegumā kā saldūdens biotops 3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi (2. variants – nepārveidoti upju posmi bez straujtecēm) atzīmējama Lūžupe, Olderupīte un Nabeļvalks. Nozīmīgas botāniskās vērtības nav konstatētas, Lūžupe ir nozīmīga kā divjoslu airvaboles *Graphoderus bilineatus* atradne.

2.3.3. Zālāju biotopi

Lauku atbalsta dienestā reģistrēti 74,8 ha bioloģiski vērtīgo zālāju (BVZ), kas atrodas DL „Oviši” teritorijā. Gandrīz 80% no BVZ līdz šim kartēti arī kā ES nozīmes biotopi, ietverot visus dabas liegumā atrodamos zālāju biotopu tipus. Taču, apsekojot teritoriju, secināts, ka lielākā daļa kādreiz inventarizēto BVZ neatbilst ES nozīmes zālāju biotopa statusam – gan tāpēc, ka vairums BVZ inventarizēti 2001. gadā, kad ES biotopu noteikšanas metodika vēl nebija izstrādāta, gan tāpēc ka zālāju kvalitāte pasliktinājusies nepiemērotas apsaimniekošanas vai apsaimniekošanas trūkuma dēļ. Šobrīd kartēto zālāju biotopu platība dabas liegumā ir 35,3 ha. 2013. gadā apsekošanai kā potenciālie zālāju biotopi pieteiktas platības 5,4 ha apmērā, bet lielākā daļa no tām ir AS LVM apsaimniekošanā esošās meža lauces, kas faktiski ir mitras starpkāpu ieplakas (t.sk. ieplakas pie Ovišraga) vai pelēko kāpu teritorija, no pieteiktajām platībām zālāji ir tikai 1,7 ha Miķeļtornī (apsekošanā nav atzīti par ES nozīmes zālāju biotopu).

Pieejamajos informācijas avotos ir dati par pieciem zālāju biotopiem, kas sastopami dabas lieguma teritorijā – 6120* Smiltāju zālāji (informācija no 2013. gada Natura SDF), 6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, 6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), 6270* Sugām bagātas ganības un ganību pļavas (samērā lielas platības biotopu kartējumā, bet nav iekļauti 2013. gada Natura SDF), 6510 Mēreni mitras pļavas (informācija no 2013. gada Natura SDF, nav pieejams kartogrāfiskais materiāls).

Apsekojot teritoriju dabā, konstatēts, ka dabas liegumā ir trīs zālāju biotopu tipi – 6120* Smiltāju zālāji, 6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji) un 6270* Sugām bagātas ganības un ganības pļavas (skat. 2.3.3. tabulu). Zālāju biotopi koncentrēti apdzīvoto vietu tuvumā, kur vēsturiski ir notikusi lauksaimnieciskā darbība (pļaušana, ganīšana), kā arī pie senajām viensētām; daļa no tām šobrīd dabā vairs neeksistē, taču zālāju platības saglabājušās, lai arī sliktā kvalitātē apsaimniekošanas trūkuma dēļ.

2.3.3. tabula. Iepriekš kartētās un aktualizētās zālāju biotopu platības dabas liegumā „Oviši”

Aktuālais biotops	Iepriekšējais biotops				Kopā
	6210	6230*	6270*	nav kartēts	
6120*	14,5		0,9	0,1	15,5
6230*		3,9	1,6		5,5
6270*	0,5	3,2	8,8	2,1	14,6
neatbilst ES biotopam	0,6	1	7,3		8,9

6120* Smiltāju zālāji

Dabas liegumā 5,3 ha platībā atrodams biotopa 6120* Smiltāju zālāji 1. variants (tipiskais ar kontinentālu sugu klātbūtni) un 10,2 ha platībā 2. variants (gandrīz sausais). Iepriekš visas šī biotopa platības bija kartētas kā 6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, taču, izvērtējot augšanas apstākļus un augu sabiedrības atbilstoši papildinātajai ES biotopu noteikšanas metodikai, konstatēts, ka pļavas atbilst smiltāju zālājiem. Neielabotu zālāju indikatorsugu skaits šai biotopa tipā dabas lieguma teritorijā ir 4-6, vietām sastopamas aizsargājamas augu sugas (pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*, smiltāja neļķe *Dianthus arenarius subsp. arenarius*). Apsekošanas laikā nevienā no smiltāju zālāju biotopiem nebija konstatējamas nesenas apsaimniekošanas pazīmes, dažos bija smalcinātas zāles paliekas no iepriekšējām sezonām. Kopumā visi teritorijā kartētie smiltāju zālāji vērtējami kā nelabvēlīgā aizsardzības stāvoklī esoši.

6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)

Iepriekš kartēti 8,1 ha platībā, šobrīd konstatējami 5,5 ha platībā – 3,2 ha atzīti par biotopam 6270* piederīgu, bet 1 ha vairs neatbilst ES nozīmes zālāju biotopa kritērijiem. Zālāji pieder biotopa 2. (mitrajam) variantam. Lielākoties neielabotu zālāju indikatorsugu skaits šajā biotopā ir mazs un sugu daudzveidība salīdzinoši neliela, izņemot dažus zālājus ar labi saglabājušos struktūru un sugu daudzveidību (piemēram, zālājs uz rietumiem no „Mārupēm”). Biotops ir augtene aizsargājamai sugai parastā vairoglape *Hydrocotyle vulgaris*. Praktiski visās platībās biotopu apdraud apsaimniekošanas trūkums, kā rezultātā uzkrājas kūlas slānis un samazinās sugu daudzveidība, neapsaimniekotas platības aizaug ar liekto ciņusmilgu *Lerchenfeldia flexuosa*. Biotopa aizsardzības stāvoklis dabas liegumā vērtējams kā nelabvēlīgs ar tendenci pasliktināties.

6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas

Zālāju biotops ar vislielākajām platībām dabas liegumā, 2,1 ha platībā atrodams biotopa 2. variants (nabadzīgu augšņu), bet 12,4 ha platībā – 3. (mitrais) variants. Neielabotu indikatorsugu skaits no 4 sugām līdz pat 11 indikatorsugām biotopā Ovišu ciema centrālajā daļā, kurš daļēji tiek apsaimniekots ar pļaušanu. Biotops ir augtene vairākām aizsargājamām augu sugām, tai skaitā Baltijas donim *Juncus balticus*. Biotopu apdraud apsaimniekošanas trūkums, bet atsevišķās platībās –

izmantošana tūrisma infrastruktūrai (pie kempinga „Miķeļbāka”). Vēsturiski mitrākās teritorijas bijušas meliorētas ar vietējo grāvju sistēmu; paredzot meliorācijas atjaunošanu, nepieciešams izvērtēt konkrēto pasākumu ietekmi uz zālāju biotopiem, taču prognozējams, ka ietekme nebūs būtiska un biotopa pastāvēšanu neapdraudēs (grāvji ciemu teritorijā bijuši jau biotopa veidošanas laikā) – to vairāk ietekmē neatbilstoša apsaimniekošana vai apsaimniekošanas trūkums.

Zālāju biotopi dabas liegumā ir viena no problemātiskākajām biotopu grupām, jo lielākajā daļā platību apsaimniekošana nenotiek vispār vai apsaimniekošanas pasākumi ir neatbilstoši (piemēram, pļaušana ar smalcināšanu). Ieteikumi zālāju biotopu apsaimniekošanai sniegti 3. nodaļā.

2.3.4. Purvu biotopi

Dabas lieguma teritorijā ir daudz mitrāju platību, taču lielākā daļa no tām klasificējamas kā piekrastes grupas biotops 2190 Mitras starpkāpu ieplakas. Ļoti nelielās platībās pie Ovišraga atrodami purvu biotopi 7210* Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi un 7230 Kaļķaini zāļu purvi (pārklājas ar biotopu 2190). Veiktais monitorings liecina, ka šais biotopos gan sastopamas vairākas biotopam tipiskas un Latvijā aizsargājamas sugas, taču biotopi aizaug ar krūmiem un to kvalitāte nav augsta. Tai pašā laikā šādas augu sabiedrības tik tuvu jūras krastam ir uzskatāmas par unikālām. 2011. gadā veikta krūmu ciršana daļā biotopa platību (skat. 2. pielikumu).

2.3.5. Mežu biotopi

Lielākās meža platības teritorijā veido piejūras grupas biotops 2180 Mežainas piejūras kāpas. Atsevišķas meža platības, kas lielākas par 3 ha vai starpkāpu ieplaku mitrie meži, kas platāki par 30 m, tiek kartēti atsevišķi. Starpkāpu ieplakās izveidojušies 9080* Staignāju meži, savukārt pie Lūžupes grīvas atrodams biotops 91E0* Aluviāli krastmalu un palieņu meži. Biotops 91D0* Purvaini meži izveidojies starpkāpu ieplakās uz dienvidiem no Olderupītes un meža teritorijās pie Irbenes pagrieziena. Kopumā teritorijā ir ap 613 ha meža nogabalu, kas vienlaikus atbilst gan biotopam 2180 Mežainas piejūras kāpas, gan biotopam 9010* Veci vai dabiski boreālie meži, tātad ir ar augstu dabiskuma pakāpi un dabiskiem meža biotopiem raksturīgām struktūram, šādi nogabali ir nozīmīgi dažādu reto sugu (bezmugurkaulnieku, putnu, augu, sūnu) aizsardzībai.

Meža biotopus ūdensteču ieteku apvidū apdraud straujas ūdens līmeņa svārstības upju grīvu aizpūšanas dēļ, kā rezultātā var izslīkt ievērojamas mežu platības. Lai arī šādas teritorijas apsekošanas brīdī neatbilst aizsargājamo meža biotopu kritērijiem (faktiski nav dzīvo koku stāva, zemsedzē samazinājies vai izzudis biotopam raksturīgo sugu skaits), tās saglabātas meža biotopu kartējumā, jo uzskatāmas par dabiski traucētām un, turpmāk nemainoties ūdens līmenim, dabiskās sukcesijas rezultātā atjaunosies.

Meža biotopiem nepieciešamo aizsardzības režīmu (neiejaukšanos biotopa dabiskajā attīstībā) daļā dabas lieguma teritorijas nodrošina funkcionālo zonu aizsardzības

režīms (regulējamā režīma zona un dabas lieguma zona), daļēji kā arī krasta kāpu aizsargjosla. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā iekļauts regulējums, kas aizliedz mežsaimniecisko darbību teritorijās, kuras atzītas par biotopiem 9010* Veci vai dabiski boreālie meži, 9080* Staignāju meži vai 91E0* Aluviāli krastmalu un palieņu meži. Šajos nogabalos mežsaimnieciskā darbība nevar uzlabot biotopa kvalitāti, kā arī slapjajos meža augšanas apstākļu tipos mežsaimniecības tehnikas pārvietošanās nereti būtiski bojā zemsedzi (ja nav pietiekams sasalums) un kritalas zem sniega segas, kuras var būt dabisko meža biotopu indikatorsugu un speciālistu sugu dzīvotne.

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

Dabas liegumā „Ovīši” līdz šim ir konstatētas **50** retas vai īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas un 8 retas vai aizsargājamas sūnu sugas (skat. 2.3. tabulu). Trīs sugas – smiltāja neļķe *Dianthus arenarius subsp. arenarius*, Lēzeļa vīrcele *Linaria loeselii* un Lēzeļa lipare *Liparis loeselii* ir iekļautas Biotopu Direktīvas II pielikumā. No Latvijā aizsargājamām sugām īpaši nozīmīga ir kauslapu tofildijas *Tofieldia calyculata* atradne, jo šī suga Latvijā konstatēta tikai DL „Ovīši”, arī sarkanās cefalantēras *Cephalanthera rubra* atradne, jo sugai šeit ir lielākā populācija Latvijā. Liegumam ir liela nozīme litorālo sugu un ar Piejūras zemieni saistīto sugu aizsardzībā.

2.4.1. tabula. Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas dabas liegumā „Oviši”

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši”
Vaskulāro augu sugas, kurām ir normatīvajos aktos noteikts aizsardzības statuss							
3	Gmelina alise	<i>Alyssum gmelinii</i>	ĪAS 1	SG III	Diezgan bieži 2130*, reti 2120	reti, litorāla suga	FV
	Pūkainā ķērsa ²	<i>Cardamine hirsuta</i>	ĪAS 1, MIK	SG I	Ļoti reti, ruderāli biotopi Ovišu apkārtnē (konstatēta pie Ovišu bākas, apsekojumu laikā nav atrasta)	ļoti reti (2 atradnes)	XX
4	Pleznveida grīslis	<i>Carex ornithopoda</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Reti, ruderāli biotopi (vecais dzelzceļš, ceļmalas)	diezgan reti	U1x
5	Reihenbaha grīslis	<i>Carex reichenbachii</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Zināmajā atradnē nav atkārtoti konstatēts	diezgan reti, galvenokārt Piejūras zemienē	XX
6	Skandināvijas grīslis	<i>Carex scandinavica</i>	ĪAS 1	SG IV	Reti, 2190	reti	U1-
7	Jūrmalas augstiņš	<i>Centaurium littorale</i>	ĪAS 1	SG II	Reti, 2190, ļoti reti zālāju biotopos un ruderālos biotopos	diezgan reti, litorāla suga	U1-
8	Sarkanā cefalantēra	<i>Cephalanthera rubra</i>	ĪAS 1, MIK	SG I	Reti, 2180, 2130*(ja ir tuvumā augošas priedes)	ļoti reti	FV
9	Dižā aslape	<i>Cladium mariscus</i>	ĪAS 1	SG III	Ļoti reti – 2190/7120 Ovišraga apkārtnē	reti, galvenokārt Piejūras zemienē	U2-
	Trejdaivu koraļsakne	<i>Corallorhiza trifida</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Apsekojumu laikā nav aktualizēta. Agrāk konstatēta: 1. Ķesteri, aiz priekškāpām; 2. Lielirbe, netālu no robežsargu daļas; 3. Lūžņa, uz D no ceļa	reti, galvenokārt Piejūras zemienē	XX

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši”
					starp Lūžņas upi un ciema centru; 4. starp Ovišiem un Ļūžņu; 5. Uz A no Ovišiem.		
10	Baltijas dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza baltica</i>	ĪAS 1	SG IV	Samērā reti, 6270* 3. variants, ruderāli biotopi (ceļmalas)	diezgan bieži, visā valstī	U1-
11	Fuksa dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	ĪAS 1	SG IV	Diezgan bieži – 9080*, 91D0*, mitrākie biotopi 2180, kā arī ruderāli biotopi un dažādu veidu biotopu kontaktjoslas	diezgan bieži, visā valstī	FV
12	Stāvlapu dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	ĪAS 1	SG IV	Apsekojumu laikā nav atrasta	diezgan bieži, visā valstī	XX
13	Plankumainā dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza maculata</i>	ĪAS 1	SG IV	Reti, 91D0*	diezgan bieži, visā valstī	U1-
14	Smiltāja neļķe	<i>Dianthus arenarius subsp. arenarius</i>	ES II, IV, ĪAS 1		Bieži – 2180, 2130*, kā arī ruderāli biotopi (ceļmalas)		FV-
	Doņu vārpata	<i>Elytrigia junceiformis</i>	ĪAS 1	SG I	Apsekojumu laikā nav atrasta	reti Baltijas jūras un Rīgas līča ZR daļas piekrastē	XX
15	Meža auzene	<i>Festuca altissima</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Ļoti reti 9080* - apsekojumu laikā nav atrasta	diezgan reti	XX
	Odu gimnadēnija	<i>Gymnadenia conopsea</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Reti, apsekojumu laikā nav atrasta	diezgan bieži Latvijas centrālajā daļā	XX

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Ovīši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Ovīši”
16	Garkāta ģipsene	<i>Gypsophila fastigiata</i>	ĪAS 1	SG III	Ļoti reti – 2180, arī ceļmalās	diezgan reti	XX
	Naudiņu saulrozīte ²	<i>Helianthemum nummularium</i>	ĪAS 1	SG II	Ļoti reti – 2180 un zālajos, apsekojumu laikā nav atrasta. Agrāk konstatēta Lūžņā starp ciemu un upi, Miķeļtorņa apkārtnē	diezgan reti	XX
17	Apdzira	<i>Huperzia selago</i>	ĪAS 2	SG III	Diezgan reti 9080*, 2180	diezgan bieži, visā valstī	FV
18	Parastā vairogļape	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	ĪAS 1, MIK	SG II	Reti, biotops 6320* un 6270* 3. variants	reti, galvenokārt Piejūras zemienē	U1-
19	Atvašu saulrietenis	<i>Jovibarba globifera</i>	ĪAS 1, MIK		Apsekojumu laikā nav atrasta	diezgan bieži	XX
21	Jūrmalas dedestīņa	<i>Lathyrus maritimus</i>	ĪAS 1,	SG II	Bieži 2120, 2130*	reti, litorāla suga	FV
22	Lēzeļa vīrcle	<i>Linaria loeselii</i>	ES II, ĪAS 1, MIK,	SG III	Bieži 2120, 2130*	reti, litorāla suga	FV
23	Lēzeļa lipare	<i>Liparis loeselii</i>	ES II, IV, ĪAS 1, MIK,	SG III	Ļoti reti, 2190	reti	U2-
24	Sirdsveida divlape	<i>Listera cordata</i>	ĪAS 1	SG II	Reti, mirākie meži 2180, 91D0*	diezgan reti	XX
25	Pallasa sausserdis	<i>Lonicera caerulea subsp. pallasii</i>	ĪAS 1	SG III	Bieži, 2180 un to kontaktjoslas, atsevišķi eksemplāri zālāju biotopos, ruderālos biotopos un šo biotopu kontaktjoslās.	diezgan reti, galvenokārt Piejūras zemienē	FV
26	Gada staipekņis	<i>Lycopodium annotinum</i>	ES V, ĪAS 2	SG IV	Bieži, visa veida meža biotopos un to kontaktjoslās	bieži, visā valstī	FV

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši”
27	Vālišu staipekņis	<i>Lycopodium clavatum</i>	ES V, ĪAS 2	SG IV	Diezgan bieži, sausosākajos meža biotopos, mežmalās	bieži, visā valstī	FV
28	Purvāja vienlape	<i>Malaxis monophyllos</i>	ĪAS 1	SG III	Ļoti reti, 2190	diezgan reti	U1-
30	Parastā purvmirte	<i>Myrica gale</i>	ĪAS 2	SG III	Diezgan reti, 2190	diezgan reti, galvenokārt Piejūras zemienē un Latvijas rietumu daļā	FV
31	Vīru dzegužpuķe	<i>Orchis mascula</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Viena atradne starp Nabeļvalku un Miķeļtorni, pelēkajās kāpās		U2x
	Parastā kreimule ²	<i>Pinguicula vulgaris</i>	ĪAS 2	SG II	Apsekojumu laikā nav konstatēta (agrāk fiksēta 2190 3-4 km uz A no Ovišiem)	reti	XX
33	Smaržīgā naksvijole	<i>Platanthera bifolia</i>	ĪAS 1	SG IV	Bieži – 2180, kā arī mežainākās 2130*, zālāju biotopi, ruderāli biotopi (ceļmalas)	diezgan bieži, visā valstī	FV
34	Zaļziedu naksvijole ²	<i>Platanthera clorantha</i>	ĪAS 1	SG IV	Apsekojumu laikā nav atrasta, agrāk konstatēta Ovišos, bij. dzelzceļa tuvumā	diezgan bieži, visā valstī	XX
35	Bezdelīgactiņa	<i>Primula farinosa</i>	ĪAS 1	SG II	Nelielā platībā 2190 biotopā Ovišraga apkārtnē	diezgan reti, izplatība nevienmērīga, atradņu skaits samazinās	U2-
36	Pļavas silpurene	<i>Pulsatilla</i>	ĪAS 1	SG IV	Ļoti bieži- 2120, 2130*, (un citi	diezgan bieži	FV

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši”
		<i>pratensis</i>			pelēko kāpu biotopi), 2180, ruderāli biotopi (ceļmalas)		
37	Sīpoliņu gundega	<i>Ranunculus bulbosus</i>	ĪAS 1, MIK	SG III	Diezgan reti – dažādi sausi zālāji, 2130*, ruderāli biotopi (ceļmalas, atmatas u.c.). Atrasta Ovišos, Lūžņā, Miķeļtornī	diezgan reti, galvenokārt Piejūras zemienē un Daugavas ielejā	U1-
38	Smaržlapu roze	<i>Rosa rubiginosa</i>	ĪAS 1	SG III	Sausi zālāju biotopi, ruderāli biotope (ceļmalas)	diezgan bieži, nelielas populācijas	U1-
40	Rūsganā melncere	<i>Shoenus ferrugineus</i>	ĪAS 1	SG III	Ļoti reti, 2190 Ovišraga apkārtnē	reti, galvenokārt Rietumlatvijā	U2-
	Sīkziedu plaukšķene ²	<i>Silene borysthenica</i>	ĪAS 1, MIK	SG II	Apsekojumu laikā nav konstatēta. Agrāk atrasta Miķeļtornī, kāpās uz DR no ciema	reti, litorāla suga	XX
41	Kauslapu tofildija	<i>Tofieldia calyculata</i>	ĪAS 1, MIK	SG 1	Ļoti reti 2180, 2190	Ļoti reti, tikai DL "Oviši"	FV-
	Ciņu mazmeldrs	<i>Trichophorum caespitosum</i>	ĪAS 1,	SG III	Apsekojumu laikā nav atrasta		XX
44	Dedestiņu vīķis	<i>Vicia lathyroides</i>	ĪAS 1, MIK	SG I	Reti, ceļmalu biotopi (atrasta Ovišos)	reti, litorāla suga, tikai gar Latvijas rietumu robežu	U2-
48	Āmulis	<i>Viscum album</i>	ĪAS 1,	SG I	Miķeļtornī, bērzā	Reti, pārsvarā dienvidaustrumu Kurzemē un	FV

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši”
						dienvidaustrumu Latgalē	
Latvijā retas vaskulāro augu sugas, kurām nav normatīvajos aktos noteikta aizsardzības statusa							
1	Ķiploku sīpols	<i>Allium scorodophrasum</i>		SG III	Diezgan bieži, visu veidu zālāju biotopos, kā arī ruderāli biotopi	diezgan reti	FV
2	Vīnkalnu sīpols	<i>Allium vineale</i>		SG III	Reti, biotops 2130*	diezgan reti	U1-
	Mīkstā gandrene ²	<i>Geranium molle</i>		SG I	Apsekojuma laikā nav aktualizēta, kaut gan meklēta zināmajā atradnē	Ļoti reti, tikai Piejūras zemnieņē	XX
20	Baltijas donis	<i>Juncus balticus</i>		SG III	Diezgan bieži, 2190, zālāju biotopi, 2180, ruderāli biotopi (ceļmalas, grāvji)	diezgan reti, galvenokārt Piejūras zemnieņē	FV-
29	Pakalnu neaizmirstule	<i>Myosotis ramoissima</i>		SG III	Reti, 2180, sausas pļavas (6120*), ruderāli biotopi (ceļmalas, atmatas)	diezgan reti, galvenokārt Piejūras zemnieņē	U1=
32	Smiltāja timotiņš	<i>Phleum arenarium</i>		SG I	Reti, ruderāli biotopi (ceļmalas, taciņas)	Ļoti reti	FV
39	Treizobu akmeņlauzīte	<i>Saxifraga tridactylites</i>		SG III	Ļoti reti – ruderāli biotopi (ceļmalas)	diezgan reti, galvenokārt Latvijas rietumu daļā	U2-
42	Pūkainais plostbārdis	<i>Tragopogon heterospermus</i>		SG III	Bieži – 2120, 2130*, sporādiski pudmalē	diezgan reti, litorāla suga	FV
43	Sīkais āboliņš	<i>Trifolium dubium</i>		SG III	Apsekojumu laikā nav aktualizēta, sastopama pļavās	samērā reti, pārsvarā	XX

Nr. kartē	Sugas latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Aizsardzības stāvoklis un tendence DL „Oviši”
						Rietumlatvijā	
Sūnu un ķērpju sugas, kurām ir normatīvajos aktos noteikts aizsardzības statuss							
	Gludkusiņu jungermannija	<i>Jungermannia leiantha</i>	ĪAS 1, MIK		Apsekojumu laikā nav aktualizēta	diezgan bieži	FV
45	Kailā apaļlape	<i>Odontoschisma denudatum</i>	ĪAS 1, MIK		Piemērotos biotopos (9080*, 91D0*) diezgan bieži	diezgan bieži	FV
46	Viļņainā šķībvācelīte	<i>Plagiotechium undulatum</i>	ĪAS 1		Reti (2180)	reti, galvenokārt Rietumlatvijā	FV
47	Daudzaru rikardija	<i>Riccardia multifida</i>	ĪAS 1	SG III	Piemērotos biotopos (9080*, 91D0*) diezgan bieži	diezgan reti	FV
	Pirkstainā rikardija	<i>Riccardia palmata</i>	ĪAS 1	SG III	Piemērotos biotopos (9080*, 91D0*) diezgan bieži	diezgan reti	FV
49	Lapveida kladonija	<i>Cladonia foliacea</i>	ĪAS 1, MIK	SG I	Konstatēta viena atradne Ovišraga apkārtnē	Ļoti reti, tikai Latvijas rietumu daļā	XX
Latvijā retas sūnu sugas, kurām nav normatīvajos aktos noteikta aizsardzības statusa							
	Kvadrātiskā preisija	<i>Preissia quadrata</i>		SG II	Apsekojumu laikā nav aktualizēta	diezgan reti	XX
	Nokarenā vijzobīte	<i>Tortella inclinata</i>		SG III	Bieži sastopama piekrastes joslā – 2130* un citi kāpu biotopi, kā arī ceļmalas	diezgan reti	FV-
	Sprogainā vijzobīte	<i>Tortella tortuosa</i>		SG II	Reti, 2180	diezgan reti	U1-

¹ Pēc Fatore I., 1992 un Āboliņa A., 2002., ķērpji – pēc Alfons Piterāns, 2002 <http://latvijas.daba.lv/scripts/db/saraksti/saraksti.cgi?d=keerpji>

² – Informācija par atradnēm no Slīteres valsts rezervāta herbārija

Aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumā Eiropas Komisijai (ES ziņojums, 2013) lietotajiem apzīmējumiem

FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX:** Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

Saīsinājumi:

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. II pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS 1, 2 – īpaši aizsargājama suga (14.11.2000 MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 1. pielikums. ĪAS 2 – ierobežoti izmantojama suga, MK noteikumi Nr. 396, 2. pielikums.

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

2.4.1.1. tabula. Biotopu Direktīvas II pielikuma sugu populāciju novērtējums un dzīvotnes platība dabas liegumā „Oviši”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.				
Smiltāja neļķe (<i>Dianthus arenarius subsp. arenarius</i>)	4000	5000	2,1-4,2 %	1,6-3,3 %	462	1,8
Lēzeļa vīrcele (<i>Linaria loeselii</i>)	5000	8000	6,8-11%	5-8 %	132	28,1
Lēzeļa lipare (<i>Liparis loeselii</i>)	2	4	0,025-0,05 %	0,018-0,04 %	0,001	<0,0001%

Smiltāja neļķes dzīvotnes platība – pelēkās kāpas un priežu retmeži. Lēzeļa vīrceles dzīvotnes platība – biotopa 2110 Embrionālās kāpas 3. variants un biotops 2120 Priekškāpas. Lēzeļa lipares dzīvotnes platība – fiksētā dzīvotnes platība atradnes vietā.

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas liegumā sastopamas trīs vaskulāro augu sugas, kas ierakstītas Biotopu Direktīvas II pielikumā (sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana) – smiltāja neļķe *Dianthus arenarius subsp. arenarius*, Lēzeļa lipare *Liparis loeselii* un Lēzeļa vīrcele *Linaria loeselii*. 2010. gadā veiktajās monitoringa uzskaitēs un ekstrapolācijā Lēzeļa vīrceles populācija DL teritorijā tiek vērtēta 5000-6000 eksemplāru apjomā, smiltāja neļķes – 4000-5000 (Natura SDF dati, 2013). Lēzeļa lipares uzskaites veiktas biotopu monitoringa laikā un atsevišķos apsekojumos, atradnē konstatēti daži eksemplāri.

Smiltāja neļķes izplatības un eksemplāru skaita novērtējums 2014. gadā būtiski neatšķiras no agrākā vērtējuma. Sugas stāvoklis dabas liegumā uzskatāms par stabilu. Nākotnē iespējams dažu eksemplāru zudums sauso pļavu aizaugšanas rezultātā, bet biotops 6120* nav nozīmīgākais sugas eksistencei. Tai pašā laikā ceļmalas un citas vietas, kur nav lielas citu sugu konkurences, ir piemērotas sugas eksistencei. Piemērotāko dzīvotņu platība (pelēkās kāpas un priežu retmeži, kuros fiksētas sugas atradnes vai kas pēc vecuma un struktūras sugai piemēroti) dabas liegumā ir ap 462 ha.

Lēzeļa vīrceles eksemplāru skaita korektu uzskaiti apgrūtina tās augšanas apstākļu specifika – neuzkrītošais izskats, augšana dažādos biotopos (1230, 2110, 2120, 2130*, ļoti reti 2180), kā arī sazarotie dzinumi, kas var būt saistīti ar pazemes sakneņiem. Tāpat sugas eksemplāri bez ziediem un sēklām nepalielina sugas izdzīvošanas spējas, kamēr ziedošie dzinumi ir nozīmīgi populācijas vitalitātei. Ņemot vērā joprojām notiekošo smilšu akumulāciju embrionālās kāpās un priekškāpu platību pieaugumu, tām atjaunojoties pēc 2005. gada vētras, 5000-6000 eksemplāri uzskatāmi par sugas populācijas apakšējo iespējamo robežu, drīzāk skaits ir vismaz par trešdaļu lielāks, tātad, ap 6500-8000 eksemplāri. Dzīvotnes platība ap 132 ha (biotops 2120 Priekškāpas un biotopa 2110 Embrionālās kāpas 3. variants).

Lēzeļa lipares atradnē vienlaicīgi nav konstatēts vairāk par 2 eksemplāriem (2014. gada apsekojumā – viens noziedējis, viens neziedošs), maksimālais populācijas apjoms varētu būt 4 eksemplāri. Dzīvotnes platība ap 10 m².

Dabas liegumā „Oviši” atrodas lielākā sarkanās cefalantēras *Cephalanthera rubra* atradne Latvijā. Suga lielākā vai mazākā blīvumā izplatīta pelēkajās kāpās un nelielā mežaino kāpu joslā gar veco robežsargu ceļu posmā Oviši-Irbe, kopējā areāla platība 234 ha. Liels sugas eksemplāru skaits konstatēts Miķeļtornī mežainajās kāpās starp ciemu un jūru, arī posmā starp Olmaņiem un Irbi. Neliela atsevišķa populācija ir uz dienvidiem no Ovišu ciema.

Liegums ir vienīgā atradne Latvijā kauslapu tofīldijai *Tofieldia calyculata*. Sugas atradnes ir pie Ovišu bākas (2014. gadā konstatēts viens eksemplārs taciņas malā; agrāk veiktajos apsekojumos konstatēti vairāki eksemplāri mežā aiz bākas), kā arī mitrajās starpkāpu ieplakās uz vecā robežsargu ceļa un pelēkajās kāpās starp Olderupīti un Lūžņu. Kopējā augtēnes platība ap 13 ha.

Sociālekonomiskā vērtība

Dabas lieguma floras sociālekonomiskā vērtība saistīta ar ogu resursiem – priežu mežos aug mellenes un brūklenes. Augu sabiedrības, kas izveidojušās piekrastes zonā, nodrošina smilšu aizturēšanu un kāpu veidošanos, tādējādi pateicoties augājam, ir izveidojies dabas lieguma nozīmīgākais tūrisma resurss – piekrastes kāpas, ziedošie augi veido arī piekrastei raksturīgo pievilcīgo ainavu.

Ietekmējošie faktori

Lēzeļa vīrceles izplatību Latvijā būtiski ietekmē tai piemēroto biotopu – 2110 Embrionālās kāpas un 2120 Priekškāpas izplatība, kas samazinājusies 2005.-2006. gadā notikušo vētru un krasta erozijas rezultātā. Lokāla ietekme ir noejām uz jūru, laivu ceļiem un citām regulāri antropogēni ietekmētām vietām. Dotajā brīdī sugas populācija uzskatāma par stabilu, ar tendenci pieaugt īpatņu skaitam, jo garā krasta posmā notiek smilšu akumulācija un ir sugai piemērots biotops. Apsaimniekošana – veidot labiekārtotas takas uz pludmali, lai nepaplašinātu pārrāvumus priekškāpas valnī.

Smiltāja neļķes izplatību un populāciju vitalitāti var ietekmēt tai piemēroto biotopu kvalitātes pasliktināšanās, taču korelācija nav viennozīmīga, jo sugas izplatību var ietekmēt arī citi, līdz šim neizpētīti faktori. Lai arī sugai piemērotākais biotops 2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas dabas liegumā „Ovīši” aizaug ar priedēm, būtiska smiltāja neļķes populācijas samazināšanās, salīdzinot ar agrāk veiktā monitoringa datiem, nav novērota. Nelielu ietekmi uz sugas izplatību var atstāt sauso zālāju degradācija.

Lēzeļa liparei piemēroto biotopu (7140 Pārejas purvi un slīkšņas, 7210* Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi, 7230 Kaļķaini zāļu purvi) platības Latvijā ir nelielas, arī dabas liegumā „Ovīši” šie biotopi aizņem niecīgu platību. Sugu apdraud dabiskas hidroloģiskā režīma izmaiņas (pirmkārt, sausums nav labvēlīgs sugas eksistencei; otrkārt, sausums veicina citu sugu ieviešanos, kas rada papildus konkurenci) – būtībā suga dabas liegumā pašreiz ir uz izdzīvošanas robežas un nav prognozējama tās ilgstoša pastāvēšana, pat veicot apsaimniekošanas pasākumus (dabiski “slapjie gadi” varētu paildzināt sugas eksistenci).

Aizsargājamās sugas, kas saistītas ar zālāju biotopiem (piemēram, parastā vairoglape *Hydrocotyle vulgaris*, dzegužpirstītes *Dactylorhiza sp.* u.c.) apdraud zālāju aizaugšana vai to kvalitātes samazināšanās nepiemērotas apsaimniekošanas rezultātā. Biotopu aizaugšana apdraud arī sugas, kas raksturīgas mitrajām starpkāpu ieplakām, piemēram, Baltijas doni *Juncus balticus*, Skandināvijas grīslī *Carex scandinavica*, jūrmalas augstiņu *Centaurium littorale*, taču veicot nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus, iespējams atradnes saglabāt to pašreizējā kvalitātē. Šajos biotopos atrodama arī tikai DL „Ovīši” sastopamā kauslapu tofildija *Tofieldia calyculata*; atradnē starp Olderupīti un Lūžņu, kas izveidojusies piekrastes kāpu kompleksā, suga atrodama ar priedēm aizaugušās starpkāpu ieplakās un nav

novērojams, ka aizaugums negatīvi ietekmētu atradni. Līdz ar to šajā teritorijā apsaimniekošanas pasākumi nav paredzēti.

Atsevišķas sugu atradnes apdraud hidroloģiskā režīma izmaiņas – kaļķaino zāļu purvu platībās tā ir izžūšana, kas ietekmē dižās aslapes *Cladium mariscus*, rūsganās melnceres *Shoenus ferrugineus* un citu biotopam tipisko sugu populāciju vitalitāti. Tā kā nav konstatēti ārēji faktori, kas ietekmē šo teritoriju hidroloģisko režīmu, var pieņemt, ka svārstības ir dabiskas, tai skaitā nokrišņu daudzuma ietekmē. Citās mitro starpkāpu ieplaku teritorijās, savukārt, sugu atradnes ietekmē applūšana mazo ūdensteču grīvu aizsērēšanas rezultātā.

Daudzas aizsargājamās sugas saistītas ar pelēko kāpu biotopiem un mežainajām piejūras kāpām piekrastes joslā, piemēram, pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*, Gmelina alise *Alyssum gmelinii*, arī retā sarkanā cefalantēra *Cephalantera rubra*. Šo sugu atradnes lokāli ietekmē antropogēnā slodze – nomīdīšana un zemsedzes bojāšana, tāpēc konstatētajās atradnēs nav pieļaujama jaunu izeju uz jūru veidošana, kā arī masu pasākumi, kas var radīt zemsedzes bojājumus (piemēram, orientēšanās sacensības). Nereti sugu izplatību ietekmē faktori, kas nav tieši saistīti ar biotopu aizsardzības stāvokli un tiem raksturīgajām struktūrām un funkcijām, piemēram, Gmelina alises atradnes dabas liegumā ir samērā nelielā platībā, bet laika gaitā tās nesamazinās, tātad sugas stāvoklis vērtējams kā labvēlīgs. Vairākām sugām populāciju apjomu ietekmē to izplatības īpatnības Latvijā, piemēram, jūrmalas dedestiņa *Lathyrus maritimus*, sīpoliņu gundega *Ranunculus bulbosus* un sīkziedu plaukšķene *Silene boristhenica* bieži sastopamas Nidas apkārtnē, bet uz ziemeļiem to atradnes kļūst aizvien retākas, tāpēc dabas liegumā „Ovīši” šīs sugas sastopamas tikai atsevišķiem eksemplāriem.

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Dabas aizsardzības vērtība

Līdz šim dabas liegumā „Ovīši” konstatētas 22 īpaši aizsargājamo putnu sugas, no kurām 20 sugas ir iekļautas Putnu Direktīvas (79/409/EEC) 1. pielikumā (skat. 2.4.2. tabulu). Putniem nozīmīgo vietu „Ovīši” kvalificējošas ir 3 sugas – mazais zīriņš *Sterna albifrons*, stepes čipste *Anthus campestris* un mazais mušķērājs *Ficedula parva*. Dabas lieguma „Ovīši” nozīmīgākās ornitoloģiskās vērtības saistāmas ar piekrastes biotopiem un mežiem. Pārskats par 2014. gadā veiktajām ligzdojošo putnu uzskaitēm un pāru skaita novērtējumu sniegts 3. pielikumā.

Dabas lieguma putnu fauna reprezentē gan piekrastei tipiskas sugas, gan mežiem un mitrainēm raksturīgas sugas. Raksturīgs samērā augsts stepju čipstu *Anthus campestris* blīvums, kuras priekšroku dod klajiem piekrastes kāpu biotopiem; praktiski visā piekrastes garumā atrodami šai sugai optimāli vai suboptimāli biotopi. Tāpat piekrastes joslā sastopams sila cīrulis *Lullulla arborea*. Nozīmīga ir mazo zīriņu *Sterna albifrons* ligzdošanas kolonija Irbes upes grīvā, tajā uzturas arī smilšu tārtiņi *Charadrius hiaticula* un citas piekrastes putnu sugas.

Mežos nozīmīgākās ornitoloģiskās vērtības ir koncentrētas kangaru–vigu kompleksā. Pateicoties dabiskiem un pusdabiskiem mežiem raksturīgo struktūru klātbūtnei, kā arī citiem raksturīgiem parametriem Ovīšu dabas liegumā ir sastopama bagātīga un daudzveidīga meža putnu fauna. Teritorija ir piemērota arī melnā stārķa *Ciconia nigra* ligzdošanai, novērota un savulaik ligzdojusi Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijas suga jūras ērglis *Haliaeetus albicilla*.

2.3. tabula. Dabas liegumā „Oviši” sastopamo īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts

Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Populācija				DL novērtējums				Aizsardzības stāvokļa tendence	
					Pastāvīgi	Līdzdo	Ziemo	Uzturas migrācijas laikā	Populācija	Saglabāšanās	Izolācija	Globāli		
Sugas, kas iekļautas Eiropas Padomes Direktīvas 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību pielikumos														
Mežirbe	<i>Bonasa bonasia</i>	ES, ĪAS		–	10-50 p ^{1,3} 29-59 p ⁵					C	B	C	B	FVx
Mednis	<i>Tetrao urogallus</i>	ES, ĪAS, ML	SG3	–	1 i ¹ 1-5 ♂♂ ³ 1-5 ♂♂ ⁵					C	B	C	B	XX
Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	ES, ĪAS, ML	SG3	-	1 p ⁵					C	A	C	A	FV=
Jūras ērglis	<i>Haliaeetus albicilla</i>	ES, ĪAS, ML	SG1	+	1-2 p ^{1,3} 1 p ⁴ 0-1 p ⁵					C	B	C	A	FV=
Zivju ērglis	<i>Pandion haliaetus</i>	ES, ĪAS, ML	SG3	+		1 p ¹ 0-1 p ³				C	B	C	C	FVx
Dzērve	<i>Grus grus</i>	ES, ĪAS	SG3	0		3-5 p ^{1,3} 86-87 p ⁵				C	A	C	B	FV+
Grieze	<i>Crex crex</i>	ES, ĪAS	SG2	+		1-5 vok. Tēviņi ⁵				D	C	B	C	U2-/+
Jūras zīriņš	<i>Sterna</i>	ES, ĪAS, ML	SG3	X		10 p ^{1,3}				B	C	B	A	U1-/+

Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Populācija				DL novērtējums				Aizsardzības stāvokļa tendence
	<i>paradisea</i>												
Mazais zīriņš	<i>Sterna albifrons</i>	ES, ĪAS, ML	SG2	X		0-3 p ¹ 10-15 p ² 5-20 p ³ 1-2 p ⁴ 3-5 p ⁶ 15 p ⁷			B	B	C	A	U1-/+
Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	ES, ĪAS	SG4	X		X? ² 16-42 p ⁵			C	A	C	B	FVx
Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	ES, ĪAS		F		1-5 p ^{1,3} 1 p ⁵			C	B	C	B	FV=
Sila cīrulis	<i>Lullula arborea</i>	ES, ĪAS		0		15-20 p ^{1,3} 8-15 ⁵			C	B	C	B	U1-
Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	ES, ĪAS		-		5-10 p ^{1,3} 19-20 p ⁵			C	B	C	B	FV=
Stepes čipste	<i>Anthus campestris</i>	ES, ĪAS, ML	SG3	x		3-20 p ¹ 20-30 ³ 14-20 ⁴ 3-5 ⁴ 6-8 ⁵			B	B	B	A	FV=

Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Populācija				DL novērtējums				Aizsardzības stāvokļa tendence
Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	ES, ĪAS		+		50-100 p ¹			C	B	C	A	FV=
Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	ES, ĪAS		0		5-20 p ¹ , 3			C	A	C	B	FVx
Sugas, kas NAV iekļautas direktīvas 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību pielikumos													
Sāmsalas dižpīle	<i>Tadorna tadorna</i>	ĪAS	SG3	X		X ¹			D	A	C	C	XX
Smilšu tārtiņš	<i>Charadrius hiaticula</i>	ĪAS	SG3	X		4-6 p ¹			C	B	C	B	XX
Lietuvainis	<i>Numenius phaeopus</i>	ĪAS	SG3	X				X ²	-	-	-	-	XX
Meža balodis	<i>Columbus oenas</i>	ĪAS	SG3	F		3-5 p ⁵			D	D	C	C	FVx

Saīsinājumi:

¹ Natura 2000 datu formas

² Portāls www.dabasdati.lv

³ Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.

⁴ Natura 2000 monitoringa, sadaļa „Putni”, 2008-2012.gadu perioda atskaite

⁵ 2014.gada uzskaites (dabas aizsardzības plāna izstrādes un *Natura 2000* monitoringa ietvaros)

⁶ V.Liepas atskaite Emerald projekts, 2002.gads

⁷ V.Liepas atskaite Emerald projekts, 2003.gads

Aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumā Eiropas Komisijai (ES ziņojums, 2013) lietotajiem apzīmējumiem

FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX**: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ES – Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību. I pielikums. Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1.no 2.pielikumā MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 ”Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”

ML – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada MK noteikumiem Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi

Sociālekonomiskā vērtība

Pateicoties teritorijas ģeogrāfiskajam novietojumam, kas atrodas intensīvā putnu pārlidojumu trasē, kā arī ūdensputnu ziemošanas vietām teritorijas tiešā tuvumā Baltijas jūras piekrastes ūdeņos, dabas liegumu salīdzinoši bieži apmeklē putnu vērotāji. Līdz ar to tas ir nozīmīgs kā putnu izpētes un dabas izglītības, kā arī putniem draudzīgas aktīvas atpūtas vieta.

Ietekmējošie faktori

Nozīmīgākie faktori, kas ietekmē dabas lieguma putnu faunu, ir antropogēns traucējums (atpūtnieku klātbūtne, auto un moto transporta radīts troksnis un klātbūtne, makšķerņu klātbūtne) un dzīvotņu (pamatā kāpu un liedaga) degradācija (kāpu izmīdīšana, izbraukāšana ar motocikliem, kvadricikliem un automašīnām, liedaga izbraukāšana un izstaigāšana bridējputnu un kaijveidīgo putnu ligzdošanas vietās, īpaši Irbes grīvā, tādējādi iznīcinot ligzdas). Atpūtnieku nepieskatīti suņi ir apdraudējums putnu ligzdām un mazuļiem. Antropogēni maz ietekmēta piekraste ir būtisks nosacījums sila cīrulim *Lullula arborea* un stepes čipstei *Anthus campestris* piemērotu biotopu saglabāšanā, kā arī mazā zīriņa *Sterna albifrons* ligzdošanas vietu aizsardzībā.

Mežizstrādei pie pašreizējā funkcionālā zonējuma ir salīdzinoši neliela ietekme uz dabas lieguma ornitofaunu un tās dzīvotnēm. Palielinot dabas parka un neitrālo zonu platības, un samazinot regulējamās un dabas lieguma platības, ietekme būtiski palielinātos, tāpēc vēlams saglabāt neitrālās zonas un dabas parka zonas platības esošajā vai mazākā apjomā.

Ļoti negatīvi vērtējama dabas liegumā „Oviši” piekoptā medījamo dzīvnieku piebarošana, īpaši tas attiecināms uz mežacūku piebarošanu. Pēdējās ir ļoti nopietns drauds vistveidīgajiem putniem, jo ir zināmas kā to ligzdu postītājas. Dabas liegumā mežacūkas lielākos draudus rada salīdzinoši lielai mežirbju, kā arī nelielai medņu lokālai populācijai. Vienas šādas piebarošanas un šaušanas vietas ierīkošana tiešā jūras ērgļa ligzdas tuvumā, iespējams, ir bijis par iemeslu tās pamešanai. Bez tam piebarošana būtiski izmaina fitocenozes, kas negatīvi ietekmē putnu ligzdošanas un barošanās apstākļus.

Pie pašreizējās antropogēnās slodzes iepriekš aprakstītās ietekmes vēl nav vērtējamas kā kritiskas. To nosaka dabas lieguma teritorijā neattīstītā infrastruktūra (ceļi, stāvlaukumi, takas) un atpūtas vietu (viesnīcas, viesu mājas, kempingi) piedāvājuma trūkums. Tāpēc nav rekomendējama rekreatīvās slodzes intensificēšana. Pretējā gadījumā, ornitoloģiskās vērtības var tikt nopietni apdraudētas jau drīzā laikā pēc antropogēnā spiediena palielināšanās. Tāpēc dabas lieguma „Oviši” ornitoloģiskajām vērtībām ir iespējams saglabāt līdzšinējos kvantitatīvos un kvalitatīvos parametrus tikai pie nosacījuma, ja netiek palielinātas neitrālās zonas un dabas parka zonas platības uz dabas lieguma un regulējamā režīma zonas rēķina, un netiek palielināta antropogēnā slodze.

Piekrastes kāpu biotopos ligzdojošos putnus, it īpaši stepes čipsti *Anthus campestris* apdraud šo biotopu blīva aizaugšana ar priedēm. Pagaidām stepes čipsti kāpu aizaugšana apdraud minimāli, jo pēc pēdējām lielajām vētrām, kad tika noskalota liela daļa stepes čipstēm piemēroto dzīvotņu (klajo priekškāpu un pelēko kāpu), ir vērojama embrionālo un priekškāpu attīstība, kuras jau pašreizējā stadijā varētu būt uzskatāmas par suboptimāliem līdz optimāliem stepes čipstes biotopiem. Tomēr ir rekomendējams arī turpmāk uzraudzīt kāpu aizaugšanu, tās intensitāti un apjomu. Ja aizaugšanas intensitāte un apjoms turpina palielināties, rekomendējama kokaugu (kārklū un priežu) audžu izzāģēšana un/vai retināšana, atstājot vecāku kokaugu grupas, kas ir pievilcīgas sila cīrulim *Lullula arborea*. Lielākais apdraudējums stepes čipstei varētu rasties gadījumā, ja piekraste tiek atvērta rekreatīvām aktivitātēm – liels skaits atpūtnieku ar savu klātbūtni, kā arī kāpu izmīdīšanas rezultātā salīdzinoši īsā laikā varētu izspiest šo sugu no dabas lieguma „Oviši”, līdzīgi kā tas ir noticis citā *Natura 2000* teritorijā dabas parkā „Piejūra”.

Putnu sugu un to biotopu saglabāšanas un nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu pamatojums

Nepieciešams ierobežot cilvēku pieeju nozīmīgākajām putnu ligzdošanas vietām (piemēram, mazo zīriņu kolonijai Irbes grīvā) vai norobežot tās ar sētu (tādējādi pasargājot tās arī no suņiem). Tas gan ir sarežģīts uzdevums, jo būtu veikams katru gadu, sētu uzstādot pavasarī pirms putnu ligzdošanas sezonas un novācot pēc mazuļu lidspējas iegūšanas, jo Irbes grīva mainās ik gadus. Tomēr tas būtu ievērojams ieguldījums putnu aizsardzībā, jo Irbes grīva ļoti intensīvi tiek izmantota rekreatīvos nolūkos un šeit regulāri uzturas ļoti liels cilvēku skaits (vēlamo pasākumu aprakstu skat. 3. nodaļā).

Rekomendējams arī turpmāk uzraudzīt kāpu aizaugšanu intensitāti un apjomu, jo dažviet jau šobrīd kokaugu projekcija kāpās tuvojas 100%, savukārt iekšējie klajumi un klajumiņi, kas ir klāti ar pelēko kāpu, šobrīd ir pilnībā vai daļēji aizauguši ar dažāda vecuma un augstuma priedēm. Ja aizaugšanas intensitāte un apjoms turpina palielināties, rekomendējama kokaugu (kārklū un priežu) audžu izzāģēšana un/vai retināšana, atstājot vecāku kokaugu grupas, kas ir pievilcīgas sila cīrulim *Lullula arborea*. Tāpat, pieļaujami meža apsaimniekošanas pasākumi sila cīruļiem piemērotās dzīvotnēs piekrastes joslā, kur senāk bijuši klajumi un vēl pašlaik tādi lielāki vai mazāki ir saglabājušies.

Lai šo saglabātu mežu teritorijām raksturīgo sugu kompleksu, galvenais nosacījums ir neiejaukšanās dabiskajos meža procesos. Izņēmuma kārtā varētu būt veicami medņu riestu kopšanas darbi, ja tādi tiktu konstatēti. Pašlaik neviens riests nav zināms, kaut arī medņi dabas liegumā laiku pa laikam tiek novēroti. Tāpat pieļaujami meža apsaimniekošanas pasākumi sila cīruļiem piemērotās dzīvotnēs piekrastes joslā, kur senāk bijuši klajumi un vēl pašlaik tādi lielāki vai mazāki ir saglabājušies.

2.4.2.2. Zīdītāji

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma „Ovīši” teritorijā zīdītājdzīvnieku faunas pētījumi līdz šim nav veikti. 2001. gadā EMERALD projekta ietvaros dabas lieguma teritorija apsekota ar mērķi noskaidrot Biotopu Direktīvas (92/43/EEC) pielikumu sugu sastopamību. Konstatēta bebra *Castor fiber*, meža caunas *Martes martes* un vilka *Canis lupus* klātbūtne (Biotopu Direktīvas II pielikums). Teritoriju apsekojusī eksperte Gundega Kampe secinājusi, ka dabas liegumam nav lielas lomas Eiropas Savienībā aizsargājamu zīdītāju sugu aizsardzībai. EMERALD projekta dati vēlāk iekļauti arī Natura 2000 datu bāzē.

Atbilstoši medījamo dzīvnieku pēdējo gadu uzskaišu datiem (2.4. tabula), dabas lieguma teritorijā varētu uzturēties 15 medījamas zīdītājdzīvnieku sugas. Tomēr vilki, kuriem ir liels dzīves iecirknis, dabas lieguma teritorijā neuzturas pastāvīgi, bet tikai caurstaigā. Vilki galvenokārt apdzīvo pieguļošos mežu masīvos, t.sk. dabas liegumā „Ances purvi un meži” (Mārcis Pavlovičs, mut.ziņ.), kur mazāk izpaužas nemiera faktors. Atsevišķi lūši vai to ģimenes dabas liegumā, visticamāk, uzturas arī pastāvīgi.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veikta vairākkārtēja teritorijas apsekošana, t.sk. slazdu izlikšana sikajiem zīdītājdzīvniekiem, sikspārņu meklēšana ar ultraskaņas detektoru un būrišu izlikšana susuriem, lai precizētu zīdītāju sugu sastāvu.

Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas ūdra *Lutra lutra* klātbūtne konstatēta Lūžupē. Mednieki tos novērojuši arī mazajās upēs (valkos) un meliorācijas grāvjos (Mārcis Pavlovičs, mut.ziņ.). Ūdru klātbūtni dabas liegumā, acīmredzot, veicinājusi bebru darbība. To veidotajos uzdambējumos ūdriem pieejams ūdens gan vasarā sausuma periodā, gan ziemā ledus periodā. Valki un grāvji, kad tie nav izžuvuši vai aizsaluši, ūdriem kalpo gan kā medību vietas, gan kā pārvietošanās koridori. Visticamāk dabas liegumā vairāk vai mazāk pastāvīgi uzturas 3-4 pieaugušie ūdri.

Dabas liegums „Ovīši” ietilpst mazā jeb lazdu susura *Muscardinus avellanarius* izplatības apgabalā. Tomēr būrišos, kas bija izlikti trīs susuriem teorētiski piemērotās vietās (ar lazdām un citu sugu krūmiem), susuru klātbūtne netika konstatēta. Visticamāk, tie dabas liegumā nav sastopami, jo kopumā dominē mežaudzes, kas nav pierētas mazo susuru dzīvei: pārmitras vai bez izteikta krūmu stāva.

Savukārt cita Eiropas nozīmes aizsargājamā sīko zīdītāju suga- meža sicista – dabas liegumā, visticamāk, ir sastopama, kaut arī izliktajos slazdos pie Olmaņiem (kangarā starp divām vigām) netika konstatēta. Meža sicista ir konstatēta piekrastes teritorijā gan Slīteres nacionālajā parkā, gan dabas liegumā „Užava”, kuros dominē līdzīgi biotopi – sausi, skraji priežu meži, kuru tuvumā ir arī pārmitras vietas.

Dzīvotņu daudzveidība, it īpaši dažādu mitrzemju, vecu mežu ar dobumainiem kokiem, kā arī dažādu būvju klātbūtne nodrošina piemērotu vidi sikspārņiem. Irbes

upes grīvā ar ultraskaņas detektoru konstatēta divu sugu klātbūtne: *Pipistrellus sp.* un ziemeļu sikspārnis *Eptesicus nilssoni*.

Tā kā lielu daļu no dabas lieguma ārējās robežas veido jūras krasts, iespējama epizodiska roņu klātbūtne.

2.4.3. tabula. Medījamo dzīvnieku uzskaites dabas lieguma „Oviši” teritorijā (kopējā medību platība – 4300 ha)

Medību sezona	Aļņi		Staltbrieži		Stirnas		Meža cūkas		Vilki		Lūši		Lapsas		Āpši	
	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts
2010/11.	14	1	88	9	62	0	57	15	1	0	1	0	27	1	8	0
2011/12.	15	2	97	10	50	1	66	12	2	0	2	0	23	2	11	1
2012/13.	17	1	100	14	49	0	65	13	1	0	3	0	22	4	10	1
2013/14.	18	1	102	13	48	1	64	10	2	0	3	0	20	0	8	0

Medību sezona	Zaķi				Bebri		Jenotsuņi		Caunas				Seski	
	Pelēkie		Baltie						Meža		Akmeņu			
	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts
2010/11.	4	0	5	0	62	1	32	1	20	0	5	0	5	0
2011/12.	6	0	5	0	71	7	31	4	18	0	5	0	5	0
2012/13.	8	0	4	0	67	3	28	7	17	0	8	0	6	0
2013/14.	8	0	4	0	58	0	21	1	23	0	5	0	6	0

Datu avots: Valsts meža dienests, 2013

Sociālekonomiskā vērtība

Vairākām zīdītājdzīvnieku – galvenokārt četrām pārnadžu – sugām ir augsta sociālekonomiskā vērtība. No vienas puses, tām parasti ir negatīva ietekme uz cilvēka apsaimniekotajiem dabas resursiem, t.i., tās nodara kaitējumu lauksaimniecības kultūrām, kā arī mežam, toties, būdamas medību objekti, šīs sugas ir nozīmīgs resurss pārtikas, trofeju un ādu ieguvei. Medību process ir arī sporta un atpūtas veids. Tā kā nav ziņu par pārnadžu izraisītiem būtiskiem kaitējumiem lieguma teritorijā, medībām šeit ir galvenokārt sporta un atpūtas raksturs. Dzīvnieki kopumā var kalpot kā dabas tūrisma resurss.

Ietekmējošie faktori

Nav zināms, ka zīdītājdzīvnieku populācijas dabas liegumā būtiski ietekmētu kādi cilvēka darbības izraisīti nevēlami faktori. Dzīvnieku teritoriālo un sezonālo izvietojumu galvenokārt ietekmē cilvēku rekreatīvās aktivitātes, t.i. nemiera faktors, jo teritorija ir iecienīta atpūtas vieta vasarā un salīdzinoši mazapdzīvota ziemā. Ir novērojumi, kas liecina par kvadriciklu izmantošanas negatīvu ietekmi (skatīt arī 1.4.3.5. nodaļu). Neliela ietekme varētu būt medībām, taču arī tās nav uzskatāmas par nozīmīgu faktoru, kas iespaidotu teritorijas bioloģisko daudzveidību vai aizsargājamo sugu statusu.

2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi

Informācija par dabas liegumā „Oviši” līdz šim konstatētajām sugām, tajā skaitā – abinieku un rāpuļu sugām, atrodama šādos informācijas avotos:

- dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols”;
- Natura 2000 standarta datu formā;
- dabas novērojumu portāls Dabasdati.lv <http://www.dabasdati.lv/>;
- Latvijas abinieku un rāpuļu datu bāzē (Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra);
- dabas lieguma „Oviši” 2001. gadā izstrādātajā dabas aizsardzības plāna projektā.

Apkopojot pašreizējo informāciju par liegumu, jāsecina, ka par šīs teritorijas abinieku un rāpuļu faunu ir maz datu. Dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” informācijas par dabas lieguma „Oviši” abinieku un rāpuļu atradnēm nav. Natura 2000 standarta datu formā kā „Other important species of flora and fauna” (citas nozīmīgas sugas) minēta viena abinieku suga – smilšu krupis *Bufo calamita*. Dabasdati.lv minēta viena 2011. gadā liegumā konstatēta abinieku suga – parastais krupis *Bufo bufo*, kas konstatēts Irbes upes krastā. Latvijas abinieku un rāpuļu datu bāzē atrodami divi ieraksti par dabas lieguma „Oviši” teritoriju. Šeit starp Ovišiem un Miķeļtorni konstatēti glodene *Anguis fragilis* un smilšu krupis *Bufo calamita*. Abi novērojumi veikti 1991. gadā. Parastais krupis, smilšu krupis un glodene dabas liegumā „Oviši” konstatēti arī 2001. gadā pirmā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā.

Lai iegūtu vairāk informācijas par teritorijas abinieku un rāpuļu faunu, 2014. gada jūnijā tika veikta lieguma apsekošana, īpaši pievēršot uzmanību liedagam kā iespējamai smilšu krupja dzīvotnei.

Dabas lieguma dienvidu daļā netālu no Jaunupes tika konstatēta glodene *Anguis fragilis*, netālu no Lūžupes grīvas – pļavas ķirzaka *Zootoca vivipara*, sila ķirzaka *Lacerta agilis*, parastā varde *Rana temporaria*, Irbes upes vecupē netālu no upes grīvas – zaļās vardes *Rana esculenta complex* (iespējams – zaļā varde *Rana esculenta* vai dīķa varde *Rana lessonae*). Viens varžkrupja *Pelobates fuscus* eksemplārs 2014. gada vasarā atrasts Miķeļtornī pludmalē starp galveno eju uz jūru un izeju no kempinga.

Apsekojot dabas lieguma „Oviši” jūras krasta daļu praktiski visā tā garumā, netika konstatētas smilšu krupja *Bufo calamita* nārstam piemērotas īslaicīgās ūdenstilpes. Iespējams, ka tas saistīts ar nelielo nokrišņu daudzumu agrā pavasarī, jo vasaras beigās pēc lietusgāzēm dažas lāmas pludmalē ir izveidojušās. Iespējams, ka daļa no nelielajām nārstam piemērotajām lāmām liedagā iznīcinātas izbraukājot. Jo īpaši tas varētu būt raksturīgi liedagā pie Ovišiem un Ovišu bākas, jo šeit praktiski visu liedagu klāj autotransporta (kvadricikla?) riepu pēdas.

Dabas aizsardzības vērtība

Glodene, pļavas ķirzaka parastais krupis, parastā varde, zaļā varde un dīķa varde nav īpaši aizsargājamas sugas. Šie dzīvnieki ir ļoti parasti un bieži sastopami visā Latvijas teritorijā. Smilšu krupis un sila ķirzaka ir aizsargājama suga – iekļautas LR Ministru kabineta noteikumos „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. Smilšu krupja aizsardzībai var veidot mikroliegumus. Vairāk par sugu aizsardzības statusu – 2.4.4. tabulā.

2.4.4. tabula. Retās un aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas dabas liegumā „Oviši”

N.p. k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Sugas sastopamība Latvijā	Sugas kopējais aizsardzības stāvokļa novērtējums ¹
Abinieki					
1	Zaļā varde	<i>Rana esculenta</i>	ES V, BK III	Parasta suga	FV
2	Dīķa varde	<i>Rana lessonae</i>	ES IV, BK III	Parasta suga	FV
3	Parastā varde	<i>Rana temporaria</i>	BK III	Parasta suga	FV
4	Parastais krupis	<i>Bufo bufo</i>	BK III	Parasta suga	
5	Smilšu krupis	<i>Bufo calamita</i>	ĪAS, MIK, SG2, BK II	Reta suga	U1-
7	Brūnais varžkrupis	<i>Pelobates fuscus</i>	ĪAS, SG4, BK II, ES IV	Sastopams izklaidus un reti	U1x

Rāpuļi					
8	Glodene	Anguis fragilis	BK III	Parasta suga	
9	Pļavas ķirzaka	Zootoca vivipara	BK III		
10	Sila ķirzaka	Lacerta agilis	ĪAS, SG3, ES IV, BK III	Reta suga	U1=

¹ – pēc ES ziņojums, 2013

Saīsinājumi:

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. un 2. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”;

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”;

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. IV pielikums - kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kam vajadzīga stingra aizsardzība, V pielikums - kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kuru īpatņu ieguvei savvaļā un izmantošanai var piemērot apsaimniekošanas pasākumus.

BK – Bernes konvencija, 16.09.1979. II pielikums - īpaši aizsargājamo dzīvnieku sugas, III pielikums - aizsargājamās dzīvnieku sugas.

Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu.

FV - aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable), U1 - aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate), + uzlabojas, - pasliktinās, = stabils, x nezināms

Sociālekonomiskā vērtība

Abinieku un rāpuļu sugu sociālekonomiskā vērtība šķiet maznozīmīga, taču tās ir nozīmīga ekosistēmas sastāvdaļa. Abinieki un rāpuļi, piemēram, kalpo par barību dažādām putnu un zīdītāju sugām, kā arī būtiski samazina kukaiņu, tostarp, dārza kaitēkļu, skaitu.

Ietekmējošie faktori

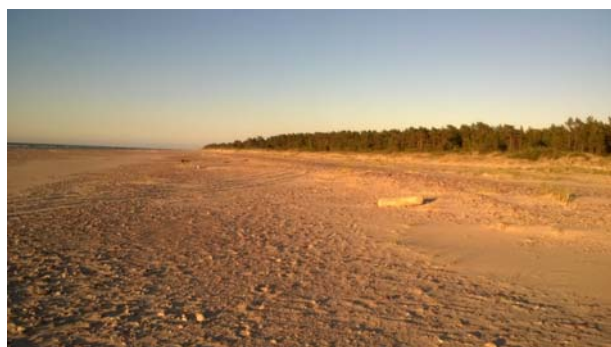
Apkopojot informāciju no 2001. gada dabas aizsardzības plāna un no Natura 2000 standarta datu formas, redzams, ka galvenais lieguma abinieku un rāpuļu faunu ietekmējošais faktors ir paaugstinātā un nekontrolētā rekreācijas slodze. Rekreācijas aktivitātes var tiešā veidā iznīcināt abinieku un rāpuļu dzīvesvietas un dažādu sugu indivīdus, dzīvnieki iet bojā uz ceļiem u.tml. Kā arī šiem faktoriem var būt netieša ietekme – tie var traucēt dzīvniekus ar troksni un vibrāciju.

Ļoti negatīva ietekme ir liedaga izbraukāšanai. Ja pa liedagu regulāri pārvietojas automašīnas vai kvadricikli, tiek iznīcinātas smilšu krupju nārstam piemērotās mazās lāmas, un var tikt sabraukti arī paši dzīvnieki gan lāmās, gan arī tie, kas paslēpušies smiltīs vai zem dažādiem priekšmetiem. Būtiski negatīvu ietekmi nerada laivu pievešanas ceļu izmantošana, bet gan vizināšanās pa liedagu vairāku kilometru garumā. Apsekojot liegumu, bija labi redzamas transportlīdzekļu atstātās pēdas paralēli krastam vairāku kilometru garumā. Turklāt, vizinoties turp un atpakaļ, netiek braukts pa tam pašām pēdām, bet gan blakus. Tādējādi liedags tiek nobraukāts praktiski visā platumā.

Vēl viens faktors, kas iepriekšējos gados ir negatīvi ietekmējis smilšu krupju dzīvotnes, ir jūras krastā notiekošie ģeoloģiskie procesi. 2001. gadā, kad liedagā konstatēts smilšu krupis, tā kurkuļi un nārstam piemērotas lāmas, pludmale bija plašāka, zemāka un mitrāka. Turpretim 2014. gada vasarā pludmale bija šaurāka, smilšu kārtā bija biežāka, un smiltis bija sausas. Tas redzams arī salīdzinot 2001. un 2014. gada fotogrāfijas – skat. 2.4.1. un 2.4.2. attēlus. Iespējams, ka tā ir 2005. gada vētras ietekme.

2.4.1. attēls. Lāma, kurā konstatēti smilšu krupja kurkuļi 2001. gadā Ovišu apkārtnē

2.4.2. attēls. Pludmale pie Ovišiem 2014. gadā

2.4.2.4. Zivis

Dabas lieguma „Oviši” teritorijā ir divas mazas ūdensteces Lūžupe un Olderupīte ar beznosaukuma pietekām.

Teritorijas ūdensteču apsekošana veikta 2013. gadā (Lūžupe) un 2014. gadā (Lūžupe, Olderupīte un tās beznosaukuma pieteka). Olderupītē zveja netika veikta, jo tajā praktiski nav ūdens, t.i., tā acīmredzot ir vasarsausa vai atsevišķos periodos sausa.

Sprīžot pēc literatūras datiem, teritorija ūdenstecēs konstatētas tikai 3 zivju sugas: trīsdatu stagars (*Gasterosteus aculeatus*), deviņdatu stagars (*Pungitius pungitius*) un rauda (*Rutilus rutilus*). Pavisam kopā, veicot apsekošanu 2013. un 2014. gadā, teritorijas ūdenstecēs konstatētas 4 zivju sugas (skat. 2.4.5. tabulu).

2.4.5.tabula. Dabas lieguma „Oviši” ūdenstecēs konstatētās zivju sugas

Suga	Lūžupe	Olderupīte	Olderupītes pieteka
Līdaka <i>Esox lucius</i>	+		
Trīsdatu stagars <i>Gasterosteus aculeatus</i>	+		
Deviņdatu stagars <i>Pungitius pungitius</i>			+
Pīkste <i>Misgurnus fossilis</i>			+

Visas iepriekšminētās ūdensteces kādā posmā ir antropogēni pārveidotas, tās meliorējot. Mūsdienās tām nav nozīmes zivju resursu atražošanā. Trīsdatu stagars Lūžupē ticamāk ieceļo uz nārstu no piekrastes ūdeņiem. Pārējās no dabas lieguma teritorijā sastopamajām zivju sugām ir ekoloģiski mazprasīgas. No Direktīvas 92/43/EEC sugām teritorijā konstatēta pīkste, kas bieži ir sastopama antropogēni pārveidotajos ūdeņos ar sliktu ekoloģisko kvalitāti. Latvijas kontekstā šī ir jauna pīkstes atradne.

Dabas aizsardzības vērtība

Teritorijas ūdenstecēm nav būtiskas nozīmes Direktīvas 92/43/EEC vai Latvijas likumdošanā iekļauto zivju sugu aizsardzībā.

Sociālekonomiskā vērtība

Mazajās upēs makšķerēšana nenotiek, līdz ar to zivju sugām nav vērtīgas sociālekonomiskās vērtības.

Ietekmējošie faktori

Zivju sugu sastāvu un resursu apjomu dabas lieguma ūdenstecēs nosaka to hidroloģiskais režīms un ūdens kvalitāte. Lielākās dabas lieguma upes – Lūžupes piemērotību aizsargājamām zivju sugām samazinājusi bebru darbība, kuras rezultātā veidojas stāvoša ūdens posmi un mainās upes tecējums.

2.4.2.5. Bezmugurkaulnieki

Dabas aizsardzības vērtība

Dati par dabas lieguma „Oviši” teritorijā sastopamajām reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugām apkopoti balstoties uz pieejamo informāciju Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju datubāzē, Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols", Natura2000 datubāzē (<http://natura2000.eea.europa.eu>), kā arī publicētajā literatūrā pieejamo informāciju. Dabas lieguma teritoriju dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros bezmugurkaulnieku eksperti apsekojuši laika posmā no 05.07.-07.07.2014., 21.07. un 06.08.-07.08.2014.

Gliemju faunas pētījumu ietvaros 2014. gada 21.jūlijā, 6. un 7. augustā ievākti deviņi augsnes paraugi biotopos (kaļķains purvs, starpkāpu ieplaka, staignājs, pārejas purvs), kas ir perspektīvi attiecībā uz trīs Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEC (21.05.1992) „Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II Pielikumā ierakstītajām sugām, kā arī uz dažām īpaši aizsargājamām un Latvijā reti sastopamajām sugām. Kopumā konstatētas 33 gliemju sugas (skat. 5. pielikumu), ja pieskaita jūras sugas, tad 37 sugas. No „Ovišos” konstatētajām sugām jāatzīmē četras sugas – *Pisidium lilljeborgii*, *Segmentina nitida*, *Stagnicola fuscus*, *Valvata cristata*,

par kuru izplatību un sastopamību Latvijā trūkst ziņu. Tās ir saldūdens sugas, kuras liegumā konstatētas staigājās. *V. cristata* konstatēta arī pārejas purvā.

Dabas liegumā „Ovīši” teritorijā kopumā konstatētas **23** īpaši aizsargājamas vai citādi vērtīgas bezmugurkaulnieku sugas (skat. 2.4.6. tabulu un 2.4.1. attēlu).

Viena no konstatētajām sugām (*Graphoderus bilineatus*) ir iekļauta Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEC (21.05.1992) „Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II Pielikumā, 10 sugas iekļautas Latvijā īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, 3 sugām veidojams mikroliegums, 1 suga ir iekļauta Bernes konvencijā (1979), bet 1 suga Pasaules dabas aizsardzības organizācijas (The World Conservation Union) apdraudēto sugu sarakstā. 17 no dabas liegumā sastopamajām bezmugurkaulnieku sugām iekļautas Latvijas Sarkanajā Grāmatā, 3 sugas ir uzskatāmas par dabisko mežu biotopu speciālistu sugām, bet 3 par dabisko mežu biotopu indikatorsugu.

2.4.6. tabula. Dabas liegumā „Oviši” konstatētās Latvijā un Eiropā aizsargājamās un citādi vērtīgās bezmugurkaulnieku sugas un to aizsardzības statuss

Bezmugurkaulnieki, kas iekļauti Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC (21.05.1992) „Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II pielikumā

Nr. kartē	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Sugas stāvoklis Latvijā ¹	DL „Oviši” novērtējums			
					Populācija	Saglabāšanās	Izolācija	Globālais novērtējums
1	Divjoslu airvabole	<i>Graphoderus bilineatus</i> (De Geer)	ES II	Samērā reti (vairums atradņu atrodas Latvijas centrālajā, ziemeļu un ziemeļrietumu daļā)	C	A	C	C

¹ Kalniņš M. 2006. Protected aquatic insects of Latvia – *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). - *Latvijas entomologs*, 43: 132-137.

Biotopu Direktīvas II pielikuma sugu populāciju novērtējums dabas liegumā „Oviši”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas lielums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.					
Divjoslu airvabole <i>Graphoderus bilineatus</i>	50	200	< 1%	< 1%	~1 ha	< 1%	< 1%

Bezmugurkaulnieki, kas nav iekļauti Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC (21.05.1992) „Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II pielikumā

Nr. kartē	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā*	Populācija	Pamats iekļaušanai SDF	Aizsardzības stāvoklis DL „Oviši”
2	Priežu sveķotājkoksngrauzis	<i>Nothorhina punctata</i>	ĪAS (1), MIK	MAB (BSS)	Reti sastopama suga, galvenokārt jūras piekrastē.	P	A	FV-
3	Īsspārnu sisenis	<i>Podisma pedestris</i>	ĪAS (1), MIK	-	Reta suga, izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā.	R	A	U1-
4	Garlūpas racējlapsene	<i>Bembix rostrata</i> (L.)	ĪAS (1), MIK	SG (1),	Reti sastopama suga, biežāk jūras piekrastes biotopos.	R	A	U1-
5	Kuprainā celmmuša	<i>Laphria gibbosa</i> L.	ĪAS (1)	SG (1)	Reta suga, izklaidus sastopama visa Latvijas teritorijā	C	A	FV-
6	Lielā krāšņvabole	<i>Chalcophora mariana</i> (L.)	ĪAS (1)	SG (4), MAB (BSS)	Samērā parasta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	C	A	FV-
7	Kāpu vilkzirneklis	<i>Arctosa cinerea</i> (F.)	ĪAS (1)	SG (2)	Ļoti reta suga, lokāli sastopama Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes kāpu joslā	P	A	FV=
8	Vītolu slaidkoksngrauzis	<i>Necydalis major</i>	ĪAS (1)	SG (2), MAB (IS)	Ļoti reta suga, izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	P	A	FV=
9	Spožā skudra	<i>Lasius fuliginosus</i> (Mayr)	ĪAS (1)	-	Samērā bieži visā Latvijas teritorijā	P	A	FV=
10	Raibspārnu smiltājsisenis	<i>Oedipoda coerulea</i> (L.)	-	SG (1),	Samērā reta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	P	D	-
11	Zilspāru smiltājsisenis	<i>Sphingonotus caerulea</i> (L.)	-	SG (1)	Ļoti reta suga. Zināma tikai no dažām atradnēm Latvijā.	P	D	-
12	Kārķu zaigraibenis	<i>Apatura iris</i> (L.)	-	SG (2)	Piemērotos biotopos samērā bieži	P	D	-
13	Jūrmalas smilšvabole	<i>Cicindela maritima</i> Dej.	-	SG (3)	Vietām gar visu Baltijas jūras piekrasti, retāk pie upēm, ārkārtīgi reti ezeru krastos	C	D	-
14	Slaidā kāpublakts	<i>Chorosoma schillingi</i>	-	SG (3)	Ļoti reta suga. Sastopama	P	D	-

Nr. kartē	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā*	Populācija	Pamats iekļaušanai SDF	Aizsardzības stāvoklis DL „Oviši”
		Schilling			jūrmalas kāpās u.c. lokāli smilšainās vietās			
15	Sarkanspārnu sisenis	<i>Psophus stridulus</i> (L.)	-	SG (3)	Reta suga, izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	P	D	-
16	Lielā skrejvabole	<i>Carabus coriaceus</i> (L.)	-	SG (3)	Samērā reta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	P	D	-
17	Dzeltenā laupītājmuša	<i>Laphria flava</i> L.	-	SG (4)	Samērā parasta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	C	D	-
18	Rūsganbrūnais koksngrauzis	<i>Stenocorus meridianus</i> (L. 1758)	-	SG (4)	Piemērotos biotopos samērā bieži	P	D	-
19	Zaļais vītolgrauzis	<i>Aromia moschata</i> (L.)	-	SG (4)	Piemērotos biotopos samērā bieži	P	D	-
20	Astoņplankumu krāšņvabole	<i>Buprestis octoguttata</i> L.	-	MAB (BSS)	Samērā reta suga, biežāk sastopama piejūrā.	P	D	-
21	Lielais asmalis	<i>Peltis grossa</i> L.	-	MAB (IS)	Piemērotos biotopos samērā bieži	C	D	-

¹ Kalniņš M. 2006. Protected aquatic insects of Latvia – *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). - *Latvijas entomologs*, 43: 132-137.

² Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998)

3 Rudzīte M., Dreijers E., Ozoliņa-Moll L., Parele E., Pilāte D., Rudzītis M., Stalažs A. 2010. Latvijas gliemji: sugu noteicējs. A Guide to the Molluscs of Latvia. LU akadēmiskais apgāds. Rīga. 252 lpp.

Aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumā Eiropas Komisijai (ES ziņojums, 2013) lietotajiem apzīmējumiem

FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX:** Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

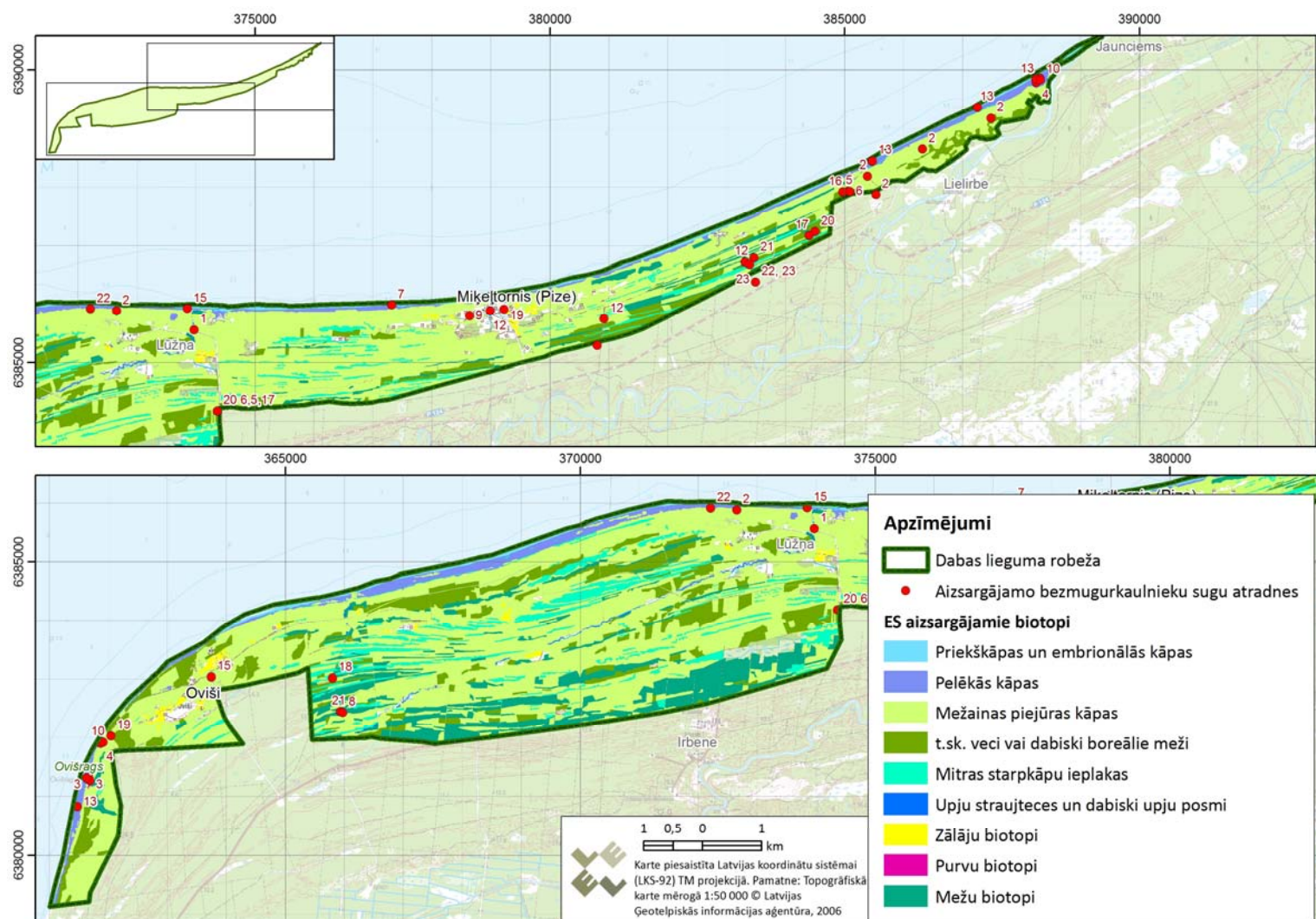
SG - Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). LSG tiek lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **1.** kategorija - izzūdošās sugas; **2.** kategorija - sarūkošās sugas; **3.** kategorija - retās sugas; **4.** kategorija - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * - prioritāra suga; **IV** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums (īpaši aizsargājamas sugas) vai 2. pielikums (ierobežoti izmantojamas īpaši aizsargājamas sugas) MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu"

MAB - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis u.c. 2000). **BSS** -Biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudētas suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, **IS** - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

2.4.1. attēls. Reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradnes dabas liegumā „Oviši”

Īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un tām nozīmīgāko biotopu novērtējums

Publicētajos materiālos atrodami tikai atsevišķi dati par lieguma teritorijā konstatētajām bezmugurkaulnieku sugām (Princis 1932, 1943, Dreimanis, 2008). Atsevišķas ziņas par lieguma teritorijā sastopamajām aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām atrodamas EMERALD projekta npublicētajos materiālos.

Lieguma teritorijai raksturīga salīdzinoši liela biotopu dažādība, un līdz ar to arī liela bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība.

Ūdeņu biotopi

Viena no konstatētajām sugām divjoslu airvabole *Graphoderus bilineatus* ir iekļauta Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEC (21.05.1992) „Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II Pielikumā. Šī suga konstatēta Lūžupē (skat. 2.4.1. attēlu) netālu no tās ietekas jūrā (entomologa V. Spuņģa dati). Suga apdzīvo pārsvarā dažāda tipa stāvošas ūdenstilpes (ezerus, vecupes vai to daļas) ar daudzveidīgu iegrimušo augu un peldaugu augāju. Retāk sastopama ūdenstilpēs ar vāji attīstītu augāju. Visbiežāk suga sastopama saldūdens biotopos ar labi attīstītas parastā elša *Stratiotes aloides* un parastās mazlēpes *Hydrocharis morsus-ranae* audzēm. Pieaugušās vaboles un kāpuri galvenokārt apdzīvo ūdenstilpes piekrasti.

Piekrastes biotopi

Vairākas no teritorijā sastopamajām retajām un aizsargājamām sugām saistītas ar piekrastes kāpu biotopiem. Ar kāpu biotopiem saistītas trīs īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas - garlūpas racējlapsene *Bembix rostrata*, kāpu vilkzirneklis *Arctosa cinerea* un īsspārnu sisenis *Podisma pedestris*.

Garlūpas racējlapsenei *Bembix rostrata* lieguma teritorijā konstatēta pelēkajās kāpās netālu no Irbes upes, kā arī Ovišu bākas apkārtnē (skat. 2.4.1. attēlu). Abās atradnēs novēroti tikai daži šīs sugas īpatņi. Garlūpas racējlapsenei alu rakšanai nepieciešama stabila smilts bez augāja vai ar skraju augāju. Suga var būt sastopama traucējuma vietās – galvenokārt uz takām un izbrauktajiem ceļiem, tomēr stipra nomīdīšana ir sugai nelabvēlīga. Ligzdošanas vietām jābūt labi saules apspīdētām, tādēļ sugu apdraudošs faktors ir piemēroto biotopu aizaugšana ar priedēm. Arī pārmērīga aizaugšana ar lakstaugiem, sūnām vai ķerpjiem sugai ir nelabvēlīga. Sugas pastāvēšanai būtiska ir no augāja atsegtu smilšu laukumu esamība biotopā. Racējlapsene barojas māršilu ziedos tālu no savām alām, tādēļ sugas aizsardzībai nepieciešams aizsargāt arī tās barošanās biotopus.

Lai gan lieguma teritorijā konstatēts tikai viens kāpu vilkzirnekļa *Arctosa cinerea* īpatnis (skat. 2.4.1. attēlu), teritorijā sastopamie priekškāpu biotopi piemēroti šīs sugas sastopamībai visā lieguma piekrastes joslā. Šīs sugas īpatņi ir grūti pamanāmi ļoti labās krāsas pielāgotības dēļ apdzīvotajai videi. Visbiežāk šo sugu var ieraudzīt jūrmalas kāpās rīta stundās, kur tas medī dažādus rāpojošos un uz zemes nolaidušos

kukaiņus kāpu smiltājos. Šīs sugas īpatņi rok smiltīs alas, kur pavada dienas karstāko daļu. Mātītes šādās alās ierīko paplašinātu ligzdu, kur novieto olu kokonus.

Īsspārņu siseņa *Podisma pedestris* sastopamība Ovišu apkārtnē konstatēta K. Prinča 20 gs. vidū veiktajos pētījumos. Suga saistīta ar sausiem, smilšainiem biotopiem ar skraju augāju. Veikto apsekojumu laikā suga konstatēta netālu no Ovišu bākas aizaugušas starpkāpu ieplakas malā, kā arī pelēkajās kāpās (skat. 2.4.1. attēlu). Kopumā novēroti 11 šīs sugas īpatņi. Sugas sastopamībai piemēroti biotopi sastopami arī citus lieguma teritorijā.

2.4.2. attēls. Īsspārņu siseņa biotops aizaugušas starpkāpu ieplakas malā

2.4.2. attēls. Kāpu vilkzirnekļa biotops lieguma teritorijā

Ar kāpu biotopiem saistītas vēl vairākas citas retas lieguma teritorijā konstatētas bezmugurkaulnieku sugas, kas nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā raibspārņu smiltājsisenis *Oedipoda coerulea*, sarkanspārņu sisenis *Psophus stridulus*, zilspārņu smiltājsisenis *Sphingonotus caeruleus*, jūrmalas smilšvabole *Cicindela maritima* un slaidā kāpublakts *Chorosoma schillingi*. Visas šīs sugas ir iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā. Šo sugu sastopamība saistīta ar saules labi apspīdētām smilšainām vietām ar ļoti skraju augāju vai bez tā.

2.4.3. Garlūpas racējlapsenes, raibspārnu smiltājsiseņa, jūrmalas smilšvaboles un slaidās kāpublakts biotops pelēkajās kāpās

2.4.4. Sarkanspārnu siseņa, biotops pie Ovišu ciema robežas

2.4.5. Kuprainās celmmušas, lielās krāšņvaboles apdzīvots biotops dabas lieguma austrumu daļā

2.4.6. Kuprainās celmmušas, lielās krāšņvaboles apdzīvots biotops dabas lieguma austrumu daļā

Mežu biotopi

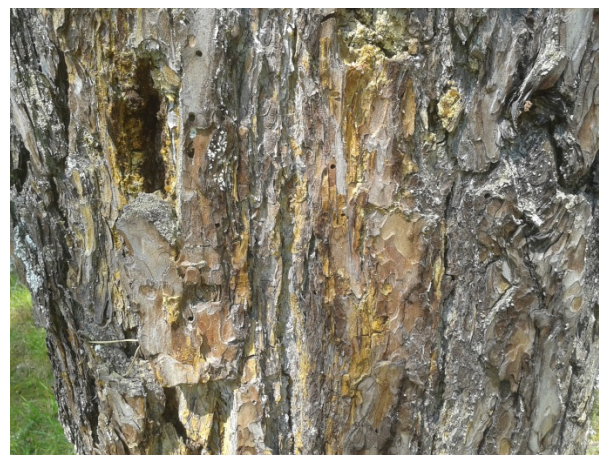
Lieguma teritorijā sastopamajos mežu biotopos konstatētas 7 īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas - priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorhina punctata*, kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*, lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana*, vītolu slaidkoksngrauzis *Necydalis major*, spožā skudra *Lasius fuliginosus*, divzobu vārpstiņgliemezis *Clausilia bidentata* un mirdzošā ūdensspolīte *Segmentina nitida*.

Pirmo trīs sugu attīstība, kā arī lielā mērā kopējā priežu mežu bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība ir atkarīga no saules apspīdētām liela diametra priežu kritālām vai stubņiem, ļoti vecām augošām priedēm ar lieliem resniem zariem un meža ilglaicības – vecu priežu un atmirstošas koksnes pieejamības ilgstošā laika periodā.

Priežu svekotājkoksngrauzis *Nothorhina punctata* dabas lieguma teritorijā konstatēts skrajos vecu priežu nogabalos teritorijas vidusdaļā un austrumu daļā (skat. 2.4.1. attēlu). Suga apdzīvo tikai vecas (parasti >150 g.) saules apspīdētas priedes ar biezu mizu. Suga galvenokārt saistīta ar biotopiem 9010* Boreālie meži un 2180 Mežainas piejūras kāpas, taču var apdzīvot arī vecas atsevišķi augošas, saules apspīdētas sugas attīstībai piemērotas priedes citos biotopos. Kāpuri veido izlocītas ejas mizā un tieši zem tās. Kāpuri pārtiek no mizas nedzīvās daļas, kā rezultātā uz priežu stumbriem veidojas raksturīgi tumši dzelteni sveķu notecējumi, pēc kā var viegli konstatēt sugas sastopamību. Šī vaboļu suga nepārtiek no priedes dzīvajiem audiem, tāpēc koks neiet bojā. Piemērotos apgaismojuma apstākļos suga koku var apdzīvot vairākas desmitgades.

2.4.7. Priežu svekotājkoksngrauža biotops dabas lieguma teritorijā

2.4.8. Priežu svekotājkoksngrauža (*Nothorhina punctata*) radītie raksturīgie sveķojumi uz priedes stumbra un izskrejas

Kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa* konstatēta vairākās vietās boreālo mežu nogabalos dabas lieguma vidusdaļā un austrumu daļā (skat. 2.4.1. attēlu). Suga novērota arī vairākās vietās uz priežu baļķu krāvumiem blakus ceļam gar dabas lieguma robežu. Šīs sugas pārstāvji sastopami sausos saules izgaismotos priežu mežos un izcirtumos. Pieaugušā stadijā kuprainā celmmuša barojas ar citiem vidēji lieliem kukaiņiem, savukārt kāpuri apdzīvo vecus priežu stumbrus un celmus, kur barojās ar trūdošā koksnē alojošiem koksngraužu kāpuriem.

Lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana* konstatēta vairākās vietās boreālo mežu nogabalos dabas lieguma vidusdaļā un austrumu daļā (skat. 2.4.1. attēlu). Suga novērota arī vairākās vietās uz priežu baļķu krāvumiem blakus ceļam gar dabas lieguma robežu. Šīs sugas pārstāvji apdzīvo saules apspīdētus priežu sausokņus, kritālas un celmus. Suga galvenokārt saistīta ar biotopiem 9010* Boreālie meži un 2180 Mežainas piejūras kāpas, taču var apdzīvot arī atsevišķus sausokņus vai kritālas citos biotopos. Sugas kāpuri attīstās vecu, stipri novājinātu priežu stumbru un celmu koksnē vai zem mizas izgrautās ejās. Pieaugušas vaboles izteikti siltummīlošas, sastopamas uz priežu stumbriem vai kritālām labi saules izgaismotos priežu mežu nogabalos. Suga labi atpazīstama pēc vaboles izskrējām – apm. 10 mm platas, ovālas un regulāras formas, kas parasti orientētas šķērsām koksnes šķiedrai.

Dabas lieguma teritorijā sastopamajos priežu mežos konstatētas vēl vairākas retas bezmugurkaulnieku sugas, kas nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Dabas lieguma priežu mežā teritorijas austrumu daļā (skat. 2.4.1. attēlu) konstatēta lielā skrejvabole *Carabus coriaceus*, kas iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā. Suga konstatēta pēc segspārnu atliekām. Šīs sugas pieaugušie īpatņi pārtiek no sliekām, kailgliemežiem, kukaiņiem un to kāpuriem. Dažreiz uzbrūk pat mazām pelēm un ķirzakām. Arī sugas kāpuri ir plēsīgi. Sugas sastopamībai piemēroti mežu biotopi sastopami visā lieguma teritorijā.

Dzeltenā laupītājmuša *Laphria flava* (iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā), dabas lieguma teritorijā konstatēta vairākās vietās boreālo mežu nogabalos dabas lieguma vidusdaļā un austrumu daļā (skat. 2.4.1. attēlu). Suga novērota arī vairākās vietās uz priežu baļķu krāvumiem blakus ceļam gar dabas lieguma robežu, līdzīgi kā kuprainā celmmuša arī šī suga sastopami sausos saules izgaismotos priežu mežos un izcirtumos. Arī šīs sugas kāpuri apdzīvo vecus priežu stumbrus un celmus, kur barojās ar trūdošā koksne alojšiem koksngrauzu kāpuriem.

Sausos priežu mežos vairākās vietās dabas lieguma vidusdaļā un austrumu daļā (skat. 2.4.1. attēlu) konstatēta dabisko mežu biotopu speciālā biotopu suga astoņplankumu krāšņvabole *Buprestis octoguttata*. Suga novērota arī vairākās vietās uz priežu baļķu krāvumiem blakus ceļam gar dabas lieguma robežu. Sugas dzīves cikls saistīts ar vecām dzīvām priedēm ar atmirušiem zariem vai nesen atmirušām priedēm. Šīs sugas kāpuri attīstās vecu stāvošu vai kritušu priežu koksne vai zem mizas.

Būtiska nozīme aizsargājamo un reto bezmugurkaulnieku sugu pastāvēšanai lieguma teritorijā ir arī slapjajiem mežu biotopiem. Mitrā lapu koku meža nogabalā dabas lieguma rietumu daļā konstatēta īpaši aizsargājamā vaboļu suga - vītolu slaidkoksngrauzis *Necydalis major*. Šīs sugas kāpuri barojas ar trūdošu lapu koku koksni, tādēļ sugas attīstībai būtiska ir vecu lapu koku klātbūtne un saglabāšana. Šīs sugas aizsardzībai svarīgi ir saglabāt neskartus mežā esošos vecos, atmirušos, stavošos lapu kokus, jo tajos notiek vītolu slaidkoksngrauzņa kāpuru attīstība.

Gliemju fauna dabas liegumā līdz šim nav pētīta. Dati par gliemju faunu iegūti no teritorijas apsekojuma rezultātiem 2014. gada 21.jūlijā, 6. un 7. augustā. Deviņi augsnes paraugi bija ievākti biotopos (kaļķains purvs, starpkāpu ieplaka, staignājs, pārejas purvs), kas ir perspektīvi attiecībā uz trīs Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEC (21.05.1992) „Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II Pielikumā ierakstītajām sugām, kā arī uz dažām īpaši aizsargājamām un Latvijā reti sastopamajām sugām. Kopumā konstatētas 33 gliemju sugas (1.tabula), ja pieskaita jūras sugas, tad 37 sugas. No „Ovišos” konstatētajām sugām jāatzīmē četras sugas (*Pisidium lilljeborgii*, *Segmentina nitida*, *Stagnicola fuscus*, *Valvata cristata*) par kuru izplatību un sastopamību Latvijā trūkst ziņu. Tās ir saldūdens sugas, kuras liegumā konstatētas staignajos. *V. cristata* konstatēta arī pārejas purvā.

Staignāju biotopos ir konstatētas divas īpaši aizsargājamās gliemežu sugas: divzobu vārpstiņgliemezis *Clausilia bidentata* un mirdzošā ūdensspolīte *Segmentina nitida*. Divzobu vārpstiņgliemezis bija konstatēts arī starpkāpu ieplakā pie Lūžņas. Tā ir meža

suga un tā kā starpkāpu ieplakas aizaug un pārtop par mežu, tad suga ienāk no blakus esošajiem mežiem. Konstatēti tikai daži īpatņi, kas norāda uz to, ka populācija šajā biotopā ir ļoti maza un tas kļūst piemērots sugai tikai tāpēc, ka aizaug ar mežu. Divzobu vārpstiņgliemezis parasti ir sastopams jauktos un lapu koku mežos, kur atrodams uz koku stumbriem, kritālām un sausokņiem. Kurzemē šī suga ir sastopama salīdzinoši bieži, tajā skaitā arī priežu mežos mitrās vietās (Pilāte 2001).

Mirdzošā ūdensspolīte *Segmentina nitida* ir saldūdens suga, sastopama visā Latvijas teritorijā saldūdeņos, taču reti un tās izplatība ir skaidrojama (Rudzīte et al.2010). Citi autori norāda, ka mirdzošā ūdensspolīte ir sastopama aizaugušos un dūņainos dīķos un ezeros, kā arī seklās peļķēs (Glöer, Meier-Brook 2003).

Dabas lieguma teritorijā konstatēta spožā skudra *Lasius fuliginosus*, kas iekļauta īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Suga konstatēta pļavā pie „Viļumu” mājām augošā vecā bērzā, kā arī apm. 50 m ārpus lieguma robežas mežā augošā vecā ozolā (skat. 2.4.1. attēlu). Spožā skudra savus pūžņus veido atsevišķi augošu koku dobumos un pie koku saknēm. Suga var apdzīvot arī sausākus mitro mežu nogabalus.

Ar lapu kokiem saistīta arī vairākas citas teritorijā konstatētās bezmugurkaulnieku sugas. Lielais asmalis *Peltis grossa*, kas ir dabisko meža biotopu indikatorsuga, bērzu vai skujkoku sausokņus, augstus celmus, kuri stāv nokaltuši vismaz 5 gadus, tāpēc liecina par biotopa dabiskumu. Šī sugas barojas ar piepēm. Šo sugu var viegli konstatēt pēc raksturīgām izskrejām nokaltuša koka mizā. Kāpuri apdzīvo trūdošu koksni.

2.4.9. Spožās skudras (*Lasius fuliginosus*) apdzīvots bērzs netālu no „Viļumu” mājām

2.4.10. Spožās skudras (*Lasius fuliginosus*) apdzīvots ozols aptuveni 50 m ārpus lieguma robežas

Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā iekļautais rūsganbrūnais koksngrauzis *Stenocorus meridianus* noķerts uz vīgriezēm ceļmalā (skat. 2.4.1. attēlu). Sugai piemēroti ir mežu nogabali ar veciem lapkokiem. Šīs sugas kāpuri dzīvo trūdošā lapkoku koksnē.

Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kategorijā iekļautais kārkļu zaigraibenis *Apatura iris* noķerts uz meža ceļa (skat. 2.4.1. attēlu) teritorijas austrumu daļā. Pēc dabas novērojumu portāla www.dabasdati.lv atrodamās informācijas šī suga novērota Miķeltorņa apkārtnē 2011. gadā. Šīs sugas kāpuri barojas ar kārkļu *Salix* spp. lapām.

Sociālekonomiskā vērtība

Dabas lieguma teritorijā sastopamajām bezmugurkaulnieku sugām nav tiešas sociālekonomiskās vērtības, taču tām ir liela nozīme ekosistēmas labvēlīga stāvokļa un līdz ar to ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanai.

Jāatzīmē, ka viena saldūdens gliemežu suga – mazais dīķgliemezis *Galba truncatula* ir starpsaimnieks aknu fasciolai *Fasciola hepatica*. Tā ir trematode, kura parazitē zālēdāju, it īpaši aitu un arī govju žultsvados. Augsta mājlopu invadētība ar aknu fasciolu var radīt nopietnus zaudējumus lopkopjiem, bet meža dzīvnieku invadētība var samazināt medījuma kvalitāti. Šīs sugas gliemeži dzīvo ūdenstilpju piekrastē, kā arī staignās un periodiski pārplūstošās vietās arī mežos. Lai noskaidrotu patieso mazā dīķgliemeža sastopamību lieguma teritorijā un tā invadētību ar aknu fasciolu, līdz ar to prognozētu saslimstību un bīstamos reģionus, ir jāveic papildus pētījumi. Arī citu sugu gliemji ir starpsaimnieki daudzu trematožu sugām, no kurām ekonomiski nozīmīgākās ir zivīs parazitējošās trematodes.

Īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas ietekmējošie faktori un aizsardzības pasākumi

Dabas lieguma „Ovīši” piekrastes bezmugurkaulnieku sugu daudzveidību, līdzīgi kā citās piekrastes teritorijās, negatīvi ietekmē galvenokārt rekreācijas rezultāta notiekoša pārmērīga kāpu augāja izmīdīšana. Dažām sugām mērens traucējums ir pat labvēlīgs, tomēr stipra nomīdīšana ir nelabvēlīga. Pārmērīgas nomīdīšanas rezultātā var tikt iznīcinātas, piemēram, kāpu vilkzirnekļa *Arctosa cinerea* vai jūrmalas smilšvaboles *Cicindela maritima* smiltīs veidotās alas.

Atsevišķās vietas novērojama kāpu biotopu aizaugšana ar priedēm, kas var apdraudēt kāpu biotopos sastopamo reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu pastāvēšanu. Šīm sugām piemēroto kāpu biotopu uzturēšana biotopam labvēlīgā stāvoklī (nodrošinot atbilstošo biotopa struktūru un raksturīgos apgaismojuma apstākļus) ir pietiekama šo sugu aizsardzības nodrošināšanai.

Vairāku dabas lieguma mežos konstatēto aizsargājamo un reto sugu attīstība ir atkarīga no saules apspīdētām liela diametra priežu kritālām vai stubeņiem, ļoti vecām augošām priedēm ar lieliem resniem zariem un meža ilglaicības – vecu priežu un atmirstošas koksnes pieejamības ilgstošā laika periodā. Sauso priežu mežu biotopos sastopamās reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu (priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorhina punctata*, kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*, lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana*, dzeltenā laupītājmuša *Laphria flava*, astoņplankumu krāšņvabole *Buprestis octoguttata*) pastāvēšanai ir labvēlīga dabas

liegumam raksturīga salīdzinoši mazā mežsaimnieciskā ietekme. Galvenais bezmugurkaulnieku faunu ietekmējošais faktors lieguma teritorijā ir sauso priežu mežu zemsedzes bojāšana nekontrolētas izbraukāšanas rezultātā, kā arī nekontrolēta kritalu izvākšana. Vairumam no norādītajām sugām būtiski ir apgaismojuma apstākļi, tādēļ šo sugu pastāvēšanu (piem. priežu sveķotājkoksngrauzi *Nothorhina punctata*) var negatīvi ietekmēt priežu audžu aizaugšana ar eglēm. Mežiem kļūstot ēnainākiem, mainās veģetācija, pieaug skrajmežiem specifisko saulmīļu sugu apdraudējums.

Gliemju faunas dažādības uzturēšanā liela nozīme ir staignājiem un citiem mitrāju biotopiem. Tajos ir sastopamas ne tikai sauszemes sugas, bet arī saldūdens sugas. Sausie priežu meži faunistiski ir vieni no nabadzīgākajiem vairumam sauszemes gliemežiem neatbilstošā mikroklimata dēļ.

Biotopos, kas līdz šim saglabājušies neskarti, nepieciešams arī turpmāk ierobežot mežsaimniecisko darbību, lai nodrošinātu tur sastopamo sugu aizsardzību. Gliemežu populācijas mežos nelabvēlīgi ietekmē kailcirtes, kā arī patvaļīga sausokņu un kritalu izvākšana, tādējādi tiek samazināts mirušās koksnes daudzums un iznīcināta dabiskiem mežiem specifisku sugu dzīvotnes. Sugu daudzveidības saglabāšanai mežā nepieciešama pastāvīga atmirušas koksnes klātbūtne dažādās trūdēšanas stadijās.

Attiecībā uz staignājiem, kuros ir sastopamas gan sauszemes, gan saldūdens gliemju sugas un kuri tādēļ faunistiski ir vieni no bagātākajiem biotopiem lieguma teritorijā, jāizvairās no hidroloģiskā režīma izmaiņšanas – nosusināšanas. Tajos bagātīgā ūdensgliemju fauna liecina par šo biotopu ilgstošu applūšanu. Mitro mežu biotopi ir nozīmīgi arī citām bezmugurkaulnieku sugu grupām.

Krūmu un koku izciršana starpkāpu ieplakās un pelēkajās kāpās ir atbalstāms pasākums arī no gliemju faunas viedokļa. Primāri šajā gadījumā ir atjaunot biotopu (starpkāpu ieplaku) un radīt iespējas atjaunoties to sugu populācijām, kurām nepieciešams atklāts biotops. Ja pasākuma veikšanai nepieciešama tehnikas pārvietošanās, ieteicams atstāt dažas nenobrauktas slejas, lai gliemežiem būtu no kurienes rekolonizēt biotopu.

2.4.3. Sēnes

Dabas aizsardzības vērtība

Iepriekšējie pētījumi par dabas lieguma „Oviši” sēnēm ir gadījuma rakstura un nerada priekšstatu par lieguma sēņu sugu sastāvu. Arī 2014. gada 25.-26. augustā veiktā sēņu sugu inventarizācija nerada priekšstatu par sēņu daudzveidību visā Ovišu dabas liegumā, jo:

1. apsekota tika tikai teritorija kāpās posmā starp Ovišiem un Lūžņu un ap Miķeļtorni, tikai nedaudz ietverot piegulošos mežus;
2. konstatētas tikai vēlas vasaras aspekta sēņu sugas; sēnes veido augļķermeņus tikai īsu laika sprīdi, tādēļ apmēram divu nedēļu laikā atrodamo sēņu sugu sastāvs var pat pilnīgi nomainīties; būtu nepieciešami pētījumi vismaz reizi

- mēnesī, kad parādās rudens sēņu augļķermeņi, un vēlā rudenī, lai konstatētu vēlā rudens un ziemas sēnes, kā arī pavasarī;
3. pētījuma laikā netika konstatētas daudzas ļoti plaši izplatītas un bieži sastopamas sēņu sugas (piemēram, sarkanā mušmire), kuras šajā teritorijā ir noteikti sastopamas, tas nozīmē, ka iespējamība atrast reti sastopamas sugas ir bijusi vēl krietni mazāka;
 4. interesanti, ka retās un aizsargājamās sēnes tika novērotas galvenokārt Miķeļbākas apkārtnē, kur ir vislielākā antropogēnā slodze, turklāt tas attiecas nevis uz mikorizas sēnēm, kuras bagātīgāk veido mikorizu vietās, kur kokiem vajadzība pēc mikorizas ir vislielākā, bet gan uz augsnes un nedzīvās zemsedzes saprotrofiem. Dažu dienu pētījumi ir pārāk maza informācija, lai izdarītu jebkādus secinājumus. Iespējams, ka sēņu sporas ienestas sakarā ar tūristu pieplūdumu, bet tas ir tikai pieņēmums.

Pavisam dabas lieguma „Ovīši” teritorijā konstatēta 81 sēņu suga. Lieguma teritorijā sastopamajos kāpu biotopos konstatētas trīs īpaši aizsargājamās sēņu sugas: Hadriāna zemestauki *Phallus hadriani*, Trīskrāsu baltmietene *Leucopaxillus tricolor*, violetais cūkausis *Gomphus clavatus*. Hadriāna zemestaukiem atrasti tikai dažī veci augļķermeņi, bet domājams, ka šī sēne varētu būt sastopama visā Ovīšu lieguma piekrastē. Sēne ierakstīta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā un īpaši aizsargājamo sugu sarakstā Ministru Kabineta 2004. gada 14. novembra Noteikumos Nr. 396 „Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. Šīs sēnes aizsardzībai iespējams veidot mikroliegumus. Hadriāna zemestauki ir saprotrofa sēne, aug kāpu un iekšzemes smiltājos. Sastopama Eiropā, Āzijā, Ziemeļamerikā. Latvijā sastopama samērā reti Baltijas jūras un Rīgas līča kāpās, arī smiltājos attālāk no jūras, piemēram, Rīgā.

Trīskrāsu baltmietenei dabas liegumā „Ovīši” atrasts viens vecs, no zemes izrauts augļķermenis kāpās pie Miķeļtorņa. Šī sēne pirmo reizi atrasta kāpās un tik tuvu jūrai. Iespējams, ka augļķermenis atrasts netālu mežā un kā pārtikai nederīgs, izmests kāpās, tomēr maz ticams, ka sēne atvesta no tālienes. Trīskrāsu baltmietene ierakstīta īpaši aizsargājamo sugu sarakstā Ministru Kabineta 2004. gada 14. novembra Noteikumos Nr. 396 „Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. Aizsargājama 9 Eiropas valstīs un ietilpst to 33 Eiropas sēņu skaitā, kuras piedāvāts iekļaut Bernes konvencijā. Trīskrāsu baltmietene ir humusa un nedzīvās zemsedzes saprotrofs, aug jauktos mežos, kaļķainās augsnēs. Sastopama Eiropā, Ziemeļamerikā. Latvijā – ļoti reti.

Violetais cūkausis 1992. gadā atrasts Miķeļtorņa apkārtnē kāpās, precīza atradne nav zināma. Violetais cūkausis ierakstīts Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā un īpaši aizsargājamo sugu sarakstā Ministru Kabineta 2004. gada 14. novembra Noteikumos Nr. 396 „Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. Šī sēne ierakstīta arī Lietuvas un Zviedrijas Sarkanajā grāmatā, Somijas, Polijas, Vācijas un Dānijas (pavisam 17 Eiropas valstu) apdraudēto sēņu sugu sarakstā un ietilpst to 33 Eiropas sēņu skaitā, kuras piedāvāts iekļaut Bernes konvencijā. Violetais cūkausis ir saprotrofa sēne, kas aug uz zemes lapu un skuju

koku mežos, parasti mitrās vietās, retāk arī kāpās. Izplatīta Eiropā, Āzijā, Ziemeļamerikā. Latvijā sastopama ļoti reti no augusta līdz oktobrim.

Ar kāpu biotopiem saistītas vēl vairākas citas retas lieguma teritorijā konstatētas sēņu sugas, kas pagaidām nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Smiltāju atmatene *Agaricus devoniensis* Orton atrasta pie Miķeļtorņa. Izplatīta kāpās visā Eiropā, bet visur reti sastopama. Latvijā sastopama ļoti reti (Ziemeļe, Buļļusala), parasti kāpās.

Sermuļu saulsardzene *Lepiota erminea* (Fr.) Gillet atrasta kāpās pie Miķeļtorņa. Latvijā sastopama reti, parasti kāpās, sausieņu pļavās, ganībās. Līdzīgos biotopos sastopama visā Eiropā.

Tievkāta krinipella *Crinipellis scabella* (Alb. & Schwein.: Fr.) Murill atrasta kāpās vairākās vietās visā lieguma piekrastē. Sastopama Eiropā, Āzijā, Ziemeļamerikā, Ziemeļāfrikā, Latvijā reti konstatēta, bet kāpās varēt būt sastopama bieži, iespējams nav pamanīta sīko izmēru dēļ. Parasti sastopama sausās pļavās, kāpās. Tievkāta krinipella ir herbotrofa sēne – sastopama uz graudzāļu atliekām.

Dzīslkāta beka *Boletellus projectellus* (Murrill) Singer Latvijā pirmo reizi konstatēta pagājušā gada rudenī. To uz Dabas muzeja sēņu izstādi no dažādām jūras piekrastes vietām atnesa vairāki apmeklētāji. Viens no ziņojumiem bija arī no Miķeļtorņa apkārtnes. Tā ir Ziemeļamerikas suga, kas tikai pagājušā gadsimta beigās pamanīta arī Eiropā – konkrēti, Lietuvā, Kuršu kāpā. Latvijā pagājušā gadā atrasta tikai piejūras kāpu zonā, ne tālāk kā 1 km no krasta, bet šogad konstatēta jau daudz biežāk un arī tālāk no jūras (Jelgavas apk.). Tā ir invazīva suga, kas varētu ar laiku izspiest vietējās priežu mikorizas sēnes. Nepieciešami papildus novērojumi par šīs sēnes tālāku izplatīšanos Latvijā.

2.4.7. tabula. Dabas liegumā „Oviši” sastopamo īpaši aizsargājamo sēņu sugu saraksts

Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Sugas sastopamība DL „Oviši”	Sugas sastopamība Latvijā
Hadriāna zemestauki	<i>Phallus hadriani</i>	SG 3, ĪAS1, MIK	Iespējams, ka visā DL teritorijā kāpās	Kāpās sastopami diezgan bieži
Trīskrāsu baltmīetene	<i>Leucopaxillus compactus</i>	ĪAS1, BK	kāpās pie Miķeļtorņa	Reti, jauktos mežos, smilšainās, kaļķainās augsnēs
Violetais cūkausis	<i>Gomphus clavatus</i>	SG 1, ĪAS1, BK	Apsekojumu laikā nav atrasta	Reti, lapu un skuju koku mežos, parasti mitrās vietās, retāk arī kāpās
Smiltāju atmatene	<i>Agaricus devoniensis</i>	EN	Kāpās pie Miķeļtorņa	Ļoti reti, kāpās

Sermuļu saulsardzene	<i>Lepiota erminea</i>	NT	Kāpās pie Miķeļtorņa	Reti, kāpās, sausieņu pļavās, ganībās
----------------------	------------------------	----	----------------------	---------------------------------------

Saīsinājumi:

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. un 2. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”;

BK – Bernes konvencija, 16.09.1979. II pielikums - īpaši aizsargājamo dzīvnieku sugas, III pielikums - aizsargājamās dzīvnieku sugas.

Sugas, kuras ieteikts iekļaut jaunajā aizsargājamo sugu sarakstā, balstoties uz IUCN kritērijiem:

EN izzūdoša suga (endangered);

NT gandrīz suga (near threatened).

Sociālekonomiskā vērtība

Vispašsprotamākā sociālekonomiska vērtība piemīt ēdamajām cepurīšu sēnem. Tās ir izmantojamas pārtikā, un sēņu vākšana savā ziņā ir aktīvās atpūtas veids kā arī iedzīvotāju peļņas avots. Pārējās sēnes parasti tiek uzskatītas par mazvērtīgām, taču arī tās ir nozīmīga dabas daudzveidības sastāvdaļa.

Ietekmējošie faktori

Galvenais sēnes ietekmējošais faktors ir lieguma apmeklētāju radītie traucējumi. Zemesdzies izbradāšana maina sēņu augšanas apstākļus. Taču nevar viennozīmīgi apgalvot, ka izbradāšanai ir negatīva vai pozitīva ietekme, jo dažādas sēņu sugas uz traucējumiem reaģē atšķirīgi. Turklāt traucējumi pārsvarā skar tikai sēnes auglķermeņus, kas ir maza daļa no sēnes – micēlijs atrodas dziļi zem augsnes virskārtas un nobradāšana to ietekmē minimāli. Lieguma apmeklētāju, t.sk. sēņotāju pārvietošanās sekmē dažādu sēņu sugu izplatīšanos.

2.6. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
Piekrastes kāpu biotopi, tiem raksturīgā ainava, aizsargājamo sugu dzīvotnes	Rekreācijas resurss atpūtniekiem, pieejas vietas jūrai zvejniekiem	Rekreācija un piekrastes zveja lokāli ietekmē piekrastes kāpu biotopus (zemsedzes bojāšana, aizsargājamo sugu atradņu izbraukāšana), rada traucējumus aizsargājamo putnu sugām
Zālāju biotopi kā aizsargājamo sugu dzīvotne un ainavas elements	Ekstensīvās lauksaimniecības platības (praktiski vairs netiek izmantotas ganīšanai vai pļaušanai), potenciālas rekreācijas un apbūves teritorijas	Zemes lietojuma un ekonomisko aktivitāšu maiņa apdraud zālāju biotopus, tos neapsaimniekojot vai izmantojot biotopam neatbilstošā veidā. Nereti zālāju biotopi tiek uzlūkoti kā potenciāla apbūves teritorija
Mitrās starpkāpu ieplakas un purvu biotopi – aizsargājamo sugu dzīvotne, nozīmīgs elements bioloģiskajai daudzveidībai. Lielākās vigas kā ainavas elements, dzīvotne aizsargājamām sugām.	Vēsturiskā izmantošana ekstensīvajai lauksaimniecībai vairs nenotiek, platībām nav nozīmīgas sociālekonomiskās vērtības.	Mitraiņu teritorijas tiek uzskatītas par apdzīvoto teritoriju applūšanas iemeslu, ciemu teritorijā nereti tajās ierīkoti dīķi. Iztrūkstot vajadzībai pēc lauksaimniecības platībām, netiek uzturētas dabiskās caurtekas starp vigām un hidroloģiskais režīms mainās, ietekmējot arī dabas vērtības. Piekrastei tuvajās starpkāpu ieplakās – ietekmējošais faktors ir kabeļu rakšana.
Mežu biotopi kā nozīmīgs ainavas elements, dzīvotne daudzām aizsargājamām sugām.	Koksnes resursi, nekoksnes resursu ieguve (ogas, sēnes), medības. Piekrastes ainava, ekskluzīva teritorija apbūvei.	Pārmērīga koku izciršana var samazināt bioloģisko daudzveidību meža teritorijā, atsevišķās vietās notikušas nelegālas

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
		cirtes. Medījamo dzīvnieku piebarošana negatīvi ietekmē aizsargājamās biotopus un putnu ligzdošanu. Piekrastē mežaino piejūras kāpu teritorijā izveidota apbūve.
Aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas	Sugas kā ekosistēmas sastāvdaļa, kas nodrošina tās pilnvērtīgu funkcionēšanu un cilvēkiem svarīgus ekosistēmu pakalpojumus	Aizsargājamām sugām nepieciešamie apstākļi var tikt uzskatīti par traucēkli teritorijas saimnieciskai izmantošanai; ekonomiskās attīstības apsvērumi prevalē pār teritorijas aizsardzības apsvērumiem. Galvenie ietekmējošie faktori – lokāla palielināta antropogēnā slodze.

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Ilgtermiņa mērķi

Dabas lieguma teritorijā ir nodrošināta aizsargājamo biotopu un sugu pastāvēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, vienlaikus saglabājot teritorijā raksturīgo apdzīvojuma struktūru un kultūrvēsturiskos objektus. Teritorijas saimnieciskā izmantošana un attīstība nav pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt dabas aizsardzības plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ideālos teritorijas apsaimniekošanas mērķus vai tuvotos to sasniegšanai.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi**
- B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana**
- C. Sabiedrības informēšana un izglītošana**
- D. Rekreācija un tūrisms**
- E. Monitorings**

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi

- A.1 Grozījumi dabas lieguma zonējuma un jaunu individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana.
- A.2 Dabas lieguma aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana teritorijas plānojumā un teritorijas plānojuma ieviešanā
- A.3 Militārā mantojuma aizsardzība un saglabāšana dabas lieguma teritorijā
- A.4 Publisko pieeju jūrai un laivu ceļu servitūta un īpašumtiesību sakārtošana

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1 Zālāju biotopu uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī
- B.2 Piekrastes kāpu biotopu platību uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī
- B.3 Mežaino piejūras kāpu un meža biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana
- B.4 Krasta erozijas ierobežošana
- B.5 Ligzdojošo putnu koloniju aizsardzība
- B.6 Biotopiem un sugām labvēlīga hidroloģiskā režīma nodrošināšana
- B.7 Antropogēnās slodzes ierobežošana pret traucējumu jutīgākajās teritorijās

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. Informācijas nodrošināšana par dabas vērtībām liegumā un Kurzemes piekrastē teritorijas apmeklētājiem
- C.2. Informācijas nodrošināšana par teritorijas kultūrvēsturi un militāro mantojumu
- C.3. Sabiedrības informēšana par biotopu apsaimniekošanas pasākumiem

D. Rekreācija un tūrisms

- D.1. Tūrisma infrastruktūras papildināšana un uzturēšana
- D.2. Piekrastes velomaršruta izveidošana un uzturēšana
- D.3. Nodrošināt resursus rekreācijā izmantoto piekrastes daļu sakopšanai un labiekārtošanai

E. Monitorings

- E.1. Piekrastes procesu monitorings
- E.2. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings
- E.3. Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Dabas lieguma „Oviši” aizsardzības ilgtermiņa un īstermiņa mērķu sasniegšanai nepieciešami gan administratīvie pasākumi, kas nodrošinātu teritorijas ilgtspējīgu attīstību, gan konkrētu biotopu un sugu aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi. Ņemot vērā teritorijas popularitāti tūristu vidū un to skaita prognozējamo pieaugumu, nepieciešams uzturēt un papildināt tūrisma un informatīvo infrastruktūru, veicinot dabai draudzīgu, ilgtspējīgu tūrisma attīstību teritorijā.

No biotopu apsaimniekošanas pasākumiem būtiskākais ir reto biotopu – mitro starpkāpu ieplaku apsaimniekošana, kā arī zālāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana. Piekrastes kāpu labvēlīga stāvokļa uzturēšanai nepieciešami gan pasākumi priekškāpu nostiprināšanai, gan arī vēlama pelēko kāpu apsaimniekošana, samazinot tajās apaugumu. Tādējādi tiktu nodrošināta gan aizsargājamo augu, gan bezmugurkaulnieku un putnu sugai nepieciešamo dzīvotņu kvalitāte.

Meža biotopu (tai skaitā mežaino piejūras kāpu) aizsardzībai būtiski ievērot neiejaukšanās režīmu attiecīgajās funkcionālajās zonās, bet teritorijās, kur pieļaujama mežsaimnieciskā darbība, ievērot rekomendācijas mežsaimniecības paņēmieniem. Gan meža, gan piekrastes kāpu biotopu saglabāšanai pašreizējā kvalitātē vajadzīgs stabils hidroloģiskais režīms, tāpēc sniegti ieteikumi pasākumiem, kas saistīti ar ūdensteču tīrīšanu un uzturēšanu, kā arī priekšlikumi grozījumiem IAIN, kas atvieglotu šādu darbību saskaņošanu.

Teritorijā ir izveidota tūrisma infrastruktūra biežāk apmeklētajās vietās, tai skaitā stāvlaukumi un norobežojumi, lai samazinātu krasta kāpu izbraukāšanu. Palielinot labiekārtotu tūrisma objektu skaitu dabas lieguma piekrastes joslā, palielinātos arī

platības, kurās ir pastiprināta antropogēnā slodze, tāpēc jaunas tūrisma infrastruktūras izveide plānota minimāli.

Plānojot un veicot apsaimniekošanas pasākumus teritorijās, kuras būtiski ietekmē jūras krasta procesi (erozija, akumulācija, smilšu pārpūšana), jāvadās pēc apstākļiem pasākuma plānošanas vai īstenošanas laikā, jo dabas aizsardzības plāna darbības periodā situācija var būtiski mainīties un var būt nepieciešama pasākumu lietderības un īstenošanas paņēmieni izvērtēšana un pielāgošana.

Apsaimniekošanas pasākumu un perspektīvo infrastruktūras objektu karte, kā arī pārskata tabula par aizsargājamo biotopu apsaimniekošanas platībām sniegta 2. pielikumā.

3.1. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi dabas liegumā „Oviši”

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
A.1.1.	A.1	Grozījumi dabas lieguma zonējumā un jaunu individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana.	I, 2016. gads	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Apstiprināti grozījumi funkcionālajā zonējumā un jauni IAIN
A.2.1.	A.2	Dabas lieguma aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana teritorijas plānojumā un tā ieviešanā	I, 2015. gads	Pašvaldība	Pašvaldība, TP izstrādātājs	Administratīvās izmaksas	Ventspils novada teritorijas plānojumā iekļautas rekomendācijas DL aizsardzībai
A.3.1	A.3	Militārā mantojuma objektu izvērtēšana un noteikšana par kultūrvēsturiskiem objektiem vai valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem	I, 2015. gads	Pašvaldība	Pašvaldība, VKPAI	Administratīvās izmaksas	Nodrošināta nozīmīgāko militārā mantojuma objektu aizsardzība
A.4.1	A.4	Servitūta tiesību sakārtošana un iespējama zemes atpirkšana publiskajās pieejās jūrai un laivu ceļos	I, no 2015. gada	Pašvaldība	Pašvaldība	Administratīvās izmaksas	Laivu ceļi un publiskās pieejas jūrai nostiprināti ar servitūtu
A.5.1	B.2	Dabas lieguma robežas korekcija gar jūras krastu	I, 2017. gads	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Dabas lieguma teritorijā iekļauta visa pludmales platība
B – Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
B.1.1.	B.1	ES nozīmes zālāju biotopu apsaimniekošana	I, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, LAD	Zemes īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Apsaimniekoti un labā stāvoklī uzturēti 37,2 ha zālāju biotopu
B.1.2.	B.1	Potenciāli vērtīgo zālāju atjaunošana un apsaimniekošana	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, LAD, projektu finansējums	Zemes īpašnieki, DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Apsaimniekoti 16,2 ha potenciāli vērtīgo zālāju biotopu

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
B.2.1	B.2	Krūmu ciršana mitrajās starpkāpu ieplakās	I, 2016. gads	LVM, projektu finansējums	LVM, NVO, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Labā aizsardzības stāvoklī uzturēti 16,1 ha biotopa
B.2.2	B.2	Apauguma samazināšana pelēkajās kāpās	I, II, 2020. gads	LVM, projektu finansējums	LVM, NVO, DAP	150-500 EUR/ha	Labā aizsardzības stāvoklī uzturēti vismaz 29,6 ha biotopa (maksimāli 140 ha)
B.2.3	B.2	Laipu izveidošana apmeklētāju biežāk izmantotajās vietās	II, 2020. gads	Zemes īpašnieki, pašvaldība, projektu finansējums, LVM	Zemes īpašnieki, pašvaldība, LVM, DAP	~85 EUR/m	Priekškāpu pārrāvumu vietās izveidotas laipas
B.2.4.	B.2	Laivu pievešanas ceļu stiprināšana ar granti	II, 2020. gads	Zemes īpašnieki, pašvaldība, projektu finansējums	Zemes īpašnieki, pašvaldība, zvejnieki	Precīzi nav nosakāmas	4 laivu pievešanas ceļu vietas nostiprinātas ar granti
B.2.5.	B.2	Invazīvo sugu ierobežošana	II, līdz 2020. gadam	Projektu finansējums, LVM, zemes īpašnieki	Zemes īpašnieki, DAP, NVO, LVM	Precīzi nav nosakāmas	Nav palielinājušās invazīvo sugu aizņemtās platības
B.2.6.	B.2	Atkritumu novākšana piekrastē	I, visā plāna darbības laikā	Projektu finansējums, pašvaldība, uzņēmēji	DAP, pašvaldība, uzņēmēji un iedzīvotāji	Precīzi nav nosakāmas	Regulāri no atkritumiem tiek atbrīvota piekrastes zona
B.2.7.	B.2	Kabeļu rakšanas grāvju aizbēršana	II, no 2015. gada	Projektu finansējums, LVM	LVM, NVO, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Izraktajās vietās sākusies biotopu atjaunošanās
B.2.8.	B.2	Stabiņu un nožogojumu izveidošana pārvietošanās ierobežošanai	I, 2018. gads	Projektu finansējums, LVM	LVM, NVO, pašvaldība,	Precīzi nav nosakāmas	Samazināts traucējums aizsargājamos biotopos

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
					DAP		
B.3.1.	B.3	Meža biotopiem optimālu mežsaimnieciskās darbības pasākumu ievērošana	I, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki	Zemes īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Mežsaimnieciskajās platībās dabas liegumā tiek ievērotas DA plāna rekomendācijas un IAIN regulējums
B.4.1	B.4	Sētiņu veidošana smilšu akumulācijas veicināšanai	II, 2020. gads	Projektu finansējums, pašvaldība	DAP, pašvaldība	~ 2 EUR/m	1,5 km garā erozijai pakļautā posmā notiek smilšu akumulācija, līdz 1 km garā posmā samazināta antropogēnās slodzes ietekme
B.5.1	B.5	Sezonālu nožogojumu izveidošana Irbes un Lūžupes grīvā	I, 2017. gads	Projektu finansējums	DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Nodrošināta ligzdojošo putnu koloniju aizsardzība
B.6.1	B.6	Dabas lieguma galveno ūdensnoteku grīvu attīrīšana un uzturēšana	I, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, zemes īpašnieki, projektu finansējums	Pašvaldība, zemes īpašnieki, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Novērsta ilgstoša applūšana lielāko ūdensteču apkārtnē
B.6.1	B.6	Meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas un uzturēšanas projektu izstrāde un īstenošana	I, 2020. gads	Zemes īpašnieki, pašvaldība	Zemes īpašnieki, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Īstenoti hidroloģiskā režīma atjaunošanas un uzturēšanas pasākumi
B.7.1	B.7	Masu pasākumu ierobežošana pret traucējumu jutīgajās teritorijās	I, visā plāna darbības periodā	DAP	DAP	Administratīvās izmaksas	Pret traucējumu jutīgās teritorijās ierobežoti masu pasākumi
C – Informatīvie, izglītojošie pasākumi							

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
C.1.1.	C.1	5 informatīvo stendu izvietošana un uzturēšana	I, 2014. gads	LAT-LIT projekta finansējums	DAP	1 stends ap 460 EUR	Izvietoti un uzturēti 5 jauni informācijas stendi
C.1.2.	C.1	Informācijas izvietošana par jūras piekrasti	II, 2020. gads	LVM, pašvaldība, projektu finansējums	DAP, LVM, pašvaldība, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Apmeklētājiem pieejama informācija par jūras piekrasti, arī par ārpus lieguma teritorijām
C.2.1	C.2	Kultūrvēsturiskā un militārā mantojuma izpēte un informatīvā materiāla sagatavošana	II, 2020. gads	Pašvaldība, tūrisma uzņēmēji	Pašvaldība, tūrisma uzņēmēji	Precīzi nav nosakāmas	Apkopota un izplatīta informācija par teritorijas kultūrvēsturisko un militāro mantojumu
C.2.2.	C.2	Norādes zīmju izvietošana uz šosejas Ventspils-Kolka	III, 2020. gads	Pašvaldība, projektu finansējums, tūrisma uzņēmēji	Pašvaldība, NVO, tūrisma uzņēmēji	Precīzi nav nosakāmas	Izvietotas norādes zīmes uz kultūrvēsturiskajiem objektiem
C.3.1.	C.3	Sabiedrības informēšana par apsaimniekošanas pasākumiem	I, gadījumā, ja tiek veikti pasākumi	Apsaimniekošanas pasākumu veicējs, DAP	Apsaimniekošanas pasākumu veicējs	Precīzi nav nosakāmas	Sabiedrības pārstāvji informēti par pasākumiem un tajos iesaistās
C.4.1	B.1	Informācijas kampaņa par kārtību, kādā ziņot par pārkāpumiem DL teritorijā	II, plāna darbības laikā	DAP, NVO, VVD, projektu finansējums	DAP, NVO, VVD, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	DL iedzīvotāji informēti par pārkāpumu novēršanas kārtību
D – Tūrisms un rekreācija							
D.1.1	D.1	Esošās tūrisma infrastruktūras uzturēšana un atjaunošana	I, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, DAP, LVM	Pašvaldība, DAP, LVM	Precīzi nav nosakāmas	Esošā tūrisma infrastruktūra uzturēta labā kvalitātē

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
D.1.2	D.1	10 stāvvietu izveide un labiekārtošana vietās, kur ir publiska pieeja jūrai	I, no 2015. gada	Pašvaldība, LVM, projektu finansējums	Pašvaldība, DAP, LVM	Precīzi nav nosakāmas	Nodrošināta automašīnu novietošana un samazināta ietekme uz biotopiem
D.1.3.	D.1	Atpūtas un telšu vietas izveidošana Lūžņā	III, 2020. gads	LVM, projektu finansējums	LVM	Precīzi nav nosakāmas	Izveidota atpūtas un telšu vieta
D.2.1	D.2	Jauna velomaršruta izveide un uzturēšana	II, 2020. gads	Pašvaldība, LVM, tūrisma uzņēmēji, projektu finansējums	Pašvaldība, DAP, LVM, tūrisma uzņēmēji	Precīzi nav nosakāmas	Izveidots un uzturēts velomaršruts pa bijušo šaursliežu dzelzceļa trasi
D.3.1	D.3	Licencētās plekstu makšķerēšanas sistēmas izveide	II, 2020. gads	Pašvaldība	Pašvaldība	Administratīvās izmaksas	Novadā vai visā Kurzemes piekrastē ieviesta licencētā pleksu makšķerēšana
E – Monitorings							
E.1.1	E.1	Piekrastes procesu monitorings	II, no 2015. gada	DAP, NVO	DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Tiek veikts piekrastes procesu monitorings
E.2.1	E.2	Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings	I, pēc apsaimniekošanas pasākumu veikšanas	DAP, NVO	DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Tiek nodrošināts apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings
E.3.1	E.3	Reto un aizsargājamo sugu izpēte un monitorings	II, plāna darbības laikā	DAP, NVO, projektu finansējums	DAP, NVO, zinātniskās institūcijas	Precīzi nav nosakāmas	Līdz nākamā plāna izstrādei precizēta informācija par retajām sugām

A. Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

A.1.1 Grozījumi dabas lieguma zonējumā un jaunu individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana

Lai nodrošinātu teritorijai nepieciešamo dabas vērtību aizsardzību un vienlaikus apdzīvoto teritoriju attīstību, nepieciešams veikt grozījumus funkcionālajā zonējumā un individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos. Priekšlikumus grozījumiem skat. 5. nodaļā.

A.2.1. Dabas lieguma aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana teritorijas plānojumā

Tā kā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā notiek arī Ventspils novada teritorijas plānojuma izstrāde, sagatavoti priekšlikumi par teritorijas plānojumā iekļaujamajiem nosacījumiem attiecībā uz dabas lieguma teritoriju (skat. 4. nodaļu). Teritorijas plānojuma ieviešanā nepieciešams ievērot vadlīnijas prasību piemērošanai par detālplānojuma izstrādi, kuras uzskaitītas 4. nodaļā.

A.3.1. Militārā mantojuma objektu izvērtēšana un noteikšana par kultūrvēsturiskiem objektiem vai valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem

Šobrīd dabas liegumā esošie militārā mantojuma objekti lielākoties tiek uzlūkoti kā degradētas teritorijas un potenciālas platības mūsdienu apbūvei. Taču perspektīvā šādi objekti ir nozīmīgi gan kā piekrastes vēstures sastāvdaļa, gan kā tūristu piesaistes faktors. Lai nodrošinātu nozīmīgākajiem objektiem nepieciešamo aizsardzību, ieteicams izvērtēt to iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā vai vismaz pašvaldības vietējo kultūrvēsturisko objektu sarakstā. Kārtību, kādā objekti iekļaujami valsts kultūras pieminekļu sarakstā, nosaka 26.08.2003. MK noteikumi Nr. 473 „Kārtība, kādā kultūras pieminekļi iekļaujami valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā un izslēdzami no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta”; pieteikt objektu kā potenciālu kultūras pieminekli var gan fiziskas, gan juridiskas personas.

A.4.1 Servitūta tiesību sakārtošana un iespējama zemes atpirkšana publiskajās pieejās jūrai un laivu ceļos

Teritorijas plānojumā paredzētās publiskās pieejas jūrai zemes īpašniekiem nav saistošas, jo nav nostiprināts servitūts to lietošanai gadījumā, ja pieeja šķērso kādu zemes īpašumu. Tāpat laivu pievešanas ceļi šķērso privātīpašumus, bet dažos gadījumos (piem., Miķeļtornī), visā laivu pievešanas ceļa garumā nav spēkā esoša servitūta, līdz ar to ceļa uzturēšana un izmantošana balstās tikai uz mutisku vienošanos ar zemes īpašnieku. Dabas aizsardzības plāna darbības periodā pašvaldībai būtu nepieciešams iniciēt servitūta lietošanas tiesību nostiprināšanu visām teritorijas plānojumā norādītajām pieejām jūrai, kā arī IAIN norādītajiem laivu pievešanas ceļiem.

A.5.1. Dabas lieguma robežas korekcija gar jūras krastu

Dabas lieguma robeža posmā gar jūras krastu noteikta kā robežpunktu koordinātu virkne 2004. gadā (30.11.2004. MK noteikumi Nr.995 „Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 15.jūnija noteikumos Nr.212 "Noteikumi par dabas liegumiem"). Kopš tā laika pludmales konfigurācija ir mainījusies, dažās vietās būtiski, līdz ar to dabas lieguma teritorijā neietilpst visa pludmale un arī aizsargājami biotopi un sugu dzīvotnes. Nepieciešams aktualizēt dabas lieguma robežu, nosakot to vai nu aprakstošā formā vai izmantojot jaunākos ortofoto attēlus, kas tiks publicēti 2015. gadā).

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

B.1.1. Zālāju biotopu apsaimniekošana

Tradicionālās ciemu ainavas uzturēšanai būtu vēlams ekstensīvi apsaimniekot visas zālāju platības, pļaujot tās vismaz reizi gadā, taču par prioritāti uzskatāma ES nozīmes zālāju biotopu apsaimniekošana. Prioritāri apsaimniekojamo zālāju platības ir 37,2 ha, tās norādītas apsaimniekošanas pasākumu kartē.

Visos ES nozīmes zālāju biotopos - nepieļaut esošo dabisko zālāju aizaugšanu ar kokiem un krūmiem, respektīvi, uzturēt atklātās platības, nocērtot kokus (izņemot atsevišķi augošus kokus vai nelielas koku grupas virs 70 gadu vecuma) un krūmus (kokmateriālus obligāti aizvācot no teritorijas) – pasākums veicams katru trešo gadu, ja nav iespējams nodrošināt pļaušanu vai ganišanu.

Pļaujot ES nozīmes zālāju biotopus, nevienā gadījumā nav pieļaujama zālāja masas smalcināšana un atstāšana nopļautajā teritorijā (ja šāda darbība nav iespējama, labāk ir tikai izcirst krūmus un kokus, tos aizvācot).

Pļavas pļaujot, nevienā gadījumā nav pieļaujama augu segas augstuma nopļaušana zemāk par 2 cm virs augsnes virskārtas (sakņu velēnas kārtā var tikt skarta uz atsevišķiem ciņiem vai reljefa pacēlumiem ne vairāk kā 5% no teritorijas). Pļaušanas maksimālais biežums nevienā gadījumā nav biežāks par 2 reizēm sezonā, bet sausajos pļavu tipos 6120*; 6230*) – vienu reizi sezonā.

Pļavās, kurās dominē liela auguma lakstaugi (parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*; lēdzerkste *Cirsium oleraceum*, slaidais grīslis *Carex acuta* u.c. liela auguma lakstaugi), vēlams pļaušanu veikt 2 reizes gadā vai vismaz vienu reizi laika posmā līdz 1. jūlijam, līdz samazinās liela auguma lakstaugu dominance, kad var pļaušanu veikt vienu reizi sezonā (apsaimniekošanas pasākumu kartē – mitrie zālāju tipi).

Pļavās ar vidēja auguma lakstaugu segu (6270* 2. variants, kartē – sausie zālāju tipi, kopā ar 6230*) vēlams pļaut vienu reizi sezonā, bet ne vēlāk kā augustā, ideālajā gadījumā kombinēt pļaušanu un ganišanu (šo apsaimniekošanas veidu kombinācija pieļaujama visos pļavu veidu apsaimniekošanas gadījumos).

Plāvās ar izteikti sausiem augšanas apstākļu tipiem (6120*, apsaimniekošanas pasākumu kartē – smiltāju zālāji) pļaušanu var veikt arī retāk - ik pēc 3-5 gadiem vienu reizi sezonā.

B.1.2. Potenciālo zālāju biotopu apsaimniekošana un atjaunošana

Tā kā zālāju biotopu platības, salīdzinot ar iepriekš veikto kartējumu, ir samazinājušās par 8 ha, vēlams veikt pasākumus degradēto zālāju atjaunošanai un potenciāli vērtīgu zālāju saglabāšanai. Kā iespējamās platības zālāju atjaunošanai norādītas:

- 1) Zālāju biotopi, kuri vairs neatbilst ES aizsargājamā biotopa statusam, jo kvalitāte samazinājusies apsaimniekošanas trūkuma vai nepiemērotas apsaimniekošanas dēļ;
- 2) Esošajiem zālāju biotopiem pieguļošas viengabalainas platības, kurās ir iespējama dabiskiem zālājiem raksturīgo sugu ienākšana no blakus esošiem biotopiem, un kuru konfigurācija ir piemērota apsaimniekošanai ar lauksaimniecības tehniku;
- 3) Vigas, kas šobrīd neatbilst zālāju biotopu kritērijiem, taču nav tiktāl aizaugušas vai pārpurvojušās, lai nebūtu iespējama to apsaimniekošana. Norādītas vigas, kas ir salīdzinoši viegli piebraucamas. Šis apsaimniekošanas pasākums ir ar zemāku prioritāti kā nesen pamesto zālāju biotopu atjaunošana, taču, ja ir iespējams piesaistīt līdzekļus, būtu veicams arī kā eksperimentāls pasākums, lai izvērtētu iespēju atjaunot lielākas vēsturiski pļauto vīgu platības.

Zālāju apsaimniekošana veicama, ievērojot tādas pašas norādes kā attiecībā uz zālāju biotopu apsaimniekošanu – jāveic pļaušana vismaz vienu reizi gadā, novācot sienu; nav pieļaujama smalcināšana un nopļautā materiāla atstāšana pļavā; ja nav iespējams katru gadu pļaut ar sienu novākšanu, tad nepieciešams vismaz izcirst krūmus. Kopējā platība potenciāli vērtīgo zālāju apsaimniekošanai – 16 ha. Gadījumā, ja zemes īpašnieks vēlas daļu norādītās platības izmantot apbūvei vai citam mērķim, kas nav lauksaimnieciskā darbība, tas ir pieļaujams, ja tiek nodrošināta iespējami lielākas potenciāli vērtīgo zālāju teritorijas apsaimniekošana atbilstoši dabas aizsardzības plānā minētajām vadlīnijām. Norādītās vietas zālāju atjaunošanai ir tikai optimālākās vietas, šādus pasākumus iespējams un vēlams veikt visās platībās, kurās pēdējās desmitgadēs ir bijuši zālāji (iepriekš ekspertam izvērtējot optimālāko apsaimniekošanas veidu un zālāja atjaunošanas perspektīvu).

B.2.1. Krūmu ciršana mitrajās starpkāpu ieplakās

Mitrajās starpkāpu ieplakās, kas atbilst biotopiem 7210 Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi un 7230 Kaļķaini zāļu purvi, nepieciešama regulāra krūmu izciršana, lai nodrošinātu aizsargājamām augu sugām nepieciešamos apgaismojuma apstākļus. Tā kā apsaimniekošanas pasākumi 0,8 ha platībā jau veikti 2011. gadā, ataugušo krūmu ciršana jāatkārto ne ātrāk kā 2016. gadā, atkarībā no krūmu pieauguma. Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība ir ap 11 ha.

Mitrajās starpkāpu ieplakās, kas atbilst biotopa tipam ar zemo zālāju un doņu veģetāciju un izveidojušās vecā robežsargu ceļa vietā, jāizcērt un jāizvāc gar ceļa trasi saaugušās priedītes; pasākums jāveic vienreiz plāna darbības periodā.

Apsaimniekošanas pasākumu platība ir 5,1 ha. Papildus šiem pasākumiem, nepieciešams aizbērt ar smiltīm vietas, kurās rakti kabelji; tādējādi radot iespēju biotopam ar laiku atjaunoties.

Tā kā lielākā daļa apsaimniekojamo teritoriju ir grūti piebraucamas un mežsaimniecības tehnikas izmantošana var negatīvi ietekmēt aizsargājamo sugu dzīvotnes, darbi veicami ziemas periodā, kad augsne ir sasalusi, un iespēju robežās jāizmanto rokas darbarīki. Pasākumu var veikt vienlaikus ar apauguma samazināšanu pelēkajās kāpās tur, kur šīs platības atrodas blakus. Lai samazinātu tehnikas pārvietošanos biotopā, pieļaujama nocirstā materiāla sadedzināšana uz vietas, izvēloties ugunsgrūdu veidošanai platības, kurās bijis liels aizaugums ar priedēm un izveidojusies blīva nobiru kārta. Tādējādi netiks ietekmētas aizsargājamo sugu dzīvotnes, kas lielākoties atrodas platībās ar mozaīkveida veģetāciju, kā arī pēc dedzināšanas atsegta minerālaugsne, kuru var kolonizēt kāpām raksturīgās sugas.

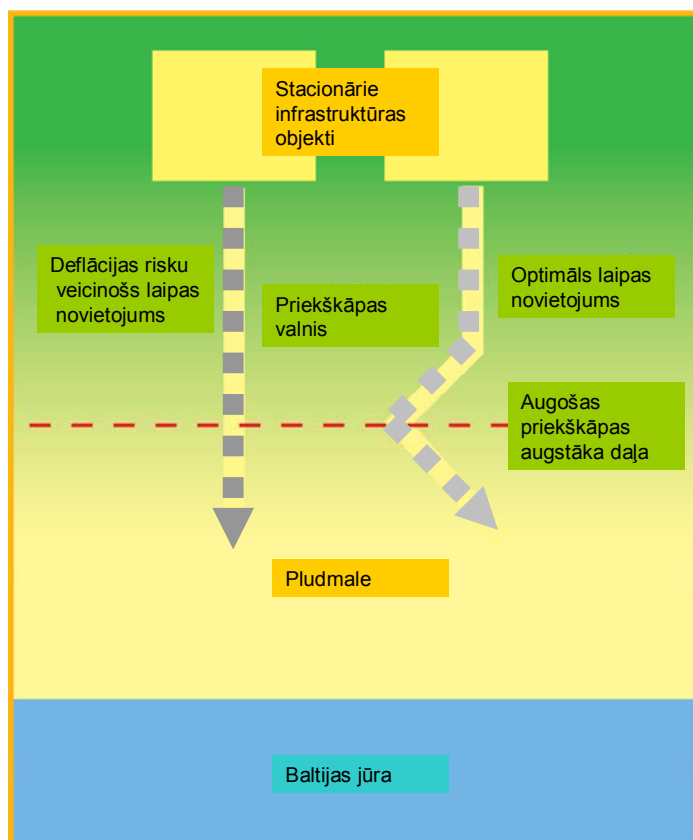
B.2.2. Aпаuguma samazināšana pelēkajās kāpās

Tā kā biotopa 2130* Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas platības dabas liegumā ir salīdzinoši nelielas un tas izvietojies šaurās joslā gar mežaino piejūras kāpu teritorijām, biotops daudzviet aizaudzis ar dažāda vecuma priedēm un citiem kokiem. Ņemot vērā biotopa īpatnības šai teritorijā, apjomīgai priežu izciršanai visā tā platībā nav paredzams ilgstošs pozitīvs efekts, taču jauno priežu (līdz 2 m augstumam) retināšana norādītajās platībās palielinātu atklāto pelēko kāpu teritorijas, līdz ar to arī aizsargājamo sugu dzīvotnes. Priežu retināšana veicama, ievērojot mežsaimnieciskajai darbībai noteiktos sezonālos ierobežojumus (lai netraucētu putnu ligzdošanu), kā arī plānojot tehnikas pārvietošanos tā, lai iespējami mazāk skartu dabas aizsardzības plānā norādītās un dabā konstatētās aizsargājamo sugu atradnes (it sevišķi attiecībā uz kauslapu tofildijas un sarkanās cefalantēras atradnēm). Kopējā apsaimniekošanas pasākuma platība ir ap 29,6 ha.

B.2.3. Laipu izveidošana apmeklētāju biežāk izmantotajās vietās

Vietās, kur priekškāpas valnī izveidojušies pārrāvumi regulāras nostaiģāšanas rezultātā, vēlams izveidot vieglas konstrukcijas laipas, lai ierobežotu tālāku smilšu izpūšanu. Rekomendējamās laipu vietas norādītas apsaimniekošanas pasākumu kartē. Teritorijas, kur šāds pasākums būtu visaktuālākais, ir Miķeļtornis ar vairākām bieži izmantotām pieejām jūrai, kā arī Irbes grīvas rajons. Tajā rekomendējams izveidot vienu vai divas laipas, kas novirzītu apmeklētājus uz liedagu pirms pamestās ēkas, lai ligzdošanas sezonas laikā samazinātu traucējumu putniem, kā arī ierobežotu vēja eroziju teritorijā starp priekškāpas valni un Irbes upi. Citi pasākumi zemsedzes atjaunošanai nav nepieciešami. Papildus būtu iespējams rekonstruēt pamesto ēku par skatu platformu, lai apmeklētāji varētu pārskatīt teritoriju, neejot līdz Irbes grīvai un tādējādi samazinot traucējumu putnu ligzdošanas laikā.

Lai novērstu laipu aizputināšanu ar smiltīm, efektīvs risinājums ir laipas pacelšana virs kāpas virsmas par 0,3-0,6 m, balstot to uz koka pāļiem, taču šis risinājums ir dārgs. Ja valdošie vēji ir galvenokārt stateniski krastam, tad to laipas daļu, kas šķērso priekškāpas fronti, veido lauztā līnijā ar diviem vai trim lauzieniem (skat. 3.1.1. attēlu). Tā tiek novērsta vēja enerģijas koncentrēšanās takas „kanālā” un pa to netiek dzītas smiltis. Laipas virsmai būtu pilnībā jākopē esošā reljefa virsma (neveidojot rakumus vai esošie rakumi vai izpūtimi jāaizpilda ar vējnestās smiltis uzkrājošām metodēm, piemēram, priežu zariem). Laipa veidojama tikai līdz priekškāpas frontes malai, ne pludmalē. Gar laipas malām iespējams izvietot priežu zarus, kas samazina izmīdīšanu un veicina smilšu akumulāciju.

3.1.1. attēls. Ieteicamais laipu risinājums, lai novērstu to aizputināšanu ar smiltīm (autors: J. Lapinskis)

Laipu aptuvenās izmaksas 85 EUR/m (izmaksu aprēķini no Kohēzijas fonda projekta „Antropogēno slodzi samazinošās un informatīvās infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās”). Kopējais perspektīvo laipu skaits dabas lieguma teritorijā – 21 laipa, kopējais garums – 1500 m.

B.2.4. Laivu pievešanas ceļu stiprināšana ar granti

Lai samazinātu pārrāvumus priekškāpas valnī un to tālāku izpūšanu, vēlams ar grants segumu nostiprināt biežāk izmantotos laivu pievešanas ceļus Ovišos, Lūžņā, Olmaņos un Miķeļtornī. Nav atbalstāma vietām novērojamā prakse ceļu apbērt ar organiskiem materiāliem, piemēram, noļauto zāli, jo tādējādi tiek pienests kāpu biotopiem neraksturīgs barības vielu daudzums un augu sēklas. Pieļaujama laivu pievešanas ceļu vai to malu noklāšana ar priežu zariem, kas veicina smilšu akumulāciju, bet sadalās lēni un būtiski nepalielina organiskās daudzumu.

B.2.5. Invazīvo sugu ierobežošana

Dabas liegumā „Oviši” vismaz 3 vietās konstatēta invazīvā suga – krokainā roze *Rosa rugosa*. Suga ieviešas vai tiek stādīta kāpās, un nereti strauji izplatās, samazinot biotopam dabisko sugu daudzveidību un struktūru. Lai nepieļautu sugas nekontrolētu izplatīšanos, ieteicami pasākumi tās apkarošanai – ikgadēja pļaušana (neiznīcina atradni, bet neļauj tai palielināties), krūmu izrakšana ar visām saknēm vai

noļaušana, aplāšana ar plēvi un apbēršana ar smiltīm vienas sezonas garumā, kā rezultātā iznīkst sakņu sistēma un krūms neatjaunojas. Nav pieļaujama sugas stādīšana pelēkajās kāpās vai priekškāpās, vai teritorijās, kas tieši robežojas ar šiem biotopiem.

B.2.6. Atkritumu novākšana piekrastē

Dabas lieguma piekrastes zonā nepieciešams regulāri savākt atkritumus, kuri nonāk pludmalē, tos izskalojot no jūras, kā arī atkritumus atstāj teritorijas apmeklētāji. Lai saglabātu pievilcīgu vidi, ar atkritumu novākšanu nereti nodarbojas tūrisma uzņēmēji. Ieteicams organizēt talkas vai pašvaldībai nodrošināt atkritumu novākšanu sadarbībā ar tūrisma uzņēmējiem, iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām.

B.2.7. Kabeļu rakšanas grāvju aizbēršana

Piekrastes zonā gar kādreizējo robežsargu ceļu daudzviet ir tranšejas, kas palikušas pēc nelegālas kabeļu izrakšanas. Lai nodrošinātu kāpu biotopu atjaunošanos, nepieciešams šīs tranšejas aizbērt; pasākumu iespējams organizēt atsevišķi vai reizē ar citiem apsaimniekošanas pasākumiem, piemēram, apauguma retināšanu pelēkajās kāpās vai starpkāpu ieplaku attīrīšanu no krūmiem.

B.2.8. Stabiņu un nožogojumu izveidošana pārvietošanās ierobežošanai

Visā plāna darbības periodā nepieciešams uzturēt un atjaunot esošos stabiņus un nožogojumus, kas novērš mehānisko transportlīdzekļu nobraukšanu no ceļiem un pārvietošanos pa kāpām. Apsaimniekošanas pasākumu kartē 2. pielikumā norādītas vietas, kurās papildus esošajiem nepieciešami stabiņi vai barjeras (izgatavojami no koka, lai vajadzības gadījumā ceļus varētu izmantot operatīvais transports).

Miķeļtorņa austrumu daļā nepieciešams nožogojums gar pelēkajām kāpām, lai novirzītu gājēju plūsmu uz pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto pieeju jūrai, kur izveidojama laipa, tādējādi samazinot pārvāpumu veidošanos priekškāpas valnī.

B.3.1. Meža biotopiem optimālu mežsaimnieciskās darbības pasākumu ievērošana

Dabas lieguma teritorijās, kuras atbilst biotopa 9010* Veci vai dabiski boreālie meži kritērijiem, jebkāda mežsaimnieciskā darbība nav vēlama. Biotopu 9080*, 91D0* un 91E0* teritorijās jāievēro IAIN un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējos aizsardzības un izmantošanas noteikumos paredzētie ierobežojumi ciršanai slapjajos meža augšanas apstākļu tipos.

Mežaino piejūras kāpu teritorijās, kurās funkcionālais zonējums ļauj veikt mežsaimniecisko darbību, kopšanas cirte veicama saskaņā ar mežsaimniecisko darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem, savukārt veicot izlases cirti, jāievēro šādi pasākumi:

- 1) veidot līdz 0,2 ha lielus atvērumus vainaga klājā (iespēja iesēties priedēm);

- 2) izcirst otrā stāva un paaugas egles (saglabāt pirmā stāva egles, kā arī starpkāpu ieplakās augošās egles).

B.4.1. Sētiņu veidošana smilšu akumulācijas veicināšanai

Vadoties no apsvērumiem par krasta procesu dinamiku dabas lieguma teritorijā (skat. 1.3.2. nodaļu), ieteicams veikt pasākumus smilšu akumulācijas veicināšanai krasta zonās, kas ir pakļautas vai nu dabiskajai vai antropogēnajai erozijai. Šim nolūkam vislabāk veidot sētiņas no nedzīviem kokmateriāliem, nevis veidot kārklu vai citu augu stādījumus, jo mākslīgi stādītās augu sugas var radīt arī negatīvu efektu, kavējot biotopam raksturīgo sugu ieviešanos (pastiprināta konkurence, kas var darboties ilglaicīgi – arī tad, kad kāpas būs nostiprinājušās, bez tam šādu sugu iznīcināšana, ja plānotais pasākums nedos vajadzīgo efektu, var būt aprūtinoša). Sētiņu pamatu veido nosmailināti mietiņi, ko iedzen kāpās, un to starpā izpītas sausas klūdžiņas. Sētiņas veido paralēlu, esošo kāpu konfigurācijai atbilstoši izlocītu rindu veidā, augstums 30-70 cm, attālums starp sētiņām ap 2 m.

Smilšu akumulāciju veicinošo sētiņu maksimālais kopgarums līdz 2500 m, to ierīkošanas izmaksas ap 2 EUR/m. Izveidojot šādus objektus, jāparedz arī resursi to regulārai atjaunošanai un papildināšanai, kā arī monitoringam par pasākuma ietekmi uz krasta procesiem (attiecībā uz posmu Ovišu raga apkārtnē). Mērķis ir nodrošināt smilšu akumulāciju ap 1,5 km garā erozijai pakļautā posmā Ovišragā un tā apkārtnē, kā arī fragmentāros antropogēnās slodzes ietekmētos posmos ar kopēju garumu ap 1 km.

B.5.1. Sezonālu nožogojumu izveidošana Irbes un Lūžupes grīvā

Ilggadējos dabas lieguma teritorijas apsekojumos konstatēts, ka mazo zīriņu koloniju Irbes upes grīvā visvairāk apdraud traucējums, ko rada apmeklētāji; šāda antropogēna traucējuma dēļ, visticamāk, faktiski izzudusi ligzdojošo zīriņu kolonija Lūžupes grīvā. Līdz šim sezonas liegumi dabā nekā nav bijuši atzīmēti. Minimālie pasākumi sezonas lieguma režīma nodrošināšanai būtu informatīvo zīmju izvietošana, taču, lai pasargātu ligzdojošos putnus gan no cilvēku, gan suņu klātbūtnes, efektīvāki būtu sezonāli žogi. Irbes grīvā norobežošana nepieciešama no palu noskriešanas līdz 1. augustam. Parasti zīriņi ligzdo liedaga augstākajā daļā netālu no kāpas, taču ligzdošanas vietas no gada uz gadu mainās. Aptuvenā iežogojamā platība norādīta apsaimniekošanas pasākumu kartē, taču, ņemot vērā Irbes grīvas izteikto mainību no gada uz gadu, konkrēto risinājumu vajadzētu izvērtēt ornitologam atkarībā no apstākļiem, jo pastāvīgu žogu izveidot nav iespējams.

Nožogojumu izvieto pirms ligzdošanas sezonas sākuma, ornitologam izvērtējot Irbes upes grīvas konfigurāciju, izskaloto koku daudzumu un novietojumu un liedaga un embrionālo kāpu platumu un konfigurāciju. Ligzdošanas sezonas sākumā ornitologs var novērtēt, vai nožogojums atbilst ligzdu izvietojumam un vajadzības gadījumā to korigēt. Žogus novāc, kad ligzdošanu putni ir beiguši (mazuļi ieguvuši lidotspēju). Ligzdošanas vietā vajadzētu izvietot arī no jūras izskālotus stumbeņus un saknes (to rekomendējams darīt jau pavasarī pēc paliem un pavasara vētrām) – tie fiziski

pasargās olas, mazuļus un dos ēnu. Parasti šādas struktūras grīvā ir atrodamas, bet 2014. gada sezonā tādu bija ļoti maz.

Lūžupes grīvā zīriņu, smilšu tārtiņu un citu liedagā ligzdojošu putnu koloniju būtu iespējams atjaunot, nodrošinot sezonas lieguma režīmu, jo zīriņi ligzdošanas vietas maina un var atgriezties kādreiz pamestās vietās. Tā kā Lūžupe grīvu būtiski nemaina, iespējams izveidot pastāvīgu nožogojumu un novirzīt apmeklētājus austrumu virzienā no upes (skat. apsaimniekošanas pasākumu karti). Tā kā zvejnieki mēdz vest laivas uz upes grīvu no laivu ceļa, noteikti jānorobežo ar nožogojumu vai zīmēm liedaga daļa uz rietumiem no upes grīvas.

B.6.1. Dabas lieguma galveno ūdensnoteku grīvu attīrīšana un uzturēšana

Notece no lielākās dabas lieguma teritorijas daļas tiek novadīta uz jūru pa vairākām ūdenstecēm, taču mazūdens periodā to iztekas nereti tiek aizputinātas. Vairāku sezonu garumā aizsērējušas iztekas var negatīvi ietekmēt aizsargājamus biotopus un reto augu sugu atradnes (kā tas noticis gadījumā ar Olderupītes apkārtni), kā arī apdzīvotās teritorijas (2014. gada vasarā aizsērējusi Nabeļvalka izteka paaugstinājusi ūdens līmeni grāvjos gar ceļu Miķeļtorņa rietumu daļā un arī aizsargājamo biotopu platībās). Lai nepieļautu straujas ūdens līmeņa izmaiņas un ilgstošu teritoriju applūšanu, nepieciešams uzturēt visu ūdensteču iztekas, kas norādītas apsaimniekošanas pasākumu kartē (Olderupīte, Lūžupe, Nabeļvalks, beznosaukuma strauti Miķeļtorņi; pasākums neattiecas uz Irbes upi), pārrokot tās pa dabisko gultni, ja izteka ir aizpūsta ar smiltīm ilgāk par vienu vasaras sezonu (rudens vai pavasara palos upītēm vajadzētu pašām atjaunot gultni, bet, ja tā nenotiek, nepieciešama attīrīšana). Tā kā lielākajā dabas lieguma piekrastes daļā dominē akumulācijas procesi un notiek liela apjoma smilšu pārvietošana ar garkrasta straumes un vēja palīdzību, upišu iztekas arī turpmāk tiks regulāri aizskalotas vai aizpūstas ar smiltīm, un vienīgais to uzturēšanas veids ir dabiskie palu ūdeņi vai mākslīga attīrīšana. Cita veida pasākumi upju izteku aizpūšanas ierobežošanai (piemēram, moli vai smilšu pārvietošanas ierobežojoši veidojumi) nav praktiski īstenojami un nav arī vējami. Kopējais uzturamo posmu garums ap 500 m. Tā kā ūdensteču grīvas atrodas liedagā – dabas lieguma zonā, tad pašreiz spēkā esošais normatīvais regulējums neaizliedz šāda veida darbus, saskaņojot ar Dabas aizsardzības pārvaldi, ja tie nepieciešami upju dabiskā hidroloģiskā režīma uzturēšanai un biotopu un sugu aizsardzībai.

B.6.2 Meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas un uzturēšanas projektu izstrāde un īstenošana

No literatūras un vietējo iedzīvotāju liecībām ir zināms, ka agrāk, it sevišķi 20. gs. 20.-30. gados, kad dabas lieguma teritorija bija daudz blīvāk apdzīvota, hidroloģisko režīmu apdzīvotās teritorijās regulēja ar grāvju sistēmu, kā arī uzturot mazo ūdensteču ietekas jūrā. Ciemu teritorijā vietējās meliorācijas sistēmas joprojām ir identificējamās dabā, taču tās lielākoties ir aizaugušas un tām nav noteces uz lielākām ūdenstecēm. Atbilstoši hidrologa sniegtajam novērtējumam (skat. 1.3.3. nodaļu), šobrīd eksistējošās ūdens notekas, kas savieno ciemu teritorijas ar jūru, var nodrošināt virsūdeņu noteci un novērst apdzīvoto teritoriju applūšanu, ja tās tiktu

uzturētas un nepieciešamības gadījumā pārtīrītas. Lai veiktu meliorācijas sistēmu atjaunošanu un uzturēšanu, nodrošinot noteci uz jūru, zemes īpašniekiem savstarpēji jāvienojas un jāizstrādā meliorācijas sistēmas atjaunošanas plāns normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, ievērojot šādus nosacījumus:

- 1) No biotopu un sugu aizsardzības viedokļa, pieļaujama meliorācijas sistēmu pārtīrīšana un jaunu veidošana tikai lauksaimniecības zemēs un apbūves teritorijās; nav pieļaujama jaunu grāvju izveidošana mežaino jūrmalas kāpu un mitro starpkāpu ieplaku teritorijā (skat. aizsargājamo biotopu karti 1. pielikumā). Ir pieļaujama bebru dambju un līdzīgu šķēršļu izvākšana no dabiskajām ūdenstecēm, kas savieno mitrās starpkāpu ieplakas, taču nepadziļinot caurteces un neveidojot jaunas.
- 2) Grāvju pārtīrīšana aizsargājamo zālāju biotopu teritorijā nav vēlama, taču ir pieļaujama, ja citādi nav iespējams nodrošināt apdzīvoto teritoriju neapplūšanu.
- 3) Zemes īpašnieki savā zemes gabalā var veikt esošo grāvju pārtīrīšanu, ja tas neietekmē blakus esošos īpašumus. Dīķu rakšana susināšanas vai ainavu veidošanas nolūkos ir pieļaujama ārpus īpaši aizsargājamo biotopu platībām neitrālajā zonā (t.sk. zemes izlīdzināšana nav pieļaujama aizsargājamajos biotopos).

Meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas un papildināšanas darbiem, kas skar vairākus zemes īpašumus, izstrādājami un saskaņojami rekonstrukcijas projekti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā (skat. 1.3.3. sadaļu).

B.7.1. Antropogēnās slodzes ierobežošana pret traucējumiem jūtīgās teritorijās

Tā kā IAIN prasības paredz Dabas aizsardzības pārvaldei saskaņot pasākumu, kuru dalībnieku skaits lielāks par 30 cilvēkiem, norisi ārpus ciemu teritorijas, izvērtējot pieteikto pasākumu jāņem vērā šādi apsvērumi:

- 1) Pieļaujama cilvēku pārvietošanās pa valsts un pašvaldības ceļiem;
- 2) Iespējami jāsamazina cilvēku uzturēšanās un pārvietošanās dabas lieguma un regulējamā režīma zonā;
- 3) Nav pieļaujama liela cilvēku skaita pārvietošanās pa priekškāpām un embrionālajām kāpām;
- 4) Jāizvairās no pasākumiem, kas var izraisīt zemsedzes bojājumus (piemēram, orientēšanās sacensības) kauslapu tofildijas un sarkanās cefalantēras atradnēs, biotopa 2190 Mitras starpkāpu ieplakas zemo purvu un zemo zālāju apakštīpos, kā arī to bezmugurkaulnieku sugu atradnēs, kuri veido alas smilšainā augsnē un kurus nelabvēlīgi ietekmē dzīvotnes izmīdīšana (piem, garlūpas racējlapsene un jūrmalas smilšvabole). Tāpat nav vēlama liela cilvēku skaita pārvietošanās pa aizsargājamiem zālāju biotopiem.

Ir sarežģīti konkrēti definēt cilvēku skaitu, kas drīkstētu piedalīties masu pasākumos, jo jāizvērtē arī pasākuma raksturs (piemēram, vai pārvietošanās paredzēta pa vienu un to pašu maršrutu vai izklaidus, pa lielākajiem ceļiem vai ārpus ceļiem). Orientējoši pasākumos, kur nav paredzēta pārvietošanās ārpus ceļiem (piemēram, velo sacensības), dalībnieku skaita limits varētu būt 500 cilvēki; pasākumos, kur paredzēta

pārvietošanās ārpus ceļiem, 200-300 cilvēki atkarībā no sezonas un izmantojamās teritorijas. Gada laikā nevajadzētu organizēt vairāk kā 1-2 šāda apjoma pasākumus.

C. Izglītojošie un informējošie pasākumi

C.1.1. Informatīvo stendu izvietošana un uzturēšana

Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības projekta „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas labākai pierobežas reģionu pieejamībai” ietvaros tiek īstenota 5 informatīvo stendu izvietošana populārākajās dabas lieguma stāvvietās: stāvlaukumā pie Irbes upes, Lielirbē (pieeja jūrai no Lielirbes dzelzceļēkas), Miķeļtornī, Lūžņā un Ovišos. Līdz ar to populārākajās tūristu apmeklētajās vietās ir nodrošināta informācija par piekrastes dabas vērtībām. Joprojām labā stāvoklī ir vairāki stendi par krasta kāpu aizsargjoslu (piemēram, Ovišos pie stāvlaukuma).

C.1.2. Informācijas izvietošana par jūras piekrasti

Papildus specifiskai informācija par dabas lieguma teritoriju un tās dabas un kultūrvēstures vērtībām, apmeklētājiem nepieciešams nodrošināt informāciju par nozīmīgākajām dabas vērtībām, atpūtas iespējām un dabas aizsardzības nosacījumiem jūras piekrastē, piemēram, nosacījumiem telšu celšanai un norādēm par tuvākajām telšu vietām, pārvietošanās ierobežojumiem u.tml. Informācija var būt stendu formātā, kā mobilā aplikācija, arī bukleta formātā, ko izplatīt piekrastes novados esošajiem tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, viesu namiem. Iespēju robežās informācija jānodrošina arī svešvalodās, dažādi aizliegumi stendos jāattēlo ar piktogrammām.

C.2.1. Kultūrvēsturiskā un militārā mantojuma izpēte un informatīvā materiāla sagatavošana

Vienlaikus ar pasākumu A.3.1 būtu veicama arī informatīvo materiālu sagatavošana par dabas lieguma teritorijas kultūrvēsturisko un militāro mantojumu, to izdodot bukleta formātā vai nākotnē izmantojot informācijas stendiem. Interese par kādreizējo militāro objektu apmeklēšanu varētu veicināt īpašnieku vēlmi tos sakopt un piedāvāt kā tūrisma produktu.

C.2.2. Norādes zīmju izvietošana uz šosejas Ventpils-Kolka

Lai informētu potenciālos teritorijas apmeklētājus par interesantākajiem apskates objektiem, uz šosejas Ventpils-Kolka jānodrošina norādes zīmes uz Ovišu bāku un Miķeļbāku, perspektīvā arī uz militārā mantojuma objektiem Lūžņā; pēc velomaršruta izveides – uz vietām, kur ciemu piebraucamie ceļi krustojas ar velomaršruta trasi.

C.3.1. Informēšana par biotopu apsaimniekošanas pasākumiem

Veicot apjomīgus biotopu apsaimniekošanas pasākumus, it sevišķi teritorijās, kur uzturas apmeklētāji un kurās normatīvie akti parasti ierobežo pārvietošanos un saimniecisko darbību, nepieciešams jau pirms pasākumu uzsākšanas informēt sabiedrību par plānoto pasākumu mērķi un veikšanas metodēm. Veicot atsevišķus biotehniskos pasākumus, piemēram, krūmu ciršanu mitrajās starpkāpu ieplakās, vēlams iesaistīt sabiedrību, organizējot talkas.

C.4.1. Informācijas kampaņa par kārtību, kādā ziņot par pārkāpumiem DL teritorijā

Dabas lieguma iedzīvotāji nereti novēro krasta kāpu aizsargjoslas režīma un IAIN noteikto ierobežojumu pārkāpumus, taču nav informēti, kur jāziņo par šādiem pārkāpumiem. Institūcijām, kas ir tiesīgas administratīvi sodīt pārkāpējus (Dabas aizsardzības pārvalde, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde), kā arī pašvaldībai būtu jāveido informācijas kampaņas (pašvaldības mājaslapa, vietējais laikraksts u.tml.), lai iedzīvotāji zinātu, kur un kā jāziņo gadījumos, ja tiek fiksēti pārkāpumi.

D. Tūrisms un rekreācija

D.1.1. Esošās tūrisma infrastruktūras uzturēšana un atjaunošana

Dabas lieguma teritorijā šobrīd ir nodrošināta šāda tūrisma infrastruktūra: grantēti stāvlaukumi Ovišos, Lūžņā, Miķeļtornī un Lielirbē, informācijas stendi (esoši vai projektā apstiprināti – Ovišos, Lūžņā, Miķeļtornī, pie Lielirbes dzelzceļēkas, Lielirbē), pieejas jūrai (noteiktas teritorijas plānojumā), arī sanitārās celtnes (Ovišos, Lūžņā, Miķeļtornī, Lielirbē).

Papildus tūrisma infrastruktūra, izņemot informācijas stendus un stāvlaukumu iekārtošanu, kā arī laipu ierīkošanu, dabas aizsardzības plāna ietvaros netiek rekomendēta, jo tādējādi palielinātos antropogēnā slodze uz plašāku piekrastes teritoriju, kas īpaši nevēlami ir no putnu aizsardzības viedokļa. Izņēmums ir pieeja jūrai Lūžņā, kur perspektīvā var izveidot atpūtas un telšu vietu kompleksi ar teritorijas kā militārā mantojuma apskati (saglabājušies uzbērums).

Esošie tūrisma infrastruktūras objekti, it sevišķi ciemos, jāuztur, lai vairums apmeklētāju izvēlētos jau labiekārtotās vietas un to radītā ietekme uz dabas liegumu būtu koncentrēta nelielās teritorijās. Daļa apmeklētāju, it sevišķi makšķernieki, jebkurā gadījumā izmantos nomaļākas pieejas jūrai, taču šais vietās pagaidām labiekārtojums (izņemot stāvlaukumus) nav plānots.

D.1.2. Stāvlaukumu ierīkošana vietās, kur ir pieejas jūrai

Tā kā dabas lieguma teritorijā esošās pieejas jūrai tiek intensīvi izmantotas gan vasaras, gan rudens-ziemas sezonā, dabas aizsardzības plāna darbības periodā nepieciešams pakāpeniski veikt automašīnu stāvvietu izveidi un labiekārtošanu

vietās, kur automašīnas bieži tiek novietotas un labiekārtojuma trūkuma dēļ tiek izbraukātas ceļiem pieguļošās teritorijas. Automašīnu stāvlaukumi un „kabatiņas” jāpapildina ar barjerām gar to malu, kā arī informācijas stendiem, ja tam ir pieejami līdzekļi. Jāizvērtē nepieciešamība stāvlaukumos novietot atkritumu tvertnes – rekomendējams tās uzturēt lielākajās stāvvietās, taču kopumā jāpanāk, ka atkritumus dabas lieguma apmeklētāji ved līdz un izmet atkritumu konteineros ciemu teritorijā.

Stāvlaukumus nepieciešams ierīkot 10 vietās (skat. apsaimniekošanas pasākumu karti 2. pielikumā):

- 1) Pieeja jūrai no Jaunupes – stāvlaukums vietā, kur sākas krasta kāpu aizsargjosla (5-10 automašīnām);
- 2) Uz dienvidrietumiem no Ovišu ciema stāvlaukums līdz 10 automašīnām;
- 3) Ovišos bijušā militārā objekta teritorijā – stāvlaukums cilvēkiem ar kustību traucējumiem;
- 4) Uz bijušās bānīša stigas pie Olderupītes – „kabatiņa” (vietā, kur makšķernieki novieto automašīnas);
- 5) Lūžņā pieeja jūrai ciema centrālajā daļā – iekārtot stāvvietu kompleksi ar atpūtas vai telšu vietu un militārā mantojuma objekta apskati;
- 6) Lūžņā bijusī krasta aizsardzības baterija – apsaimniekošanas pasākumu kartē iezīmēta teritorija, kurā izvērtējama iespēja ierīkot stāvvietu līdz 20 automašīnām, kompleksi ar sezonas lieguma norobežošanu un apmeklētāju novirzīšanu pa upes labo krastu;
- 7) Lūžņas ciema austrumu galā – „kabatiņa” vietā, kur makšķernieki novieto automašīnas ceļmalā;
- 8) Nabeļvalka kreisajā krastā „kabatiņa” ceļmalā, kur sākas taka uz jūru;
- 9) Pieeja jūrai uz austrumiem no Ķesteriem – „kabatiņa” pašvaldības ceļa malā, kur sākas noeja uz jūru;
- 10) Olmaņos – apsaimniekošanas pasākumu kartē iezīmētajā teritorijā izvērtēt stāvlaukuma līdz 20 automašīnām izveidi, kompleksi ar laipām uz jūru un militārā mantojuma objekta apskati;
- 11) Pieeja jūrai no Lielirbes Dzelzceļēkas – stāvlaukums 10-15 automašīnām. Ja nav iespējams vienoties ar zemes īpašnieku par stāvlaukuma izveidi – alternatīvs novietojums pie pašvaldības autoceļa.

D.1.3. . Atpūtas un telšu vietas izveide Lūžņā

Dabas lieguma teritorijā naktsmītņu piedāvājums koncentrēts Miķeļtornī, kur ir vairāki tūrisma pakalpojumu sniedzēji. Lai piedāvātu telšu vietas ar minimālu labiekārtojumu tiem tūristiem, kas vēlas nakšņot ārpus apdzīvotām vietām, iespējams ierīkot telšu vietas Lūžņas ciema centrālajā daļā atklātajā teritorijā, kas saglabājusies kādreizējā militārā objekta vietā (skat. apsaimniekošanas pasākumu karti 2. pielikumā). Atpūtas vieta izveidojama tikai tad, ja iespējams vienoties ar blakus esošā zemes gabala īpašnieku par stāvlaukuma izveidi, iespējams nodrošināt regulāru atpūtas vietas sakopšanu un uzturēšanu, kā arī tiek izveidots nožogojums sezonas liegumam pie Lūžupes, lai samazinātu traucējumu uz ligzdojošām putnu sugām.

D.2.1. Piekrastes velomaršruta izveide un uzturēšana

Lai veicinātu dabai draudzīgus tūrisma veidus, kā arī iepazīstinātu apmeklētājus ar vienu no vēsturiski nozīmīgajiem objektiem „Ovišos” – šaursliežu dzelzceļa trasi – ir iespējams iekārtot velomaršrutu pa bijušo šaursliežu dzelzceļa vietu un meža ceļiem. Apmēram 20 km garumā (skat. apsaimniekošanas pasākumu karti) velomaršruta izveidei būtu nepieciešams tikai marķējums un informatīvā infrastruktūra, kā arī ceļa ikdienas uzturēšana, savukārt, ap 11 km garumā būtu nepieciešami ceļa trases uzlabošanas un aizauguma attīrīšanas darbi. Tā kā perspektīvā maršruta garums ir ļoti liels, plānošana un realizācija veicama vairākās kārtās:

- 1) Esošo ceļu marķēšana, savienojot perspektīvo maršrutu ar autoceļu Ventspils-Kolka: posmā starp Lūžņu un Miķeļtorni (izmantojot vienu no pašvaldības ceļiem, kas savieno ciemus) un starp Miķeļtorni un Olmaņiem, izmantojot pašvaldības ceļu; Lielirbē, kamēr nav atrisināts jautājums par tilta pār Irbi rekonstrukciju, maršruts virzāms pa šosejas tiltu un tālāk uz dzelzceļa trasi Irbes labajā krastā.
- 2) Esošo ceļu uzlabošana un marķēšana, savienojot ar autoceļu Ventspils-Kolka: posmā Jaunupe-Oviši jāatrisina smilšaino posmu uzturēšana velobraukšanai piemērotā stāvoklī (piemēram, stiprinot ar granti, izmantojot ģeotekstilu vai līdzīgus risinājumus) un ceļa pārrakumi pie Ovišu ciema jāaizvieto ar stabiņu rindām; posmā Olmaņi-Lielirbes dzelzceļēka jāatbrīvo ceļa malas no krūmiem un jāizlīdzina ceļa virsma bedrainajās vietās.
- 3) Ceļu uzlabošana un marķēšana, 2 tiltu atjaunošana pār Lūžupi posmā Oviši-Lūžņa. Nepieciešami visapjomīgākie pasākumi, lai izveidotu un uzturētu maršrutu, jo tas nepārklājas ar pašvaldības ceļiem.
- 4) Tilta atjaunošana pār Irbes upi, tālāk izveidojot maršrutu ārpus DL „Oviši” teritorijas. Ja netiek realizēts šis posms, tad stāvlaukumā Lielirbē pie dabas lieguma robežas jānodrošina informācija par sezonas liegumu Irbes grīvā, lai neveicinātu tūristu plūsmu grīvas rajonā un velobraucēji tālāk dotos pa ceļu Ventspils-Kolka.

Realizējot velomaršruta izveidi:

- 1) Jānodrošina ceļa izmantošana zemes īpašniekiem, kam šis maršruts ir vienīgā piekļūšanas iespēja pie zemes gabala;
- 2) Maršruta posmu galos jāizvieto un jāuztur stendi ar maršruta shēmu, informāciju par nosacījumiem, kas jāievēro dabas liegumā un krasta kāpu aizsargjoslā, informāciju par pieejamo infrastruktūru un apskates objektiem teritorijā;
- 3) Ceļu uzturēšanai un rekonstrukcijai jāizvēlas risinājumi, kas prasa iespējami mazākus būvniecības darbus un vēlākās ekspluatācijas izmaksas.

D.3.1. Licencētās plekstu makšķerēšanas sistēmas izveide

Tā kā nozīmīgu antropogēno slodzi piekrastes zonā rada plekstu makšķernieki, vēlams ieviest piekrastes makšķerēšanas licences iespējami plašākā jūras piekrastes posmā – vismaz Ventspils novadā, optimāli – pašvaldībām sadarbojoties, visā Baltijas

jūras piekrastē no Kolkas līdz Nidai. Licencēšanas mērķis būtu nevis ierobežot makšķernieku skaitu, bet gan nodrošināt līdzekļus infrastruktūras uzturēšanai un sakopšanai, kā arī uzturēt sistēmu makšķernieku informēšanai par noteikumiem, kas jāievēro krasta kāpu aizsargjoslā (piemēram, atkritumu izvešana, norādot vietas, kurās ir uzstādīti atkritumu konteineri). Makšķerēšanas licences anulēšana pārkāpumu gadījumā būtu arī pietiekama motivācija ievērot dabas aizsardzības nosacījumus.

E. Monitoring

E.1.1. Piekrastes procesu monitorings

Būtu nepieciešama virspludmales kāpu reljefa mūsdienu attīstības izpēte (deflācijas intensitātes un jaunākās eolās akumulācijas zonu noteikšana). Ir ieteicams veikt izpēti visā pelēko kāpu un antropogēni maztraucētu priekškāpu izplatības teritorijā, lai noskaidrotu minēto teritoriju attīstības tendenču atbilstību nozīmīgāko dabas vērtību aizsardzības prasībām. Teritorijās, kur tiek konstatēta pilnīga kāpu reljefa stabilizācija, nepieciešami pasākumi apmežošanās ierobežošanai.

Priekškāpu ģeomorfoloģiskās stabilitātes monitorings/antropogēnās slodzes monitorings apmeklētāju augstākās koncentrācijas vietās un citās teritorijās ar nozīmīgu antropogēno traucējumu līmeni. Ja antropogēnās ietekmes līmenis pieaug un apdraud kāpu stabilitāti/pastiprina deflācijas attīstību, kā arī traucē kādu aizsargājamo sugu vai biotopu, ir iespējams laikus veikt aizsardzības vai pielāgošanās pasākumus. Īpaša uzmanība pievēršama priekškāpas vaļņu pārrāvumu vietām, analizējot antropogēnās ietekmes intensitāti, pie kuras izveidojas pastāvīgs pārrāvums, un nepieciešamības gadījumā paaugstinot apsaimniekošanas pasākumu (laipas, akumulāciju veicinošas sētiņas) prioritāti.

E.2.1. Veikto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings

Veicot biotehniskos pasākumus kāpu biotopu aizsardzībai un apsaimniekošanai, nepieciešams paredzēt šo pasākumu ietekmes monitoringu, lai izvērtētu pasākumu atbilstību konkrētās teritorijas prasībām, kā arī sagatavotu ieteikumus apsaimniekošanas pasākumu veikšanai nākotnē. Pirms apsaimniekošanas pasākumu uzsākšanas obligāti jāveic esošā stāvokļa novērtējums.

Ir nepieciešamas veikt kāpas un erozijas kāples (otrajā krasta posmā) stabilizācijas pasākumu (sētiņas smilšu akumulācijas veicināšanai) funkcionalitātes un ietekmes uz aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu kvalitāti novērtējumu. Rezultātā, ja izvēlēto risinājumu tips vai apjoms un novietojums, mainoties dabas apstākļiem (pēc spēcīgām vētrām) kļūst neatbilstošs un nenodrošina nepieciešamo eolās akumulācijas veicināšanas funkciju, ir iespējams laikus veikt nepieciešamos labojumus un pārveidojumus.

E.3.1. Reto un aizsargājamo sugu izpēte un monitorings

Papildus Natura 2000 teritoriju augu un biotopu monitoringa, kā arī ligzdojošo putnu monitoringa veikšanai, dabas lieguma teritorijā vēlams veikt šādus izpētes un monitoringa pasākumus:

- 1) Ligzdojošo zīriņu monitorings katru gadu, izvērtējot arī veikto aizsardzības pasākumu (žogi, informācijas zīmes) ietekmi uz ligzdošanas sekmēm;
- 2) Kauslapu tofildijas monitorings, izvērtējot sugas populācijas vitalitāti saistībā ar biotopa aizaugšanu; nepieciešamības gadījumā paaugstināt apsaimniekošanas pasākuma (krūmu izciršanas) prioritāti;
- 3) Sarkanās cefalantēras populācijas monitorings antropogēni ietekmētās vietās, izvērtējot nomīdīšanas ietekmi uz populācijas vitalitāti, nepieciešamības gadījumā papildināt ieteikto infrastruktūru (laipas uz jūru) ar vieglas konstrukcijas nožogojumiem.

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos

Izvērtējot izstrādes stadijā esošā Ventpils novada teritorijas plānojuma 1. redakciju, kas nodota sabiedriskajai apspriešanai 2014. gada septembrī, secināts, ka teritorijas plānojumā paredzētais zonējums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (TIAN) lielākoties nodrošina dabas liegumam specifisko vērtību aizsardzību, tomēr būtu nepieciešami atsevišķi precizējumi un papildinājumi. Tālāk minētie ieteikumi jāņem vērā arī gadījumā, ja dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā tiek izstrādāts jauns vai grozīts apstiprinātais teritorijas plānojums.

- 1) Bijušo militāro objektu turpmākajai izmantošanai izstrādājami lokālplānojumi vai detālplānojumi. TIAN paredz, ka šādu prasību var piemērot pašvaldība, izvērtējot konkrētu apbūves ieceri, taču, lai garantētu, ka attiecīgos objektus var attīstīt tikai, kompleksi izvērtējot apbūves vai rekonstrukcijas ieceri, individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu (IAIN) projektā noteikta obligāta prasība atsevišķām teritorijām izstrādāt detālplānojumu.
- 2) Grafiskajā daļā attēlotais izmantošanas veids Lauksaimniecības teritorija (L) pelēkajās kāpās būtu aizstājams ar Dabas un apstādījumu teritoriju (DA2).
- 3) Pozitīvi vērtējams, ka TIAN iekļautas prasības apbūvei, kas adaptētas no Slīteres nacionālā parka piekrastes ciemu vajadzībām izstrādātajām vadlīnijām, taču pašreizējā TIAN versijā tās attiecinātas tikai uz vienu ciemos iespējamo teritorijas izmantošanas veidu (DzS2). Jau esošie TIAN piedāvātie nosacījumi būtu attiecināmi uz visiem atļautajiem izmantošanas veidiem piejūras ciemos dabas liegumā, respektīvi, TIAN 131.-133. punktus ieteicams iekļaut sadaļā Vispārīgās prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, jo šie punkti ir un perspektīvā var būt aktuāli gan Savrupmāju apbūves teritorijā (DZS2), gan Publiskās apbūves teritorijā (P), gan Lauksaimniecības teritorijā (L3), gan Mežu teritorijā (M). Alternatīva ir veidot atsevišķas atsauces kā tas patlaban ir 1. redakcijas TIAN 263. punktā, taču atzīmējams, ka 263. punktā jābūt atsaucei arī uz TIAN 133. punktu. Papildus tam paskaidrojuma rakstā atzīmējams, ka TIAN 131.-133. punkts balstīti uz materiālu “Slīteres Nacionālā parka jūras piekrastes tradicionālā apbūve: apraksts, analīze, ieteikumi”, kurā TIAN piedāvātie punkti aprakstīti detalizētāk.
- 4) Tā kā DL teritorijā dominē ES un Latvijā aizsargājami biotopi, nav praktiski pielietot Baltijas jūras krasta kāpu aizsargjoslas noteikšanas metodikas norādījumus par visu aizsargājamo biotopu iekļaušanu ciemu teritorijā – tādā gadījumā lielākā daļa ciemu ietilptu krasta kāpu aizsargjoslā. Nepieciešamo aizsardzības režīmu vērtīgajiem biotopiem nodrošina IAIN projektā iekļautā prasība pirms zemes lietošanas kategorijas maiņas saņemt sugu un biotopu jomā sertificēta eksperta atzinumu.

Pielietojot teritorijas plānojumu pēc tā apstiprināšanas, pašvaldībai būs tiesības pieņemt lēmumu par detālplānojuma vai papildus kultūrvēsturiskā izvērtējuma

piemērošanu gadījumos, kad paredzētās darbības īstenošanai nepieciešami kompleksi risinājumi. No dabas liegumā esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību viedokļa, detālplānojumi papildus IAIN projektā norādītajām teritorijām piemērojami šādos gadījumos:

- 1) Tiek attīstīti zemes īpašumi ciemu teritorijās, kuros ir kādreizējie militāras nozīmes objekti un ēkas – nepieciešams izvērtēt, kuri no objektiem ir saglabājami, izstrādāt risinājumus rekonstrukcijai, kā arī novērtēt ietekmi uz piekrastes dabas vērtībām, ja teritorijai ir paredzēta publiska funkcija un/vai tā būtiski palielinās iedzīvotāju vai apmeklētāju skaitu;
- 2) Paredzētais izmantošanas veids ir tūrisma un rekreācijas objekts – jāizvērtē risinājumi ietekmes samazināšanai uz piekrastes dabas vērtībām, piemēram, nepieciešamība izveidot laipas vai nožogojumus gar takām uz jūru.

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

5.1. Priekšlikums grozījumiem teritorijas zonējumā

Atbilstoši dabas aizsardzības plāna izstrādē iesaistīto ekspertu novērtējumam, lielākajā dabas lieguma teritorijas daļā pašreizējais funkcionālais zonējums ir optimāls un nodrošina teritorijai nepieciešamo aizsardzību, kā arī iespēju nodarboties ar saimniecisko darbību. Priekšlikumi grozījumiem zonējumā un individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos (IAIN) ir vērsti uz šo noteikumu konsolidāciju un labāku pārskatāmību, kā arī ierobežojumu samazināšanu apdzīvoto viensētu uzturēšanā un ceļu uzturēšanā.

Piedāvātie grozījumi zonējumā (skat. 5.1.2. attēlu un 6. pielikumu):

- 1) Mainīt zonējumu no dabas lieguma zonas uz dabas parka zonu apdzīvotās viensētās „Krūmkalni”, „Mārupes” un „Jaunābeles”. Kopējā platība 16,8 ha, līdz ar šiem grozījumiem no dabas lieguma zonas dabas parka zonā nonāktu **5,4 ha** biotopa 2180 Mežainas piejūras kāpas, **1,8 ha** biotopa 2190 Mitras starpkāpu iepakas un **1 ha** biotopa 6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji).
- 2) Noteikt neitrālo zonu valsts 1. un 2. šķiras autoceļu nodalījuma joslās (pievedceļi uz Ovišiem, Lūžņu un Miķeļtorni, autoceļš Ventspils-Kolka). Kopējā grozījumu platība 9,1 ha, aizsargājamo biotopu platība šajā teritorijā – **1,3 ha**.

Atsevišķās vietās precizētas zonējuma robežas, nosakot tās pa zemes vienību robežām (piemēram, regulējamā režīma zonas un dabas parka zonas robeža pa Lūžņas upi). Zonējuma robežas sagatavotas digitālu vektordatu formā, lai izvairītos no sarežģījumiem to identifikācijā (pašreiz spēkā esošais zonējums ir daļēji aprakstošs, un, mainoties zemes vienību robežām un numerācijai vai meža kvartālu numerācijai, tā noteikšana ir apgrūtināta). Apstiprinot grozījumus zonējumā, nepieciešams zonu robežas noteikt pa instrumentāli uzmērītām zemes vienību robežām, lai izvairītos no gadījumiem, kad nenozīmīgas zemes vienību daļas ietilpst kādā funkcionālajā zonā.

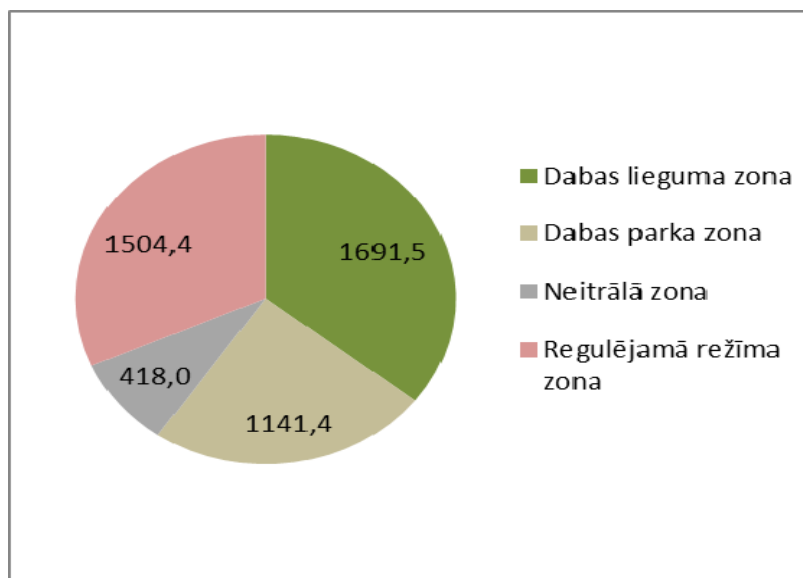
Saglabātas teritorijas dabas lieguma zonā, kurās nav atļauta jaunu ēku būvniecība, bet ir pieļaujama rekonstrukcija; nosacījumi šīm teritorijām papildināti ar prasību izstrādāt detālpilnījumu. Olmaņos teritorija paplašināta, ietverot zemes gabalus ar kadastra numuru 98660030069 un 98660030117, jo jebkādu attīstības plānu gadījumā ir nepieciešams kompleksi izvērtēt visu bijušo militāro objektu kopumā, savukārt, Miķeļtornī šādi nosacījumi paredzēti zemes gabaliem, kas atrodas dabas lieguma zonā un krasta kāpu aizsargjoslā, lai izvērtētu iespējamās attīstības ietekmi uz dabas vērtībām.

Nav saglabātas prasības atsevišķiem zemes gabaliem saņemt sugu un biotopu eksperta slēdzienu pirms mežsaimnieciskās darbības veikšanas, tā vietā papildināti IAIN nosacījumi attiecībā uz mežsaimniecisko darbību teritorijā.

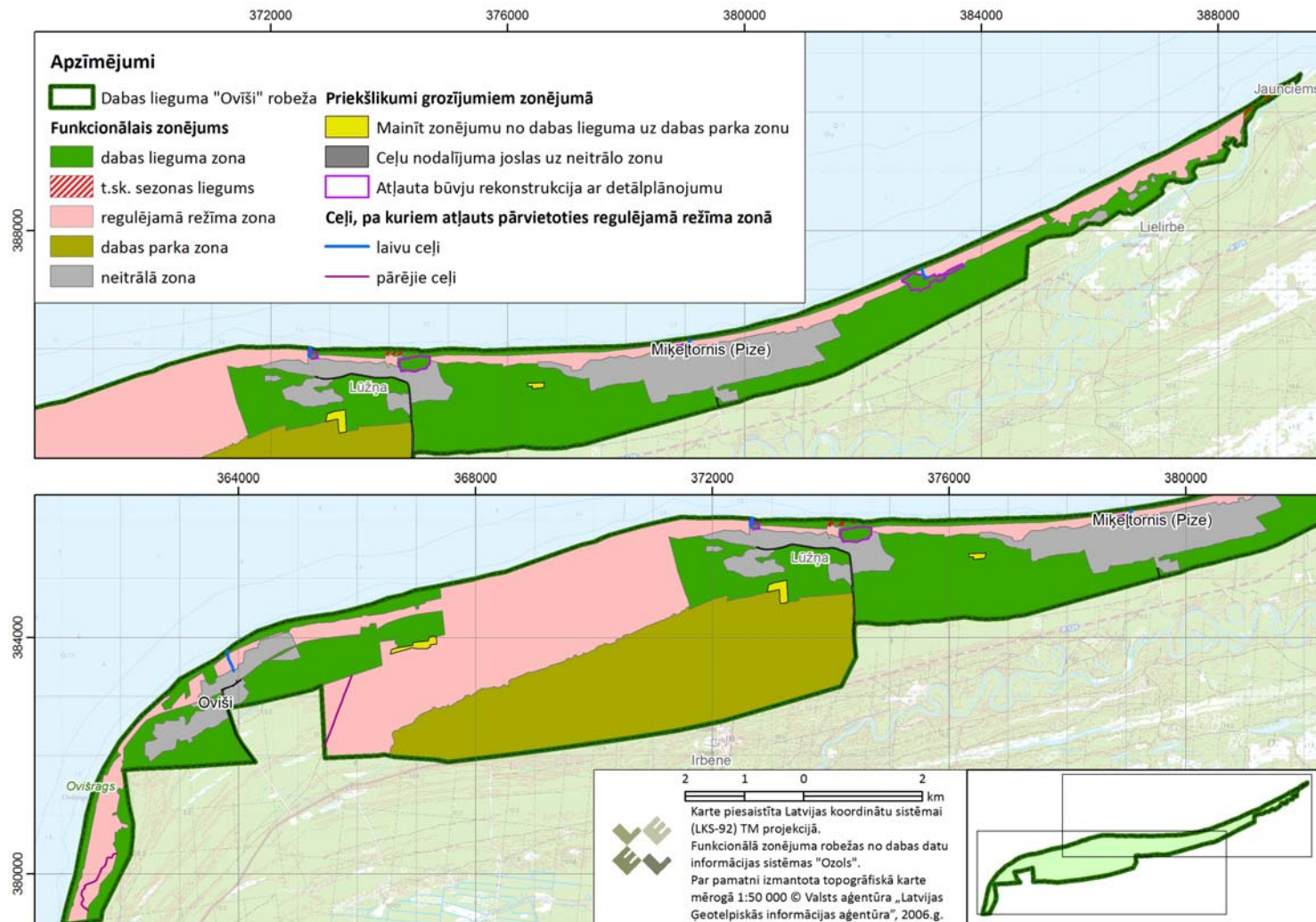
ES aizsargājamo biotopu platību sadalījums pašreizējā funkcionālā zonējuma ietvaros atspoguļots 5.1.1. tabulā un 5.1.1 attēlā.

5.1.1 tabula. ES aizsargājamo biotopu platības spēkā esošajās DL „Ovīši” funkcionālajās zonās

Kods	Biotopa nosaukums	Dabas lieguma zona	Dabas parka zona	Neitrālā zona	Regulējamā režīma zona
2110	Embrionālās kāpas	33,1	-	-	3,15
2120	Priekškāpas	74,2	-	-	32,8
2130*	Ar lakstaugiem apaugušas pelēkas kāpas	68,3	-	0,7	119,5
2140*	Pelekās kāpas ar sīkrūmu audzēm	-	-	-	1,28
2170	Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu	0,15	-	-	0,10
2180	Mežainas piejūras kāpas	1307,7	781,8	379,0	1071,9
9010*	<i>t.sk. atbilst biotopam Veci vai dabiski boreālie meži</i>	254,7	148,3	9,6	169,8
2190	Mitras starpkāpu ieplakas	113,5	69,4	9,6	147,8
7210*	<i>t.sk. pārklājas ar biotopu Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi</i>	-	-	-	1,00
7230	<i>t.sk. pārklājas ar biotopu Kaļķaini zāļu purvi</i>	-	-	-	0,11
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	0,89	0,39	0,09	0,43
6120*	Smiltāju zālāji	0,06	-	14,5	0,25
6230*	Sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs	1,05	1,77	-	2,67
6270*	Sugām ganības un ganītas pļavas	0,43	-	14,1	0,02
9080*	Staignāju meži	88,2	254,1	0,003	106,7
91D0*	Purvaini meži	2,12	33,9	0,039	17,9
91E0*	Aluviālie krastmalu un palieņu meži	1,78	-	<0.001	1,25
		1691,5	1141,4	418,0	1504,4

5.1.1 attēls. ES aizsargājamo biotopu platību sadalījums DL „Ovīši” spēkā esošajās funkcionālajās zonās

5.1.2. attēls. Priekšlikumi grozījumiem dabas lieguma „Oviši” funkcionālajā zonējumā

5.2. Priekšlikumi grozījumiem aizsargājamās teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos

Dabas lieguma „Ovīši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (IAIN) izdoti 2005. gadā, tajos iekļautas gan prasības, kas specifiskas dabas lieguma teritorijai, gan atsauces uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem (šobrīd – 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264). Šāda IAIN uzbūve apgrūtina to lasīšanu un pielietošanu, kā arī vispārējo noteikumu grozījumu gadījumā nav iespējams nodrošināt, ka visas prasības atbilst dabas lieguma specifikai. Tāpēc dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros izstrādāts pilns IAIN projekts, iekļaujot visas DL „Ovīši” aizsardzībai un apsaimniekošanai nepieciešamās prasības.

Galvenās izmaiņas, salīdzinot ar spēkā esošajiem IAIN:

- 1) Paredzētas specifiskas prasības mežsaimnieciskās darbības veikšanai neitrālajā, dabas parka un dabas lieguma zonā (integrējot citos normatīvajos aktos esošos nosacījumus izlases cirtes veikšanai, kā arī ierobežojot mežsaimniecisko darbību biotopos, kuros tā nevar uzlabot biotopa kvalitāti);
- 2) Paredzēta kārtībā, kādā ir iespējams veikt hidroloģiskā režīma atjaunošanas un uzturēšanas pasākumus visā dabas lieguma teritorijā;
- 3) Paredzēta iespēja ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju un saņemot sertificēta biotopu eksperta atzinumu veikt darbības zemes lietošanas kategorijas maiņai neitrālajā un dabas parka zonā, tai skaitā meža zemēs;
- 4) Noteiktas prasības publisku pasākumu brīvā dabā rīkošanai ārpus neitrālās zonas.

Dabas lieguma „Ovīši” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts

I Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka dabas lieguma “Ovīši” (turpmāk— liegums) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, kā arī tā funkcionālo zonējumu, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgo jūras piekrastes ekosistēmu kompleksa saglabāšanu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu aizsardzību.
2. Lieguma teritorijā nav spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārīgie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.
3. Liegumā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:
 - 3.1. regulējamā režīma zona;
 - 3.2. dabas lieguma zona;
 - 3.3. dabas parka zona
 - 3.4. neitrālā zona.
4. Lieguma platība ir 5078 ha. Lieguma funkcionālo zonu shēmas noteiktas šo noteikumu 1.pielikumā (*skat. dabas aizsardzības plāna 6. pielikumu*), bet funkcionālo zonu sastāvs un robežas— šo noteikumu 2.pielikumā (*skat. dabas aizsardzības plāna 15. pielikumu*)
5. Aizsargājamo teritoriju dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 4. pielikumā (*skat. DA plāna 8. pielikumu*).
6. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par aizsargājamā teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.
7. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumos minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāniem un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem konkrētajā teritorijā. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.
8. Šajos noteikumos minētā Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskā atļauja nav nepieciešama, ja attiecīgo darbību veic Dabas aizsardzības pārvalde, lai īstenotu tai normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus.

II. Vispārīgie aprobežojumi visā dabas lieguma teritorijā

9. Visā dabas lieguma teritorijā aizliegts:
 - 9.1. ierīkot atkritumu poligonus;
 - 9.2. audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus;
 - 9.3. izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā;
 - 9.4. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai;
 - 9.5. būvēt jaunus mežsaimniecības uzņēmumu ceļus;
 - 9.6. laikposmā no 15.marta līdz 1.oktobrim veikt mežsaimniecisko darbību, koku un krūmu ciršanu, izņemot meža nekoksnes vērtību ieguvi, meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;
 - 9.7. uzstādīt vēja elektrostacijas;
 - 9.8. pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, tai skaitā automašīnām, traktortehniku, motocikliem, tricikliem, kvadricikliem, mopēdiem un sniega motocikliem ārpus ceļiem un dabiskām brauktuvēm, kā arī pa pludmali un kāpām, izņemot šādus gadījumus:
 - 9.8.1. pārvietošanās pa pludmali ne vairāk kā 4 metrus platā joslā no ūdens līnijas, zvejas laivu novietošana pludmalē, un pārvietošanās pa laivu pievešanas ceļiem, kas norādīti šo noteikumu 1. pielikumā (*skat. DA plāna 6. pielikumu*), lai veiktu ar zveju saistītus darbus;
 - 9.8.2. pārvietošanās ir saistīta ar dabas lieguma teritorijas apsaimniekošanu, uzraudzību, valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu vai glābšanas un meklēšanas darbu veikšanu;
 - 9.9. pārvietoties ar zirgiem, zirgu pajūgiem un velosipēdiem ārpus neitrālās zonas, ceļiem un dabiskām brauktuvēm, kā arī pa kāpām, izņemot, ja pārvietošanās notiek pa maršrutiem atbilstoši maršruta izveidošanas mērķim, kuru izveidošanai ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja, vai pārvietošanās ir saistīta ar šo teritoriju apsaimniekošanu, uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu, vai glābšanas un meklēšanas darbiem;
 - 9.10. ierīkot jaunus laivu pievešanas ceļus;
 - 9.11. ārpus neitrālās zonas rīkot autosacensības, motosacensības un velosacensības, rallijus, treniņbraucienus, izmēģinājuma braucienus;
 - 9.12. kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsiskus pagalmos un

- ugunskurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši ugunsdrošību un ugunsdzēsību regulējošajiem normatīvajiem aktiem;
- 9.13. būvēt telekomunikāciju torņus ārpus neitrālās zonas;
- 9.14. ievest un izgāzt dabas lieguma teritorijā lauksaimniecības un pārtikas produktus;
- 9.15. bojāt vai iznīcināt pļavas, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā īpaši aizsargājami biotopi un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes;
- 9.16. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskām vajadzībām;
- 9.17. vākt oļus pludmalē vairāk par vienu sauju;
- 9.18. iegūt vai pārvietot laukakmeņus, kuru caurmērs platākajā vietā ir lielāks par 50 centimetriem;
- 9.19. izbērt pludmalē un kāpās nopļauto zāli un citus kompostējamus atkritumus;
- 9.20. lērīkot jaunas iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;
- 9.21. dedzināt sausās zāles, virsāju un niedru platības, kā arī meža un kāpu zemsedzi, izņemot īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanas pasākumus, par kuru veikšanu ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja un rakstiski informēta par ugunsdrošību un ugunsdzēsību atbildīgā institūcija;
- 9.22. izvākt no meža kritālas un stāvošos sausos kokus, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 20 cm, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus).
- 9.23. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, mežos, krūmājos, purvos, ūdens objektu zemēs, un pārējās zemēs, izņemot
- 9.23.1. dabiski apmežojušās vai pirms dabas lieguma izveidošanas apmežotas zemes lietošanas kategorijas maiņa uz zemes lietošanas kategoriju „mežs” vai „krūmājs”;
- 9.23.2. dabisku procesu rezultātā applūdušu un/vai pārpurvojušos platību lietošanas kategorijas maiņa uz zemes lietošanas kategoriju „purvs”;
- 9.23.3. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
- 9.23.3.1. neitrālajā un dabas parka zonā pēc sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta eksperta atzinuma saņemšanas;
- 9.23.3.2. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanai.

10. Visā dabas lieguma teritorijā bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas aizliegts:
 - 10.1. veikt īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanu, izņemot pļavu un ganību apsaimniekošanu un atjaunošanu atbilstoši dabas aizsardzības plānā norādītajiem apsaimniekošanas pasākumiem vai sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta zālāju biotopu eksperta atzinumam;
 - 10.2. ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus);
 - 10.3. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju un rekonstrukciju, ja tiek mainīts trases platums un novietojums;
 - 10.4. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta upju, vecupju un strautu krasta līnija un gultne, izņemot upju dabiskā tecējuma vai ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu;
 - 10.5. ierīkot slēpņošanas (*geogaching*) punktus;
 - 10.6. veikt arheoloģiskās un ģeoloģiskās izpētes darbus.
11. Publiskus pasākumus un nometnes brīvā dabā, tai skaitā civilās aizsardzības, zemessargu un bruņoto spēku mācības, kuros piedalās vairāk kā 30 cilvēki, ārpus neitrālās zonas pieļaujams rīkot ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju un ievērojot šādus nosacījumus:
 - 11.1. pasākumus nav pieļaujams rīkot regulējamā režīma zonā starp Ovišu un Lūžņas ciemiem, mikroliegumu teritorijās, priekškāpās un pelēkajās kāpās, kā arī teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā kauslapu tofīldijas, sarkanās cefalantēras vai Lēzeļa lipares atradne, vai ES aizsargājami purvu biotopi;
 - 11.2. viena gada laikā pieļaujams rīkot ne vairāk kā 2 publiskus pasākumus vai nometnes, kuros dalībnieku skaits pārsniedz 30 cilvēkus;
 - 11.3. maksimālais dalībnieku skaits šādos pasākumos nedrīkst pārsniegt 500 cilvēkus;
 - 11.4. publiskus pasākumus pludmalē nav pieļaujams rīkot laikā no 1. aprīļa līdz 1. augustam.
12. Visā dabas liegumā ir atļauts būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas, kā arī veikt to rekonstrukciju ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju šādos gadījumos:
 - 12.1. lai novērstu teritoriju applūšanu ārpus aizsargājamās teritorijas vai līdz šim neapplūdušu teritoriju applūšanu;
 - 12.2. lai atjaunotu upju dabisko tecējumu un ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju hidroloģisko režīmu;

- 12.3. lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo biotopu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumu veikšanu;
- 12.4. lai īstenotu darbību, kura nav aizliegta ar šiem noteikumiem un nav pretrunā ar aizsargājamās teritorijas izveidošanas mērķiem.
13. Teritorijās, kuras norādītas šo noteikumu 3.pielikumā (*skat. dabas aizsardzības plāna 7. pielikumu*):
 - 13.1. aizliegta jaunu būvju būvniecība;
 - 13.2. atļauta esošo būvju renovācija un rekonstrukcija, izstrādājot detālplānojumu.
14. Ārpus neitrālās zonas un norobežotām teritorijām suņi bez pavadas var atrasties tikai medību, robežapsardzes, valsts aizsardzības uzdevumu vai glābšanas un meklēšanas darbu veikšanas nolūkā.
15. Medijamo dzīvnieku piebarošana pieļaujama ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju, ievērojot šādus nosacījumus:
 - 15.1. izmantojamas tikai automātiskās barotavas, kuras izvietojamas ārpus teritorijām, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā ES aizsargājami biotopi vai aizsargājamo sugu atradnes;
 - 15.2. piebarošanas vietas nedrīkst izvietot tuvāk par 500 metriem no liedaga un tuvāk par 500 metriem no teritorijām, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā ES aizsargājami zālāju biotopi;
 - 15.3. vienlaikus dabas lieguma teritorijā nedrīkst uzturēt vairāk par 5 piebarošanas vietām.

III Regulējamā režīma zona

16. Regulējamā režīma zona izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo augu un putnu sugu aizsardzību, kā arī jūras piekrastes ekosistēmu kompleksu dabiskos attīstības procesus.
17. Regulējamā režīma zonā aizliegts:
 - 17.1. veikt jebkādu mežsaimniecisko darbību, izņemot:
 - 17.1.1.1. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
 - 17.1.1.2. pasākumus, kas nepieciešami īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai un saglabāšanai;
 - 17.1.1.3. meža nekoksnes vērtību ieguvī;
 - 17.2. pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, tai skaitā automašīnām, traktortehniku, motocikliem, tricikliem un kvadricikliem, izņemot:

- 17.2.1.1. Ceļus, kas norādīti šo noteikumu 1. pielikumā (*skat. DA plāna 6. pielikumu*);
- 17.2.1.2. laivu pievešanas ceļus (1.pielikums, *skat. DA plāna 6. pielikumu*);
- 17.2.1.3. gadījumus, ja pārvietošanās ir saistīta ar šo teritoriju apsaimniekošanu, uzraudzību, zinātnisko pētījumu vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu vai glābšanas un meklēšanas darbiem;
- 17.2.1.4. pārvietošanos pa servitūta ceļiem šo servitūtu lietotājiem;
- 17.3. medīt no 1.februāra līdz 1.augustam;
- 17.4. savvaļas ogu iegūšanā izmantot speciālas vākšanas palīgierīces;
- 17.5. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju un rekonstrukciju, ja tiek mainīts trases platums un novietojums, izņemot ceļus, kas norādīti šo noteikumu 1. pielikumā (*skat. DA plāna 6. pielikumu*);
18. Regulējamā režīma zonā nav pieļaujama būvniecība, izņemot šādus gadījumus:
 - 18.1. esošo ceļu ikdienas un periodiskā uzturēšana;
 - 18.2. esošo būvju un infrastruktūras objektu uzturēšana, kā arī renovācija būvniecību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;
 - 18.3. ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju pēc sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta eksperta atzinuma saņemšanas:
 - 18.3.1. jaunu būvju un objektu izveidošana, ja tas nepieciešams valsts aizsardzības uzdevumu veikšanai;
 - 18.3.2. publiski pieejamu tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana.

IV Dabas lieguma zona

19. Dabas lieguma zona ir izveidota, lai saglabātu jūras piekrastei raksturīgos un īpaši aizsargājamās kāpu, mežu un pļavu biotopus.
20. Lai nodrošinātu netraucētu īpaši aizsargājamo putnu sugu ligzdošanu, dabas lieguma zonā noteikti Lūžupes un Lielirbes sezonas liegumi.
21. Sezonas liegumu shēmas un robežas noteiktas šo noteikumu 1. un 2. pielikumā (*skat. DA plāna 6. pielikumu*).
22. Sezonas liegumi tiek noteikti no 1.aprīļa līdz 1.augustam.

23. Sezonas liegumos aizliegts uzturēties, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams lieguma apsaimniekošanai, uzraudzībai, zinātnisko pētījumu vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanai vai glābšanas un meklēšanas darbiem.
24. Dabas lieguma zonā aizliegts:
- 24.1. nosusināt purvus, mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs, izņemot šo noteikumu 12. punktā minētajos gadījumos un kārtībā;
 - 24.2. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību, izņemot augsnes sagatavošanu lauksaimniecības vajadzībām;
 - 24.3. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus);
 - 24.4. Zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja katras atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 hektāriem. Šis nosacījums neattiecas uz zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā.
25. 23. Meža zemēs aizliegts:
- 25.1. cirst kokus galvenajā cirtē;
 - 25.2. veikt mežsaimniecisko darbību mežaudzēs uz slapjām minerālaugsnēm un kūdras augsnēm, un teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā ES aizsargājama biotops 9010* Veci vai dabiski boreālie meži;
 - 25.3. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot sausos kokus), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
 - 25.3.1.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadu;
 - 25.3.1.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;
 - 25.3.1.3. apšu audzēm – 30 gadu;
 - 25.4. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz ceļiem;
 - 25.5. atjaunot mežu stādot vai sējot;
 - 25.6. lai samazinātu dzīvnieku bojāeju – ierīkot jaunus vai uzturēt esošus sietveida nožogojumus mežā;
 - 25.7. iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi;
 - 25.8. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) meža pļavas un lauces;

26. Ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma un sertificēta bezmugurkaulnieku eksperta vai meža biotopu eksperta atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai.
27. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas dēļ mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritālas netiek izvākti, neattiecināta meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības.
28. Kopšanas cirtē uz cirsmas hektāru saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus), vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, priedes, ošus un melnalkšņus. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

V Dabas parka zona

29. Dabas parka zona ir izveidota, lai nodrošinātu piekrastes mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu.
30. Dabas parka zonā aizliegts:
 - 30.1. nosusināt purvus un mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs, izņemot šo noteikumu 12. punktā minētajos gadījumos un kārtībā;
 - 30.2. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību, izņemot augsnes sagatavošanu lauksaimniecības un mežsaimniecības vajadzībām;
 - 30.3. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus);
31. Zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja meža zemēs katras atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 hektāriem, bet lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un pārējās zemēs – mazāka par trim hektāriem. Šis nosacījums neattiecas uz zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai.
32. Meža zemēs aizliegts:
 - 32.1. veikt mežsaimniecisko darbību no 15.marta līdz 1. oktobrim, izņemot:
 - 32.1.1.1. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
 - 32.1.1.2. bīstamo koku ciršanu un novākšanu;
 - 32.1.1.3. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem;

- 32.1.1.4. jaunaudžu kopšanu, kur vidējais augstums skuju kokiem ir līdz 0,7 metriem, bet lapu kokiem – līdz vienam metram;
 - 32.2. cirst kokus kailcirtē;
 - 32.3. veikt mežsaimniecisko darbību mežaudzēs uz slapjām minerālaugsnēm un kūdras augsnēm un teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā ES aizsargājama biotops 9010* Veci vai dabiski boreālie meži;
 - 32.4. iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi.
33. Veicot izlases cirti, ievēro šādus nosacījumus:
- 33.1. silā, mētrājā, lānā, grīnī, slapjajā mētrājā, viršu ārenī, viršu kūdrenī, mētru ārenī, mētru kūdrenī un damaksnī:
 - 33.1.1. ja mežaudzē zem vainagu klāja, rēķinot uz cirsmas hektāru, aug vismaz 1000 vismaz vienu metru augstas nākamās paaudzes priedes, mežaudzes šķērslaukumu nesamazina zem kritiskā šķērslaukuma;
 - 33.1.2. ja mežaudzē zem vainagu klāja nav šo noteikumu 32.1.1.apakšpunktā minētajiem kritērijiem atbilstošu nākamās paaudzes koku, mežaudzes šķērslaukumu nesamazina zem kritiskā šķērslaukuma, kas reizināts ar koeficientu 1,5;
 - 33.2. pārējos gadījumos mežaudzes šķērslaukumu nesamazina zem kritiskā šķērslaukuma, kas reizināts ar koeficientu 1,5;
 - 33.3. lai veicinātu meža atjaunošanos un atsegtu saules gaismu nākamās paaudzes kokiem, mežaudzē pēc iespējas veido atvērumus, bet ne lielākus par 0,2 ha;
 - 33.4. nosakot mežaudzes šķērslaukumu, ieskaita visus kokus, kuru augstums ir vismaz 12 metru.
34. Galvenajā un kopšanas cirtē saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus) uz cirsmas hektāru, vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, priedes, ošus, melnalkšņus un bērzus. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.
35. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas rezultātā mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritālas netiek izvākti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības.

VI Neitrālā zona

36. Neitrālā zona izveidota, lai nodrošinātu piekrastes ciemu attīstību un ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.
37. Veicot galveno cirti neitrālās zonas mežos, ievēro šādus nosacījumus:
- 37.1. silā, mētrājā, lānā, grīnī, slapjajā mētrājā, viršu ārenī, viršu kūdrenī, mētru ārenī, mētru kūdrenī un damaksnī:
- 37.1.1. ja mežaudzē zem vainagu klāja, rēķinot uz cirsma hektāru, aug vismaz 1000 vismaz vienu metru augstas nākamās paaudzes priedes, mežaudzes šķērslaukumu nesamazina zem kritiskā šķērslaukuma;
- 37.1.2. ja mežaudzē zem vainagu klāja nav šo noteikumu 28.1.1.apakšpunktā minētajiem kritērijiem atbilstošu nākamās paaudzes koku, mežaudzes šķērslaukumu nesamazina zem kritiskā šķērslaukuma, kas reizināts ar koeficientu 1,5;
- 37.2. pārējos gadījumos mežaudzes šķērslaukumu nesamazina zem kritiskā šķērslaukuma, kas reizināts ar koeficientu 1,5;
- 37.3. lai veicinātu meža atjaunošanos un atsegtu saules gaismu nākamās paaudzes kokiem, mežaudzē pēc iespējas veido atvērumus, bet ne lielākus par 0,2 ha;
- 37.4. nosakot mežaudzes šķērslaukumu, ieskaita visus kokus, kuru augstums ir vismaz 12 metru.
38. Neitrālajā zonā pieļaujama koku ciršana kopšanas cirtē līdz audzes galvenās cirtes vecumam;
39. Neitrālajā zonā nav pieļaujama koku ciršana kailcirtē;
40. Neitrālajā zonā ciemu teritorijās atļautas bebru medības, medības regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saskaņojot tās ar Valsts meža dienestu.

VII Dabas pieminekļi

41. Dabas liegumā esošie dabas pieminekļi – aizsargājamie koki – ir vietējo un citzemju sugu dižkoki (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 5.pielikumā (*skat. DA plāna 9. pielikumu*) minētajiem izmēriem) un teritorija ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas).
42. Aizsargājamā koka teritorijā aizliegts:
- 42.1. veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts aizsargājamais koks vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;
- 42.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;

- 42.3. iznīcināt dabisko zemsedzi;
- 42.4. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību.
- 43. Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).
- 44. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams (apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja.
- 45. Ja aizsargājamais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stumbrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 50 centimetriem, meža zemēs saglabājami koka augšanas vietā vai tās tuvākajā apkārtnē.

6. Izmantotie informācijas avoti

1. Auniņš A. (red). 2010. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds, Rīga. 320 lpp.
2. Buklets „Ziemeļkurzemes šaursliežu dzelzceļš”. Dabas aizsardzības pārvalde, Slīteres nacionālā parka administrācija, 2009
3. Baroniņa V., 1992. Populārzinātniskā Latvijas Sarkanā grāmata. Augi. Rīga. 140 lpp.
4. Dreimanis J. 2008. Ant fauna of the grey dunes in Latvia. Abstracts of posters of The XXVIIth Nordic-Baltic Congress of Entomology. *Ent. Tidskr.* 129: 226
5. Ek T., Suško U., Auziņš R. 2002. Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija. Metodika. Rīga: 76
6. Kabucis I., 2004. Biotopu rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds, Rīga. 160 lpp.
7. Kabucis I. (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Latvijas Dabas fonds, Rīga. 96 lpp.
8. Kalniņš M. 2006. Protected aquatic insects of Latvia – *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). - *Latvijas entomologs*, 43: 132-137.
9. Klane J., Ramans K., 1975. Piejūras zemiene - Latvijas PSR ģeogrāfija. Rīga, 142.-150. lpp.
10. Latvijas daba V, 1998. Enciklopēdija. Preses nams, Rīga. 198.-199. lpp.
11. Latvijas daba VI, 1998. Enciklopēdija. Preses nams, Rīga. 33.-34. lpp.
12. Mākslīgie un stipri pārveidotie virszemes ūdensobjekti Latvijā. Noslēguma ziņojums. SIA „Estonian, Latvian&Lithuanian Environment”, 2007
13. Melluma A., „Grupa 93”, 2004. Nature park „Talsu pauguraine” Landscape management plan. Rīga, 101 lpp.
14. Nikodemus O., Kalniņš G. 2000. Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai, VARAM.
15. Pekarik L., Kosco J., Kosuthova L., Kosuth P. 2008. Coenological and habitat affinities of *Cobitis elongatoides*, *Sabanejewia balcanica* and *Misgurnus fossilis* in Slovakia. *Folia Zool.*

16. Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas, 2001
17. Fatare I., 1975. Latvijas jūrmalas kāpu veģetācija. Rīga, 53 lpp.
18. Glöer P., Meier - Brook C . 2003 . Süßwassermollusken. Ein Bestimmungsschlüssel für die Bundesrepublik Deutschland . 13. neubearbeitete Aufl. Hamburg, DJN, 134 S.
19. Pilāte D. 2001. Fauna of terrestrial molluscs in coniferous forests of Latvia. – Acta Biol. Univ. Daugavp., 1, (1): 34-37.
20. Princis K. 1932. Beitrag zur Geradflüglerfauna Lettlands. – Folia zool. Hydrobiol., (Riga) IV, 1: 31-38.
21. Princis K. 1943. Übersicht über die Orthopteren- und Dermapteren fauna Lettlands. Universitāte Rīgā, Zinātniskie raksti. Matemātikas un dabaszinātņu fakultātes Dabas zinātņu nodaļas sērija. 1, 2: 65-96
22. Ramans K. 1994. Ainafrajonēšana. Grām.: G. Kavacs (red.) Latvijas daba: enciklopēdija, 1. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 23.
23. Saknītis J., Zikmane I. Slīteres nacionālā parka jūras piekrastes apbūve. Apraksts, analīze, ieteikumi. Latvijas lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs”, 2011
24. Spuris Z. 1998. Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. LU Bioloģijas institūts, Rīga: 388
25. Ulsts V., 1998. Baltijas jūras Latvijas krasta zona. Rīga. Valsts ģeoloģijas dienests.
26. Zirnīte M., 2011. Lībieši Ziemeļkurzemes ainavā. Dabas aizsardzības pārvalde, 2011

Interneta informācijas avoti:

www.daba.gov.lv

t.sk. „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu”

http://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/zinojumi_eiropas_komisijai/

<http://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu/art17/envuc1kdw>

Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs, LVGMC

<http://www.meteo.lv/lapas/vide/piesarnoto-un-potenciali-piesarnoto-vietu-registrs/piesarnoto-un-potenciali-piesarnoto-vietu-registrs?id=1527&nid=373>

R. Blumberga, 10.06.2006. Lībiešu apmetņu raksturojums

<http://www.livones.net/kultura/?raksts=8123>

S.Cimermanis, 09.06.2006. Saglabājamie tautas celtniecības objekti.

<http://www.livones.net/kultura/?raksts=8153>

Upju baseinu apsaimniekošanas plāni 2010.-2015. gadam

<http://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apsaimniekosanas-plani?id=1107&nid=424>

Jūras aizsargājamās teritorijas Baltijas jūras austrumu daļā (2005-2009)

http://www.visitbalticsea.net/download/Booklet_LV.pdf

www.latvijasdaba.lv

<http://latvijas.daba.lv>

www.lvgma.gov.lv

www.meteo.lv

www.pmlp.lv

www.varam.gov.lv